

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00737

FUN MAYN GANTSER MI

Jacob Glatstein

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

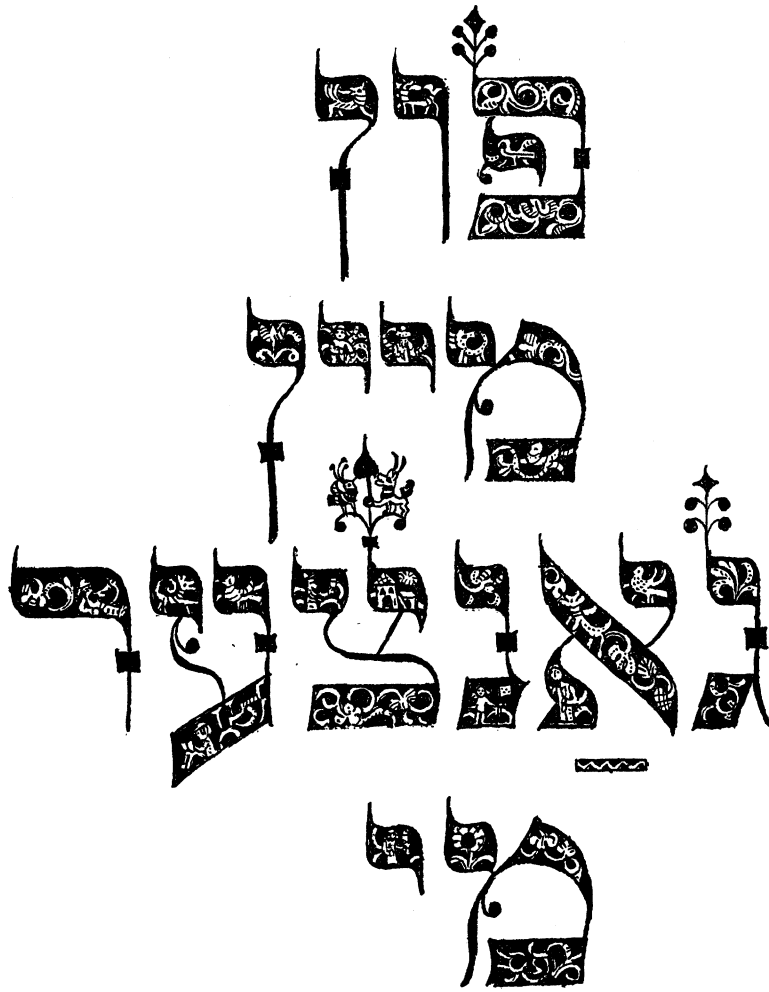
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

יעקב גולאפשטיין

1919-1956

ניו־יאָרק, טויזנט ניין־הונדערט זעקס־און־פּופּציק

JACOB GLATSTEIN
FOON MEIN GANTZER MEA
OF ALL MY LABOUR
COLLECTED POEMS 1919—1956

געזעצט און געדרוקט ביי
מאָרסטין פּרעס, אי.נ.ק.,
228 איסט 45 סט., ניו-יאָרק
אוינגנטימער: י. לאַנדאָן

צויכענונג, שער בלאַט
אויפּשריפט צו יעדן אָפּטייל
א י ל י א ש אָ ר

סדר פון זאָץ און איינבאַנד
ישראל לאַנדאָן

אַרויסגעגעבן מיט דער מיטהילף פון יידישן וועלט-קאָנגרעס

COPYRIGHT BY

JACOB GLADSTONE, NEW YORK, 1956

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA

BY MARSTIN PRESS, INC. NEW YORK CITY

דער נאָמען פון מיין בוך מעג קלינגען קוהלת־דיק, אָבער דער
תנכ־ישער טראָפּ איז גלייכצייטיק אויך אויף אָפּקלייב און אָפּשפּאַר
פון מיין ייִדיש האַב־און־גוטס — ייִדיש, אין ברייטסטן זין פון
וואָרט. ס'איז אַ געקליבענע זאַמלונג פון אַלע מייע לידער, שוין
איינגעשלאָסן די נייסטע, וואָס איך רוף „ערדענע רייד“ און וואָס
זענען קיינמאַל אין בוך־פּאַרס נישט דערשינען.

„פון מיין גאַנצער מײַ איז אַ צוריקשפּאַציר, אין אַ נאָסטאַלגישער
אַרדענונג, דורך 37 יאָר לידער־שרייבן. כ׳דערמאָן די צייט דער־
פּאַר, ווייל כ׳וויל האַפּט, אַז אַ הויך פון אונדזער מאַיִמ־דיקער צייט
איז דאָ אין מייע לידער.

איך בין אָבער צו מייע לידער־ביכער צוגעגאַנגען מיט שאַרפּן
משפּט, אויף וויפּל ס'איז מענטשלעך־מעגלעך, און געראַטעוועט
פאַרן אייגענעם כינוס, בלויז די לידער, וואָס האַבן גערעדט צו
מיר אַן רחמנות־טענות און זכותן פון באַזונדערע דאַטעס.

וויל איך דאָ נישט גלאַט טיילן כיבודים, נאָר בפּירוש אויפּריכטיק
דאַנקען דעם ייִדישן וועלט־קאָנגרעס פאַר זיין באַדייטנדיקער
סובסידיע און די פריינט מייע פון ייִדישן וועלט־קאָנגרעס,
אַברהם ז. היימאַן אין ניו יאָרק, און דר. אהרן
שטיינבערג אין לאַנדאָן, וואָס האַבן געטאָן אַלץ כדי די
סובסידיע זאָל צושטאַנד קומען.

געבענשט זאָל זיין מיין ברודער מרדכי פאַר זיין ברודער־
לעכער הילף.

זאָל דאָ אויך דערמאָנט ווערן דער נאָמען פון דעם טייערן ייד,
ל. מ. שטיין פון שיקאַגאָ, וואָס איז געווען דער ערשטער
אַנצוהויבן די פּראַקטישע אַרבעט פון דעם בוך, מיט אַ ממשות־
דיקן צוטראַג, קורץ פאַר זיין אומדערוואָרטן טויט.

באַדאַנקט זאָלן ווערן די דאַמען ליזא שאַר פון לאַס
אַנדזשעלעס און שרה־לע פרידמאַן פון דעטראַיט,
וואָס האַבן געהאַלפּן דערמעגלעכן די דערשינונג פון מיין פּער־
דערמעגלעכן די דערשינונג פון מיין פּערזענלעכער אַנטאַלאַגיע.

צום סוף — אַ האַרציקן דאַנק מיין חבר, דעם קונסט־דרוקער
ישראל לאַנדאָן, וואָס האָט זיך מיט דעם בוך אָפּגעגעבן
מיט ליבשאַפט און אַריינגעלייגט אין דער אַרבעט אַן אַ שיר
וואָרעמקייט און פריינטשאַפט.

יעקב גלאַטשטיין

פ
מ
ל
מ
מ

Handwritten text in a stylized, decorative script, possibly a form of shorthand or a specific dialect. The characters are black and feature intricate, repeating patterns within their strokes. The text is arranged in a single horizontal line.

ביים וואלדיקן טויער

דער שומר ביים וואלדיקן טויער היט א גרויס עשירות.
ער איז ניט באוואפנט. ער שלאפט.
זאל זיך אריינגארן ווער עס וויל.
איינגעטונקלט דער וועג. פאר דיר איז
אלץ אפן. דער אריינדרינגער אומבאשטרעפט.
שפאנסט אליין פאר זיך אין דער שטיל.
דער עיקר איז וויפל פחד דו קאנסט פארטראגן.
וויפל דאגות קאנסט פאריאגן.

א, וועסט דארפן דיין מוט. וואלדיקע נאכט איז שארף און צייניק.
אלץ וואס האסט מיטגענומען אין וועג וועט זיין ווייניק.
דאס עסנווארג וועט אויסגיין, דער לאגל וועט זיין טרוקן.
דיין בגד וועט צעפאלן; געבויגן דיין רוקן.
פארמעסט זיך ניט צום קאמף, גיב אפילו ניט דיין האנט א שטרעק.
באשיץ בלויז דיין מוח קעגן לעצטן געשרעק.

צו די געמאָרקן

קום מיט מיר צו די געמאָרקן,
פון די טרויעריקע און שטומע.
לאַמיר זיי שטאַרקן מיט רייד
פון דער אידנגאַס אין אונזער זכרון.

לאַמיר אַנפאַרן מיט אַ בהלה,
מאַכן אַ פריילעכן טומל,
צוריקברענגען אַ שפּריכוואַרט,
אַ זידל, פון אַ וואוילן אַ קללה;
אַ לעבעדיקן גוטמאַרגן,
לאַנג זיצן און ברייען.

אפשר וועלן מיר אַפּשרייען
דאָס וואָס ליגט שוין לאַנג
פאַרהוילן, פאַרגליווערט, פאַרבאַרגן.

13

ערדענע
רייד

פון מירן גאַנצער מיין
יעקב גלאַטשטיין

שוין באַלד

מיר האָבן שוין באַלד אָנגעוואוירן אלע ווערטער.
די שטאַמל-מיילער ווערן אַט אַנטשוויגן.
דער ירושה-זאַק איז ליידיק. פון וואַנען קריגן
דעם הייליקן פּלאַפּל פון באַשערטער
פרייד? דעם קינדס גרימאַסן
זיינען אַ פּרעמד להכעיס-לשון,
און אין דער טונקל פאַרפאַסן
מיר בליץ-רייד וואָס ווערן פאַרלאָשן.
און אַש ווערט זייער מיינ.
און אַש ווערט זייער מיינ.

צו לאַנגע טעג

דער אויטאָמאַביל פּרעסט שטיקער
תּחום שבת
און איז זיי עלעגאַנט מחלל.
ס'זאָגט זיך אַ צוריקגעצויגענער געשעפטסמאַן אין שול,
וואו מען איז מתפלל,
אויף געזונט און לאַנגע טעג.

דער אויטאָמאַביל קאַן גוט דעם וועג.
דער געשעפטסמאַן געדענקט שוין נישט
פון זיין חולאת דעם נאַמען.
ער פאַרט מיט אלע
זיינע קרעכצנדיקע סימפּטאָמען
צו גאַט אויף אַ וויזיט.
ער שטעלט אָפּ די מאַשין,
גייט צו פּוס עמלעכע טריט,
אין שול אַריין.

אייניקל-דורות

א טייערע, אידישע אייניקל-דורות.
דורות פון שפיל און שמיפן.
כ/מאמע זיך איבער אייער שריפט.
כ/בלענד זיך די אויגן
איבער צוקונפטיקע היראגליפן.
און כאטש אלץ איז שוין געדרוקט,
זיינען די אותיות פארצוקט,
און נאך גרעסערע פארדרוסן,
ווי אפגעריבענע מויזנט-יאריקע פאפירוסן.

אויבנאויף זעט אלץ אויס
קלאר און פארשטייאיש.
אט ווערט מיר ליכטיק
אין די אויגן.
ס'דאכט זיך ס'איז נישט שווער,
ס'איז ענלעך אפילו,
אויף אידיש, העברעאיש.
ס'גייט א בליץ-אויף
א היימישע טרער, א שמייכל,
א זין, א פשט, א שכל.
אט האט איר עס!
אבער באלד ווערט דערפון —
לאפעמעס מיט קאטשערעס.

אייניקלעך מיינע, ווארט א וויילע,
וואס איז ס'געאייל,
פון מיר אזוי גיך צו אנטלויפן?
ס'דארף דאך לכל הפחות פארלויפן,
א צענדליק יאר,
וואס זאל געבן
ארט-צייט און פארנעם,
צו לעבן פאר אונז ביידן.
איך בין אזוי ווייט נישט אנטלאפן
פון בעל שם,
ווי איר אנטלויפט פון אייער זידן.

15

ערדענע
רייד

פון מיין גאנצער מי
יעקב נלאטשמיין

הבה, לאמיר

לאמיר זיך ארומוארענען,
מיט א שטיקל פארקן.
נישט קיין געטא חלילה,
נאר אזוי א שטילע וואנט.
לאמיר זיך אוועקזעצן צווישן זיך,
און מיט פארשטאנד
אויסטרעכטן ווי צו שמארקן,
אונזערע אפגעשוואכטע הענט.

דאס דערווילעכץ אונזערם,
ווי א סוכה צונויפגעשלאגן —
צעפאלט.
ס'איז אלץ צעהויקערט, אפגעטראגן
און אלט.
מיר ווילן נאך נישט איינשלאפן,
מיט גוואלט נעמט מען אונז פארוויגן.
הבה, לאמיר זיך אן עצה געבן,
לאמיר זיך קליגן.

ווי א פאסטקע

ווי א קליינע פאסטקע
שטייט א שולכל אין לאנג איילאנד.
די דאוונערס זיינען קליין אין צאל.
ס'האט נאך קיינער נישט אויסגעפונען,
צי גאט לאזט זיך דארט
ארײַנכאפן אמאל.

דעם ראבאיי'ס פרומקייט
איז קאנסערוואטיוו.
ער שיקט פון זיין שטילער שול-סטודיאָ
צו גאט א בריוו,
אויף דעם אלטן אדרעס:
קום הערן, שבת, מיין דרשה וועגן דיר,
נישט פארגעס.

די דאוונערס זיינען קליין אין צאל,
ארט פאר גאט'ס כבוד איז דא.
אבער ס'ווייסט קיינער נישט, אויב גאט
כאפט זיך אריין דארט אויף א שעה.

17

ערדענע
רייז

פון מיין גאנצער חי
יעקב גלאטשטיין

דער נביא

ניט קיין ראבן-געשפייזטער,
נאר א פארדינער, א זאמער.
דער נביא פון היינט
איז א יונגער אראמאר.
ער איז א פסיכאלאג.
ער וועגט אלץ אויף דער וואג,
פון לאגיק און ציפער.

ער גראכט ניט טיפער פון פאקטן.
ער ווייכט פון מיסטיק,
זיינע ווערטער זיינען רענדלעך ציטאמן.
ער דינט צו דער געטין סטאטיסטיק,
ער וועט איר ניט פארראמן.

ער קאן די גאנצע וואוילע
טערמינאלאגיע פון מאראל.
די מצוות וואס ער פאדערט זיינען הוילע.
ס'דונערט מיט אפלאזן דער זאל.

ניט צו דערקענען

נישטאָ קיין גרויזאָמערע שטראַף,
ווי זויזן אַ לעבעדיקן מענטשן אין שלאָף,
דאָס צינישע פנים פון זיין אומשטערבלעכקייט.
דער גוף זיינער איז כמעט נישטאָ.
דאָס ביסל זיין איז נישט זינס.
ער קאָן עס קוים דערקענען.

ס'נעמט אים אָפּ דאָס לשון.
ס'רעגנט צווישן הימל און ערד.
ער דערקענט בלויז די אָפגעטראָגענע קאלאָשן,
וואָס ער האָט אוועקגעשטעלט,
איבערגעלאָזט אויף דער וועלט.
דאָס פנים זינס איז אַ ציטאָמע.
די ליפן רירן זיך,
ווען מען דערמאָנט זינס אַ פּסוק.

אזוי זעט אויס די אומשטערבלעכקייט אונזערע,
וואָס מען פּוצט אויס פאַר אונזערע אויגן,
אין די צענטערס, סינאָגאָגן.
מ'לערנט די אייניקלעך זאָגן אַ פּסוק.
מיר זוכן די ענלעכקייט.
ס'איז פאַרדראָסיק.
מיר דערהערן, דאָכט זיך,
מיר כאַפן, מיר דערקענען.
אַט גיבן מיר אַ רוף —
נישט אונזער נשמת, נישט אונזער גוף.

19

ערדענע
רייז

ווינאָו גאַנצער מי
יעקב נלאָטשטיין

זונטאג-שטעטל

רבי לוי יצחק'ס באלעגאָלע,
וואָס שמירט די רעדער מיט סמאָלע,
אַנגעמאָן אין טלית און תפילין,
האָט זיך אין דעם מידן,
איינגערואיקטן זונטאָג-שמעטל,
פאַרשמעלט פאַר עטלעכע אידן,
וואָס שטייען אַרום זייערע הייזער,
וואָסן די אויטאָמאָבילן.
טאַשן איבער בעת מעשה
דעם סך הכל
פון נעכטיקן צדקה-פינאַקל
אין צענטער.

אַ שמילע האַנט פיטערט דעם טרויער
פון כראַנישער רוב,
וואָס באַפאַלט דאָס שמעטל,
איינמאַל אַ וואָך ;
מיט דער מאַנאַטאַנער לאַגיק
פון איינמאַל איז זיבן.
דער ווייזער אויף דעם קליינעם סקווער
קריכט פאַרטאַגיק.
אַ קלויסמער-גלאַק וועקט פאַרויכטיק
אַ גאַט אַ פאַסיוון.
פון די פענסטער הויכט אַן עיפושן
מיט חזיר-גריוון.
ס'גייען שכנים אין קלויסמער.
די פאַרשמעלטע באַלעגאָלעס
באַשפּריצן שמילער די רעדער,
שניידן דעם שמראָם פון דער קישקע
ס'זאַל נישט מאַכן קיין טרעוואַנגע.
און יעדער זוכט, פאַרלוירן,
שוין ביי דער עלנדער סינאַגאָגע,
וואָס איז אין שמעטל פאַראַנען
און וואַרט נעביך אויף יום כפור.

די זונטאָג-אידן שמייכלען
צו די שכנים ווי מאַראַנען.
דער קלויסמער-גלאַק גיט אַ טאַלעראַנטן היפער,
פאַרביי אידישע טויערן.
זיי האַרכן צום קלויסמער
מיט אַנגעשפיצטע,
דערשראַקענע אויערן.

ערדענע
רייד

20

דער מאָנונגען

פאַרנדיק אויף אַ באַזוך
 בין איך דעם גאַנצן וועג
 געווען פאַרמאָן, מראַכטנדיק,
 פון די לאַנגע אַרבעט-שעה'ן,
 די נישט-אַנגעוואַרעמטע,
 אייזערנע אויפשטעל-בעטן,
 קאַלטע, דרויסן-פּריוועטן;
 פון דעם קאַרגן איינשפּאַר,
 נישט-פאַרגין און פאַרמייד,
 פון די דאַלאַר צו דאַלאַר קלייבער,
 די תּכלית-באַרדערס אָן די ווייבער,
 אויף דער אַמאָליקער איסט-סייד;
 דעם טרונק-און-עס
 פון אַ ביס קאַלטן קאַוון,
 איינגעזייערטער, געפעסלמער
 דערקוויקעניש;
 היץ-שטיקעניש, אַנגעגלימטע דעכער,
 פון דעם שטינקנדיקן כלומרשטן פעכער,
 דעם איסט ריווער,
 פון עלים-איילאַנד, דעם אַנקום פון לאַנג-דערוואַרטע,
 דער פּיינלעך-אויסגעצאַלטער שיפּסקאַרטע;
 פון די שוויץ-שעפּער, די שווינדזוכט-ליידער.

פון דעם אַליץ האַב איך געמראַכט
 ווען איך בין געפאַרן אויף באַזוך
 צום אידישן היסטאָריקער בן שניידער.
 ער וואוינט פאַרדאַרפט אין אַ העק,
 וואו אַ איד איז נישט געשמויגן, נישט געפּלויגן.
 אָן אַ פּלעק פון אַ שול, אַ תּלמוד-תּורה, אַפּילו אַ סינאַגאָגע.
 זיינען זיינע קינדער וואויל-דערצויגן.

ער האָט מיך פּריילעך באַגעגנט מיט זיין בולדאַג
 און מיך אויפגענומען פאַראַדיש.
 און אַז מיר זיינען געזעסן
 ביים מאַלצייט דעם זאַטן,
 האַב איך דעם היסטאָריקער דערמאַנט,
 אַז ער האָט יאַרצייט נאַכן טאַטן
 און ס'קומט דעם אַרימען
 איסט-סיידער שניידער — אַ קדיש.

21

ערדענע
 רייד

י. ל. גאָרדאָן
 יעקב גלאַטשטיין

דיין כזית קדושה

די קדושה וואס מיר האָבן כשותפות
מיטן טאָל פון טויט,
איז צוואַנג-ירושא.
זי איז טייליק אין גלייכע חלקים.
ס'איז גורל צו זיין הייליק.
דיין גאנצער ווידערווילן
צו אַ פולן מעת לעת יידישקייט
וועט דיר ניט העלפן.
יסורים זיינען דיין גייסטיקער תענוג.
האַסט תמיד געלעבט אין וואוילטאָג פון צרות
און זיך איבערגעשטאַפט.
דיין גאנצע געשיכטע איז דיספעפטיש.

דער פרימאָרגן וועקט דיר
מיט אַ פּרעגנדיקן קריי.
ייד?
אַ גאַנצן טאָג זוכט
דיין שלעפּעריקער מוח דעם ענטפּער.

פון ערשטן ביסן וואָס דו לייגסט אין מויל,
 ביז טוסט אויס די שיק צו גיין אין בעט.
 קיינער באַגרייפט ניט ווי דו פּשמלסט
 אַ גאַנצן מאַג דעם תירוץ.
 ביסט פרימער פון דיין זיידן.
 דיין פּרומקייט שניידט דרך מער
 ווי זיינע שאַרפּסטע רצועות.

א, ווי איך האָב דרך געזען קויפן און פאַרקויפן.
 איך האָב דרך געזען לייענען אַ בלאַט.
 איך האָב דרך געזען פלינק
 שמעלן פים און אַנטלויפן.
 אין אַלץ ביסטו פרום און יידיש.
 און דאָס איז דיין סימן,
 שעפּסט פרייד מיט טרויעריקע הענט.
 ביסט אַנגעלאַגלט מיט שפירעוודיקע רגעים.
 פאַרהייליקסט די גרעכסטע קלייען פון לעבן.
 שמירסט די רעדער און ס'דאוונט אין דיר.
 נאָך איידער דו זינדיקסט,
 איז שוין גרייט דיין האַנט
 פאַר דעם על המא.
 און זינדיקן זינדיקסטו קיינמאַל ניט,
 ביזן נפש, ביז בלוט.
 ביסט אַ דערשראַקענער קעשענע-גנב.
 שמוגלסט קליינע עבירות,
 די גרויס פון דימענטן.

א, ווי איך האָב דרך געזען
 וואַגלען אויף די גאַסן
 און רעדן מטרופדיק צו זיך אליין.
 באַרעסט דיין יעדער ביסל תענוג.
 פאַריידישסט זיך דאָס לעבן.
 טוסט תשובה זעכציק מאל זעכציק אַ מאַג.
 אפילו, אַז ס'רעגנט אויף דיר
 אַ קליינער, מאַגערער וואַלקן,
 טראַגסטו אַ טראַגיקאַמישן געשיכטלעכן שירם.
 אין דינע ווייטסטע באַהעלטענישן,
 שמעלסטו אַן דיין וועק-זייגער
 אויף שמע ישראל.

הויב זיך אויף,
 אַט איז דיין כזית קדושה,
 וואָס איז דיר צוגעטיילט —
 וועסט סייזוי דערפון ניט אַנטלויפן.

23

ערדענע
 רייד

יעקב גלאַטשטיין
 י. ל. מאַנאַרן

די קרוין

דאס געזאנג אין מיין קול וואס איז מעכיר מיטן טראפ,
דער ניגון פון זכרון, דאס נאגענדיקע ברומען,
די דורכגעזילבערטע קרוין וואס דו זעסט אויף מיין קאפ,
פונדאנען האט זיך עס צו מיר גענומען?

פון וואנען?

מיט א ווילדן שטיף,

מיט אינגלשן ווילן,

מיט וואסערע פערציק יאר צוריק,

דורך א פענסטערל פון שייף,

האב איך אויף די וואסערן געשיקט מיינע תפילין.

ווי אוועקגעלאזט ברויט איז די קרוין צוריקגעקומען.

נאך פיל יארן איז די קרוין א פארנעצטע צוריקגעשוואומען.

א זילבערנע קרוין.

א נאך-ניט אויסגעברייט איי

איז גאטס טרויער פאר מיין טאטנס שוועל געלעגן,

ווען מיט א שווער הארץ, א האלב-טרוקענעם לאגל,

האב איך זיך געלאזט אויף די וועגן.

אפגעריסן, עלנט און באזונדערט,

האב איך אנגעהויבן מיין וואגל

דורך דעם אימהדיקן מדבר פון אונזער יארהונדערט.

א פערציק דערנער פון מיין יארהונדערט.

א גאט-זוכער האב איך געטאפט א בלינדער מיטן שמעקן

און געשיקט אויסגעמיטן דעם מנין אין קלויז.

מיינע גאט-געשמאלטיקע טאטע-מאמע

האב איך ניט איינמאל אויף די וועגן אגעטראפן.

דיין יידישער קאפ איז נאקעט און בלויז,

האב איך געהערט זייער שטראפן.

דיין יידישער קאפ, קינד.

א, לאז אוועק דיין ברויט אויפן וואסער,

די רצועות פון דיין צוכונד,

אין טיפסטן אפגרונט ווארף אריין.

ווארף. וואס האט עס פאר א זינען?

אין פיל טעג ארום וועסטו עס געפינען.

וועסטו עס מוזן געפינען.

איצט זיינען מיינע טאטע-מאמע באלוינט.

מיין קאפ איז באקרוינט.

מיט גרייז-גרויער יידישקייט.

גייט אויף

גייט אויף אין פארגלויבטן צימער
פון פארמעמענע געדעכענישן,
צייכנס פון א צעשמארכן פארמעג —
פנימער פון געשוואוירענער ברודערשאפט.
דער גאנצער מיש איז גומער שמועס.
אונזער אלימפ איז רייך
און לעבעדיק איז זייער בענקשאפט
צו אונז, נאך אונז.
דאס לשון אויף זייערע ליפן
איז קלוג און סודותדיק,
דער גאנצער מיש איז גומער שמועס.

אבער יעדער היט זיין געזאנג און זיין פנים.
ווייל דא ביי אונז איז שוין אלץ
צווישנשמארכ.
קיינער ווייסט ניט וועמענס מארגן
וועט פארצייכענען —
וועמענס לעבעדיקע האנט.

די טויטע וואכן איבער די לעבעדיקע
מיט זארגעוודיקער, קלאסישער מורא.
א האנט ווארפט מיט פארהויל
נעמען אין דער קלפי.
ווער וועט זיין דער זוכה בגורל —
דאס לעצטע מויל ?

25

ערדענע
רייך

פון רייך גאנצער מיר
יעקב גלאטשטיין

צו א חבר וואָס איז אַוועק

א

אַז דו ביסט אַוועק אַ לאַכנדיקער
מיט אַ וואַרטשפּיל אין מויל,
האַסטו פאַר מיר פאַרמענטשלעכט דעם טויט.
האַסט זיך אים אַזוי שטאַרק אַנפאַרטרויט,
זיך געגראַמט מיט אים פשוט, בדחניש,
ווי אַ גראַס אַ צונזעריקער,
און אַפגעווישט פון אים דעם גולנישן גרויל.
ער איז געוואָרן אַ צווישנאונזעריקער.
אַ בריק.
אַט מאַך איך עטלעכע שפאַן צו דיר,
און שפאַציר דערווייל
אַ פאַרמוחטער צוריק.
נאָר ווייסן וויים איך
אַז האַסט נישט געגרייזט,
וואָס דו האַסט שוין אינגאַנצן אַריבערגעשפּרייזט.

לייען איך דיין איבערלאזן,
 שמרעק זיך אויס אויפן גראז
 פון דיין וואָרט, און פאַרחידושט
 טראַכט איך —
 האַסט זיך קיינמאָל ניט אויסגעיידישט,
 אפילו אויף קיין איין מינוט.
 מיר אלע פראַנטעווען מיט דער וועלט.
 נאָר דו האַסט געהאַט מוט
 צו זיצן אין דלד אמות פון דיין געצעלט,
 באַטליתט און באַתפילינט,
 יידיש-פאַרעקשנט און יידיש-פאַרווילנט.

אויף יענער זייט בריק,
 שרעקט מיך נאָך אַכיסל
 אַ משונהדיקער בוים אַ פאַרדאַרטער,
 אַ רוף
 פון אַן איינציקן, טרויעריקן פויגל.

ביסט אַ געדולדיקער וואַרטער.
 אַז כ'וועל אַנלויפן ווי אַמאָל,
 אין קאַנאַדע,
 ווייס איך אַז וועסט אוודאי וואַרטן
 מיט אַ גרייט גלייכוואָרט אויפן השבון פון אַלטן טויט,
 און געבן די הענט אַ שמרעק מיט קראַפט
 און זיך באַרימען און ווייזן,
 ווי דו האַסט שוין אין אים אַריינגעבלאָזן
 אַ פונק יונגשאַפט,
 אין דער קורצער צייט,
 זינט דו האַסט אונז פאַרלאָזן.

27

ב

נישט דערדאוונט דיינע רייד, אַפגעפרעפלט.
 דעם פולן מיין זייערן נישט דערטיפט.
 געטרעפלט צו דיר, נישט דערקלעמערט.
 דעם גאַלד-פאַרגאַנג פאַרשפעמערט.
 ס'האַבן טונקעלע טייטשן אויסגעטריפט.

איצט קיניגט די נאַכט איבער דיינע ביינער.
 ס'גרוילט דער פחד פון דיין וואָרט.
 קיינער פון דיר איז נישט אַליינער,
 אויף דעם ברייטן, וויסמן הייליקאַרט.

ערדענע
 רייד

פון מיין גאַנצער
 יעקב גלאַשמייין

פון א חבר וואס איז אַוועק

א

אַפנאַפּלען זיך פון טויט איז שווערער נאָך פון ניי-געבויר, פאַרגאַסן, פאַרליימיקט מיט טרויער, אין אַוועקגעשראַקענער אַפּוּנדערונג, בלייבט אַ האַרץ מיט אויפּסנייאַיקער פאַרוואַנדערונג. ס'קומען דיר צונויף אַפּגעשפּאַרטע פאַרמעגנס, פאַר דעם לאַנגען אונטעררוועגנס און וואַנדער, פון אַ פיינלעכן איבעראַנדערש. אוודאי זיינען דאָס מצוות פון טוונג און טראַכטן, זיי האַרמעווען דאָס גאַלד פון דיין אייביק האַרץ. ס'פּולסירט מיט געדענקען און פאַרגעסן, דורך די זילבערנע פאַרנאַכטן, פון אומגעציילטע מעת לעת.

נישט די הספדים וואָס שפּילן-אויף
אייגענע דערשרעקן.

נישט זיי האָבן דעם כח צו דערוועקן
פון לעצמן פאַרזיגל.
ס'ליגט אָן איינגעשרומפּענער חבר אין זיין טויטן-וויגל.
ער האָט גאַרנישט פאַרלוירן.
מיט וויפל טירן און טויערן מען זאָל אים נישט אָפּשליסן,
קאָן אים מער גאַרנישט פאַרדריסן.
אַז אַלץ איז גאַנץ מיט אים.
קיינער וועט דעם גראַטעסקן אוצר זיינעם נישט רירן.
ס'ליגט לעבן אים אַ קליין פעקל — אומבאַוואַכט,
דער מישמאַש פון אַנגעלערנט,
אַנגעזען, אַנגעלעכט און אַנגעמראַכט.

דער ערשמער סימן פון ניי-געבויר,
איז דאָס געעפנטע אויער,
וואָס דערהערט דעם פאַרבענק
פון אַ חבר,
זיינס אַ וואָרט פון געדענק.
דאָס איז דער כוח וואָס גיט דעם לעצטן ריס,
וואָס דערמאַנט דיך אַרויס פון פאַרגעסעניש.
הויבסט אָן קריגן נייע חושים ווי פליגל.
הערסטו דעם לעבעדיקן חברס קול,
ווערסטו אויסגעלייזט פון טויטן-וויגל.

ב

בויגט איבער מיר אייער געבענטשטן עלנד,
קליינע מאַטע-מאַמע.
איר האָט זיך דערוואַרט —
דורך אַזוי פיל אַפגעציטערטע תפילות,
וואָס האָבן באַוואַכט
מיין פאַרהלשט לעבן.
אייער שטילע רן
ליגט אומבאַרירט,
ווי אַ געדעקטער טיש.
די מידע, הונגעריקע הענט
פון מאַטן דעם איש-תמים,
שטרעקן זיך צום זונס קיצור-ימים.
די פאַרהאַרעוועטע מאַמע זינגט
און מאַנצט מיר אַנטקעגן.
אַ, בויגט איבער מיר אייערע פרומע שאַטנאָס.
מאַכט מיר קלאַר דאָס לשון פון טויט.
זעט, ווי כ'האַב אייך צוריקגעבראַכט
אַלץ וואָס איר האָט מיר אַנפאַרטרויט.

ערדענע
רייד

פון מיינ גאַנצער חי
יעקב גלאַטשטיין

ג

לאמיר זיך דורכטראכטן, חבר מיינער.
איך בין דיר נאך נישט בכוח
סודות צו אנטפלעקן,
לאמיר קודם פארטרייבן די דינע שרעקן,
צווישן לעבעדיקע און טוימע יארן.
איך קאן דיר נישט ארויסגעבן
דעם סוד פון פראטאפלאזם,
אבער געדענק, זיי נישט מגזם
דאס לעבן,
און נישט דיין נאמען,
ווי איך האב איבערגעטריבן,
און כסדר אנגעקליבן קווערטלעך בימערקייט,
ווי מען קלייבט ווילדע שוואמען.

לעבסט און ווערסט געלעבט
וויל ווערסט כסדר געשיצט
דורך א גרויסער ירושה,
וואס ליגט איינגעקריצט
ווי א זכות אין דיין משפחה-קרייז.
מען האט דיר נישט געשיקט נאך א באווייז,
נאר נאך א שטיקל צוגאב-איינגנס.
און וויסן זאלסטו אז דאס פארמעגנס,
פון ציטערדיקע טאטע-מאמע,
אויף יענער וועלט און אויף דער,
איז מער טרויער ווי פרייד.
זיי ווארטן אויף א טרייסט-דימענטל, א טרער.
ברענג זיי א מתנה דיינס א טואונג,
וואס איז מיט דיר געקניפט און געבונדן.

שענער און האפטיקער פון שענסטן וואלקן
אויפן פייערדיקסטן הימל,
איז א גוט בלייבעוודיק ווארט.
נעם ארונטער די הייטלעך פון דינע אויגן.
לאז זיך נישט פארפירן,
זע דעם נישט-געשמויגן,
די פארגעצונג פון לופט, רויך און קאלירן.
לערן זיך אויס צו באשטענדיקן דיין שיינקייט
נישט מיט פאלשע מיראזשן.
פארצן אויף דיין וועלט גענוג מיראזשן פון אמת,
וואס קענען פארוויילן,
אלע דינע מצוות און עברות בענטש,
מיט גוטסקייט צום מענטש.

בייזע מצוות קענען אויך ווערן —
גיפטיקע פּיילן.

ד

נישט אויף דעם אָפּגעהאַקטן לעבן מיינס,
טרויער, חבר מיינער,
נאָר אויף מיין פּשוט וואָרט,
וואָס איז געוואָרן איבערגעשלאָגן.
איך האָב עס שוין כמעט געקענט זאָגן.
נישט נאָר אין לידער, נאָר אַפילו אין רייד.

איך האָב שוין אַמ-אַמ געקענט רעדן צו מיין ווייב.
איך האָב אויפגעהערט פון הויז צו ווייכן.
איך האָב דערזען די קינדער מיינע,
אַן בילדערישע פאַרגלייכן,
מיט אויגן פון אַ טאַטן.
און געוואָלט האָבן איך זאָגן
רייד וואָס ווערן דערזעענדיק און לויכטן:
אַמ זיינען מיר ביידע דאָ,
אין דעם נעכטן, דעם אויפגעטויכטן,
שמיל און פינסטער און נאַקעט און אָפּגעזונדערט.
אַלע מיינע באַהאַלטענישן האָסטו אויסגעדולדיקט.
איך בין דיר דורכגערוגען,
דורך דיינע געטרייע הענט;
איצטער ערשט האָבן איך זיך אויפגעקליבן,
צווישן אונזערע פיר ווענט.
כ'קום דיר זאָגן אַ כדאיאיק וואָרט,
פאַר אַלעמאַל,
אַן אַפּצאַל, אַ באַלויין.

איך האָב זי אַרומגענומען,
און מיין דערשמוין,
האַט אָפּגעהאַקט דאָס וואָרט אויף די ליפּן.

כ'האַב דערזען מיינע קינדער
נישט ווי ביכער מיט גאַלד-געליישמע מאָוולען,
נאָר רולאַצען, אומגעלומפערטע זוכערס פון יונגער פרייד.
חבר מיינער, זאָל זיך שטאַרקן דיין טרויער און דיין אַבלען.
וויי, איך האָב געזען זייער גאַנג צום משופּעדיקן באַרג.
כ'בין זיי נאַכגעלאָפּען ווי אַ טאַטע.
מיט אַ פול מויל עצות און אַ ניטעדיקן רוף.

31

ערדענע
רייד

פון מיין גאַנצער חי
יעקב גלאַטשטיין

ערדענע
רייד

32

אבער אויך דער שריי
איז איינגעטויבט געוואָרן אין טונקלעניש.

ה

בין איך געגאנגען זוכן, זוכן, זוכן.
טריט פון נייגער, טריט פון ספקות.
טריט פון גלויבן.
אויף א פארדארטן כוים
הענגען געקווארטע, ווילדע טרויבן.
איך האָב געקלעמערט.
איך האָב געקלעמערט. איך האָב ווייטאָגדיק געקלעמערט.
איך האָב געצימערט.
די נאַכט-טאָגן זיינען לאַנג,
זייער שיינקייט בימערט,
זייער שיינקייט בימערט,
גליווערט דאָס האַרץ מיט געבעט.

מיין גאַט, דעם סוד פון דיין צעפלייצמער, צעשמראַלטער גבורה,
פון דיין קליינער צוגעשפּאַרטער גומסקייט,
אַנטפלעק, מיין גאַט,
עפן די אויגן פון אַ טויטן יידישן פּאַעט.
מיין גאַט.
איך האָב געקלעמערט.

איך האָב דערזען אַן ענגן חדר,
אין דעם חדר אַ שווערער טונקל,
און אין טונקל מיט מתיקות
איין-אַליין,
האַט זיך געזונגען אַ געוויין,
און האָט געטרייסט,
פאַרענטפּערט און פאַרגלעט,
אַלע ספיקות, אַלע גלויבנס, אַלע לויבנס,
פון אַ טויטן יידישן פּאַעט.

איך בין געפאלן אויפן פנים.
איך האָב גאַרנישט געזען.
מיין גאַט, איך האָב גאַרנישט געזען,
איך האָב גאַרנישט, גאַרנישט געזען.
מיין גאַט, איך האָב געקלעמערט איינער אַליין.
געלאָפן פון ווידערקול, פון מתיקותדיקן געוויין.

טרויעריקע השיבות

די טרויעריקע השיבות פון דיין צאנקנדיק וואָרט
ווער וועט אָפּשאַצן?
מיין זון איז פול מיט השבונות.
ער מעקט און שמעלט
דעם באַשמאַנד פון זיין וועלט.
דיין קרוין איז פאַרבלייבט.
די ביטערע צייט האָט עס פאַרטונקלט.
דיינע טרייסטן זיינען פאַרמעקט און פאַרגעלט.

וועט דיין עלטער פאַרוויגן —
אַ נאַכט אָן ניגון?

33

אין טונקל פון דער וועלט

אין טונקל פון דער וועלט,
זיצט דער משוגענער געזעצקריצער
און האַקט אויס נייע געכאַטן.
אַלע אונזערע געטרייע זאָלסטנימן,
אַלץ וואָס איז אונז געווען פאַרווערט,
אַלץ וואָס איז אונז געווען באַשערט,
און וואָס איז אונז געווען פאַרמיטן,
האַבן אָפּגעווישט פּילאַטן.

דעם קריצערס דלאַט נעמט גוטס און שלעכטס פאַרמישן.
מיר לעבן דערווייל אויף דעם געכאַט פון צווישן.

ערדענע
רייד

י. ט. גאָלדשטיין
פון מיין גאַנצן שטיין

פונדאסניי

ס'הויבט זיך אן פונדאסניי.
דער זיגער שמופט דעם באזיגמן
א ביקס אין האנט.

ס'גיט א קנאל
און ביידע פארלירן דעם פארשטאנד.

די געשיכטע כאפט דעם סיגנאל.
און ווארט אין ווארט געמריי
נעמט זי זיך איבערשרייבן.
זי יאגט די פען צו א ביטערן פינאל.
ויהי, ס'איז געווען,
אז אלע לענדער זיינען געווארן סדומען.
האט זיי אפגעווישט
א מכול פון אטאמען.

ליגנס

נישטא קיין גרייטערע ליגנס,
ווי די ליגנס וואס מיט זיי האבן זיי באגילדט
אונזערע ערדענע רייד.
דעם טרויער פון א קורץ און האפטיק לעבן
האבן זיי צוגענאגלט
און פארוואגלט אויף א לענג-און-ברייט.
פארשעמט זיין טויט אויף די געמארקן.

פארשוועכט דאס ווארעמע געלעגער
פון דער געזעטיקטער מוטער,
אין די ארעמס פון שמארקן,
דורכגעציימערטן, דורכגעשמראמטן צוואג.
פארלינגערט איר פרייד,
מיט וועקסענער הייליקייט.

יארהונדערט

מיר זיינען ארויס פון די קינדער-שיכלעך.
אונזערע לידער זיינען ניט פון זינגענדיקע ביכלעך.
מיר האבן קיינמאל ניט גערעדט קיין געקושמע רייד.
מיר זענען ניט געווען באמייבט נאר פארוואונדערט.
מיר האבן דערהערט דאס קול פון יארהונדערט.
מיר האבן געהערט דאס קול פון יארהונדערט.

סענרענאציע

די ווייסע סקול איז ליכטיק. מיט דריי שווארצע פנימלעך,
ווי פון שווארצע קעצלעך,
זיינען די שויבן פארהויכט.
איז אריינקוקן דורכן פענסטער געזעצלעך?
דריי שווארצע פנימלעך
פלעמשן די נעזלעך אויף די שויבן.
די געזאנג-לערערין זינגט מיט גלויבן.
דאס לאנד פון די פרייע, די בראווע.

דריי שווארצע פנימלעך לאבן.
זיי זיינען משיקאווע, צי האבן זיי געבראכן דאס געזעץ,
און מיט זייערע נייגעריקע, שווארצע,
גרויסע טרויבן,
געווארפן שטיינער אין די ווייסע שויבן.

35

ערדענע
רייד

י ע ק ב נ ל א ט ש מ י י ן
ו ן מ י י ג א נ צ ע ר מ י

וואריאציעס אויף א טעמע

א

ווער ס'האט געשטעלט דעם טראפ אויף וועלט,
איך — אויף ייד.
וועט מען אמאל מאכן תיל-תל
פון מיין ליד.
ברענגען ראיות
אז איך בין געווען פראווינציעל
און תחומיק,
ווייל כ'האב פארלארן פון אויג
דעם ברייטן, גויאישן
ארומיק.

אבער אז ס'וועט א יידישער שול-יאט
אין מיין נאמען זיך דערמאנען.

ברענגען פון מיר א ציטאט,
 זיך ארויסהעלפן מיט מיינס א שורה,
 אין א הונדערט יאָר ארום,
 וועלן מיינע לעפצן,
 וואו איך זאל נישט שוועבן.
 זאָגן ערלעך און פרום:
 דאָס הייסט אויפגיין, לעבן,
 זיין אומשטערבלעך,
 אין דעם קליינעם, ליבן
 וויינגארטן פון מיין פאלק.

ב

אין די אלול-טעג האָט מען מיינע רייד
 אויף א ציטערדיקער וואָג-שאַל געוואויגן.
 ס'זיינען שאַרפע טענות
 קעגן מיינע מעשים געפלוויגן.
 פאָרוואָס קומט אים אזא זכות?
 אָן אויסגעדברטער קטיגור
 האָט געשפּריצט מיט פאַרדרום.
 זיינע טראַגיקע זיינען דאָך פּעך-שוואַרץ,
 האָט ער רשעותדיק זיך פאַרקייבט און געקרייט.
 מיין זיידע אברהם האָט ווי תמיד
 זיך נישט אָפּגעגעסן ס'האַרץ.
 דאָס אייניקל קען זיין שטעמעלע באַשטיין.
 ער האָט געעפנט דאָס שקעמעלע
 און דעם קטיגור אַרײַנגענאַסן אין די רייד.

הכלל רבותי:

ווי-לאַנג איז דער שיעור ציען?
 וואָס האָט עס פאַר אַ זין?
 אַ פאַטש אין שטענדער. מיין גמרא-מלמד
 גיט אַרויס דעם פסק-דיין.
 ער ווייסט אַלץ. געהערט, וואודען?
 פון מיינע געריבענע שטיק.
 אַ, ער קען דעם וואוילן אַנטיק.
 אַבער אַ קאַפּ האָט ער אַ שאַרפן
 און אַ האַרץ אויך נישט אויף אַרויסצואוואַרפן.
 און די רייד זיינע — פאַרט גאַטס מתנה.
 בכך, קומט ער צו דער מסקנה.
 ער נאַרציעט
 אַרײַנצונעמען צוויי אָפּגעקליבענע

ערדענע
 רייד

ערדענע
רייד

38

שורות מיינע אין פאיעט.
מ'טאר נישט זיין אזא אכזר.
קומען קומט אים טאקע שמייסן,
אבער ער האט פארדינט א פיצל ארט אין מחזור.
אויף מיר די עברה און די פארדראסן.
מיין גומער זיידע האט זיך אזש פון נחת צענאסן.

מיט פערד ווי די אדלערס
האבן די שורות מיינע
די ימים נוראים אנגעיאגט.
און נאך דעם זעלביקן ראש השנה
האבן יידן מיך געזאגט!
גוואלד, יידן האבן מיך געזאגט!
גוואלד, יידן האבן מיך מיט כוונה געזאגט!
פאר גאנצע מעת-לעתן,
צוויי איינציקע שורות מיינע אין שול געזאגט!

און איך האב מיט א געבראכן הארץ
אין פאליש געהערט,
ווי הויך און קלאר,
יידן האבן זיך מיט מיינע צוויי שורות
אויסגעבעטן א גוט יאר.

ג

גנבע זיך אריין אין סידור,
ווי א בלינדער פאסאזשיר,
פאסט, און אן א ביסן עסן
פאר גאנצע מעת-לעתן,
ביו צום ברעג.
ליג איינגעלייגט אין דיין באהעלטניש.
גיב זיך נישט קיין ריר דעם גאנצן וועג.
און אויב דו וועסט נאר מיט א גלייך ווארט
אריין אין ריכטיקן ארט
און דאס סידורל
מיט יידישער פרייד באשמראלן,
וועט זיין פארפאלן.

דאס סידורל וועט דיך מוזן
אויף אלע אייביקייטן פארטראגן,
און מ'וועט דיך אויך דאווענען,
דיך אויך זאגן.

מײן געצעלט

נעם מיך ארום מיט ווערגנדיקער געטריישאפט,
לשון מיינס, ווער מיר אן אייפערזיכטיק ווייב,
בינד מיך צו צום געצעלט,
לאז מיך ווערן שמוס-לשון פאר דער וועלט,
אפילו אין דער בעסטער איבערזעצונג.
זאלן זיי מיך פארטיילן.
פארקליין מיך, ביז ניט-דערשעצונג,
מיך ארט נישט אז זיי וועלן מיך נישט ציילן.
פארשווער מיך, א געמרייען,
צו דיר מיט גורלדיקער באשערטקייט,
אז ס'זאל מיך קיינער פון דייע ארעמס נישט באפרייען.
אמת, איך וועל נישט זיין אונווערסאל,
אבער אז איך וועל אוועק,
וועל איך ווערן א וואלקן-זייל
א ליכט-שטראל,
איבער אונזער קליינעם משכן.

39

ערדענע
רייך

פון מאצער לייט
יעקב נלאטשטיין

אפגענארמע

פאר אונדז די פארטרויעריקמע,
מיט פאלשער וואג און מאס פון שעד'ן.
אפגענארמע, אפגעדויעריקמע,
מיט צייט-צוימן פון געלעכערטע נישטאען;
ווי אזוי וועלן זיך ציילן אונדזערע מעג?
אז דער אנווער
פארפינצטערט דעם פארמעג.

א בת-קול

ער האט זיך אויף דעם ליבן נאמען ניט אנגעשפארט,
זיך אויף אים ניט פארלאזט, ניט געווארט.
ער האט זיך פון אים דערווייטערט,
טאג-טעגלעך געבלאנדזשעט אליין,
זיך געלייטערט.
ער האט ניט געגלויבט אין שחר,
געטאן גומס אן א באלין דערפאר.

ניט באשווערט האט ער דעם ליבן נאמען,
מיט זיינע פרעפלידיקע פארלאנגען.
ער איז געווארן ווי א פויגל,
וואס זיינע געזאנגען
זיינען פארן טאג און פאר דער צווייג.
געזוכט האט ער שפייז
אין שווייס פון דער פריי,
און ניט אין א צוגעגרייטער גילדענער שטייג.

ער האט זיך געעלטערט,
געלעבט אויף קרישקעדיקער חכמה
פון פארגאנגענע דורות.
זיין ברייטהארציקע מיר איז געווען אפן,
אבער מענטשן האבן געווייכט פון דעם אפיקורס.
אפילו אין די רגעס פארן טויט,
האט ער ניט געקענט אויסטראכטן
קיין תפילה און קיין לויבן.

נאר אז זיין נשמה איז ארויף אויבן,
האט ער דערשפירט א ליכטיקן באריר.
א בת-קול האט אויסגערופן:
לאזט אריין דאס ווידערשפעניקע קינד מיינס,
דורך א פארדנער מיר.

רעד צו מיר יידיש

רעד צו מיר יידיש, מיין יידיש לאנד,
און איך וועל צו דיר רעדן עברית ממילא.
אברהם מיט שרהן קומען מיר אנטקעגן,
פון דער מערת המכפלה.

גאט העלף, זיידע-באבעשי.
אברהם גייט שווינגנדיק די גאס אריבער.
נעם זיך ניט צום הארצן יאנקעלע,
זאגט שרה, ער איז מבין כל דבור.

ס'איז אזוי דא אַנגענומען.
אַ מאַנסכיל דאַרף יידיש שטומען.
אַבער אַ יידענע פון יידיש-טיימש
האַט אויך עפעס וואָס צו זאָגן.
זאָג איך דיר גאָט העלף, מיין קינד,
זאַלסט מיר אַלדאָס גוטס פאַרמאַגן.

גלייב מיר, יאנקעלע, ס'וועט קומען אַ צייט,
אין כאַמישאַסער-לאַנד פון ראַזשינקעס און פייגן,
אַז אַלע עברית-קינדער
וועלן אויפהערן יידיש שווינגן.

און אַז זיי וועלן זיך צערעדן,
וועלן זיי, וועט אַ נחת זיין צו הערן,
אַזוי וועט געשען, יאנקעלע, מיין קינד,
אַ שבועה קען איך דיר שווערן.

דער זיידע אברהם פון יענער זייט גאס,
ווינקט צו מיר און פאָכעט מיט דער פאַטשיילע.
אַ, רעד צו מיר יידיש, מיין יידיש לאַנד,
און איך וועל צו דיר רעדן עברית ממילא.

41

ערדענע
רייד

פון מיין גאָזער מיין
יעקב גלאַטשטיין

קינות אויף די נשמות פון אידישע שמעט

צום צענטן יארטאג פון געטא-אויפשטאנד

א

נשמות פון יידישע שמעט,
באהאלטן אין די פארמעטן פון אייביקייט.
וועלן זיי אויפשטיין פון טאל פון טויט?
וועט אויף זיי א בלאז טאן די זעאונג פון לעבן?
נאר דו, מיין גאט, ווייסט ווי שטארק זיי זיינען געווען.
ווייל דו האסט זיי געבויט מיט דיין פארשטאנדיקער גבורה.
נאר דו, מיין גאט, האסט געוואוסט
ווי שוואך זיי זיינען געווען,
אידער זיי זיינען אוועק מיטן רויך.

ב

דו האסט נישט געשיצט די יידישע שמעט,
זיי נישט פארפעסטיקט,

זיינען זיי ווי הייליקע אותיות
 אפגעשפרונגען פון לעבן.
 איצט הענגען פסולע נעמען,
 אויף ביישמידלעך פון וויסמע וועגן.
 אלע גרעניצן פון דיין וועלט זיינען טמא.

ג

קומען די נשמות פון יידישע שמעט
 וויינען פארן כסא הכבוד.
 גאט ברוך הוא,
 זע ווי גרינמלעך הרוב מיר זיינען.
 דו האסט אונדז באשאפן אין דיין געשמאלט.
 איצט איז דיין וועלט א שטיק גוף,
 א דומם.
 ווי געץ-גלעקער קלינגען איצמער
 די נעמען פון שמעט,
 ווארשע, ווילנע, כעלם, לובלין.

ד

אין טאג ווען כ'וועל בויען מיין תווז,
 אויב פארגעסן וועל איך אין די יידישע שמעט
 זאל פארשטומט ווערן מיין צונג,
 פארטרויעריקט ווערן די בויערישע האנט.
 זאל סיווי פארשטומט ווערן מיין צונג,
 און פארטרויעריקט ווערן די האנט וואס בוט,
 גאטס הויז אויפן בארג,
 אויף א פונדאמענט פון אזויפיל פארגעסעניש.

ה

פארוואָגלט דער שלאָף.
 דער ניט-דרימלער און ניט-שלאָפער
 לאַזט זיך פאַרלייענען די געשטאַרבענע נעמען
 פון הייליקע יידישע שמעט.
 שמעקט דער זעמל-מעל פון זייער יידישקייט.
 ס'גייט אויף א רחמים
 וואָס האָט זיך אָפּגעטאַן פון דער גאַנצער וועלט.
 ס'וויינען טויזנטער טויטע קינדער שירה.

43

ערדענע
 רייד

ווי אַזאַ שטיין
 יעקב גלאַטשטיין

ז

דאס קינדישסטע, גלויביקסטע פאלק,
מיט דעם בלוט פון יידישע שמעט
אין די אדערן.
האט אין די שרעק-חלומות
פון זיין שווערסטען גלות,
קיינמאל נישט מורא געהאט
פאר אזויפיל שוידער,
וויפיל די ארומינגלדיקע וועלט
האט אים אנטקעגנגעטרעגן.
ווי א דערשראקענע טויב
האט ער געשמרעקט דעם האלז צום שעכטער.
הייליק, דריימאל הייליק,
דאס שוואכסטע קינד צווישן פעלקער,
מיט דעם בלוט פון יידישע שמעט אין די אדערן.

ז

הייליק די וועלט, איידער זי צעלעסטערט דיך
און צעשטויבט דיין קיניגרייך.
בלאז צוריק ארויף אויף איר
דאס אש פון יידישע שמעט-געדעכענישן.
די רו פון איין אפגעהיטן שבת,
דעם אראמאט פון איין אויסגעבאקענעם
יידישן יום טוב.
זע, מיט וויפל זעלנערשן כוח,
ס'שטייט אויף אנטקעגן דיר
א ניט-יידישע וועלט,
מיט א געפאנצערטן, געשמרעקטן ארעם.

ח

אן פלייש, אן ביינער, בלויז גייסם,
זאג נביאות, בן אדם, אויב דו קאנסט,
אין טאל פון אומברענג.
אז אויך דאס רוחניות
וועט אויפשטיין פון צוזאמענגעקלאגטן אש.
ס'וועט גענענען געזאנג צו געזאנג,
רויך צו רויך, בענקשאפט צו בענקשאפט,

הייליקייט צו הייליקייט,
 און ס'וועלן צוריק אויפשטיין
 יידישע שטעט,
 אין טאל פון אזויפיל
 טויט-שאַטנדיקן חורבן.
 זאָג נביאות, זאָג נביאות, זאָג נביאות,
 ביזן לעצטן אַמעס דיינעם,
 אויב דו קאַנסט.

ט

פאַרוואַגלמער רוצח, זיי וויסן,
 דו האָסט געבראַכט אויף דער וועלט דיינער,
 אויף אלע אייביקייטן,
 די קללה פון אַ טויט האַרץ.
 טרויעריקער מערדער,
 האָסט אויסגעוואַרצלט ביימער, שטאַמען,
 אויסגעפליקט משפחות, נעמען,
 אַפגעמעקט געדעכענישן,
 פאַרמינערט דאָס געזאַנג פון דער וועלט.

רעד זיך נישט איין,
 אז דאָס קען געשענקט ווערן.
 רעד זיך נישט איין,
 אז אין שענצטן אַרויפבוין,
 קען דאָס שלעכטס פאַרגעסען ווערן.
 זע ווי ס'פנים פון דער וועלט,
 איז שוין צעקרומט און מאַלפעדיק,
 הער, ווי מ'פאַרשטייט שוין מער נישט
 איינער דעם אַנדערנס לשון.
 האַרץ, ווי מען בויט
 אַליץ העכער און העכער,
 דעם טורעם פון חורבן.
 קוק זיך איין און זע,
 צי האָט דאָס פנים פון דער וועלט
 איין שמריך פון ווייכער יידישקייט.
 ליען די ביכער און שמוין,
 ווי אויסגעמעקט ס'זיינען
 אלע אותיות פון רחמים,
 אלע אותיות פון ספר.

דערגרייכערם

די דערגרייכערם קומען שטאלצע פון וועג,
מיט א סך זאקרויב,
פון כבוד און עשירות.
זייערע קינדער וועלן זיך באַדן אין שמעקעדיקע אוילן.
אזוי האָט דער גורל באַפוילן.

נאָך זיי קומען געבויענע בעטלערם
מיט צעריסענע פיס,
אויסגעשמרעקטע הענט,
מיט פאַרקאַלטנטע האַר באַוואַקסן.
זיי ווערן הייזעריק פון זינגען הללויה,
צו יופיטערן און זיינע רייכע אַקסן.

די בעטלערם פאַלן און ווערן געלאַטעטע טעפיכער.
די דערגרייכערם טרעטן איבער די קעפ פון די שלעפיכער.
ס'קלינגען די גלאַקן, ס'זינגען אַלע אַמונות.
ווען די דערגרייכערם צאָלן אויס זייער געפעלשטן מעשר,
פאַר די בעטלערם —
דאָס ביטער-ברויט מיטן שטינקנדיקן וואַסער.

מיט מיינ דור

באַגלייטערין מיינע, זיי מיר אַן אַנשפאַר.
האַלט מיך פעסט. לאַז מיך נישט מאַכן צו-נאַר.
גיב מיר שטאַרקייט אין מיינ פאַרמאַטער.
מיר זיצן שוין אין זעלביקן פינצטערן טעאַטער
מיט מיינ דור. ס'ווערגט מיך אַ קהלשע טרער.
ס'צעגנייען אין מיר און ס'גלעטן
אַלע זייערע זיסע באַנאַליטעטן.
ס'ווערט שווער מיר און וואַרעם.
דער גאַנצער האַרעם פון מיינ בענקשאַפט פאַרשווינדט
און צעטריפט זיך ווי אַ ליכטל אין ווינט.

פאַרגלויב מיך

פאַרגלויב מיך מיט דעם קינדישן טייטש
פון האַרציקע תפילות.
יעדער וואָרט איז אַ מויב
וואָס קלייבט קערנער אין שטויב,
צווישן אונז, איידער ס'גייט אַ פלי.
דו אליין גיב מיר צוריק די נשמה,
אַלע אינדערפרי.

פאַרקניפּ צוריק מיין לעבן מיט דיר,
שרומפּ איין דיין גרויזאַמען אומענדלעך
און מאַך זיך פאַרשמענדלעך,
צום שכל פון אַ קריעת-שמע קינד.
גיב אַ לאַך אַריין אַלע אינדערפרי
אין מיין פענצמער —
און פאַרשווינד.

די שעה

מיין טייערע, די שעה פון דערלייז
הויקערט אונז איין.
מיר האָבן נישט קיין כוח
די נסיונות צו פאַרטראַגן.
מיר עפענען ספרים. מיר געדענקען זאַגן.
ס'שווייגן אויך די נביאים מיט פאַרכאַפטן אַטעם.
ס'בלענדט אונז דער שיינ
פון אויפגאַנג און טאַגן.
מ'הערט נישט קיין שעלטן און שטראַפן.

און דו און איך, לאַמיר אונזער מידיקייט באַזיגן
און די גאולה שלימה נישט פאַרשלאַפן.

47

ערדענע
רייד

ווי אַזאַ שטיין
יעקב נלאַטשטיין

ראש השנה

מייזן גלויבן, מייזן אומגלויבן,
אפילו קיין אקער לאנד נישט,
אין גרויסן גבול פון צעשמערן און בויען.
איך בין אבער קיינמאל נישט געווען קיין געצנדינער,
נישט מחלל געווען די איבער-נאטור,
מיט פארגלאצטן פאנטעאיזם,
מיט גאט-פארקלערן.
אין אלע פארבטיקע טעג,
זאל עס מיר גערעכנט ווערן.

אויב ביסט אוועק פון מיר
אין אומברענג, קאמאקליזם,
האב איך דיך צומאל געזען
דורך דער פריזם פון מייזן האנט.
מייזן אמונה האט זיך נישט געגליטשט אויף גלאז.
איך בין קיינמאל נישט געווען — רעליגיאז.
כ'זויים אלץ נישט ווי מען איז מתפלל,
צו א גאט, וואס א דריטל פון זיין פאלק איז פארטיליקט,
וואס האט אונז גלייך באוויליקט —
א ווינקל פון אומרו
מיט אלע קנייטשן און נייע דאגות.

גיי ארויס, מייזן באַרוויס קינד, אין פעלד שפּאַצירן
און פיר אַרײַן דאָס נייע יאָר,
א קליין קיעלע, אויף א זילבערן שטריקל.
זעץ זיך אוועק מעלקן
ישועות ונחמות פאר דער וועלט,
און איך וועל טרינקען די פרישע פרייד,
וואס וועט שוימען איבער דייע פּינגער.

תפילה

דער מייטש פון מיינע שענסטע ווערטער
פארנארישט מיין תפילה צו דיר.
מיין לויב ווירעכט די לופט מיט געץ-גערוך.
כ'דאזון צו דיר פון א שטומען סידור,
מיין טרויעריקער גאט.

דאס מינדסטע בלימל גיט דיר מער נחת,
ווי דער גאנצער זעקס טאגיקער באשאף.
די אינערציע פון אונזער משחית'דיק לעבן
איז דיין קלענסטע זארג.
גיסט אונז טויזנטער יאָר אויף באַרג
און פארהוילסט דיין פנים פון אונז.
די ווענט פון אונזערע הייזער
טריפן מיט שטות.

מיר קאָנען אפילו נישט דעם אלף-בית פון קדושה.
וויפל טויזנטער לעבנס דארף מען,
כדי זיך צו דערטראַכטן צום פוסנקעקעלע פון דיינס אַ שמיכל?
כ'דאזון צו דיר פון אַ שטומען סידור,
מיין טרויעריקער גאט.

ביסט נישט פאַרכטיק. ביסט נישט ביז.
ביסט בלוז ווייט פון אונז,
ווען מיר פאַרשוועקן יעדער רגע לעבן.
וויפל בליץ אייביקייט ס'איז אַריין אין אונזערע נאַזלעכער,
איז עס מער נישט ווי זיכערער חורבן.
כ'דאזון צו דיר פון אַ שטומען סידור,
מיין טרויעריקער גאט.

49

ערדענע
רייז

למנוחתי
יעקב גלאַטשטיין

קייביא

א

כעס, נקמה, רויד.
א קליינע מחנה מיט רציחה אין די אויגן.
אנגעגורט מיט פייל און בויגן,
אין נאכטיקן פארראט,
האָבן מיינע ברידער
רחמנות אין זיך אָפגעשמדט,
און פסול געמאַכט דעם פארמעט פון מיינ לעבן.
גאַט מיינער פון געדולדיקן בית-מדרש.
שווער אזא פינסטערע העלדישקייט צו פארגעבן.

ב

מיינ פאַלק, מיינ פאַלק פון רחמנות,
ייד פון מיינ גאַנץ לעבן.
כ'וועל דיך נישט אוועקשענקען
פאַר די גרעסטע אַרסענאַלן פון גבורה.
פאַלק פון מיינ גוטן טאַטן,
אויף פרעמדער פוילישער ערד.
וויפל האָסטו מיט מיר איינגעקנעלט גומסקייט,
פון מיינע חדר-יאָרן אָן.
שטאַלץ מיינער, אויסדערוויילמער.
פאַרגלותמע פעסמקייט.
באַפריי זיך נישט פון מיינע גערעכטע דלד אמות.
גיי נישט אוועק אין וועלט-געפאַנגשאַפּט,
מיט בלוטיקע קייטן אויף די הענט.

ג

שונא מיינער, מיינ שטאַרקער אַרעם
וועט אויך זיין גערעכט.
פאַרשוועכט וועט נישט זיין
דאַם יידישע וואָרט.
דאַם אַרט וואו ס'וועט געלייגט ווערן
דער שלום-שטיין,
וועט זיין פעלזן-פעסט און ריין.
און אז מיר וועלן אַלע געפאַלענע ציילן,
וועלן מיר די טרויעריקע וואונדן היילן,
מיט רחמים, מיט גלויבן;
אז אפילו אויפן פעלד פון שלאַכט,
אין דער פאַרשעממער, פינסטערער נאַכט,
מוזן אונזערע זין זיין ליכטיקע יידן.
נישט קיין אַנפאַלערישע רוצחים,
נאַר באַשיצערס, זיגערס, הויך-דערהויבן.

אומבאשיצט

דער גרויסער טרויער מיינער
ווערט אלע נאכט מיין שאמן.
גיט מיר נאך פוס-טריט,
מיט געטריישאפט פון א גלויבן.
ער לעקט מיינע טריט.
פארהילט מיר די מעשים פון טאג,
מעקט זיי אפ ווי נישט געטאן.
דאס גומס און דאס שלעכטס
אלצאיינס פארהילט ער מיר.
און ס'איז געווען טונקל-טאג.
געווען פריטאג.
אלץ איז גומ.

שפעט ביינאכט פליקט ער מיר אויס
א גאנץ בלעמל פון מיין טאג-בוך,
און שיקט מיך שלאפן,
אן קריאת שמע,
אויף גאטס באראט.
אז די נשמה ווערט מיר צוריקגעקערט
פריש, אינדערפרי,
האט זי שוין דער טרויער מיינער
געוואשן און געפרעסט.
איך הויב זיך אויף,
נעם שרייבן מיינע מעשים,
וואס דער געטרייער גרויסער טרויער מיינער
וועט ווידער מעקן.

און איינמאל א יאר.
באפאלן מיך אלע
מיינע גומע און שלעכטע מעשים
ווי די הינט,
און זיי פילדערן,
אזוי און אזוי און אזוי,
האסטו צעטאן, אזוי און אזוי.
שמעל, מעק, זאג, רוף, גלויב, לייקן.
מיין גרויער טרויער שנארכט.
ער האט מיר איינמאל א יאר צוגעשאנצט א טאג,
ווען איך שטיי אומבאשיצט,
פנים אל פנים, מיט דער שווערער, רעווענדיקער פרייד
פון לעבן.

51

ערדענע
רייד

י. ט. לואיס וויין
יעקב גלאזשטיין

אין א נעמאָ

אין א נעמאָ פון טעג און נעכט
ליגט אונזער אָפּגעראַטעוועט לעבן,
אַלץ וואָס טרעפט אונז,
באַשערט און געגעבן,
איז יידיש דורך און דורך.
מיר האַנדלען-דורך די טעג,
מיט ליעזן און באַרגן,
און דרייען אַריין
די באַנאַכטיקע, דערשראַקענע לאַמפּן
פון אונזערע באַזונדערע זאַרגן.
פאַרפאַלן, יידישער פּאַעט,
נישט דיר איז באַשערט צו ווערן
אַ פעסטונג פון ציטאַמן.
דעם תנ"ך וואָס זיי האָבן דיר צוריקגעוואָרפּן
אַריבער דעם פאַרקן,
האַב איך שוין לאַנג אויפּגעהויבן אַ געשמדטן,
איצט ביזנו שוין ווידער אַליין.

אַליין.

פּאַעט, נעם די שטילסטע יידישע רייד,
פאַרגלויב זיי, פאַרהייליק אויף דאָס ניי.
אַלע דיינע מצוות הויערן ביי דיינע פּים געטריי,
ווי צונעטרוימע קעצלעך;
קוקן דיר אין די אויגן

זאלסט זיי גלעמן און טאן.
וויסט גארניט ווי ס'שטייט אלץ אין קאן.

זאלסט זיי טאן.

זיי אפגעהיט. די פארוויסטונג רופט ווידער.
א ווילדער אקער צעמורשט א גרויסע זעט
און געפינט דאס הארץ פון א סקעלעט.
און טאמער זאלסטו דיר איינרעדן
אז א סקעלעט איז אן א הארץ,
זאלסטו וויסן, קראנק יינגל,
דאס גאנצע צעגלימע,
צעצונדענע לעבן
אויף יענער זייט פארקן,
קאן דיר נישט שטארקן, דערהויבן,
ווייל ס'איז סקעלעטן-הארץ
מיט דער גאנצער פרייד,
רחמנות און גלאקן פון גלויבן.

פאעט, וואס פון דער נאכט?
אונזער באפרייאונג איז קליין,
אומבאוואכט, אומבאשיצט.
ווער דער שומר, באוואך,
פארוואך —

דאס בטחונדיקע טיר-און-טויער-געזאנג
פון — אן איבעראיאר,
וואס איז אויף תמיד
אין דיינע גלייביקע ביינער איינגעקריצט.

53

ערדענע
רייד

ט. מאצער לייב
יעקב גלאטשטיין

נאָט'ס דאָרן

ווער ס'זאָגט אז אויף אונדזערע קדושים
האָט זיך אויסגעגאָסן גאָטס צאָרן,
איז אַ לעסטערער און פאַרשוועכער.
כ'האַב געקענט גאָטס פלאַקערדיק פאַלק,
גאָטס וואונדערלעכן דאָרן,
וואָס האָט געשמאַכן די אויגן
פון פעלקער-פאַרבֿרעכער.
געברענט האָט דער דאָרן
און געוואָרן פאַרבֿרענט.

בלאָנדזשעט משה.
אַלץ איז פאַרוויסט, פאַרלענדט,
צעשמערט און פאַרשוויגן.
ער הערט —
גאָטס וויינענדיק קול פון די הויכן.
הוי, וויי געשריגן.
פאַרלאַשענער דאָרן,
מיינע הייליקע רויכן.

קיינער

קיינער קומט שוין מער ניט מיט פריידיקע אויגן,
טויטע מאַרגנס צו באַזונען,
האָט שוין ווער אויף די וועגן
דעם זינגענדיקן נע-זנד געפונען?

דער בוים שטרעקט זיין האַרבסטֿיקן ציטער,
אַנטקעגן נעכט פון קאַלטן טרויער.
דרימל, מיין לעבן, ס'קומט ביז געוויטער.
דעכער ווערן דערשאַקענער און גרויער.

דער בכור דיינער

הייבסט אן ערשט רעכט טועם זיין דיין פאטערשאפט,
ווען די מיטעלע יארן באשנייען דיין געמיט.
דער גרויסער בכור דיינער ליגט אין וויג.
דאס פארקלעהטע געביין דיינס לעבט אויף.
דיין טרויער-קלוג לעבן דארף זיין דער זיג,
איבער א באשפייגענעם פה-נממן.
לעבסט און זינגסט אים ווי אמאל צוקערדיקע קינדער-לידער.
דיין זונם ערשטע גרויע האָר
זיינען לעגענדע-בליצן,
ער ווערט עלטער און מידער.
אזוי וועסטו איבער אים זיצן,
ביז וועסט אליין ווערן אלט און שלאָף,
אָבער וועסט פאר אים פארט איבערקריצן
די פארמעקטע ווערטער פון דיין עפיטאָף.

שטילקייט

די באשערטע שטילקייט ווי יונגער שניי
ליגט אומבאטראַטן פאר אונזער שוועל.
דו דרימלסט. דיין חלום איז א קליין ליד
פון טאנצנדיקע מיידעלעך.
דער טאָג עלטערט נישט נאָר זעטיקט מיט לעבן.
די בייטן פון דרויסן זיינען צעאָקערט מיט ליכט.
כ'חלום זיך אַריין ווי א שפּיל-קאַסטן
אין דיין ליד.

דיינע אויגן עפענען זיך און פאלן-צו.
דיין שמייכל בויערט זיך דורך,
ווי א ניי-געבוירן פלאטערל,
און טאנצט אויף דיין שלאָפנדיק פנים.

55

ערדענע
רייד

פון מיינ גאנצער מיי
יעקב גלאַטשטיין

פאריארטע טעג

האָסט מיר יעדער טאָג פאריארט
און מיר צוגעשפארט אַ לאַנג לעבן.
זאל איך ביי דיר בעטן פארגעבן
וואָס איך האָב אויף אַ גאַנצן גלגול
פארשפעטיקט?
האָסט יעדער טאָג אַנגעזעטיקט,
און מיט קלוגשאַפט
מיר אַפגעצאלט,
פאר אליין וואָס איך האָב בידים
צעטאָכליעוועט און צעמאַלט.

אין דיין האַנט טרוי איך מיין רן.
אין דיין גוטער האַנט.

כ'האָב געטיילט מיט דיר דיין נאַכטיק וואָרט
און געזען ווי באַלאַדן דיין פנים ווערט
מיט חלום, מיט שלאָף.
כ'וואָך אליין אין קרייז פון מיין שמראָף,
וואָס מוז פאר אונז ביידן אַן אַרט געפינען.
דיינע גלידער טונקלען,
די נאַכט רעמט איין דיין קאַפּ.

אין דיין האַנט טרוי איך מיין רן.
אין דיין גוטער האַנט.

אַפּשפּאַר

מיט וויפל האַרטע הויטן
ס'זיינען שוין אַרומגעוואָרנט די וואונדן,
מיט וויפל פאַרקנס
די געשמרעקטע פעלדער פון אייגענע טויטן,
ווערן די ווייטאָגן אַלץ אויפגעכונדן
און די צאַמען אַוועקגעשווענקט.
דער צער אונזערער ווערט אומזיסטיקט,
באַמיסטיקט, גראַב צוגעדענקט
מיט דעם פאַרגעסנקויט פון שלעכטע יאָרן.

מיר ווערן פאַרקלעמט אין אַ וועלט,
פון אַלערליי דערפונדענע פלעדערשרעקן.
וואָס-זשע ווילן מיר דערוועקן?
וואָס גייט אונז אַזוי עקשנותדיק צו געדענקען?
וואָס פאַראַ זאָגן ווילן מיר דורכטראָגן
און טייער פאַרהוילן זייער שכל,
דורך אַזויפיל פאַרהרובטע וואָרן?
וואָס ווילן מיר באַהאַלטן, אַפּשפּאַרן, פאַרהאַבן?
וואָסערע מגילות ווילן מיר באַגראַבן?

דעם סוד פון קליינעם פייער,
פון שטילן ביסל ליכט ;
דעם אומגעריכט פון ערשטן מענטשלעכן געטרוי,
דעם טוי פון אַ קינדערשן שמייכל.

57

ערדענע
רייך

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

נעטרייע זינד

מיינע געטרייע זינד,
איך האב אייך קיינמאל נישט אמת געזינדיקט.
און אייך קיינמאל נישט געמאָן,
ווי מען טוט מעשים טובים.
איך האב אייך תמיד אָפגעפרעפלט ווי אַ חוב,
איר האט מיך קיינמאל נישט דורכגעדרונגען,
דורכגערייצט ביזן ביין,
ווי מצוות וואס זייער זיין
פלאַמערט אין געדעכעניש
ווי אַ גוטער, וואַניקער פּסוק.

געבענשט זאלן זיין די ליבע אויגן,
וואס האבן מיר פאַרמצוהט
שטיקער רוי לעבן, שטיקער גראַז,
וואס אויף זיי רוט איצטער מיין קאַפּ
און חלומט שאַרפע חלומות.

באַשערט ביסטו מיר געווען.
געבענשט ביסטו מיר געווען.

עטלעכע שורות

עטלעכע ציטערדיקע שורות אויף דער דלאַניע.
כ'האָב זיי לאַנג געהאַלטן
און געלאַזט דורכרינגען דורך די פינגער —
ווערטערווייז.

די שטאַט האָט מיך אָפּגעדעקט.
געהערט, געזען, געשפּירט,
שטיי איך פאַרשטריקט
אין אַ גרויסער געפאַנגענשאַפט.
וואַרף מיך ניט אַוועק,
אין מיין געפּלעפטער שרעק.

ס'נאַנצע געזאַנג איז דורכגערינגען.
מיין אליינקייט האָט די גאַס פאַרפּרעכט.
די טעלעוויזיע-שויב שפּיגלט אָפּ מיין יעדער וואָרט,
מיט אַ זעץ פון געלעכטער.
די איינזאַמקייט פאַסט מיר ווי אַן אַלטמאַדיש נאַכטהעמד.
וואַרף מיך ניט אַוועק,
אין מיין געפּלעפטער שרעק.

59

ערדענע
רייך

ווי אַלעמען
יעקב גלאַטשטיין

אן געשאנקען

ארעם בין איך. כ'ברענג דיר מער נישט
קײן געשאנקען צו טראגן.
כ'קום צו דיר נאָענט מיט לידיקע הענט.
די פסוקים מיט אָפגעטייטשטע קעפלעך,
האָב איך לאַנג אַוועקגעוואָרפן.
כ'ווייס ווי דו האָסט תמיד אַנגעקוואַלן
פון סימבאָלן.

ווי צו טרויעריקע שולן,
צו שוועלן פון גלויבן,
אַזוי שווער איז צוריקצוקומען
צו אַמאָליקע ווערטער.
באַקאַנט זײנען דיר זײערע ערטער.
הערסט זײער ברומען, וויי מיר.
קומסט אַמאָל נאָענט, קוקסט פאַרבענקט
דורך די שוויבן.

אַבער דו וואָס רוסט נאָך אין שאַטן פון תנ"כישע ביימער.
אַ זינג מיר קילע טרייסט,
פון אַלץ וואָס געדענקסט, אַלץ וואָס דו ווייסט.

קברים פון חברים

כ'האָב אייך היינט געזען, קברים פון חברים,
דורכן אָפענעם פענסטער פון מיין נייעם פרימאָרגן.
מיט געבויענער עניוות האָב איך געמאַכט עטלעכע שפּאַן,
צו אייערע גראַזיקע פנימער —
זון-זייגערס וואָס ווייזן
איבערגעשראַקענע צייט.
כ'האָב געדענקט אייער פרייד.
די פונקען געלעכטער און די שטילערע שעהן;
אייערע לעבעדיקע הענט,
און די ווערטער וואָס זיינען געווען פייער-פליגן.

דעם טרויער האָט איר געטראָגן
אויף אלע שפּאַצירן,
און פאַר די פרויען איז עס געוואָרן
צייטיק געלעכטער,
אויף זייערע פריידיקע הענגל-טרויבן.
וויפל מער טריט האָב איך שוין געמאַכט?
כ'האָב זיי ניט געמאַסטן.
אַבער כ'האָב געלעבט אָן גדלות,
תמיד געדענקט אייערע איבערגעשראַקענע שעהן,
און געזאָגט צו זיך:
זיי נישט אזוי פאַרריסן.
זאל דיין געלעכטער זיין שטיל.
זאלן דייענע יאָרן זיין קליינע לאַמטערנס.

61

ערדענע
רייד

פון מיין גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

ערדענע
רייד

דער פאָעט לעבט

דער פאָעט לעבט. די יידישע לוייה-פייגל שנאָפן.
דיין געזאָנג איז אַ שמירה קעגן זייער געקלאָג.
די לוייה-פייגל וועלן דיך ניט כאַפן,
היינט אין דיין לעבעדיקן פארטאָג.

דער שפּיגל זוניקט דיין געשמאַלט.
ער באַהאַלט דייןע יאָרן מיט אַ פאַרגלעט.
פאַרשניפּס דעם האַלז מיט די שענסטע קאַלירן.
האַב נישט קיין מוראַ. די יידישע לוייה-פייגל וועלן דיך
ניט באַרירן.
זיי וועלן חלילה ניט זאָגן קיין גוט-מאַרגן אַ לעבעדיקן פאַעט.

זיי שאַרפן שוין די שנאַבלען אויף אַ געקלאָג.
זיי פייפן זיך שוין איין דעם געקראַלאָג.
ניט צוליב דיר, נאָר כדי מיט דיין טויט צו פאַרקריצן,
זייער אַנלויף פון אַלע זומפיקע ווינקלען,
פון אַלע אונזערע פאַרשימלטע שטינקלען.

זיי רואיק, לעבעדיקער פאַעט.
קאַנסט וויינען, לאַכן, זיך רייסן אין איינזאַמקייט די האַר.
די לוייה-פייגל וועלן שנאָפן,
אַבער זיי וועלן דיר, חלילה, ניט ווינטשן קיין לעבעדיק יאָר.

דַּע פִּי אֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

דעם
טאטנס
שאטן

זינגענדיקע שארפן

א

דער מעסער-זשאנגלירער דרימלמ,
ס'זינגען אלע שארפן,
מארגן וועט ער א מידער
מיט די בליציקע קלינגלען זיינע
ווידער מיידן און טרעפן,
צילן און ווארפן.

צעעפן פאר אים דעם ליכטיקסטן הלום,
מאל אים אויס, שענק אים,
די טיפסטע אפגרונטן פון שלאף.
זאל ער רוען לאנג —
זיין באלויזן און זיין שטראף.

האבן אלע זיינע ווערטער-שארפן
געטראפן ? —
פרעגט דער צעהלומטער מוח
האלב-פארשלאפן.
ס'פלעמלט א צאנקנדיקע רשעות
אין קאפ פון זשאנגלירער.
איז ער געווען דער געווינער
אדער פארלירער ?

ב

ווי פארהלומטע יונגען
האבן מיר געמאלקן
די צעפיערטע הימלען
פון רויך און פון וואלקן.
געשטאנען פארגאפט.
ס'האט גארנישט מיט גארנישט
פאר אונדזערע אויגן,
זיך איבערגעשאפט.

מ'האָבן אונדז געזעטיקט
 פארבן, קאלירן.
 מיר זיינען געווען גרייט צו שטארבן
 אויף כוואליעס פון קלאַנגען.
 מיר האָבן רוישן מיט רוישן
 באהעפט אין געזאָנגען ;
 מיר האָבן געבלעקערצט,
 געקניט פאר זון-פארגאַנגען.

פארגעצטע יאָרהונדערטער
 זיינען פאַרלאָפן,
 אונדזערע מוחות זיינען וואַכערהייט געשלאָפן.
 קלויסטערס האָבן געוויגט זייערע גלעקער.
 מיר האָבן געבוקט זיך
 פאר אלע דערשרעקער.

וויפיל האָט אברם געוואונען — אן ערך ?
 ס'איז יעדער קינסטלער
 א טרויעריקער תרח.

אַלע פאַראַנענע ווערטער,
 די אויסגעזאָגטע,
 די פאַרשטאַנענע,
 ליגן אין זייער צעפלעפטער קלאַרקייט.
 די אויסגענאַגטע מיינען זייערע דרימלען.
 ס'איז אונדזער וועלט
 וואָס לאָזט באַלד אַראָפּ דעם פאַרהאַנג.

אונדזער געזאַנג איז געוואָרן באַטויכונג.
 דער טרויער וואָס איז אויף אַ ווייל
 געווען אונדזער דערהויבונג,
 ווערט צעווייגט אין בורלעסק.

אונדזערע פנימער ווייזן
 דעם גראַמעסק,
 דעם שרעק
 פון דולער פאַרפלאַכונג.
 לאַמיר וואָס גיכער אַוועק,
 איידער מיר פאַרגייען,
 צום פויק און צום טאַץ
 פון אַלץ-פאַרלאַכונג.

67

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

פון מיינ גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

שנייאיקע שנימן

א

שבתדיקע טריט פון טאטן,
אויסגערעכנטע טריט פון דער מאמען
ביים איינקויפן —
דאס זיינען געווען גאנצע ספרים מיט אינהאלט.
פון טאג צו טאג איז דער טאטע קליגער געווארן מיט א ווארט,
די מאמע — פארשמענדיקער מיט א שמיכל.
זייערע ווערטער האבן זיך ביסלעכווייז
געזאמלט און געקראגן מיין.
ווער שמועסט — יאגן זיך נאך א געל זומער-פייגעלע,
ווארפן דערויף א היטל,
קומען אהיים א פארשוויצטער,
כאפן א טרונק וואסער,
ארונטערשווענקען א מרוקעדיקע ברכה —
דאס נעמט דאך אפשר א יאר
און ס'איז אזוי כאלאדן מיט וואונדער,
אז ס'דארף נעמען א יאר מיט א מיטוואך
דאס איבערדערציילן.

ב

אויב שרייבן פאר דער אייביקייט
מיינט שרייבן ווי מ'וואלט אליין געווען אייביק,
וואלט איך זיך פארלייגט אויף א קלייניקייט,
ווידער און אבערזאמאל וואלט איך צוריקגעקומען
צום זעלביקן:
מעסטן אין צייט פון א דערוואקסענעם
די פרייד פון א טאג קינדהייט.
מיך וואלט נישט געארט,
אז כ'וואלט מער ווי דאס נישט אויפגעקלארט,
מער ווי דאס נישט איבערגעלאזט.

די זון זעצט זיך.
די שאַטנס פון די בערג זיינען נאָמן פון שקיעה.

ג

די פארשטענדיקע בהמה גיט אַ הייב אויף דעם קאָפּ
און אַ לאַז אַרויס אַ מו
אַז ס'גיט אַזש אַ שניט ביים האַרצן.
מו צו אייך, איר נאָרישע, אייביקע שפּילן.
איר וועט זיך דאָ שפּילן אין מיין קינדהייט,
וואָס איז אייביק, לאַנג און אויסגעצויגן
ווי דער פּלאַטער פון דאַנען ביז אַהין
פון אַ געל זומער-פּייגעלע.
מו צו אייך פון אַ בינמל ביינער,
מו צו אייך פון מיד פּלייש.

אַט דאָס נאָר אויפקלאַרן
זאָל מיר באַשערט זיין.
דעם קמצנותדיקן שפּאַר
פון שעפּן אויסרינעוודיקע מינומן
מיט אַ לעכערדיקער קוואַרט.

ד

שוין באַלד צייט צו זוכן תּכלית.
שוין באַלד צייט צו געפּינען כאַטש עטלעכע וועלמער,
וואָס זאָלן זיין אזוי דויערעוודיק,
ווי דער שאַטן פון טאַטן
אויף דעם פּריש-געפּאַלענעם שניי,
פּאַרטאַג, ווען ער פּירט דאָס יינגעלע,
מיטן געפרוירענעם נעזל און ברענענדיקע אויערן,
אין שול אַריין דאווענען.
אַט דער שאַטן איז געגאַנגען באַזונדער מיט אַזאָ כּוח און אימפעט,
ווי ער אַליין וואַלט זיך אויך געאַיילט צו השּכּמה.

דער שאַטן איז אַרויס פון שטאַט,
זיך פּאַרלזירן הינטער דער ראַנאַטקע,
און געלאָזט יינגעלע און טאַטע
שפּאַנען איבער אַזאָ שטח פון צייט,
ווי זיי וואַלטן געגאַנגען אַנטקעגן שטענדיקייט.

69

דעם
טאַטנס
שאַטן

פּון גאַנצער מי
יעקב גלאַשמייין

דאס מאַיעווסקי

א

דאס מאַיעווסקי האָט אַוועקגעשטעלט גאָט
ביי זיך אויפן מיט
ווי אַ פּלאַש בראַנפן
און געזשליאַקעט.
ער האָט געמייקעט און געווערעט,
זיך אויסגעניכטערט
און ווידער האָט אים געצויגן צו גאָט
ווי צום פּלעשל.
אַמאָל ווען דאָס מאַיעווסקי האָט זיך געוואַלגערט אויפן
איז צו אים אַריין אַ זקן.
דער זקן האָט אים, מיט אַ קרעכץ, אויפגעהויבן,
אום אַוועקגעלייגט אויפן האַרמטן בעט,
אַרונטערגעצויגן די שטייול פון די שמוציקע פּיס,
אַרומגעוואַשן דאָס מויל,
אויסגעקעמט די פאַרקאַלטנטע און פאַרווערזעטע באַרה,
געגלעט דעם קאַלם-שווייסיקן שטערן.

דאָס מאַיעווסקי האָט געעפנט די טאַטערישע אויגן
און געפרעגט:
ווער ביסטו?
דער אַלמער איז פאַרשוואונדן.
מיט וואַקלדיקע טריט איז ער צו צום שרייב-מיש.
די פּלאַש איז געווען ליידיק.
ער האָט אויסגעטרונקען זיין גאָט ביז צום דנאַ.
האַט ער גענומען די פּעדער אין האַנט
און אָן אויפהער געשריבן.
ער האָט מורא געהאַט אויפצוהייבן דעם קאַפּ
ווייל ער האָט געוואוסט,
אַז דער אַלמער שטייט איבער אים,
וואַכט איבער אים,
מיט זיין גומער, מענטשלעכער ניכטערקייט.

האַט אים דאָס מאַיעווסקי אויך אַריינגעשריבן אין זיינע ביכער.

דער טרויער פון זיין לעבן
 קניפט אן אזויפיל נאָענטשאַפט
 מיט אַלץ וואָס טראָגט דעם יאָך פון לעבן.
 ער בויגט זיך אָן, הערט זיך איין
 צום מינדסטן גרעזל.
 פאַרשטייט דעם שטומען ווייטיק פון אַ הונט.
 די פאַרזאַמטקייט פון מענטש ליגט אויף זיינע אַקסלען.
 ער טראָגט די משא מיט געהייליקטן טרויער.

אַלץ שרייבט ער אַרײַן אין זיינע ביכער,
 דעם גאַנצן השבון פון יסורים,
 אַלע מענות און רעכנשאַפטן
 פון די שיכורע איובס,
 וואָס האָבן גאַרנישט פאַרמאַגט,
 און געשלאָגן געוואָרן מיט ירושה'דיקן צרעת פון לעבן.
 אויב בראשית איז באַשאַפונג און זין,
 זיינען זיינע ביכער תנ"כן פון תורה.
 ער האָט זיי אַלעמען געגעבן
 פון זיין גוטסקייט, פאַרשטאַנדיקייט,
 אַלעמען אַרומגעצונדן מיט פייערלעכער משוגעת,
 געשיקט דורך טאַפטישנדיקע וועגן,
 באַפוילן זיך איינצובלאַטיקן
 און קלעמערן צו גאַט.

נאָר אונדז האָט ער דאַרט אַרײַנגעשריבן,
 מיט אזויפיל באַזויפטן און פאַרווערזעטן צאַרן.
 מיר זיינען אים געווען דער ברענענדיקער דאַרן אין די אויגן.
 מיר ווערן נישט פאַרברענט.

מיר זיינען נישט קיין מענטשן נאָר יידן,
 וואָס האָבן מקבל געווען דאָס לעבן
 אויף אַ סיני פון פאַרשטענדלעכע
 און ליכטיקן צער.
 ער איז געווען קלוג און גוט צו אַלעמען.
 מיר בלויז האָבן אים געמאַכט צו נאַר.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

א וואָרט

כ'וועל קומען מיט א וואָרט פון פעלד,
ווי א זיסע קריימעכין,
און איר וועט עם דערקענען,
איר וועט דערפילן דעם טעם —
צפיהית בדבש.
כ'וועל קומען מיט א געפונען וואָרט,
אן איינציק וואָרט פון מאַרגנדיקער קינדהיים.

איז עס פון חומש,
אָדער פון סאַמע ערשטן טראָף?
צי פון דעמאָלט, ווען מ'האַט מיך אין טלית
געבראַכט מיט מזל צום דרדקי?
איר וועט עם אַלע דערקענען
און איר וועט זיך זעצן וואַרעמען
אַרום דעם ליכטיקן וואָרט,
וואָס גליט מיט ערשמער, באַזאַרגטער פרייד פון טאַטן,
מיט דער קוים-אַנטוויינמער
וואַרעמקייט פון דער מאַמען.

אַפילו ווען דאָס וועט זיין א געוויין,
דער סאַמע ערשמער דערשרעק,
וועט עם אייך זיין באַטעמט צום גומען.
און דערפילן וועט יעדער איינער,
אַז דאָס האָט ער באַזונדער
געקראָגן דאָס וואָרט
אויף אן אייגענעם סיני.
אויבן איז געשמאַנען דער טאַמע
און פון באַגילדטע פאַפירענע בייטלען
געוואָרפן ראַזשינקעס מיט מאַנדלען
אויף דעם טלית-פאַרהילטן קאַפּ.

דערפילן וועט איר דעם הייוון
פון קינדישער, וואַרעמער אייביקייט,
פון זיכערן שלאָף,
פון ערשט-געעפנטע אויגן.
זיי שיינען גלייך אַריין אין די פענצערלעך
פון אַ לאַכנדיקער מאַמע
וואָס זאָגט —
אַ גיטער אויפשטאַנד אויף דיר.

אַמאָר - אַמאָר

אַ קליינער וואַלד-גאַט איז ער געזעסן
ביי אַן אַזערע און געשפּילט אויף אַ פּייפל.
זיינע פּיאָות זיינען געווען געקרייזלט
און די ציצית מיטן טלית-קטן
האַבן געפלאַטערט אין ווינט.
זיין יארמעלקע איז געווען אַביסל פאַררוקט אַן אַ זייט.
די באַרוועסע פּים
האַט ער געפּלעסקעט אין דער אַזערע
און ער האַט געפּייפּט.
ער איז געווען אַ קליינער גאַט
און ער האַט נישט מורא געהאַט,
כאַטש ער איז געזעסן איינער אליין.
און דאָס לידל וואָס ער
האַט זיך פאַרגונען צו פּייפּן,
איז געווען אַ לויב צו זיין
שטאַלצן, ריינעם יידישן הילוך.
מיטאַמאַל האַט זיך צעפּלאַקערט אַ מלחמה,
דאָס געאַרבטע לאַנד זיינס
איז איינס-צוויי פאַרוויסט געוואָרן.
ער האַט אַנגעמאַן אַ געהאַקטע קאַפּאַטע
און אַוועק אין גלות.
פון דעמאַלט אַן איז אַוועק,
(אויב נישט קיין צוויי טויזנט יאָר),
מינדסטנס, אַ קנאַפּער האַלבער יאַרהונדערט.
ער בלאַנדזשעט אַרום אויף דער וועלט
און קען זיך קוים דערמאַנען
אין דעם יידישן טראַכט,
אין יענעם זומערדיקן נאַכמיטאַג,
ווען ער האַט אַזוי האַרצרייסנדיק-שטאַלין
געשפּילט אויפן פּייפל.

73

דעם
טאַטנס
שאַטן

י. ע. ק. ב. ג. ל. א. ש. ש. מ. י. י. י.
ו. ג. א. צ. א. ר. מ. י. י. י.

אומגעקלארטע געזאגנען

א

כ'האב קיינמאל נישט געזען
ווי דו באדסט דיינע קינדער.
ווי דו זיצסט איבערן וואסער,
פארווארפסט דיין טרויעריקן געז
איבער פריילעכע פישלעך.
ווי דו זיצסט איינגעבענקט,
פארדרימלט.
כ'זועל אמאל פארבייגיין,
דיר געבן די האנט,
דיר העלפן טראגן
דעם עול פון דיין היימישער פרייד.

ב

נעכטן, אויפן וועג צו דיר,
האב איך זיך גערענגלט מיט דיין פאטער.
איך בין אים נישט בייגעקומען.
ער האט מיך געשלאגן
מיט דעם טרויער פון יונגער אייביקייט,
וואס וואקסט נאך
ארום לעבעדיקע פענצטער,
ווי א קליין, נייגעריק ביימל.

לי-פא, וואס זוכסטו
ביים שוועל פון מיין אייגנס?
דו, וואס האסט קיינמאל נישט
געבלאנדזשעט מיט מיר.
כ'האב זיך פארנומען אויף לינקס.
א גאנץ נאכט געווארט
דו זאלסט קומען דורך אלע פארצאמען.

ג

כ'וועל קומען צו דיר,
ווען דו וועסט לאכן פון שלאָף,
וועסט אַפּדעקן די פאַרשווייגונג
פון דיינע רייד.
וועסט מיך אַריינגעמען אין דיין גאַרטן.
מיר וועלן שפּאַצירן ווי גלייכע.
לי-פּאַ וועט זינגען שטאַרק,
די ווערטער וועלן זיין ביימער,
צווישן די בלעטער וועט פּלאַטערן
זיין צערטלעכקייט.
דיינע אויגן
וועלן בליצן
ווי קלוגע גלי-פּליגן,
פול מיט דאַנקבאַרקייט
פאַר מיין געזאַנג.

ד

אַלע פאַרפומען ווערן מענטשלעכער
באַנאַכט אויפן געלעגער.
די וואַרעמקייט ווערט טרויעריקער
און היימישער.
ס'נעמען צעגליין די שענסטע ריחות,
ס'הויבט אָן שמעקען מיט מענטש,
מיט ווילד-פּלאַנץ.
דעמאַלט נעמט מען זוכן
מיט בלאַנדושענדיקע הענט
דאָס אַפּנאַרערישע האַרץ,
וואָס קלאַפּט אומעטום
פון די שלייפן
ביז די שפיצפּינגער פון די פּיס.

טאַץ פאַרניט אַלין,
אויב דאָס בעט ווערט
אַ קליין ענג שטייגל
פאַר געפּאַנגענע
און פאַרבענקטע פּייגל.

75

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון רוצען ווייניג
יעקב גלאַטשטיין

עלמער

דין און דורכזיכטיק
די ליכשאפט פון עלמערע יארן.
באוועגסט זיך אומזיכער
אויף לייב ווי אויף ערד.
מיט רעכענונג נעמסטו די קראפט דיינע שפארן,
דערשפירסט דעם שמאך פון יעדער מאג, וואס איז דיר באשערט.

ס'איז דיר א שאד וואס האסט פארזען
אזויפיל זונפארגאנגען.
און בלומען, ביימער און גראז
קריצן איין אין דיר דארניקע געזאנגען.
טרעסט אויפן לעבן ווי אויף גלאז.
שאטנס קריגן פאר דיר א טיפן באטייט,
נעמסט אן א קילן שמויכל ווי א געשאנק,
ווערסט קארג אויף גאטס שפע פון צייט.

ביאגראפיע

ס'טרויערן-אויף אין מיר זינגנדיקע ערטער,
זיי שמעלן זיך אויס און ווערן ווערטער
פון פארצייכנטע מעמוארן.
שווארץ אויף ווייס פארשריבן,
מיט א זיכרון א ליכט-געמונקטן.
כ'קען זיך גארניט נארן.
א לעבן צוזאמענגעשמעלט פון שטיקער געאגראפיע.
גאסן און שטיבער,
לאמפן און בעטן,
פנימער און סילוועטן,
זיינען די קאמאס און פונקטן
פון מיין ביאגראפיע.

געטלעכע צייט

די גרעסטע קללה איז צייט,
צעצויגענע צייט.
נישט די היינט-מארגנדיקע,
נאר די צעאייביקטע צייט,
וואָס דו, מיין גאָט, טראַגסט ווי אַ משא
אויף דייןע פלייצעס.
די רגעס וואָס רינען לאַנגזאַם,
ווי זאַפט אין גראַב-שטאַמיקע ביימער.
דיין נקמה וואָס מוז וואַרטן מויזנט יאָר
אויף אַ טאָג.

די וואָס האָבן פאַרוויסט דיין הויז,
אָוועקגעלאָזט מיט רויך דייןע שמילע שעפּסן,
געמאַכט פון דייןע שולן חזירים-שמאַלן,
וועלן הונדערט מאל שטאַרבן,
איידער ס'וועט אויפגיין און זיך צעבליען
דיין נקמה,
די אויסגעצייטיקטע, איינגעדולדיקטע נקמה.

איך, אַ קליין מענטשל,
א הרף-עין'דיקס שטיי און שעלט :
שפוך חמתך — די ארתו מינוט.
שטרעקסט אויס דיין שטראַפּערישע האַנט,
און די געטלעכע צייט
לייגט אַרויף אויף איר
אייערנע שטיקער אייביקייט.

אַלע מינע רוצחים שטאַרבן רואיק,
אין די אייגענע בעטן,
ס'באַווינען זיי קינדער,
אַפילו די ערד נעמט זיי אויף
מיט אַ פאַרצלמטן קרעכץ.

דיין שטראַפּערישע האַנט,
אַ שווערער וויזער,
האַט זיך אָפּגעשמעלט
אויף אַ קרעכצנדיקן, געטלעכן זייגער.
דער אומרו איז שמיל.

מען זאָגט אַז דיין צייט קלאַפט אויך.
אַכער מיר הערן נישט
דעם טיק-טאָק פון דיין אייביקייט.

77

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון מיר גאנצער וועלט
יעקב גלאַטשטיין

זיי הייליק

אליעזר גרינבערגן

א

זיי הייליק צו מיר, פארכטיקע יידישע נאכט.
פלעמלדיקע, מוראדיקע נאכט,
מיט דיינע אלע פלאטערדיקע נשמות,
וואס אט רירן זיי מיר אן דעם שמערן
און די שפיץ-נאז.

אזוי קליין און קינדיש
ווער מיר, יידישע זינגנדיקע נאכט,
מיט אלע דיינע מתיקותדיקע תפילות
פון קליינע משוררימלעך,
וואס די ארעמקייט האט זיי אויסגעצוואנגן
און אויסגעקעמט,
צו שטיין פאר גאט אין נייע
יום-טובדיקע שטיוועלעך.

זינג אין מיר אריין
מיט גרויסע אותיות,
גלויביקע יידישע נאכט.

מיטן געוויין פון דער ווייבער-שול,
 מיט די טרערן פון די זקנים,
 וואָס פאַסטן פון זיך אַרויס
 דעם לעצטן טראָפּן חיות,
 ביי זיי ווערן ליכטיק
 און שלאָף ווי מלאכים,
 וואָס שטייען פאַר גאַט
 אין די קימלען,
 מיט דער אויסגעוויינטער פרייד
 פון דערלייזטער
 שוין-געשמאַרבנקייט.

ב

על חמא, אויף דער זינד פון מיין גומסקייט,
 מיין צדקות און פרומקייט,
 מיין וועלטלעכער שטומקייט,
 מיין גלויביקייט,
 מיין עניוותרדיקער שטויביקייט.
 על חמא.

על חמא, אויף מיין נישט וועלן וויי טאָן קיין פליג,
 קיין קינד אין אַ וויג,
 פאַר נישט דערשמעכן מיטן אמת,
 ווי מיט אַ שווערד,
 פאַר קריכן אונטער דער ערד
 דורך אַלע געפאַרן,
 אבי אָן ווייטיק צו נאַרן,
 על חמא.

על חמא, אויף מיין קינדישן געטרויען
 פאַלשע, פריינטשאַפּטלעכע קלויען,
 פאַר נישט וואַרטן אויף לוינען,
 נישט צאָלן מיט שלעכטס,
 שוינען דעם מענטש
 אין יעדער בירגער פון סדום,
 פאַר אַוועקלאָזן צענדליקער יאַרן
 מיטן פרעמדן שטראָם.
 פאַר מיין געאיידלעכער חסידישקייט,
 פאַר כּמחון אין יידישקייט,
 על חמא.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

ווי אַזאַ שטיין
 יעקב נלאַטשטיין

כװעל זיך איינגלויבערן

כװעל זיך איינגלויבערן אין דעם שטויבעלע וואונדער,
וואָס פלעקט דעם אויסזיכט אויף צוריק,
אזוי ווייט ווי דער מונקעלער בליק
קען צוריקחלומען, צוריקזען.
אין דעם אויפגעטויכטן,
אויפגעלויכטן טונקל,
העלט אויף אַ האַלבער
אַפגעראַטעוועטער שמערן,
וואָס האָט נישט באַוווּזן חרוב צו ווערן.
אַ שטיק אויפגעריסענער פלאַנעט
וואָס האָט אַמאָל געהאַט לעבן,
גרינע שפע, פאַשעדיקע זעט.
עדות: מיינע טרערן-פאַרלאַפענע אויגן,
די ווייטע פלאַראַ, די בלוט-באַטרויבמע,
אונטער אַ הימל פון אייביקן אונטערגאַנג;
די בלעטער, וואָס וויגן זיך ווי גלעקער,
באַטרויבמע, אָן קלאַנג,
אויף פון קיינעם-נישט-געזעענע ביימער
אין אַ ליידיקער וועלט.

כ'וועל זיך איינעקשנען,
 זיך איינפלאנצן
 אין אן אייגענער, אינמימער נאכט,
 וואָס איך האָב אינגאנצן אויסגעטראַכט
 און אַרומגעוואונדערט פון אלע זייטן.
 כ'וועל געפינען אן אַרט אין רוים,
 ווי אַ פליג די גרויס,
 און מיט גוואַלט אַוועקשמעלן דאָרט,
 אויף אלע צייטן
 אַ וויג, אַ קינד,
 אַריינזינגען אין דעם אַ קול
 פון אַ דרימלענדיקן טאַטן,
 מיט אַ פנים אין קול,
 מיט ליבשאַפט אין קול,
 מיט פאַרהויכטע אויגן,
 וואָס שווימען אין קינדס שלעפּעריקע אויגן
 ווי וואַרעמע לבנות.
 און אויפבויען וועל איך אַרום דער וויג אַ יידישע שטאַט
 מיט אַ שול, מיט אַ לאַ ינומדיקן גאַט,
 וואָס וואַכט איבער די אַרעמע קראַמען,
 איבער יידישן פחד,
 איבער דעם בית עולם,
 וואָס איז לעבעדיק אַ גאַנצע נאַכט
 מיט פאַרדאָהטע מתיים.

כ'וועל זיך איינקלאַמערן מיט די לעצטע מעג,
 און אויף להכעיס זיי ציילן אין דיר, פאַרגליווערמער עבר,
 וואָס האַסט מיך אויסגעלאַכט,
 וואָס האַסט אויסגעטראַכט
 מיין לעבעדיקע, ריידעוודיקע
 יידישע וועלט.
 זי איינגעשמילקט,
 און אין מיידאַנעק-וועלדל
 מיט עמליכע שאַס פאַרטיליקט.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

יעקב גלאַטשטיין
 י. מאַנאָוואַל. און

לידער פון שטילקייט

מײן ברודער מרדכי

אַרײנפיר

גיי אַוועק פון זיי. הויב צוריק אָן.
דערוועג זיך צו זיין דערוועגט.
דערוועג זיך צו פאַרשטאַמלען
דיין נאַרישע צעקלאַרמקייט.
גיי, דינג זיך אָן אויף דער לער
מיט דייןע לידער.
האַסט שוין אויסגעגראָבן גענוג נאַרן-גאַלד.
שארפער, שניידיקער, ווידערשטאַנד, וואו ביסטו ?
יונג-מעסערדיקער צו-להכעים.
דיין דור האָט דיר אָנגעטאַן אַ יאַרמעלקע,
וואָס פאַלט דיר איבער די אויערן,
און האָט דיך אויסגעלערנט
צו ריידן הייליקע דברים בטלים.

אַזויפיל ליכט

ס'שטראַמט אַזויפיל ליכט פון שטילקייט
איבערגענוג צו באַלייכטן דעם טרויעריקן וועג
צוריק צו צוזאַמענדיקער יונגשאַפט,
ווען די עלטסטע דייןע
זיינען אויך געווען יונג אין דיר
און געלעבט מיט דיר
אַ גאַנצע, צעוונגענע, אייביקע קינדשאַפט.
נאָך אַט-דער יונגשאַפט בענקסטו,
נאָך דער אַרומגערינגלעטער, געפאַנגענער,

פארשטייגלמער,
 נאך דער אלטגעזעסענער.
 די יונגשאפט פון א קלוגן אלף,
 וואס האט אויפסניי, פאר דיר,
 געפונען זיין ארט אין סידור,
 זיין ליכטיקן טייטש אין חומש.

געדענק איך נאך

געדענק איך נאך דעם אריינגעדרייטן טייטש
 פון ווערטער, דעם פארדרימלען מיין
 פון צוזאמענגעפלויענע אותיות,
 פון אויפגעשראקענע פייגעלעך,
 צוזאמענגעשנאבלט אין שלאף,
 וואס האבן געחלומט פון מלאכים ;
 פון נשמהלעך וואס האבן זיך געוואשן
 מיט ווייסע שמאטקעלעך
 אין פולע גלעזער וואסער
 ביי פארדעקטע שפיגלען ;
 פון רייד וואס האבן געזוכט פרייד,
 אין הייזער וואו דער טרויער
 איז געגאנגען אין זאקן אויף שפיצינגער.

ביסט געוואקסן

ביסט געוואקסן אויף דער דלאניע
 פון טאטע-מאמע.
 ווען דו ביסט געווען,
 זיינען זיי שוין געווען,
 מיט זייער ליבשאפט,
 וואס האט ארומגעזונגען
 דעם צוקאפנס דיינעם,
 מיט פארשעפערטע לידער.
 זייערע יארן זיינען געווען
 אריינגעציילטע רענדלעך
 אין דיינע מעג און נעכט.
 דעם זיידנס בארד,
 דער גלעטנדיקער פוך,
 האט פריילעך געמאכט דיין פנים,

דעם
 טאטנס
 שאטן

וויילן גאנצער מיין
 יעקב גלאטשטיין

ווי אַ לאַכנדיק מעשהלע
און געגעבען באַוואַרעניש און האַפּט
צו אַפּגעצימערטע טעג,
געמאָולטע, פאַרקייכטע, פאַרטיפּוסטע,
און פאַרגלייזטע ווי די אייגלעך
ביי אַ מיד און שוואַך שוועלבעלע,
וואָס וויל פאַרשלאָפּן היינט ביינאַכט
דעם גאַנצן רויטן מאַרגן
אין פענצמער.

מעסט אַוים

גיי, מעסט אַוים אין צייט
די דאָזיקע באַוואַרנטע יונגשאַפּט,
די אויסגעצויגענע אין זמנים,
פון שלאַקס-רעגנס, שנייען,
און ערשט אויסגערייפּטע באַרנעס און קערשן,
אין חדר-זמנים, אין ימים טובים.
בלויז מיט אַ מונקעלער לאַמטערנע
פון כמעט געשמאַרבּענער שמילקייט,
קענסטו צוריקשפּאַנען אַן מורא
צו זוכן אַ שפור פון יונגשאַפּט,
איינגעיאַרנט אין אַן עדה,
וואָס זאָגט אמן יעדערמאַל,
ווען דו עפּנסט די אויגן,
צו מאַכן אַ ברכה אויף אַ נייעם טאָג.

דער מיין פון דיין קינדשאַפּט

דאָס וואָס איז נאָך אַפּילו
רעכט קיין לשון נישט געווען.
נאָר בליץ פון אויג, פון האַרץ.
דאָס וואָס צדיקים פון אַלע פעלקער
און אַלע אומות
רעדן אפשר אויף יענער וועלט,
אין איבערגעזעצמער,
אין איבערגעליכטיקמער אומשמערבלעכקייט —
דאָס איז געווען דער מיין פון דיין קינדשאַפּט,
פון דיין יונגער, קינדישער אייביקייט.

זאלסטו בענקען

נישט נאך דער יונגשאפט,
וואס וואקסט און קריגט כוח
צו שלאגן דאס לעבן,
זאלסטו בענקען,
נאר נאך דער קינדשאפט,
וואס איז א פעדערל פון א גרינעם פויגל,
גריין און גאלדיק,
און א שטיק געלעכטער
אויף דער דלאניע
פון יונגע טאמע-מאמע.
צינד אן א קנויט שמילקייט
און באלייכט דיין
פארצווייגטע פינצטערניש.

אנגעוואוירן

אנגעוואוירן האסטו דיין מלכות
פון אייביקער קינדשאפט.
נישט מויט, נישט צייט,
נישט ימים און מדבריות,
האבן פארטונקלט די קרוינען
פון דייע יונגע מעג,
וואס האבן געלעבט אין דיר,
זיך געיונגט ווען דו האסט זיך געעלטערט.
דער פארטיליקער פון דיין שמאט
האט אויך פארטיליקט דיין וויג,
דורכגעשאסן דעם טאמנס הארץ
און געטראפן א גאנצע וועלט
מיט יידן — אין הארץ פון דיין יונגשאפט.
ווי לאנג ס'זאל דיר נישט באשערט זיין
זיך צו עלטערן,
זיינען אלע דייע יארן געקעפט.
זיי וועלן קומען געעלטערט
צו א הייל פון שמילקייט,
זיך איינמויערן,
זיך איינגליווערן,
אין א באזונדערער, נישט-געטרייסטער,
פארלאשענער שמילקייט.

דעם
טאמנס
שאטן

פון מיין גאנצער מיי
יעקב גלאטשטיין

אינמיטן וועג

שמילט אַ ביסל איין דעם פויקן-מאַרש,
ביז וואַנען מיר — דער דור המדבר — וועלען אויסשטאַרבן,
זייט געדולדיק צו אונז.
פאַרלאַנגזאַמט אייערע טריט,
זאַל מען מיינען אַז מיר וועלן אויך אַנקומען.
מיר וועלן נישט דערגרייכן.
מיר קענען נישט דערגרייכן.
דער וועג צו פאַרגעסנדיקער פרייד איז לאַנג.

אַז מיר וועלן פאַלן הייבט אונדז אויף,
מראַגט אונדז ווי הייליקע ספרים פון טרויער.
אויב מיר וועלן שטאַרבן,
באַגראַבט אונדז אינמיטן וועג,
ווי שטיקער פאַרמעט.
און טאַמער וועט איר אונדז פוגע בכבוד זיין,
זאַל אייך נישט גערעכנט ווערן,
דור פון זינגענדיקער עקשנות.

טאַמער וועלן מיר בלייבן אַליין,
וועט די נאַכט פאַלן אויף אונדזערע ביינער
און פאַרהוילן אונדזערע קברים.
און אַז אונדזערע קברים וועלן אַפגעמעקט ווערן,
וועט איר ווערן אַ פאַלק
פון פאַריתומטער פרייד,
אַן פאַטערלעכן, צערמלעכן טרויער.
ווייל אונדזער טרויער איז נישט נאָר צערמלעך,
נאָר אויך קרעפטיק.

פאַרט א ייד

פאַרט א ייד קיין ארץ ישראל,
וויינען אין אים אלע פריידן.
וואָס נענטער ער קומט צום טויער,
פאַרגינט ער זיך נישט דאָס לעבן.
גוואַלד און סטייטש!
וויינען אין אים אלע פריידן.

דער ייד איז א פליט.
זיין ווייב האָט מען פאַרפייניקט,
איין קינד פאַרברענט,
א צווייט קינד איז געשמאַרבן פון געשווילעכץ.
גוואַלד און סטייטש,
וויינען אין אים אלע פריידן.

מיטאַמאָל וואַקסט אויס א פייערדיקער גיבור
מיט א געשמרעקטער שווערד,
כ'ועל דיך צעפערטלעך אויפן אָרט,
אויב וועסט נישט זינגען מיט אלע ביינער.
גוואַלד און סטייטש,
אוי טאַטע-פאַטער.
וויינען אין אים אלע פריידן.

וויינט דער גיבור און ער לייגט די שווערד אין שייד,
און ביידע טאַנצן וויינענדיק דורכן טויער.

87

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון מאַנצער מיין
יעקב גלאַטשטיין

משה רבינו

משה רבינו וואס איז אין לאנד ניט אריין
האט זיך דערווארט אויף א גרויסער זכיה.
ווער פירט דאס גאנצע טויטע יידישע פאלק
אין צוגעזאגטן לאנד אריין?
משה רבינו.

ער, דער פאסטער פון זיין שווערס שאף,
האט זיך אויפגעהויבן פון א לאנגן שלאף.
ווער זאמלט איצט איין
דאס גאנצע טויטע פאלק פון אלע עקן וועלט?
משה רבינו.

דאס לאנד איז קליין.
אבער פאר זיי שמרעקט זיך דאס הייליקע לאנד
און ווערט גרעסער און ברייטער.
ווער פירט איצט געטריי די טויטע יידן?
משה רבינו.

און דו, לעבעדיקער יהושע בן נון,
גיי אוועק אן א זייט.
מאך א ווארע, שמעל אפ די זון.
פארהאלט די צייט.
לאז אריין די טויטע יידן.
ווער ציילט די טויטע אידן,
צי ס'פעלט חלילה נישט איינער?
משה רבינו.

מיין טאטע פארמאכט ס'משניות,
נעמט די מאמע ביי דער האנט,
און פארנייגנדיק זיך מעשה קאוואליער,
זאגט ער:
„ויטע ראכעשי, מיר גייען אין יידישן לאנד“
און ביידע גיבן א ליכטיקן וואונק צו מיר —
און דו, חכם עתיק, האסט נישט געגלייבט.

ביי דער מאמען לייכטן קלוגע טרערן.
זעסט שוין, אפילו ס'ווייבערישע טייטש-חומש
מוז מקוים ווערן.

האַסט נאַרנישט אַוועקגעבענקט

האַסט קיינמאַל נאַרנישט אַוועקגעבענקט,
דיינע חלומות האַסטו אויפגעמאַנט,
האַסט זיי קיינמאַל נישט אַוועקגעשענקט.
ס'האַט דיין האַפטיקע בענקשאַפּט
דיך נישט געלאָזט וויינען צו זעט,
דער טרויער איז פאַר דיר נישט געוואָרן
קיינ פינצטערער הינער-פלעט.

אויף אַלע דיינע וואַגלדיקע
היין און צוריקן,
ביסטו שטענדיק געווען דער בויער
פון חומש'דיקע בריקן.
האַסט געבויט דיינע ניסים ווי אַן אַרכיטעקט,
געלייגט דיינע ציגל מיט גלויבן.
אַפגעשטויבט אַ ספר
און זיך געזעצט
אויף אַ שבעה-בענקעלע — לעבן.

ס'איז נישט קיינ פאַרבלענדעניש,
קיינ צויבער.
גיסט אַ פלאַטער מיט דער פאַטשיילע
און ס'שפּרינגט אַנטקעגן דעם גלויבער
די הייל פון מכפּלה.
אויף די וועגען שפּאַנט אברהם
צווישן פּריינמלעכע חיתים.
פון ערשמע, שטאַלצע טרויט,
דערהערסטו דאָס געזאַנג,
דערשפּירסטו דעם ריטם.

בויסט דיין חלום מיט אַ פּלאַץ.
ס'מאַנצט דיר אַנטקעגן די ערד פון כּנען.
ביסט נישט קיינ אומזיסטיקער בענקער,
אַ געדענקער ביסטו.
בויגסט זיך אָן, דערקענסט די ערמער,
צייכנסט זיי מיט היים אַרום.
שיקסט אַרויס דיין רוף
צום האַרטן, פּרעמדן אומעטום.

89

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון מיינ גאַנצער מיי
יעקב גלאַטשטיין

שמ שון

די פארשנדיקע נאכט פארשטייט אים שוין.
ער — די לאנגע נאכט אויך שוין באלד.
מיט ציטער הערט זיך איין שמשון,
ווי מיט זארגעוודיקע הענט
נעמט די פינצערניש אים ארום.
ס'וואקסט זיין יונגע בלינדשאפט ווי א כלום.
באלד וועט זי זיך צעכליען
אין זיינע גלידער
און ווערן צייטיק.
ס'וועלן ליכטיק ווערן הענט
און פיס און מוח,
און באטייטיק
מיט פארטיפטער און קרעפטיקער
זעעוודיקייט.
די שמאים טאנצן. זיי זינגען,
זיי מיינען זיי האבן אפגעווישט אים.
אבער דגון ווייסט זיין בראך,
ער וויינט,
ס'איז די לעצטע נאכט פון די פלישתים.

אנהויב

א

זאלן מיר אפשר אנהויבן קליין און וויגלדיק
מיט א קליין פאלק?
מיד ביידע פארוואגלמע צווישן פעלקער.
ערד-ארבעטער וועלן זיך בוקן צו דיר.
וועסט לעבן אויף קרבנות
פון אנגעברענטן מעל.
איך וועל ארומגיין און זאגן פאלקישע חכמות
וואס וועלן פארבלייבן אין אונזערע גרענעצן.
אבער ס'מינדסטע קינד וועט מיך
באגריסן מיט גוט-מארגן.

91

דעם
טאטנס
שאטן

ווי אונזער מיינ
יעקב נלאטשטיין

זאלן מיר אפשר ביידע גיין אהיים
און צוריק אנהויבן קליין פון סאמע אנהויב ?

מעכטיקער יהוה, וואס ביסט זיך צעוואקסן
איבער זיבן הימלען און קאנטינענטן
און ביסט געווארן א שטאלענער וועלט-גאט,
מיט גרויסע קירכעס און סינגאגאס.
האסט פארלאזן דאס פעלד, דעם שטאל,
איך — די ענגע ליבשאפט פון מיין פאלק —
ווי, מיר זיינען ביידע געווארן אנוווערסאל.
קום צוריק, ליבער גאט, צו א פיצל לאנד.
ווער אונדזערער אינגאנצן.
איך וועל אויך ארומגיין און זאגן היימישע רייד,
וואס מ'וועט זיי שמועסן אין די שטיבער.
מיר וועלן ביידע זיין פראווינציעל —
דער גאט און דער פאעט —
און ס'וועט אונז אפשר זיין ליבער.

וועסט אנהויבן פון קליינעס אמת,
נישט צוזאגן קיין זיבן גליקן.
וועסט געדענקען דעם מענטש,
זיין פלייש, זיין בייג, זיינע חסרונות,
דעם וויין וואס דערפרייט ס'הארץ פון מענטש,
די פרייד פון לייב.
וועסט אים ליב האבן אין די רגעס
ווען זיין הארץ וועט דאוונען צו דיר מיט גלויבן.
דערווייטערט וועסטו זיין פון בלוט, האק, מארד,
וועסט ליבערשט זיין דער דערגרייכטער גאט פון מנין,
איידער דער מעכטיקער גאט פון גולנים.
וועסט קומען נענטער צו אונז
און מיר וועלן אנהויבן צו שפינען
נייע מענטשלעכע דינים,
גילטיק פאר דיר, פאר אונז.

זאלן מיר אפשר אנהויבן וויגלדיק און קליין
און וואקסן מיט די גרענעצן
פון א געבענטשט לאנד ?
קינדער וועלן לאכן מיט פרייד אונדז אנטקעגן,
ווייל מיר וועלן זיין ארעם און אמת,
דיין געמלעכע ברכה וועט זיין פונקט גענוג
פאר א רואיק און גוט פאלק.

מיין אייגן וואָרט וועט ווערן
 דער וואָרעמער נחת פון אַ משפּחה.
 דיינע נאָז-לעכער וועלן שמעקן
 דעם סולת פון אַ פּאַלק,
 וואָס האַדעוועט זיין גאָט
 מיט אַלדאָסגומס.
 מיך וועט מען אויך קאַרמען און צערמלען ווי אַ קינד.
 און איך וועל פאַרוויגט ווערן
 אין אַן ענג-באַקוועמער באַרימטקייט.
 און קיינער וועט אויסער די גרענעצן
 נישט הערן —
 נישט דיין נאָמען און נישט מיינעם.

זאָלן מיר אפשר ביידע גיין אַהיים?
 זאָלן מיר אפשר ביידע, געשלאָגענע, גיין אַהיים?

ב

אתה בחרתנו.
 דו האָסט אונדז אויסגעקליבן.
 מ'האָט אונדז ביידע פאַרשריגן פאַר גרויס,
 כדי מ'זאָל אונדז צעשטויבן און צעשפּרייטן
 און מאַכן אויס.
 דיך האָט מען אויסגעשטערנט איבער אַ גאַנצער וועלט.
 ווי קומען צו דיר גרויסע פעלקער?
 ביסט שטיל און נחתדיק
 און אינגאַנצן אַן אונדזעריקער.
 פאַרוואָס האָסטו פאַרלאָזט דיין משכן,
 דיין קליין געצעלט,
 און אַוועק צו ווערן דער גאָט פון אַ וועלט?
 זיינען מיר געוואָרן דיינע זינדיקע קינדער,
 די זיילן-שאַקלער, וועלמן-צינדער.
 דאָס ביסטו פריער פון אונדז געוואָרן אַ יידישער אינטער-
 נאַציאָנאַל.
 מיר זיינען דיר נאַכגעגאַנגען אין דער וועלט,
 קראַנק געוואָרן מיט דיין וועלט.
 ראַטעווע זיך און קום מיט די עולים
 צוריק צו אַ קליין לאַנד,
 ווער ווידער דער יידישער גאָט.

93

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

יעקב גלאַטשטיין
 פון מיינ גאַנצער מי

נעזאננען

א

ס'ווארעמט זיך מיין אלטע ערד.
ס'טריפן אויף איר זוניקע טראפנס.
ס'ווערט מיין אלטע ערד מיר
א הייליקער צוקאפנס.
מיט מיין לייב וואס איז צעפייניקט
ליג איך און הארץ,
ווי ס'ווערט יעדער שפאן פארמייניקט.
איך דער מצבה-קריצער,
ווער א פארמאנער, א גוט-כאזיצער.
זיי זאגן לאנד, זיי זאגן גערטנער,
זיי זאגן שיפן, פאבריקן, עראפלאנען.
און אפילו ווען ס'איז נישט מינס אינגאנצן,
איז יש לי — אלץ צו מיר פארנען.

ב

נישט קיין טרוקענע ביינער,
נאר צעבראכענע שערבלעך,
עפן אויף די טויערן
און מאך אונדז אומשמערבלעך.

ס'איביקן ערמער
 אונטער געדולדיקע גראָזן,
 מיר קומען מיט שרעקעוודיקע
 אויערן פון האָזן.
 אויב נישט אונדזער לעבן,
 זאל דאָ איינגעזאמלט ווערן אונדזער שטארבן.
 מיר קומען דאָ אַרבן תנ"כישע קברים.

ג

ס'איז אויף אונדז געפאלן דער שטויב
 פון אומזיסמקייט.
 אונדזערע לונגען זיינען פארלעדערט פון טרויער.
 מיר זיינען געווען דער שטאַמישער אויסדויער.
 אונדזער פארהארטעוועט לייב
 דער אַפקלייב נאָכן מכול.
 נעם אונדז אַרײַן פאַרווייז.
 מיר וועלן זיך מערן.
 געוואָגלט האָבן מיר לאַנג
 מיט דעם הבל-צייכן אויפן שמערן,
 ביז מיר זיינען געוואָרן ריזן-זין.
 מיר קומען מיט איין פארלאַנג.
 לאָז אונדז אַטעמען דעם טוי
 פון דיין אימפעטיקן, גאַסטפריינטלעכן בוי.
 מיר וועלן טראָגן דעם שטיין און ציגל
 מיט געזאַנג.

ד

ווייסטו ווי ס'שמעקן די יונגע ביינדלעך
 פון ערשט-געבוירענע קינדער ?
 קענסטו דעם פרימאָרגן-אַראַמאַט
 פון פריש געבעקס ?
 אזוי שמעקט די יונגע יידישע געשיכטע.
 באַ'טעמט איז יעדער ניי-געשריבן בלאַט.
 און דו ביסט דאָ אין יעדער וואָרט,
 ביסט יונג מיט אַ יוגנט
 וואָס האָסט אויסגעוויינט מיט דינע אויגן.
 ווי פייל פון בויגן איז דיין עלטער פאַרפלוּיגן.
 איצט טרינקסטו דעם כּוּם פון טרייסט.
 מ'רופט דיך אויף,
 מ'לאָזט דיך שרייבן אַן אות.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

יעמוד! פארגעסט אפילו ווי דו הייסט.
מאכסט א ברכה איבער דיין יוגנט,
וואָס איז יונג ווי די יידישע געשיכטע.

ה

ווער וואָלט איצט געהאָט די העזה
צו זאָגן אז אין דעם פריידיקן פארמאָגן,
פלאַקערט דער גאָט פון שפינאַזע?
א ירושלימער יינגעלע
מיט לאַנגע, אויסגעצוואַגענע פיאַות,
מיט קלוגע, פרומע אויגן,
ווייזט מיט פרייד אויפ'ן הימל.
זיין פנים וואָס איז גאָטפאַרטיק,
איז באַלויכטן פון דער מאַרגנדיקער שעה.
זעסט, ער איז נישט ווייט,
נישט דאַרטיק.
אונדזער גאָט איז דאָ.

ו

צווישן אלע פליטים פון נויט און פון מאַטקייט,
וועלן קומען די לעצטע,
די פליטים פון זאַטקייט.
זיי וועלן קומען זיך צערן
ביזן יידישן ביין.
זיי וועלן זיין די אַפּוואַרטערס
וואָס וועלן האַנדלען מיט פאַרשמאַנד.
זיי וועלן שיקן מרגלים אין יידישן לאַנד.
און ביז מ'וועט זיי נישט ברענגען
שוואַרץ אויף ווייס פון דאַרטן אַ שריפט,
אז דער מילך און האַניק האָט זיך שוין צעטריפט —
וועלן זיי וואַרטן.

ז

דער יתום וועט אַקערן,
די אלמנה וועט שפינען,
דעם אַרעמאָנס קול וועט זיין געלעכטער.
דעם משפּט וועט שמענדיג געווינען דער גערעכטער.
קיינער וועט זיין חבר נישט דריקן.

נישט באצווינגען.
 אינמיטן מארק וועט זיצן
 דער פאעט און זינגען.
 לידיק ארומגיין וועלן
 נביאים און שטרעפערס.
 זיי וועלן עסן צו זעט
 און ווערן נאכמיטאג-שלאפערס.
 ס'וועט זיי פאררויגן
 דער ניגון פון האמער,
 די פרייד פון דער זעג.
 א, דאס וועט געשען אין אונדזערע אייגענע מעג.

ח

דיין זידע איז געווען יידל מיטן פידל,
 דו ביסט א ווירטואל,
 האסט גערעטעוועט דיין סטראדיוואריום
 מיט דיין יידישער נאז.
 און כאטש מיר האבן יידישע פידעלעך,
 דרייצן אויפן טויז,
 וועט נאך א פידעלע
 קומען אונדז צונגן.
 מיש-טאש-יאשא
 קלוג און שיין און גערעטן.
 נישט אזוי די לאנגע נאז,
 ווי פון שרעק דער לאנגער שאטן.
 נישט אזוי דער סטראדיוואריום,
 ווי אונדזער דודס פידעלע,
 נישט אזוי דער נאמען פון א רום,
 ווי ס'ציענדיקע הארץ פון א יידעלע.

ט

כ'קען נישט גוט די געאגראפיע פון דינע ערטער,
 זיי זיינען אין מיר פארפלאנצט מיט זינגענדיקע ווערטער.
 מיין אונגעסטראיעט אויער
 איז א קפיצת הדרך.
 דעם מינדסטן שארף דינעם דערהער איך.
 מיט א קאפיטל תהילים
 קען איך דיך גלייך דערגרייכן.
 דינע בערג ווי די מאנצנדיקע ווידערס,
 ווי שאף דינע הייכן.

דעם
 טאטנס
 שאטן

פון מיינ גאנצער מיר
 יעקב גלאטשטיין

דער גוטער ייד בענשט

ער לענט אן דעם טרויעריקן קאפ אויף דער האנט
און ער פארבענשט זיין זאמקייט.
ס'טונקלען מיט מאטקייט די פייכטע שווארצאפלען,
ס'זינגען באטעמטע ווערטער
און שטייגן צו אלץ העכערע שטאפלען.
יעדער פארנאכטיקע קרישקע
וויל אז דער דרימלענדיקער ייד
זאל זי דערקוויקן.
דער ייד בענשט דעם פריינטלעכן מיש
און גיט אים תיקון.

גרויע האר לעשן דעם פלאקער
פון דער רויטער באַרד.
דער גוטער ייד הינקט,
ער איז קרום,
אָבער ס'האַט נאָך די וועלט נישט געזען
אזא שטאַלצן בעל מום.
ער נעמט פלוצים שפאצירן איבערן חדר,
מיט אַ מאַנצנדיקער לאַמקייט,
ווי ער וואַלט מיט'ן פעלער זיינעם,
געוואָרן שטראַלנדיקער, העלער,
עפעס מער און עפעס העכער
ווי יעדער איינער.
געבענשט מיט ליכטיקן ניסיון,
צו לויבן גאט פאר דעם טראַפּ
אויף זיין גאַנג.
פאר דעם קנייטש אין גוף,
צו טראַגן אין קאָפּ
דאָס ליכטיקע געזאַנג,
דעם טיפן טייטש דערפון,
דעם רוף צו הייבן.
מיט אַט דעם קרומען פום
צו קענען קלעמערן מאיעסטעטיש ווי אַ קעניג
און אלץ דערגרייכן.

מעקלערס

מייערע יידישע קינדער,
הארציקע ברידער און שוועסטער,
ליבע אפלאגעטן.
הערט אויף צו מעקלערן
צווישן אונדז און זיי.
ס'רייסט אייך נעבעך ס'הארץ,
וואס מ'רודפט אונדז ווייל מיר זיינען דא.
איר האט אזעלכע טייערע רפואות אויף צו פארשווינדן.
איר וואס זענט שוין כאלד נישטא,
צימערט נעבעך אז מ'קען אייך צוריקשטויסן
און מיט אונדז, חלילה, פארבינדן.

מייערע יידישע קינדער.
עסט זיך נישט אפ ס'הארץ.
פוצט אונדז נישט אפ די קאפאמע.
שמופט אונדז נישט צום ייזל.
ריכט נישט אונדזער סחורה,
לאזט אונדז איבער,
און גייט צו אלדע שווארצע יאר,
אין די ארעמס פון אייער אייגענער
פינצטערער מורא.

99

דעם
טאטנס
שאטן

י. ר. מאצער לויט ווי
יעקב גלאשטיין

די לודמירער מויד קומט צוריק פון וויסטן וואַנל

צו רחל קארן

נישט פלייש פון פלייש און ביין פון ביין.
כ'בין דאָס ווייב פון אייער געוויין.
אין גרעסטע סכנות האָב איך באַהאַלטן,
די טרייסטנדיקע עצבות פון אייערע געשמאַלטן.

ממעמקים האָב איך געזונגען
צו אַלע מיינע גוטע, ליבע, נאַנטע,
אַבער פאַרכטיקער האָט מיין געזאָנג געקלונגען
צו אייך די זעקס-און-דרייסיק אומבאַקאַנטע.

ראַמעווע מיך פאַר זיי, זיי פאַר מיר.
כ'האַב קיינמאַל פאַר זיך אַליין נישט געבעטן.
האַלט גאַנץ די טרויעריקע משפּחה
פון זינגענדיקע שמאַפעטן.

דורך די אפגרוניקסטע מוראם
האָב איך געוואָגלט,
מיט מיינע טייטש-חומש ספר תורה.
פחדים זיינען געווען מיינע געכט,
יללות מיינע טעג.
מיינע שעה'ען פארשוועכטע טרערן.
ס'האָט נישט איינמאָל דער לודמירער מויד געצויגן
אַ טשיסטע מויד צו ווערן.

נאָר איר, טייערע גוטע יידן,
אייערס אַ פסוק, אַ זאָג, אַ גלייכווערטל,
האָבן מוין נשמה נישט געלאָזט פארמירן,
יידישע רייד האָבן מיך ווי גוטע מלאכים באַוואַכט,
געהערט האָב איך אייערע דאוונענדיקע מיילער טאָג ווי נאָכט.
עקשנותדיק האָב איך אייך צו מוין מוח צוגעדענקט,
און דורך די שווערסטע ענוים האָב איך אייערע פנימ'ער
אויסגעטראַכט, אויסגעבענקט.

ס'פינצטערט אַזוי פיל נאָכט אויף אייערע פארלאַשענע קרוינען.
זיינען לאַמיר אינאיינעם אַ שטילן, חסידישן ניגון.
טאַמעניו געטרייער, ווער וועט אונדו פאר אונדזערע צער
באַלוינען?

פאַרגעלמער פאַרמעט אייערע געשטאַלטן,
אויף אייערע פנימ'ער פלאַטערן אותיות,
פליענדיקע ווערטער וואָס האָבן ביים לעבן מיך דערהאַלטן.
לאַמיר איינפאַקן ס'ביסל יידישע אַרעמקייט
און ברענגען גאַטס פאַרטייטשטע ווערטער,
צו די האַרציקסטע אַמעראַציעס.
צו די פאַרוואַרפנסטע יידישע ערטער ;
לאַמיר פאַרן פאַמעלעך אין אַן אַלט-פרענקישער בויד,
אַלע גוטע יידן צוזאַמען מיט דער לודמירער מויד.

נאָך שקיעה. אייערע באַשמריימלע קעפּ
זיינען שלאַפנדיקע פינצטערע קרוינען.
די אַלע פנימער אייערע זיינען איצט
אי אימהדיקער, אי שענער.
אין מיינע אויגן איז פאַרשפיגלט
אייער צער, אייער מינדסט ליד.
זאַלן וואַגלען באַזאַמען די בעסטע,
די טרויעריקסטע יידישע מענער.
ס'וועט זיי באַגלייטן די זינגענדיקע ליבשאַפט
פון אַ ווייבערישן גומן ייד.

וואונדערלעכע קלייניקייטן

פארען קלייניקייטן, אייביקע, געטרייע,
וואס באלייכטן אונדזער ערדישן הימל.
זיי זיינען די טרייביקע כוחות,
דער געווימל און געוויידם.
דורך זיי ווערט געפראכפערט און געמערט
אונדזער פרייד,
טרויעריקער דער טרויער.
נישט נאר זיינען זיי דער באראמעמער פון דויער,
פון אלץ וואס באוועגט זיך אין לעכטויט —
די שפילדיקע חכמה פון געטער,

נאר דאס מעגלעכע ברויט זיינען זיי
פון קלוגע, פייפלדיקע פאסטעכער,
וואס קענען אויסנווייניק אלע לידער,
פון דעם אויסגעשטערנטן אומעטום,
פון דעם טרויעריקן אד אינפייניטום —
אייביקייט.

אויך איך ווייס און קען זיי
 די אלע וואונדערלעכע קלייניקייטן,
 די טייערע חן-גריבעלעך,
 פון דער אומפארענדלעכער מענטשלעכער נאטור,
 פון איר צעאלערטער בענקשאפט
 און איר ארונטער צו דער שמשור.
 פאר מיר ליגט איצט די מאפע פון אלע וואוילע גענעראליוואציעס.
 חשק, זינד, ווייב, דייגס, יענעמס.
 די ליבע מיט אירע אלע צעשפילטע וואריאציעס.
 צעפייניקטע פרייד, דערלויבטע פארבאטן,
 מיסטרעיען פון ווייטיק,
 צעהיטע אינטימקייט,
 וואס שווייגט, זוכט, שנאפט, שפירט.
 פון מענטש וואס דעשיפירט דעם קערפער-שריפט,
 די גופאגליפן פון יונגשאפט.

ס'ליגט פאר מיר די מאפע
 מיט אלע צעשפילקעטע סטראמענישע פונקטן,
 מיט דער שטענדיקער מלחמה קעגן זיך אליין,
 מיט די אילוזארישע ארמאדעס
 ביי די אייגענע שוועלן,
 וואס רוקן זיך אין ערגעץ נישט.
 ס'פלאטערן די פאראלעלן.
 ליבשאפט — שנאה, לעבן — טויט,
 יונגשאפט — אלטקייט, טרויער — פרייד,
 פארברעכן — שטראף, רשע — צדיק.
 אזוי פשוט קאדיפיצירט דאס לעבן.
 בארג און טאל.

אזוי רואיק צעמאפעט מיט אינדזעלעך,
 שטראמען און קעגנשטראמען,
 אזוי פאסטאראל.

ס'קלינגען אלע גלעקער פון אייביקייט.
 דאס אלץ איז אנויווערסאל.

דאס זיינען די מעלקנדיקע איימערס

פון דער מענשלעכער היפאפאטאם,

דאס איז ס'אייביקע, דאס נישט-וועלקנדיקע
 פון אונדזער שטאם.

כ'האב דאס אלץ באנומען

און געוואוסט דעם באטייט.

אבער אויסגעקליבען האב איך דאס סאמע פארגענגלעכע —

דעם פחד פון אונדזער צייט,

דאס אויסגעשריגענע געזאנג

פון אונדזער צוזאמענפארגאנג.

דעם
 טאטנס
 שאטן

אַנטפלעקונג

גאָט אַנטפלעקט זיך צו אונדז אין אַ פאַרשמענדלעכער ראַם.
אין דער ליבשאַפט פון זאַמע שעפּסן,
אין דער גוטסקייט פון אַ יודושין דעכסן,
אין דער בליציקייט פון אַן אומגעריכטן גראַם.
גאָט זוכט זיך שוין אָפּ זיין ראַם.

פאַרשרייב איך די דאָזיקע אַפּאַרוזמען
און זינג זיי אויס ווי אַ פרומען פּומן,
ביז כ'דערשפיר דעם מיין דערפון, דעם טעם.
גאָט אַנטפלעקט זיך צו אונדז אין אַ גילדענער ראַם.

דער אַוונט שניידט מיט דער קילקייט פון שמאַל
און גראַכט-אויף די נאַכט ווי זי וואַלט געווען שוואַרצערד.
פאַר די אויגן אַקערט זיך אויף אַ מאַל פון פינצטערניש
מיט ליכטיקע פעדעם.
אויף דעם הימל וואַלקענען דרימלענדיקע הינער.
ס'בליצן ניכע רעמענישן פייערפליגן.
כ'קוק אויף אַלץ מיט אויגן פון אַ דאַנקבאַרן געצנדינער.
כ'בין שמיל. ס'לויטערט זיך אין מיר אַ ניגון :
ס'איז אַן דיר אַלץ געווענדט.
אַן דער גוטסקייט פון דיינע קילע הענט.

כ'גיי און מיך באַגלייט אַן עכאַ פון טריט.
נאַר מיין אייגן קול הערט מען ניט.
כ'קום צו אַ שייד-וועג און זאַג :
דאָ וועל איך אַנטקעגנדריםלען דעם מאַג.
כ'ליג און האַרץ.
ס'איז צו-פינצטער אַפילו פאַר אַן אַנטפלעקונג.
אפּשר וועל איך דערהערן אַ געטלעכן שאַרץ.
דורך נאַכט און דערשרעקונג.

אַ קול רופּט פון אַן אַפּגעמעקט פענצטער.
קום אַהיים. קום גיך.
כ'וואַרט. נישט פאַרזאַם.
דאָס געטרייע קול צימערט.
גאָט זוכט זיך שוין אָפּ זיין ראַם.
אַ לאַמפּ ווי אַ ליכטיקער גלאַק שניידט די פינצטערניש.

וויפיל קריסט

וויפיל קריסט קען איך עם ווערן, משטיינס געזאגט?
וויפיל רחמנות ליגט דען אין מיין רשות
און וואס קען איך פארגעבן?
זאל זיין, כ'קען זיך ווארפן מיט ווייכע קרישקעס
אויפן חשובן פון א פיצל לעבן.
אבער וואס איז מכוח דער געטלעכער פארטיליקונג?
האב איך דען פון זיי געקראגן היתר און באוויליקונג?
קען איך זיין דער פאררעמער
פון דעם ברענענדיקן דארן פון טויט?

אלע מיינע פאטשערס האבן געפאמט מינע ביידע באקן.
ס'האבן קיינמאל קאזאקן נישט געגעבן די געלעגנהייט
א משניות-ייד צו ווערן א באק-אויפשטעלער.
וויפיל ייד קען איך אין זיך אפשמדן, משטיינס געזאגט?
א כזית. אזויפיל רחמנות
קען מען נאך ביי מיר אויסבעמלען
פאר די קינדער פון מיינע מצורעדיקע שונאים.
אמ דעם כזית מיטלייד — נעם ביי מיר צו, פארטייל אים.
אבער פארשאטן נישט מיין הארץ
מיט א רחמנותדיקן צלם.

105

דעם
טאטנס
שאטן

פון מיין גאנצער מי
יעקב גלאטשטיין

א זונטיק איבער ניו יארק

בלויז קלויסטערס קענען זיין אזוי רואיק,
ווי ס'זיינען איצט ליכטיק מיט רו די הייזער.
די הייזער האבן נישט קיין גלעקער
אבער די פענצטער זינגען שמיל.
בלויז קלויסטער-כאָרן
קענען זינגען אזוי רואיק
צו אַ פאַרחלשמן גאַט
וואָס האָט אַפילו פאַרגעבן זיינע פייניקער.

ווי טויזענטער ווייסע רויזן
וואַלטן געעפנט די פיסקלעך,
אזוי בליען און שמעקן איצט די שטיינער פון די הייזער
אין דעם האַרבסטיקן פרעסטל.
מען אַמעמט טיף אַריין
מויער און שטאַל,
ווי אַ קרעפטיקע און מחיהדיקע בויס-שמאַמיקייט
פון אַ פאַרוואַלדיקטער שטאַט.

ס'זונטיקט איבער ניו יארק אַ פרייד
פון אַ קינדיש גלויבן.
יעדער באַזונדערער בלאַק
ווערט פאַרגאַרמנט, פאַרדאַרפישט
און אַרומגעזוימט מיט בלוי
וואָס איז טויאיק.
פון די הויך-צעגאַרנטע הייזער האָט זיך אַפגעטאַן
זייער געבויטער און בייזער צעקלעמער.
זיי רוען ווי געשאַפענע וואונדערס,
ווי גאַט וואַלט באַשאַפן
ניט נאָר די וועלט,
נאָר אויך זיי —

די ריזיקע לעבט מיט די גילדענע קנויטן,
שוין מיט די שאַטנס חסד וואָס רוען אויף זיי.

ווי זיכער ס'זיינען קלויסטערס,
(ווייל ס'איז זיי קיינמאָל נישט באַפאַלן
קיין איבערשרעק פון פאַגראַמען.)
אזוי פאַרפלאַנצט און פאַרוואַרצלט
שטייען די אַלטע מויערן.

די לופט איז באַמעמט מיט דעם אַראַמאַט
פון דער שטאַטישער ערד,
וואָס שמעקט איצט ווי האַרבסטיקער וויין
פון אַ צוגעפּוילטער טרויב.
און אַליץ וואָס האָט אינדערוואַכן
געעפּוושט מיט אַלט-אייזן, געוואָלין און געלט,
שמעקט איצט ווי גראַז,
וואָס די שאַרף פון האַרבסטיקן פרעסטל
האַט גאָר וואָס אַנגעשניטן.

כ'גיי אַרום צווישן די גוממוטיקע פויערים פון דער שטאַט
און שטיל איין אין זיך
אַלע מיינע געשרייען.
ס'ליאַרעמט צו מיר פון ווייטן
מיין גרויסשטאַטישע שול,
אַבער כ'גיי אָפּ פון איר עטלעכע תּחום-זונטיק.

כ'שווייג מיט דער פאַרלענגקייט פון אַ גאַסט,
אַז עס שמייכלען צו מיר
צערטלעכע אויגן און זון-ראַזירטע פּנימער.
כ'טראַג זיי אַנטקעגן אַ שטילן זונטיק
ווי אַ בוקעט.
מ'רעדט צו מיר
און מיינע אייגענע רייד קלינגען
ווי ציטערדיקע גלעקלעך.
די קריסטלעכע שטאַט רומט
און מיינע אַלע אומגליקן דרימלען אומגעדולדיק.
כ'קום צוריק צו מיין איינזאַמער שול.
זי שטייט איצט אויך איינגעזונטיקט אין שרעק.

מאַרגן וועלן אודזערע וואונדן
וידער גוואַלדעווען,
אַבער די קולות פון דער שטאַט
וועלען זיי אַריבערשרייען.

דעם
טאַטנס
שאַטן

דעם
טאטנס
שאטן

108

שלמה אבן-גבירול

ווי דערנידריקט, ווי קליין, ווי געבויגן,
דער זינגער פון צאלן און שטאפלען.
די שכינה וואס האט תמיד געווארעמט
מיינע שווארצעפלען
איז פארפרוירן.
עפן נישט קיין פארדנע טויערן,
נאר א קליין טירל.
זאל ווי א געשלאגענער הונט
אריינקריכן שלמה אבן-גבירול.

וויפיל מאל נאכט אין דער איינציקער שעה.
 צוויפיל השכות איז גאר אויף דער וועלט נישטאָ.
 וויפיל ס'אָשיקט איצט אין מיין מוח.
 הלואי וואָלט איך געקענט זיך פארשמעלן,
 בעת איך שטיי און לעק דיינע שוועלן,
 גאלדמאכט, האַבאלין, נגיד.
 איינגעשרומפן פון הונגער איז מיין מאַגן,
 אויסגעדארט מיין מאַרץ.
 פארקויטיקט גאָס פורעם
 און מיינע געזאָנגען.
 מיינע הענט וואָס האָבן גאָס לויטערקייט און פראַכט
 ערשט געקענט דערלאַנגען
 זענען אוממאָכטיק.

באלד וועט אויף מיר פאלן אַ נאָרן-מיצל.
 ס'וועט זיך עפענען אַ קאָרגע מיר,
 דער גביר וועט אַ הירזשע טאָן מיט אַ וויצל,
 מיך איבערראַשן מיט זיין נייסטן היבור — אַ רעמעניש.
 איך וועל אויף אים אַנשמעלן אויגן
 פול מיט תּמעוואַטער בעמעניש.

גוף מיינער, לאַסט פון אַלע לאַסטן,
 זינגענדיקע געדערים,
 פארקרענקטער בויך מיינער,
 שוין צייט צו קענען לייטיש פאַסטן.
 שר פון ליד, באַפעל, פאַרווער אים
 צו מאַכן אַזאַ קאַצענעם גערודער.
 דלות, ברודער מיינער, זוּער מיין מלכותדיקע קרוין.
 נויט מיינע, הענג רחבותדיק אויף מיר
 ווי תּכריכים.
 פאַעט, הער אויף פּויון, קריכן,
 זאַל דיין לויין זיין וויין פון ליד,
 זאַל עס ווערן דיין געטראַנק,
 קרעפטיקן און נערן
 דיין פאַר'חלשטן געדאַנק.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

דעם
טאטנס
שאטן

110

דריי לידער פון שונאים

א. פראפאגאנדיסמן

זיי שרייבן פאמפלעטן, די היינטיקע בלעמס,
זיכערן זיך אז גאט זאל זיי נישט באפעלן צו בענטשן,
זיי לערנען פרום די „זקני ציון“ ווי תהילים,
און קענען אייזליש ריידן צו מענטשן.

זייערע אלדי הרמות און אלדי שעלטן,
גייען לאנגזאם אויף ווי גיפטיקע זאמען.
ווי שיין זיינען, יעקב, דייע געצעלטן,
ווערן שלאג-רייד פאר פאגראמען.

ב. וואוילדערצויגענע

זיי האָבן וואונדערלעכע זימן,
האָבן רחמנות אויף העלפאָנטן און פליגן.
דער טרויער פון קינדער אין די וויגן
נעמט זיי דורך — די איידעלע אַנמיסעמיטן.

זיי וויינען ביי בעטהאַווענס קוואַרטעמן.
פאַרצייכענען און געדענקען מאַראַלישע זאַגן.
העלפן דעם ברודער אַן עול צו טראָגן.
האָבן ליב פרויען-קעפּ צו גלעטן.

זיי זיינען שלאַנק און צימערק ווי אַ ליד,
ווערן זינגעוודיק אין זונפאַרגאַנגען.
נאָר מאַמער דערזעען זיי אַ ייד,
ווערן זיי פּלוצים אַראַנגוטאַנגען.

ג. דער פּראָפּעסאָר

ווי וואויל ער האָט מיך איבערצייגט,
ער האָט אַ רעכט מיך צו פיינטן,
ער האָט פלינג געבלעמערט די געשיכטע
פון מיינע נעכטנס און היינטן.

ער האָט מיך געביסן מיט לאַגיק,
באַוווּזן מיין אומווערט צווישן פעלקער,
באַשווערט זיינען מיר מיט גאַלד און וואַגיק
מיט רויב — מיר, די פאַראַזיטן און מעלקער.

ער האָט אויסגעזען משוגע-קלוג,
זיין דיפּלאָמירטער שמערן האָט זיך אַנגעצונדן,
אַרויסגעלייגט אויפן טעלער אונדזער יודאַס-באַטרוג
און געזיפצט אויף די געטלעכע וואונדן.

ער איז געווען גוט ווי אַ לאַם,
באַריידעוודיק, חכריש, אויף וואַרט נישט קאַרג,
מיר איינגעגעבן דעם וויסטן סם,
האַניקדיק, ווי די דרשה אויפן באַרג.

נאָט פון מיינע אבות

שכל'דיקער נאָט פון מיינע אבות,
דו מיט דעם יידישן קאָפּ אויף די פלייצעם,
געווען אַמאָל אַ מחיה צו פאַרברענגען מיט דיר
אַ שעה אין בית מדרש.
דיינע גלייכווערטלעך, דיין מגידות
דיינע ליכטיקע פּשט'לעך,
דיין שמחה מיט יעדער וואָרט אין דער תורה.

אמת, מ'האָט פון דיר נישט געטריפט
מיט גומסקייט.
ביסט נישט געווען קיין צו גרינגער פאַרגעכער.
טאַמער האָט מען דיר דערצערנט,
האָט מען עס גלייך דערקענט אין דיינע נאָזלעכער.

נאָר ביסט פאַרט געווען אַ צוגעלאָזענער,
האַסט פון זיך נישט צופיל געבלאָזן,
ביסט געגאַנגען אויף חתונות און בריתן,
הנאה געהאַט פון יידישע שמחות,
און געווען אַן אכל ביי יידישע לוויות.

מ'האָט פאַרשפאַרט לויפן פון דיר,
כדי דיר צו זוכן אויף קרומע וועגן.
ס'איז דיר גאַרנישט אָפגעקומען
אַז מ'האָט אין דיר געלייקנט.
אַז מ'האָט דיר פאַרדאַונט מיט גלויבן,
האָט מען דיר אויך נישט געמאַכט קיין מעגליק.

סיי ווי האָבן יידן אַן זייער נאָט
געהאַט אַ פנים פון חזק.

אז מ'האט דיך פון אונדז אפגעגאלט,
זיינען מיר ארומגעגאנגען ווי יינגלישע יידן,
ווי קאמעדיאנשטיקעס.

ביסט נישט געווען מי יודע
וואס פאר אן איבערגעשפיצטער גאט.
מ'האט זיך נישט באדארפט דערלערנען צו דיר.
א ייד האט זיך אויפגעהויבן אינדערפרי,
געעפנט די אויגן,
געזאגט א יידיש ווארט —
האט ער גלייך געהערט דיין קרעכץ.

ס'איז געווען פריילעכער מיט דעם קרעכץ.
אט — א ייד קרעכצט, זיין גאט קרעכצט.
דער פרימארגן קרעכצט.
די הימלען קרעכצן שירה צו גאט.

שכלדיקער גאט פון מיינע אבות,
מ'זוכט דיך איצט ארום,
מ'פאריאגט דיך ווייט אוועק
און מען זוכט דיך.
מ'פלייסט זיך דיך צו פאנגען
מיט גאט-זוכערישע ווענטקעס,
כדי ס'זאל דיך שווער זיין צו געפינען.

און דו ביסט א פאריאגטער, א דערווייטערער.
וואנדערסט ארום אונטערוועגנס,
זוכסט א יידיש פנים,
א יידישע האנט וואס זאל געבן שלום:
שלום עליכם, יידישער גאט.

דו וועסט אפגעבן שלום,
ענטפערן מיט א קרעכץ,
מיט יענעם יידיש-געמלעכן קרעכץ,
מיט יענעם באטעמטן היימישן קרעכץ,
וואס נאר א ייד האט אין אים געקענט הערן
דעם גאנצן באשייד אויף אלע הארבע קשיות.

אזוי ווייט איז אונז געגעבן געווארן צו וויסן —
ביזן קרעכץ.

ווייטער איז אומזיסט די טירחה.
טאמער האסטו באנומען אלע פריידן,
מיט דעם געטלעכן קרעכץ,
האסטו זוכה געווען צו זען דאס לויטערע פנים פון לעבן,
האסטו שוין ממלא דערזען — גאט.

דעם
טאטנס
שאטן

דאָס טרויעריקע געוועל

די ערשמע צו ווערן סקעפטיזירט,
זיינען געווען די עקשנותדיקע וועכטער.
די וואָס האָבן אַמאָל פאַרפירט
דורות גאַנצע מיט פריידיקן געלעכטער,
און באַגילדט די שרעקעוודיקסטע שויבן
מיט פרומען, פאַרנאַכטיקן גלויבן.

דאָס געוועל, וואו מ'פלעגט
מיט ריוח פאַרדינען,
שטייט איצטער מיט אַראָפּגעלאָזטע גאַרדינען,
פאַרמאַכט אויף די שטאַבעס,
געשמידט, געשלאָסן
אינמיטן די וואַכיקע מאַרקן —
אַ געפאַנגענער שבת.
אַרום איז אַלץ פאַרצאַמט,
פאַרפאַרקנט, פאַרדראַמט.
ס'מעלדן זיך אַפילו נישט די יורשים.
זיי וואַלגערן זיך ערגעץ פאַרשיכורט, פאַרקאַרטנט.

דורך דער נאַכט זאַמלט זיך ביסלעכווייז אַן עולם,
וואָס זינגט אומאויפהערלעך
דאָס געזאַנג
פון אונטערגאַנג און דרימלעניש
מיט אַ פריידיק געוויין.
פלוצים גיט עמעצער שטאַלץ
אַ צעשפאַלט די נאַכט,
ווי מ'שפאַלט אַ שיימל האַלץ
מיט אַ האַק פון איבערשרעק.
אַ רוח אין אייער פוילער שימלעניש!
אַהוי און אַהאַ, ס'וועט נישט אונטערגיין!

דער ליכטיקער נאָר

שוין לאַנג נישט געזען
דעם ליכטיקן נאָר,
וואָס באַצווינגט זוי אַ האַר
די שמוע, פאַרפינצערטע חכמים.
שוין לאַנג נישט געזען
דעם פאַרגלויבטן און געבענטשטן תּם.

נאָר אַז איז ער אַרויס פון אונדזער שטאַם
אַ דורכגעברענטער סאַלאַמאַנדער.
דער הייליקער וואַגלעך
איז געקומען צו אונדז
פון אַ ווייטן געפייניקטן וואַנדער,
אַראָפּגעטרייסלט דעם נע-זנדיקן שטויב
און געזונגען מיט דבקות
אַ, אַני מאַמין, איך גלויב!
איך גלויב און איך גלויב.

העי, ווער ביסטו, דו?
ווער איז געקומען שטערן
פון חכמים די פינצערע רז?
ווער איז געקומען זייען גלויביקע קערנער?
מיטאַמאַל האַבן אַלע דערזען,
זוי ס'לייכטן אויף זיין קאַפּ,
משה'ס פאַרנאַרישטע, גלויביקע,
שטראַלנדיקע הערנער.

115

דעם
טאַטנס
שאַטן

פּוּל
יעקב גלאַטשטיין

דער נוטער ייד טענהט זיך אויס

יונגערמאן, לאמיר אָננעמען — ביסט גערעכט,
איז טאקע שוין מאַכן מיר דעם השבון.
ווילסטו דוקא כ'זאל דיר איצטער קלאָר זאָגן
דעם מעם פון מיינ פירוש המילות?
וואָס דאַנק איך אים און פאָרוואָס?
פאַר וואָסערע מעשים טובים?
מיינסט, אַז עפעס האָט געטראָפֿן מיטן סידור,
מיטן תהלימל, מיטן דאוונען און בענטשן?
נו, גוט, יונגערמאן, האַלטן מיר ביי בענטשן.

איז אזוי די מעשה:
אויב דו מיינסט, אַט כאַפּ איך
און ווער זיין אַדוואַקאַט, —
האַסטו במחילה אַ גרויסן מעות.
אויף דעם וואָס ער האָט דערלויבט בימינו,
איז נישטאָ קיין פאַרענטפער.
און אויב ס'שמעקט אַפילו אין דעם אַ טיפער סוד,
זאָג איך, אַז פאַר דעם טיפסטן געטלעכן סוד
טאָר אויך אזוי אַ פאַלק נישט אָפגיין אין בלומ.
דער השבון שטימט נישט.
צי דאַרפן דען אזוי פיל פאַרפייניקטע יידן
לייזן דאָס גרעסטע געטלעכע רעטעניש?
נו, גוט, יונגערמאן, האַלטן מיר ביי רעטעניש.

אַבער פון דער אַנדער זייט,
וואָס זשע זאל איך טאָן?
יונגערמאן, לויט דיין שכל קומט אויס,
כ'דאַרף אפשר ווערן זיין קמיגור?
אַ פראַקוראַר גאַר! גוואַלד ס'כאַפט מיך ממש אַן אַ שוידער.

איך אים — וועל זעצן אויף דער באַנק,
 איך אים — אַנקלאַגן.
 איך אים — פאַרקלאַגן.
 פאַר וועמען? פאַרן אמתן ונתנה תוקף.
 ניין, יונגערמאַן, דאָס וועסטו ביי מיר נישט פועלן.
 איך בין טאַקע נישט זיין ווינקל-אדוואַקאַט,
 אַבער אודאי און אודאי נישט זיין פראַקטאָר.
 נישט פאַר מיינע כוחות.
 מוחל אַזעלכע קליענטן,
 מוחל אַזעלכע פראַצעסן,
 נו, גוט, יונגערמאַן, האַלטן מיר ביי פראַצעסן.

האַב איך אַ פראַקטישערן אויסוועג.
 כ'דאַוון, כ'בענטש,
 כ'לערן אַ בלאַט גמרא,
 אַבער אַליץ ברוגזערהייט.
 וואָס קען איך דאָ אַנווערן?
 אַמאָל גיב איך זיך אַ צעווייג, אַ צעווייג,
 מיטן ניגון, צו פאַרגעסן די צרות,
 די פּרעגענישן, די אַפּפּרעגענישן,
 די תּירוּצים, נעכעך,
 וואָס זיינען נישט ווערט קיין אויסגעבלאַזן איי.
 אַבער אַ זיפּין צעשניידט מיר דאָס האַרץ.
 רבונו של עולם,
 האַב איך דאָך אַ רעכט אויף מיין ברוגז.
 איך בין אַ בשר ודם.
 נעמלעכע סודות זיינען פאַר די הימלען,
 און איך באַוווּיין מיינע מיליאָנען טויטע
 אויף דער ערד.
 נאָר מער נישט,
 מיין זיידע האָט געדאַוונט,
 מיין מאַמע האָט געבענטשט —
 בענטש איך אויך.
 אַבער כ'לייג אין דעם אַרײַן אַזוי פּיל תּרעומות,
 אַזויפּעל האַרציקע פאַרדרוסן,
 אַז קיין גרויס הנאה פון מיין בענטשן
 קען מען דאַרטן, אויבן, נישט האַבן.
 ניין, וואָס אמת איז אמת, מיטן גאַנצן האַרצן בענטשן
 קען איך אויך נישט.

איז גוט, יונגערמאַן, נעם זיך גוט אינוינען.
 מיטן גאַנצן האַרצן בענטשן
 קען איך אויך נישט.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

פון מיין גאַנצער חי
 יעקב גלאַטשטיין

יידישקייט

נאך יענע שבת-לעכט, וואס פלעמלען
אין דיין זיכרון,
און זיינען שוין באַלד געוואָרן צוקאַפּנס-ליכטער,
ביי אַ וויינענדיקער נשמה,
בענקסטו אפשר, יידישער דיכטער?
פאַרגעס, זיי זיינען נישט מער,
ווי טריפּנדיקער רחמנות.
אַ ווייטיק צוצוקוקן ווי פון יידישקייט
איז געוואָרן נישט מער ווי חזנות,
און אויסגעטריקנט איז דער קוואַל
פון גאַנצן ליכטיקן ריטואַל.

זאָל פון יידישקייט ווערן
בלויז אַ פאַלקס-ליד,
וואָס גיט אַ כאַפּ ביים האַרצן
און גיסט אָן מיט וואַרעמען האַניק
פון דערמאַנונג די געדערעס?
ליבערשט נעם אַזאַ יום טוב און פאַרשמער אים.
דו, יידישער דיכטער, וואָס ביסט געוואָרן די בין,
און שטעלסט-צו דעם האַניק-מאַרגאַרין,
וואָס איז מוציא מיט געזאַנג.

נישט מער ווי אַ משורר ביסטו,
וואָס איז יוצא פאַר זיך
מיט אַן אַמן אין כאַר פון אונטערגאַנג.
מיר האָבן זיך צופיל פאַרלאָזט אויפן זיכרון,
ביז ס'האַט טראַפּנווייז פון אונדז
אַלין אויסגעדענקט.
איצט זיינען מיר פאַרבענקט
נאָך אַ זמרל, נאָך אַ גראַם,
נאָך אַן אויסגעוועפּטן מעם.
אַרום אונדזערע קעפּ דרייען מיר אַלע
אַ כּפּרה-האַן,
אַכער דער געפרעפּלמער תּוכן
גייט אונדז מער נישט אָן.

בענקשאַפּט-יידישקייט איז אַ וויג-ליד פאַר זקנים,
וואָס משקאַיען אינגעווייקמע חלה.
זאָלן מיר צושטעלן די ווייכע קרישקעס,
די ווערטער אויסגעלעכטע און הוילע,
מיר וואָס האָבן געחלומט
פון אַ נייער אנשי כנסת הגדולה?

דא ליגן

דא ליגן
די אלע וואָס האָבן גערעדט,
די אלע וואָס האָבן געשמאַמלט,
אלע וואָס האָבן געשוויגן,
דאָ זיינען זיי איינגעזאַמלט.

אַפילו
זייער שמערבלעכקייט איז פאַרגענגלעך.
די קריצונגען זיינען פאַרשמענדלעך
און קלאַר,
בלויז פאַר איין דור פון ליבשאַפט.
דער טרויער שלאַפט דאָ אין אַ שלאַנגען-נעסט
און אויך ער פאַרגעסט, פאַרגעסט.

ניין,
קיינער פון זיי האָט נישט געמאַכט קיין רושם,
אַבער אין זייער שלאַף זיינען אלע
קדושים פון לעבן.
די וואָס האָבן געלעבט ווי שאַף אין שפּאַט,
צי ווי פאַרמיזאָנען אין באַהאַלטענעם
פאַרמעסט קעגן גאָט.

אַפילו
די קליגסטע האָבן נישט פאַרשמאַנען דעם תּוֹכֵן,
זיי האָבן זיך אויפגעלייזט ווי רויבן.

טעג
גייען אויף ווי אייביקייט איבער ביינער.
פאַר קינדער — דערמאַנונג,
פאַר קינדס-קינד קוים אַן אָנונג,
אומפאַרשמענדלעכער, אומהיימלעכער פּחד.
הויב אויף אַ גרעזל,
גיי גיך אַרויס פונדאַנען.
זוך אַ לעבעדיקן מענש און היים אים
גלויבן אין תּחִית המתים.

119

דעם
טאַטנס
שאַטן

ווינצער מיין וואָס
יעקב גלאַטשטיין

דער נביא יחזקאל

ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך.
יחזקאל, ט"ז, ו'

אויף דעם נביא יחזקאל איז אן אימה,
ווי א שווערער צודעק, געפאלן א תרדמה.
און אויפגעכאפט האט ער זיך פון שווערן שלאפן.
מיט א חזיון פון צוויי סמכ'ן
און צוויי תו'ן.

די סמכ'ן האבן זיך געצווילינגט,
ווי ס'זאלט זיי איינס צום אנדערן ציען,
די תו'ן זיינען געווען די שומרים,
אז די סמכ'ן זאלן זיך נישט צעפליען.

דער נאכמיטאג איז געווען א ברענענדיקער.
יחזקאל איז געלעגן ביי א סאזשלקע,
אונטער א בוים.

זיינע טייערע אויערן האבן זיך איינגעהערט.
זיין ליב מויל האט זיך געקוויקט מיט באטעמטע ווערטער.
ער איז געלעגן און געווארט אויפן נס.
די ווערטער זאלן זיך נעמען קייטלען אין רייד,
קלוגע רייד.

ווי לאנג קען א פאלק לעבן מיט טרויער?
נאכן טרויער מוז קומען מעשימדיקע פרייד.
זאל דאס פאלק אויסטאן דעם הורבן-זאק
און זיין קלוג אין בכל מיט דער חכמה פון ירושלים.

אונטער דער גליענדיקער זון האבן זיך געטוליעט און געווארעמט
די ערשט-געבארענע סמכ'ן,
ווי קליינע קעצלעך.

די תוין האָבן נאָך אַליץ געהאַלטן וואָך.
 יחזקאלס האַרץ האָט געקוואַלן פון פרייד.
 נישט נאָר וואָס זיין צונג איז געווען איינס מיט לשון,
 נאָר וואָס זיין פאַלק האָט אים געלאָזן
 אַזעלכע זעטיקע ווערטער.

אַ מחיהדיק ווינטל האָט פאַר אים
 צעשפילט אַזאַ חזיון:
 אַ ווילדער ייד זיצט אין מדבר,
 ער האָט נאָר-וואָס אויסגענאַגט די ביינדלעך
 פון אַ געבראַטן לעמל.
 זיין טראַגנדיק ווייב ליגט לעבן אים און שנאַרנט.
 ער האַרנט זיך צו צום טענצלען
 פון אַליץ וואָס ווימלט.
 דרימל-הייטלעך פאַר/חלומען אים די אויגן.
 דער פייל און בויגן פאַלט אים אַרויס פון די הענט.
 אַבער שלעפּעריקערהייט איז דער ייד עומק
 אין מאַכן ווערטער.

קלוג איז דער ווילדער ייד.
 זיינע דרימלענדיקע ווערטער
 זיינען געשניצט מיט חכמה.
 ער האָט שוין באַלד ווערטער פאַר היות,
 פאַר פיגל, עטליכע ביימער,
 פאַרן הימל און אַפילו פאַר גאַט,
 אויף וועמען ער טראַגט אַ רוגן,
 ווייל ער וואַלקנט זיך אין באַהעלטעניש.
 דער נביא יחזקאל האָט געלאַכט,
 ווען ער האָט געזען ווי דער ווילדער ייד
 האָט אַ ביס געטאַן זיין ווייב,
 זי אויפגעוועקט פון שלאָף
 און איר געוויזן אַן אַקאַרשט-געמייסטרעוועט וואָרט,
 וואָס איז געווען בויגעוודיק און קלוג.

דער ווילדער ייד האָט גענומען די צוויי סמכ'ן
 מיט די צוויי תוין
 און זיי צעשמעלט ווי אַ מזיק,
 און געזאַגט — מתבוססת.
 ער האָט געוויזן זיין ווייב,
 ווי ס'וואָרט צאַפלט, לעבט, אַטעמט,
 זינגט און לייגט זיך אויף דער צונג.
 יחזקאל האָט זיך געפרייט מיט'ן שכלדיקן לשון,
 וואָס דער ווילדער ייד האָט אים געלאָזן בירושה.

דעם
 מאַטנס
 שאַטן

דעם
טאטנס
שאטן

122

זיס מדבר-פלייש פון טייטלען
איז דאס וואָרט געווען צום גומען,
ער איז געבליבן זיצן געזעטיקט,
גענערט פון קלוגן צוזאמענשמעל,
פון דער פארטאָפּלונג,
פון דעם רויש וואָס ס'וואָרט האָט געווינטלט.
ערשט איצט איז אויף אים געפאלן די אמתע אימה.
די שווערע תרדמה וואָס שטיקט אויס ווערטער מיט מייז,
האָט אים צעוויגט יעדער אבר.

אז ער האָט זיך אויפגעכאַפט
האָט אין אים געלוימערט אַ געדאַנק,
און זיין דאָרשט איז געווען געשמילט,
ווי ער וואָלט געזיפט אַ קיל און וואַניק געטראַנק.
דאָס וואָרט פון כנען, פון אמורי און פון חת,
איז געלעגען פאַרוואַרלאָזט אין ערשט-געבורט
און מיט בלוט באַפּלעקט.
יחזקאלן איז אַנטפּלעקט געוואָרן,
נישט נאָר געבורט,
נאָר ברית פון לשון.

די אַפּנאַפּלונג,
די אַרומוואַשונג,
די אַפּשווענקונג, באַזאַלכונג און באַצירונג.
ואַעבור עליך וואַראַך מתבוססת בדמיך.
דער נביא יחזקאל האָט געוויגט
ס'באַטעמטע לשון אויף די ליפן.
ואמר לך בדמיך,
עליך, בדמיך,
בדמיך, עליך,
בדמיך חיי.

דער געדאַנק האָט אים געטאַן אַ ברי.
דער וואַנדערלעכער זאַג
האָט אים אַ שלאַג געטאַן אין פנים,
ווי אַ גרויס ליכט.
בדמיך חיי.
יחזקאל האָט נישט געוואָלט אַפּלאַזן דעם געדאַנק,
פון אַ נישט-געוויקלט עופּעלע
מיט אַ ניט-אַפּגעשניטענעם נאַפּל,
וואָס וואַלגערט זיך אין בלוט.
בדמיך חיי.

ער האָט דערשפּירט אז ס'איז נאָך צו פּרי
אָפּצולאָזן דעם בראשית-געדאַנק.
די כנענישע ווערטער,
די ווערטער פון אמורי און חת,
ליגן פאַרוואַרלאָזט.
פאַרטריקנט, פאַרקוואַרט.
יחזקאל האָט נאָכאַמאָל אַ זינג געמאַן.
ואמר לך בדמיון חיי.

און ביסט געוואַקסן,
און ביסט גרויס געוואָרן,
און האָסט געלעבט.
אַלע טויטן אונדזערע
מוזן באַשלענגלט ווערן מיט אַדערן,
מיט הויט אויף ביינער,
מיט פלייש, מיט בלוט אין די אַדערן-צווייגלעך.

ווי היפּנדיקע פייגל האָבן פאַר אים געמאַנצט
די סמכין און תוין, זיך געבוקט אין אַלע זייטן,
זיך צעגאַנגען און זיך ווידער צעשמעלט
אין אַ מתבוססת —
אַ וואונדער-וועלט פון שפּילנדיקע אותיות
וואָס האָבן אָנגעבויגן די שנאַבלען
און געטרונקען פון דער סאַזשלקע.

ס'האָט אַ בלאָז געמאַן
אַ קיל ווינטל צווישן די גראָזן.
יחזקאל האָט נאָך אַלץ געמורמלט
עליך, בדמיון, בדמיון, עליך;
און געלאַכט וואָס אים איז אַנטפּלעקט געוואָרן
ס'געבורט פון לשון,
נאַכדעם ווי דער פאַטער דער אמורי
און די מוטער פון חת,
האָבן עס אַ וויינענדיקס
אָוועקגעוואָרפן אין בלוט-געבורט.

און ס'האָט זיך איינגעקלעפט,
איינגעפּלעקט, איינגעוואַלגערט,
איינגעווייקט, איינגעפּעסטיקט,
אין בלוט — חיי.
ואמר לך און איך האָב דיר נאָכאַמאָל
און נאָכאַמאָל געזאָגט.
בדמיון חיי.

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון מייַן גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

מיינ טאטע-מאמע שפראך

דער בליץ-לאמפ פון טאטנס גיטוואך,
נאך די לעצטע פארשאטנמע רגעס
פון הייליקן שבתדיקן ברומען —
איז פאר מיר יידיש.
דער ערשמער אויסגעבענקמער שמערן,
דער מאמעס באגלייטנדיקע טרערן
צום ליבן הארציקן שבת וואס גייט אוועק
און צו דער ליבער וואך וואס טוט קומען —
צו געזונט, צום לעבן, צו מזל,
צו ברכה און צו א גומער פרנסה.

די זארגעוודיקע הענט פון דער מאמעס
 גאט פון אברהם,
 וואס האבן אויף דער פולער וואך
 ארונטערגענומען די אייזערנע שטאבעס
 פון דער קליידער-קראם.
 דעם טאטנס צעפלאקערט קול,
 וואס האט אפגעשיידט שטילע הייליקייט
 פון דער ריידעוודיקער הייליקייט פון חול.
 זיין הבדלה איז געווען דער קידוש
 אויף א גאנצער וואך
 פון לעבעדיקן, טומליקן
 און ווארעמען יידיש.

געזאנגיקער ניגון פון מיין חומש מיט רש"י,
 פון מיין גמרא-מייטש,
 ליד פון אלע מיינע פשטלעך און תנועות,
 פלאם-פייער פון די גרויסע מלמדים מיינע,
 פון מיינע פארהערערס,
 ברענענדיקע אמונה אין א בעסערער וועלט,
 אויך פון מיינע לייקענערס און אויפקלערערס.
 דאס גאנצע מלכות-חסידיש
 ביסמו געווען, מיין טאטע-מאמע יידיש.
 האסט זיך אזוי פראסט געזאגט מיט דעם בעל שם,
 ביסט געווען דער איידעלער חבר
 פון דעם פארבענקטן בראצלאווער.
 ווי קען איך פעלשן אין דיר?
 ביסט מיר נישט בלויז קיין מוטער-שפראך,
 קיין שפראך פון וויגל,
 נאך דער זיגל פון אלע מיינע געדעכענישן.
 שותפות-שפראך פון מיין פאלקס-כהונה,
 לשון פון זיין ארעמער, פארהארעוועטער חיונה.
 פאטערלעכער גיטוואך אונדזערער, בליץ-לאמפ פון אונדזער לעבן,
 נישט אנדערש, ס'האט אונדז דער מאמעס
 גאט פון אברהם
 דיך פאר א טרייסט געגעבן.

דעם
 טאטנס
 שאטן

דעם
טאטנס
שאטן

בערנארד שאו שרייבט א בריוו

כ'האב געמיינט אז דאָ כאַטש מעג מען אויפהערן זיין אַ גלויבער
ווייל מ'וועט לאָזן זען און באַנעמען,
אַבער מיין באַגלייטער, דער פרומער גאַטלויבער,
לייגט מיך אַלץ אָפּ אויף שפּעטער.
ער באַפעלט: העכער קלעמער!
און וואָס מער איך קלעמער,
אַלץ מער נעמען וואַקסן און זיך כּפּלען
מיינע איינגעוואַרצלמע צווייפלען.
ווער ווייס, ווי הויך וועל איך נאָך דאַרפן שטייגן
אז כ'זאל זיך איבערצייגן.

קלוגע רייד זיינען דאָ זעלטענע רענדלעך.
קיינער נעמט זיך נישט די מי דעם שכל צו שאַרפן.
הומאַר און סאַמירע זיינען אומפאַרשטענדלעך.
דער טויט איז פּאַסיוו און באַלעכאַמיש.
מ'טרעפט אויף די וועגן אַלערליי פאַרשוינען,
וואָס גרימפלען פּלעגמאַטיש אויף האַרפן
און האַלטן אין איין לויבן דעם באַשעפּער.
שווער צום טויט זיך צוגעוואוינען.

גילדענער טראף

אונדזער גילדענער טראף
האט געהאט אלע זיבן חנען.
מיר זיינען געקומען איינגעמען די וועלט
מיט איינזילביקער פרייד.
ס'איז געווען דעמאלט, ווען אלע אלמע
זיינען שוין אלט געווען
און מיר זיינען אנגעלאפן
מיט פאקלען פון דעראבערונג.

היינט זיינען שוין די אלמע
קעניגלעכע זקנים
און מיר זיינען אלע
די באזיגטע יעוונוכן,
די אויסשרייערס, אחשתרנים
און לויב-קוריערן.

מיר האבן זיך אליין אפגעהאקט די פינגער
און ליגן אונטער די מישן,
קלייבן קרישקעס און ביינדלעך
פון אן אלטער וועלט.

127

דעם
טאטנס
שאטן

פון מירן גאנצער מיר
יעקב גלאטשמייין

דעם
טאטנס
שאטן

128

אין וועג

כ'בין מיט מורא אפגעשמאנען,
ווען כ'האב געזען
ווי אויסגערעכנט גרויס דו ביזט געוואָרן.
ווי דו האַסט פאַרמאָכלעוועט אין וועג,
די וואונדערלעכע קלייניקייטן אונדזערע;
געוואָרפן אין בלאַטע
קמיעות פון אונדזער איינזאַמקייט.

כ'האב דיר נאַכגעשיקט שרעטעלעך און לאַרעלייען,
זיי זאָלן דיר די נשמה אַרויסזינגען
מיט דערמאַנגונגען
פון אונדזער געבענטשמער באַרוועסקייט,
פון אונדזער וואוילער קנאַפּקייט,
אונדזער ברויט און זאַלץ.
דו ביסט שוין אַבער געווען קעניג
פון אַן ערב רב,
און האַסט געקעמט אַלע מיינע שליחים.

א פאטער צו זיין זון

מיין קינד, כ'האב געפירט דייןע בלינדע פינגער
 איבער יידישן שריפט ווי איבער ברעיל.
 כ'האב דיר איינגעגעבן,
 בגנבת, עס-לעפלען יידישקייט.
 האסט זיך געקרומט
 ווי ס'וואלט געווען ריצנאיל.
 האסט קיינמאל נישט פארשטאנען וואס כ'בין געווען אויסן.
 מיין קינד, כ'האב דיר געשמעלט פאקן,
 צו באווארענען דיך קעגן דרויסן.

כ'האב דיך טאג-איין-טאג-אויס געיידישט.
 געשניטן דיין לייב מיט ליבשאפט, מיט צוכונד.
 האסט זיך תמיד געחידושט
 ווי א טאטע קען זיין אזא אכזר,
 ווי ער קען דעם קינדס וואונד
 מאכן וואונדיקער און רויער.
 מיין קינד, כ'האב דיר איינגעגעבן
 האפט און יידישן דויער.

איצט בלאנדושעסטו אוועק.
 ס'האט דיך די פרעמד פארשלעפט.
 ס'ציט דיך צום בארג,
 ס'רופט דיך דער טאל.
 אנטלויפט. דעם טאטנס תורה איז אויסגעוועפט.
 אבער אלע דייןע פארבענקמע איברים
 שרייען שמע ישראל.

דעם
 טאטנס
 שאטן

פון מיין גאנצער מיי
 יעקב גלאטשטיין

א גאנץ לעבן

דו פארשטייסט נישט אז א גאנץ לעבן
האט איך געארבעט פאר דיר ;
נאך מער ווי יעקב אבינו האט איך געקענט.
איצט ברענג איך דיר מיינע חלומות,
פון די פארזאכטע און שלאפלעזע נעכט.
מיין גבורה פון אויסדויער,
דעם טרויער און ס'פארבלאנדזשעמע געזאנג
פון איינזאמע, פארפירערישע ווידערקולן.
געצאלט, געצאלט און קיינמאל נישט געקאנט זיך אויסצאלן.
ביסט געוואקסן און געבענקט נאך מיין ווארט.
פאר דיר אליין האט איך עם געהאלטן יונג,
אויף א פארוואלדיקט ארט.
געקרעפטיקט עם מיט אראמאטן
פון הארכסטיקע בלעטער.
איצט זיצסטו קעגנאיבער מיר,
ווי קעגן א גומן פעטער.
זעסט אויס מיד, פארעלמערט און זעמיק.
איך העלף דיר מאכן דיין אריפמעטיק.

צען מאָל אזוי יונג

כ'בין אפשר צען מאָל אזוי יונג ווי דו,
די גאַנצע יונגשאַפט דיינע
קען אַרײַן צו מיר אין בוזעם-קעשענע.
דער באַזאָרגטער חזן קנייטשט דעם שמערן.
די פאַרזיכטיקע פּרייד דיינע
טראַגט אַ וואַרעמע פאַטשיילע.

ווי טרויעריק ס'איז אין קרייז
פון דיינע אויסגערעכנטע יאָרן.
כ'פאַרשווענד אַרום דיר
אַן אוצר פון טעג.
דו עלטערסט זיך אַנטקעגן מיר
מיט אַרומגעפאַנצערטער צניעות
אין אַ מצווה-מענצל.
ברענסט ווי אַ פרום חלבן ליכטל
און טריפסט צו גאַט און צו לייט.

131

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון מיין גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

דעם
טאטנס
שאטן

פריינט

א

אז גאט האט מיך געלאזט אן שאף און אן רינדער,
איז קיין איין פריינט
מיך טרייסטן נישט געקומען.
איך בין אליין געבליבן. מיין אייגן שטומען
האט מיך שיר נישט געגעבן א דערווערג.
מיינע פריינט זיינען אוועק זומערן אין די געבערג.

כ'זוער נתפעל פון מיינע געטרייע פריינט.
איך באוואונדער זייערע קיזל-הערצער,
זייער זאמן, רואיקן שלאף,
זייער געציקלטן רחמנות,
זייער לעמפערט-פריינטשאפט.
כ'האב הנאה צו באריידן
מיינע טייערע פריינט,
וואס דאס מינדסטע ווינטל האט זיי פארווישט.
מיינע שונאים משעפע איך נישט.

ב

ווען פאגאניני האט אויסגעליידיקט זיין שופלאך
און בערליאן געשענקט זיינע גאלדענע דוקאטן,
האט ער געוויינט.
ס'גלויבט דער הונגעריקער נישט דעם זאמן,
ס'האט דער זאמער כוח צו זיין א פריינט.
אז ער פארדייעט זיין רייכן מאלצייט,
קאן ער רחמנות האבען אויף ארעמע לייט.
מיינע זאמע פריינט שטאמען פון גרויס יחוס.
זייער עלטער-עלמער זיידע איז געווען דער בלומיקער האמער.
דערזעען זיי א פריינט אין נויט —
שרייבן זיי אן א גרויסע טרער,
און גיבן זיך א כאפ ביים גולנישן הארץ.
ווערט די מערדערלעכע טרער אומשטערבלעך.
דער פריינט דארט איין פון שעה צו שעה,
ביז מען לייגט אים אויף די אויגן שערבלעך.
ווען חברה פיראטן זיינען זיכער אז דער פריינט איז נישטא,
אז ער קען שוין נישט א ריר טאן מיט אן אבר,
דערלאנגען די עלאקווענטע מערדערס אן עלעגאנטן קלאג,
ווארפן גראציען לאפעמעס אויפן קבר.
זאגן קדיש און שרייבן א נעקרלאג.

געשטאלטן

כ'זוך איך איצט אויף אלע וועגן,
מיאוסע געשטאלטן.
כ'ווייס, ס'האט גאט אין איך באהאלטן
א באשייד, אן ענטפער אויף פרעגן.
כ'זוך צו פארמיטשן דעם סוד.
דעם קרומען שריפט פון גאט.

זי איז געווען טרויעריק מיאוס.
כ'האב געזען אירע גראבע, קרומע פים.
איר קרעציק און באוואקסן פנים.
געזען זיין ערלעכע האנט אין אירער.
זיין נייגעריקן שמערן,
זיינע בלינדע אויגן,
זיינע הייזעריקע לידער.
דעם גאס פון זיינע טרערן.
ס'האט אין מיר אויפגעצימערט א דערווידער.
כ'האב זיך אפגעקערט,
ווי צו געבן א פארוויש
דאס מאן-ווייב פארזעעניש.
מיטאמאל איז מיר קלאר געווארן,
ס'האט זיך צו מיר באוויזן א מענטשלעכער ברענענדיקער דארן
און איך האב נישט געזען.
גיי איך צוריק צום אורוואלד.
כ'שמאס פון שיינע אפן.
אין זיין געשטאלט
האט גאט'ס האנט מיך נישט באשאפן.

133

דעם
טאטנס
שאטן

פון מיין גאנצער מיי
יעקב נלאטשטיין

צען לידער

א

דריי איבערגעניצעוועמע נשמות
זיצן אויף גילדענע צווייגן,
רוכערן, וואַרמן און שווייגן.
פונדווייטנס גרימפלען נודנע האַרפן.
זיי זיינען גרייט. מען זאל זיי אזוי נישט באַדאַרפן,
ווי מ'קען זיי יעדער רגע טאָן אַ רוף
אַריינצוקריכן אין אַ קליינעם גוף,
פאַר ווידערגעבוירן און ווידערפאַרדערבלעכקייט.
זיי זיינען טויט-מיד פון דעם שפּיל,
וואָס איז דאָס, משטיינס געזאַגט, פאַר אן אומשמערבלעכקייט?
וואָס איז דער ציל פון דעם אַלעם?
אויך אין דעם דאָזיקן אומלאַנד
איז פאַראַן ווייניק שכל און קנאַפּ פאַרשמאַנד.

ב

דער האַלדז פון אמונה איז לויטער.
דאָס געזאַנג איז אייביק.

די מוזיק איז היפנאטיש
 אזוי זינגט א מענטש א מוימער,
 וואס איז פארגעביק.
 ער האט שוין לאנג מוחל געווען זיין גאט
 פאר אלע ערדישע צרות.
 די לעצטע רגע איז כאאטיש.
 אבער נאכדעם ווערט אלץ קלאר.
 פארלאשן איז דער פלאקער פון שטאט,
 אפילו דאס לשון פון תפילות ווערט אומפארשטענדלעך.
 אלע ליגנס ווערן וואר.
 אלע פינמעלעך — גרוי און אומענדלעך.

ג

דריי גאט-זוכערס גייען איבער די וועגן,
 פארדאווענען די פעלדער מיט דעם מוי פון זייערע רייד.
 פלוצים גיט איינער א געשריי:
 — מיר האבן אים מיט ליגנס דערצערנט.
 מ'איז שווא ושקר. מ'איז נוסח.
 לאמיר פריער ארויסלעסערן פון זיך
 אלץ וואס מ'האט אונדז געלערנט.

ד

מיר האבן אויפגעבויט פאקולמעטן,
 אבער ניט פאר דער וויסנשאפט פון גאט.
 צו אים קומען מיר ווי קינדער-פאעטן,
 דורך פארכישופטע טויערן פון געבאט.
 אפילו די קליגסטע לייט זיינען געצן-דינער,
 אז זיי ריידן וועגן גאטס פארשטאנד.
 ווען גאט זאל זיין בלויז דאס וואס מיר ווייסן,
 וואלט ער נישט געקענט פירן דאס מינדסטע לאנד.

ה

גאט, ביסט עניוודיק דא אין אלץ;
 פלאמערסט שמיל איבערן עלנדין רוים.
 ביסט אומבארימערש גרויס און מאכטיק.
 וואלסט גערן געווען מ'מינדסטע פייגעלע אויף א בוים,
 אן געזאנג אין שווייגנדיקן ליבן האלדן,
 ארומגעוואלקנט און פארנאכטיק.

135

דעם
 מאטנס
 שאטן

פון מיינ גאנצער מיי
 יעקב גלאשמייין

דעם
טאטנס
שאטן

136

י

פליגעלע, פלאטער געזונטערהייט.
זיי זיך א קליין מלכל איבער א וואונק לעבן.
וואס איז דיר צוגעקארגט, געגעבן.
דער מלך מלכי המלכים
האט הנאה ווי דו שפילסט זיך,
ווי דו דרימלסט.
ווי דו גלוסט, ווי דו הימלסט,
ווי דו וויינסט פון הרמה,
ווי דו ווערסט טרויעריק,
ווען דו פארקריכסט אין בלאמע.
שאלט און וואלט איבער דעם שטחל דיינס.
טו נישט צופיל תשובה ווען דו ביסט זינדיק.
נאך א צימער-פלאטער
און דו ביסט פארשווינדיק.

ז

דאס איז מער נישט קיין היים.
דא וועל איך היינען.
כ'וועל גיין אליין,
אן געוויין, אן געזאנג.
פאר מיין ברוגז מיט גאט
דארף איך נישט קיין מנין.
פון גלויבן ביז לויבן איז פאלג מיך א גאנג.
כ'גלויב, נאר איך לויב נישט.
ווען מ'וואלט דיינע פינף יאר
אזוי פארפינצטערט און בארויבט,
וואלסטו אויך נישט געלויבט.

ח

די אפאסטאלן פון ווילדער קדושה
קענען פארגלעטן די ערגסטע געטלעכע זינד
מיט ספר-באנאליטעטן.
זיי קענען פארבלענדן די אוגן
מיט דעם שענסמן רעגנבוין
נאך דעם בלוטיקסטן מכול.
זיי דארפן אליין גארנישט זאגן.
זיי כאפן א פאר אויף גאטס פייערוואגן.

ס'איז זיי גרינגער מיט הייליקע רייד.
 זיך אנשפארן אין גאטס ליכטיקער פרייד
 און זיך אפילו נישט פארברענגען די פינגער
 איז אוודאי כדאי.
 ווען איז דאס גערדט געווארן,
 אז ס'הארץ איז דערביי.

ט

אויב ס'איז אמת אז די באמבע פון הידראגען
 קען אין איין הרף עין געבן א פארברען
 דעם גאנצן אוניווערס,
 קאן דאך עמעץ זיין אזוי פערווערן און פרעגן:
 וואו זשע וועט אהינקומען גאטס אלמאכטיקייט,
 אין אזא טאטאלער, וויסער באנאכטיקייט?
 און וואס וועט די באמבע חרוב מאכן?
 די וועלט? דעם מאג מיט דער נאכט?
 צי אויך אלץ וואס מיר האבן
 אויסגעחלומט און אויסגעטראכט?
 און אויב אלץ וואס מיר האבן אויסגעטראכט
 קען אזוי לייכט פארשווינדן,
 איז עס טאקע געווען געמאכט פון שטרוי,
 אז מיר אליין האבן עס געקענט אונטערצינדן?

י

די צעצונדענע ריזן-קנוימן
 פון די הימל-גרייכערס,
 ברענגען פרום מיט גלויבן.
 די רוימן פון די שויבן זיינען קיל.
 דער טייך איז שטאליק,
 פארגליווערט און דארפיש.
 די הארפעס פון די בריקן
 ציטערן און שפילן.
 גאט איז נאענט, אנטראפאמאפיש.
 ס'דרימלט זיין ווילן.
 אלץ וואס שארף איז, קלוג,
 ווערט מיט שמוינג פארנארשט.
 יעדער באקאנט שטאטיש ווינקל
 ווערט עקזאטיש.
 יעדער קראם פארלעגענדארשט.

137

דעם
 טאטנס
 שאטן

פון מיין גאנצער מיי
 יעקב גלאטשטיין

אפשר דו

וואס איז דער מקור ?
די שטוב ? דאס געצעלט ? די וועלט ?
אפשר גאר דו.
דו, דו, אלע מאל דו,
אומעטום דו.

כ'האב דרך נעכטן געזען אויפגיין
ווי א קליינע האנט אויף א צעפלאמט שטיקל הימל.
און כ'האב דרך באנומען,
ווייל ביסט געווען נאך קלענער פון מיר.
די האנט איז געווען א האנט פון א ווייב,
די האנט פון א גלעט,
די האנט אויף א שמיל, קליין בעט.

כ'כין געפאלען אויפן פנים.
 כ'האָב דיך באַנומען.
 כ'האָב געדאוונט ווערמער
 וואָס זיינען געווען זיס צו דיין גומען.
 כ'האָב דיך באַנומען.

וואָס איז דער מקור ?
 פאַרשטייאַיקייט.
 ביסט אויפגעגאַנגען ווי אַן איינציקער
 ליכטיקער אות אין מיר,
 כ'האָב דיך געלייענט
 מיט יעדער באַריר.
 כ'צי אַרונטער די שיק,
 כ'צי אַרונטער די קליידער.
 די מיידלשע ערד וואָס אויף איר איך טרעט,
 מיט אַזוי פיל געטריישאַפט,
 מיט אַזוי פיל זעט,
 איז הייליק.

וואָס איז דער מקור ?
 ביסט הייליק, אויב נישט דריי מאָל,
 ביסטו יעדער באַזונדער מאָל הייליק.
 ווייל דו האַסט אַלע מאָל געברענט
 פאַר מיר ווי אַ דאַרן
 און ביסט שיר נישט אַליין פאַרברענט געוואָרן.
 אַ טרויעריקער, פאַרשמענדיקער גאַט,
 צווישן מיר און דיר,
 ווי אַ לעמפל, וואָס דרייט זיך אַריין,
 טונקעלער און טונקעלער.
 ער בייזערט זיך נישט
 און טראַכט נישט פון שטראַף,
 נאַר איז אַ געמלעכער שאַטן
 איבער אונדזער אומרואַיקן שלאַף.

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

דריי יונגע מיידלעך

דריי יונגע מיידלעך מיט אויפגעשראָקענע,
גרויסע שוואַרצעפלען,
זיצן צוזאַמענגעטוליעט אין סאַבוויי
און פלאַפלען.
זיי זעען אויס צוגעלעגן, איבערגערייפּטע,
די אַנגעשטייפּטע וויעס,
די באַשריבענע ברעמען-וועגן,
מאַכן זיי לעגענדאַריש מיאָוס.
דער אַנגעמאַסקעטער געל,
דורכגעפלעקט מיט רויט,
אַנטפלעקט אַ מראַה,
ווי ביי אַ מויטן פּיש
הינמערן אויער.

די ארויפגעמויערטע פנימער
זיינען הארט.

די ווערטער זייערע — איבערגעקייט.
קיין איינע פון זיי קוקט נישט אין מיין זייט.
מ'שטייט שוין מיט מיר נישט אפילו
אין אויג-שדוכים.

דאנקען גאט,
ס'קריכן מיר שוין נישט אין קאפ
קיין ראמאנען.

א לויב, וואס כ'בין שוין העט פארפארן,
און כ'דארף נישט קומען
צו א זעלכע יוגנט-פאנאמאנען
אפצופרישן מיינע קילע יארן.

די דריי יונגע מיידלעך פלאפלען,
זיי דערציילן זיך פון קאמיקס די שפאסן.
ביז זיי הויבן זיך אויף,
טאנצען אפ אויף זייערע ריזיקאלישע אפצאסן,
מיט לאנגע, בארוועסע פיס,
ווי גענימע שמריק-גייער.
איך באגלייט זיי אן א גרים
מיט מידע בליקן,
וואס גיבן גאר נישט קיין באריר,
בלויבן אין ערגעץ נישט הענגען.
כ'באשיץ זיי גלייכגילטיק ביז צו דער טיר,
אן באדויער.
כ'זויל ביי זיי גארנישט רויבן.

אן אומפריינטלעך קול רוימט מיר איין אין אויער:
מיטליעריקער פוקס,
געדענקסט אפער די מעשה מיט די זייערע טרויבן?

דעם
טאטנס
שאַטן

א נעצעלט

כ'האב זיך אויפגעשמעלט א שטיקל אנהאלט —
א לייוונט געצעלט,
און גענומען דארט אריינבויען
מיין פארטונקלמע וועלט.
ווייט פון דער צעליכטיקטער שטאט,

האב איך באזאלצן מיין ברויט מיט גאט.
זי איז געקומען צו מיר
מיילן די נזירות פון מיין מיטליעריקייט.
איר מידע שטילקייט איז נישט געווען קיין שמעריקייט.
זי האט נישט גערעדט, נאר געטראכט צו מיר.
שטיל און מיד געטראכט צו מיר.
אפט האב איך געפירט א ליכטיקן וויכוח
מיט איר געדאנק.
און ס'האבן מיניע ליפן קוים-קוים
געשמייכלט מיט געזאנג.

גאנץ איז דיין גוף — א ווארעמער קנול,
וואס טויג דיר דער מערפקער טעם
פון גאט אין דיין מויל?
אויב גאט איז א חיוב
פאר די געשלאגענע איברים פון אן אויב,
אויב גאט איז א חיוב?
זאג, וויפיל תשובה ביסטו שולדיק
פאר דיין ווייטיק?
וואס נעמסטו אויף זיך דעם עול
פון א סימבאל?
זאג, וויפיל האסטו געלעסטערט,
אז דו זאלסט זיך בייטשן מיט גלויבן?
גלויכסטו שוין נישט אין מיר?
צאנק איך דען נישט צוזאמען מיט דיר
אין באהעפטנדיקער שטילקייט?

איך גלויב נישט, נאָר כ'פיל די זאָלציקייט
פון גאָט אין אלע מיינע גלידער.
ס'איז נישט די געטריישאָפט פון אַ געשלאָגענעם הונט.
אפשר מענטשלעכע בענקשאַפט.
נישט קיין פרומע אונטערטעניקייט,
נישט קיין פרומע ווידערשפעניקייט,
נאָר בענקשאַפט נאָך זיין.
פאַרשטיי עס אזוי — בענקשאַפט.
ס'איז נישט קיין פחד,
אפילו נישט קיין באַוואַרעניש.
אפשר בענקשאַפט נאָך קלאַרעניש.
אווודאי ביסטו דאָ און ס'איז דאָ דיין מידיקייט,
וואָס איז נאָך שיין ווי יעדער רגע פון לעבן.
אַבער ביסטו דען האַפט פאַר זיך?
מיין נישט אז איך בין אַ סימבאָל.
איך בין געשטאַרבען מיליאָנען מאל,
איך בין געפייניקט געוואָרן,
ביז ס'איז פון מיר אויסגעפייניקט געוואָרן
יעדער ביסל אינטימקייט.
און אויב באַזונדער האָב איך נישט געהאַט קיין שייכות
מיט אייביקייט,
נישט אין מיין צער
און נישט אין מיינע צימערדיקע פאַרגעניגנס,
בין איך דאָך איצט אליין פאַר זיך —
חורבן.

דערפאַר איז נישט שייך,
גלויבן אָדער לעסמערן.
איך אליין בין אומשטערבלעכער חורבן.
גלויב אין מיר, לעסטער מיך,
אויב דו ווילסט.
איך בין דאָ און וועל זיין.
דערפאַר איז מיין טעגלעך ברויט
באַטעמט מיט גאָט.
דער אייביקער חורבן איז געמלעך.
די גרויסע צעשטערונג
איז אזוי אייביק ווי באַשאַף.

זי דרימלט מיר אַנטקעגן
מיט די שלעפּעריקע רייצן
פון שמילער מידיקייט.

דעם
טאַטנס
שאַטן

דעם
טאטנס
שאטן

הארבעריק

פון גאט צו דער נאטור איז א קאצנשפרונג.
זיצט מען אין פארגוילעמטער פרייד און מ'דינט
צו דער שטילקייט געכפלט אויף אונטערנאנג.
מ'איז שוין מער נישט יונג.
איז גוט אריינצושטארבן טראפנווייז אין אזא געזאנג.

מיט געצנדינערישן פחד האלט איצט איין דעם אטעם
א מענטש וואס ליגט אויסגעשמרעקט אויפן גראז.
ס'דרימלט זיך איצט די שמאט אים
מיט אירע טויזנטער פענצמער-קאנדעלאברעם,
מיט איר צעשטויבטן גאלד אויף אויפגעשטוינטע מויערן.
ס'גליען פיערשריפטן דעם קאפ פון א בארג.
דער מענטש איז שוין באַלד בלינד,
אבער ער הערט נאך אלץ
די רינענדיקע שטילקייט מיט די אויערן.

א קוימיק ווינטל גיט א בלאז
ס'צעטונקלען זיך אלע פארבן.
און אלץ וואס האט נאָר-וואָס געליכטיקט,
נעמט גוט און פרום איצט שמארבן.
דער מענטש צעגייט.
זיין גוף האט אויסגעצאנקט.
ער איז שוין אינגאנצן רויך.
בלויז א טראַציקייט אין אים באַשטייט,
וואונדיקט, ברענט און ווערט איינגעמיפט.
ער דאנקט דער פארנאכטיקער שעה,
וואָס האט אים אין דער פארטונקלונג אריינגעטריפט.

ער איז ניט-אויסגעטיילטער פינצמער,
מינדסטער שאטן איז ער,
וואָס גלויבט פרום אין גאַרנישט,
ווי אַ פארנאכטיקע קו,
וואָס דינט צו פארגראַזטער רו
און ווערט איינגעחלומט אין דעם האַרבֿעריק
פון אַוונטיקער מוזיק.

דער גנב

דאָס בעט, דער מאָן,
קינדער אין די וויגן.
דו צווישן זיי,
אַ פאַרבלאָנדזשעמער ניגון.
ס'זיינען לייביק דיינע זאַקן,
אומרואַיק די שיד.
די ווינקעלעך פון הויז
זינגען דיך.
ס'בענקט נאָך דיין באַריר
ס'פאַרהלומטע געשיר.
טעלער און גלעזער
לויבן דיינע הענט.
אַ צעשראַקן פנים
שאַטנט די ווענט.

דורך דער אָפענער טיר
איז דער גנב געקומען;
אַ צימערליקע האַנט
האַט אים אַריינגענומען.
דאָס מויל איז אָפן,
דאָס וואַרט דערשטוינט,
מיט וואַרעמע שמראַפן
ווערט דער גנב באַלוינט.
דער גנב פאַלט צו
צום ריינסטן בריליאַנט —
אַ בליץ פון די אויגן —
ער פאַרלירט דעם פאַרשטאַנד.

145

דעם
טאַטנס
שאַטן

פון מייַן גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

אויף אַ גאָס

א

אויף אַ גאָס פון דער שענערער וועלט,
האַב איך געזען הונגעריקע אין אַ ריי.
מ'האַט געטיילט איבערפלוס פון זאַמקייט.
זיינען זיי געשאַטען און געוואַרט,
צו צוויי און צו דריי.
בלעכענע פנימער,
אַפגעמעקטע פון מאַמקייט.

ס'איז געווען יום-טוב.
די איבערגעפרעסענע שמאַט
האַט נישט פאַרגעסן גאָט צו דאַנקען
און וואַרפן אין די לעבעדיקע מיסמקאַסמנס
גומסקייט-געשאַנקען.

הונדערטער מענער,
פאַרבעמלערט, געבויגן,
איין פרוי צווישן זיי,
מיט אונטערגעשלאַגענע, גלעזערנע אויגן,
איז געווען די איינציקע ראַזשינקע
אין דעם צרהדיקן קוכן,
מיט איר מענערשן ווייט-שפיי
און גוט-גענוסחמע שעלטערישע פליוכן.
זי איז געווען זייער ביסל ווייבערישע פרייד.
די באַזיגטע אַרמיי האָט געלאַכט
פון אירע סאַלדאַמישע רייד.

אַ ווינקל פון דער בעסערער וועלט.
אַ לאַנגער פוילנדיקער פאַרקן,
אַ מענטשלעכער הונגער-פלאַקאַט.

די שטאַט איז געווען איבערגעפרעסן, זאט.
 דער שוואַכער האָט נישט געזען
 דעם זעלבסטצופרידענעם שטאַרקן.
 די צוגעוואָרפענע אַנאַנימע מאַלצייטן
 זיינען געווען וואוילטאַט,
 מענטשלעכע דערהויבונג.
 אויף דער גאַס פון דער שענערער וועלט
 האָבן געקלונגען דאַנק-גלעקער
 פון גלויבונג.

ב

צוזאַמען זיינען זיי פאַרגליווערטע טעמפּקייט.
 זיי זיינען די מאַביליזירטע פאַרשעמטקייט
 פון דער אויסגעשמרעקטער האַנט,
 וואָס האָט שוין לאַנג אַנגעוואוירן
 די שטאַלצע, איינגעפויסטיקטע פרייד,
 פון דעם קינד וואָס ווערט געבוירן
 אַן פאַרמעגנס,
 אַכער מיט אַלע תביעות
 אויף אַ חלק מענטשלעך אייגנס.

באַזונדער זיינען זיי
 די באַזונדערסטע מענטשן אויף דער וועלט.
 זייערע פּנימער זיינען ביאַגראַפיעס,
 זייערע קעפּ דערפּינדערישע אויסמראַכטונג.
 הינטער דער מאַסקע פון בעטלערס
 ווינקט דורכגעטריבענע פאַראַכטונג
 צו די אומצאָליקע זעלביקייט-פאַטאַגראַפיעס,
 וואָס דער עלעקטרישער וועק-זייגער פון שטאַט
 האָט זיי אַלעמען אויפגעשראַקן, פאַרענלעכט,
 גלאַטראַזירט און אַנטמענלעכט.

אַפילו אין קליידונג
 זיינען זיי די איינציקע
 פאַרבליבענע וואַריאַציעס.
 אין אַ גרויסשטאַט
 פון אַנטווערישע רעגמענטאַציעס,
 זיינען זיי די פרייסטע שמאַטע-אַריסטאָקראַטן.
 זיי האָבן נאָך דעם מוט צו זיין ענלעך
 צו טאַלסמאַיען, יעזוסן, סאַקראַטן.

147

דעם
 טאַטנס
 שאַטן

פון מיינ גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

דעם
טאטנס
שאטן

צוויי

די הייליקע ברודערשאפט פון דער נאכט
זאלכט זיי נישט מער. שלאף-רייד ציטערן.
א באזונדערער חלום האלכט זיי.
פון צוזאמען זיינען זיי איצטער — צוויי.
באלד וועט איינער פון זיי די שטילקייט פארבימערן
מיט א יעמערלעך געשריי.

קום מיט מיר

קום מיט מיר און איך וועל דיר ווייזן,
א גאס וואו אויף די טראטוארן
בליט א גאנצער תנ"ך,
און די מענטשן זיינען אלע אבות
נאָר זיי פארקויפן מציאות
מיט אן אייזערן געדולד,
וואָס קיין פאסטער האָט קיינמאל נישט פארמאָגט.

גיב א קוק, זע, א העלד.
ער רעדט צו א פרוי,
וואָס דינגט אים אַרום די נשמה.
אַבער ער האָט א הויז-געזינד,
פארלירט ער נישט דעם חיונה-שמיכל.
זע זוי זיי שפאלטן דעם ים-סוף
מיט א פרנסה-שמעקן,
ביז טיפער געבויגענער זידעשאפט.
זיי גייען שטאלצע אריבער
מיט די וועגעלעך, אן געזאנג.

עולם הבא

ס'האבן שונאים גענומען פארשעלמן
אלע מיינע דריי הונדערט און צען וועלמן.
אז כ'וועל קומען מאַנען מיין חלק עולם הבא,
וועל איך דאָרט טרעפן אַ שעלטנדיקע זשאַכע.

ביו אַ גוטער צדיק וועט זיך אויף מיר מרחם זיין
און מיר פארדינגען אַן אַלקער אַ קאלמן,
און עטלעכע אייביקייטן, וועל איך זיך
פון דער זשאַכע אויסבאָהאַלמן.

אַרומגעשימלט

די געשמאַקע אידישע קללות פון אונדזער יונגער גאַס,
די געזייערמע און געכריינטע,
די איינגעפעסלמע און געשמעלמע,
די מוטערלעכע, די נישט-געמיינטע,
די אונטעררוועלמישע, מאַרק-זיצערישע,
באַלעגאַליש-צעשעלמע,
וואָס האָבן פאַרוואוילערט,
פאַרשאַרפט אונדזער צונג,
ווען זי איז נאָך לעבעדיק געווען און יונג,
זיינען איצטער אַרומגעשימלט,
אַרומגעהימלט מיט לויטער הייליקייט.
דאָס יודישע מויל איז געכשרט מיט הייסע געוויינער.
אונדזערע קינדער שפילן זיך אויף שטום-לשון.
יודישע ווערטער זיינען טרויעריקע איידלשמיינער,
וואָס ליגן אין שאַכטלעך שמויב פאַרלאַשן.

149

דעם
טאַטנס
שאַטן

די אַרומגעשימלע
עקב נלאטשטיין

פארעקשנמ

אז א מענטש איז פארעקשנמ
קען ער לעבן כמעט מיט גארנישט,
זיך באנוגענען מיט קנאפ
מיט א שטיק פון זיך.

כ'האב אים אמאל געקענט, א שטאלצן,
אויף הויכע פיס.
היינט פירט מען אים אויף א וועגעלע,
מיט ליידיקע הויזן-ארבל.
אבער שטאלץ זיינען נאך זיינע ברילן
און שמרענג דער באפעל
צום מענטש וואס פירט דאס וועגעלע.
ער האט זיך איינגעשרומפן
און באשלאסן צו לעבן אויף א העלפט.
נאך אלעמען זיינען פיס בלויז א באקוועמלעכקייט,
אבער דאס פאסקודנע לעבן
איז שטארקער פון פיס.

רעדט נישט צו אים פון אויבן,
ער פייפט אויף אים
און פילאזאפירט נישט.

דער אַנזאָגער

דער אַנזאָגער קומט פארטאָג
אַן אַפגעשליסענער,
פון הינט אַ צעכיסענער.
דער אַנזאָגער איז שמום.
ער וואַשט ביים קוואַל די וואונדן,
וואָס ער האָט גיך פאַרבונדן
און קוקט זיך אַרום.
זיין שליחות איז פרייד,
אין די מרויעריקסטע פארטאָגן
אַן רייד אַנצוזאָגן.

די גאַס איז מויט, אַ משוגענע מויד,
זיצט אויף אַ פאַס
און ווערט צעזעצט פון געלעכטער.
ס'דרימלט אַן אַלמער, מויבער וועכטער
ביי אַ צעפלינדערט הויז.
דער אַנזאָגער קען אים נישט דערוועקן.
די משוגענע מויד עפנט ס'מויל און שעלט.
דער אַנזאָגער לויפט,
אַבער ס'יאָגן אים נאָך די שרעקן
פון אַ מויטער וועלט.

151

דעם
טאַטנס
שאַטן

י. עקב גלאַטשטיין
מ. רעזנאָוויטש

יאָרצייט-ליד: מ. ל. האַלפּערן

ס'האַבן אַראָפּגעזונגען פון דיר די זעלטנסטע קראַוואַטן.
מיט דיר איז אַוועק אַן אַרנאַמענט.
האַסט געלעבט מיט אילוזיעס פון מעצענאַטן.
דיין געמיט און וואָרט אַלבעמיע
איז געווען אַ פּרעמדע ירושה,
וואָס האָסט געלייגט דערויף דינע קרעפטיקע הענט
און עס פאַרהייגנט.
מיט דיר זיינען מיר געווען באַהעמיע.
דיין זיצן אין קאַפּע איז געווען שענסטער סמיל.
דאָס שאַרפּע אויג איבער דער רעכטער בריל
האַט געהאַט אַ וועלפישן חן.
דאָס לינקע אויג איז געווען מילד, געטריי.
דאָס וואָס האָסט נישט געקאַנט פאַרשטיין,
נישט דערלערנט — האָסטו דערשנאַפּט
און געצערנט אויף לערנעריי.

ביסט געווען מלך פון אַ יידישער מלוכה,
גאַנץ אַן יידישע שרעקן.
האַסט זיי געטריבן פון זיך מיט אַ גויעשן שמעקן,
וואָס האָסט ווי אַ צעפטער געהיט.
אין מלחמה מיט יידישע פּראַבלעמען
וואָס פאַרטריפּן און פאַרשעמען דאָס געמיט,
ביסטו קיינמאַל נישט געפאַלן קיין דערשעפטער.
דיין פּרייד האָט איבער דיר
טאַג-טעגלעך געפלאַטערט,
זוי די גרייטע האַק פון גיליאַטינע.
האַסט געמאַכט אַ גרויסשטאַמישע מינע,
אַז דער גרייז-גרויער פּאַעט
איז אַן אויפגעלעכטער —
ווי ס'וואַלט געווען אַ טרויעריקער שפּיל.

אַבער אויג אויף אויג מיט זיך
האַסטו געוואוסט,
אַז די האַק וועט טרעפּן אין ציל.
און אין אַ פּרימאַרגן
וועסטו פאַלן אַ געקעפטער.

קום נענטער

אַט אזוי ווי דו שטייסט און גייסט,
באַקליידט און באַשוכט,
אַן אַפּגעגעסענער צו דער זעט,
וואָס האָסט די קלענסטע מעלערלעך הונגער
קיינמאָל נישט פאַרזוכט,
מיט דער פאַפּירענער קרוין פון דערפּאַלג,
וואָס ס'האַט דיר דאָס מזל אַפּגעטאַן אַ שפּיצל
און עס דיר אַנגעטאַן — אַ נאַרן מיצל
אויפ'ן גאַנצן לעבן.
זע ווי ס'ווערן הויל דינע רייד.
ס'וועט קומען אַ צייט,
וועסט הונגערן נאָך דעם ביסל גאַל
פון דורכפאַל,
נאָך דער טרויעריקער ביטערקייט,
וואָס איז אַלקאַהאָליש,
ווען ס'ווייכן פון דיר מענטשן,
ווען מען מוז שטיין אַ דערשלאַגענער אין פּאַליש,
און מ'לאָזט אַפילו נישט צו נאַענט צו גאַט.
וויפּל שיינקייט פאַרמאַגט אַ געחלומטער בוים?
קום נענטער צום שטומען לאַנדשאַפּט.
גיב אים האַפּט
מיט דינס אַן אַוונטיק וואָרט,
אין שייטער פון צעצונדענעם פאַרגאַנג
וואָרף די טרויעריקע לעצטלעך
פון דיין געזאַנג.

153

דעם
טאַטנס
שאַטן

יעקב נלאטשטיין
א. ר. גאנצער מי

אויפסניי

וועסט קומען און איבערשאצן דיין קינדהייט,
די קליינע פארעקשנטע אויערן און אויגן.
וועסט אויפהערן איינוויגן דייע יארן.
צום ערשטן מאל וועסטו אויסטאן
דעם פעלץ פון ירושה.
האב גאר קיין מורא נישט,
קיינער וועט ביי דיר נישט צונעמען
וואס איז דיינס.
וועסט בלויז אנהייבן פונדאסניי,
פון סאמע ערשטן ווייטיק,
פון איינשניידן אין דיר
די ליבשאפט פון דיין שבט
מיט ווייטיק.

וועסט קומען און נאך פארן ערשטן שמערן
וועסטו צינדן הבדלה אויפן ווארמ.
און אויב מ'האט עם פארפרומט
אויפן בארג סיני,
וועסטו עם ברענגען אין שטוב,
און אויף דער פולער וואך
וועסטו עם טועם זיין,
ווי מ'איז טועם א פרישן בייגל.

און א באַרוועסער אברהם,
מיט לאַנגע, אומגעלומפערטע פים,
וועסטו דווקא שפּאַנען
און שפּאַנען,
דורך פאַרגעצטע געמער,
צו דינע אייגענע צווייפלען,
וואָס וועלן ביי דיר ווערן —
אין ליכטיקער ספק.

וועסט זיך אויפכאַפן צום ערשטן מאל
אין די אַרעמס פון דיין איינגעשלעפערטער באַשערטקייט,
און זען אַז וויפיל ס'איז אין איר דאָ
פון דיין ריפּ,
איז אין איר אויך דאָ אַ באַזונדער לעבן,
אַ דערווייטערטם, אַ פאַרהויכטער שפיגל,
וואָס שפיגלט דיך, ווען דו גייסט אַרויס פאַרצוקן,
ווען דו ברילסט,
ווען דו טוסט אומפאַרשמענדלעכע טואונגען,
ווען דו ליגסט אַריינגעדרייט
און קענסט לויכטן,
זילבערדיק לויכטן אין דער פינצטער,
חלומען אין די אַרעמס
פון דיין געדולדיקן, וואַרעמען בליץ-אַפלייטער.

וועסט אַמאל קומען סדרן
און זאָגן — דאָס האָט מען דיר געזאָגט
און דאָס האָט מען אין דיר אַריינגעזונגען.
דיינע פאַרעקשנטע אויערן און אויגן
וועלן אויפגיין,
ווי ס'גייען אויף פאַרפרוירענע איברים.
און דו וועסט דערפילן
אַז זיי געהערן נישט נאָר צום גוף,
נאָר צו דיין מוח ;
דיינע פאַר'מוח'טע אויגן און אויערן
וועלן הערן און טראַכטן,
זען און טראַכטן.
און אין דיין הויז וועלן קומען
דריי מלאכים דיך בענטשן.
און דו וועסט זיי געבן עסן און טרינקען,
און זיי וועלן מוזן עסן און טרינקען,
ווייל אַזוי גיך ווי זיי וועלן אַריבער דיין שוועל
וועלן זיי ווערן מענטשן.

דעם
טאַטנס
שאַטן

הַיְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵינוּ

דער בראצלאווער צו זיין סופר

א

נתן, דאוואי היינט נישט טראכטן.
האסט שוין אמאל געזען אזא וועלט
מיט אזויפיל לויטערע פראכטן?
כ'וועל דיר דערלאנגען א פראסק,
אויב וועסט היינט אויסקוועטשן א געדאנק.
קראנק ביסטו היינט צו לעבן?
לעב מיט אלע דייע אכרים
און אטעם זון ווי א פליג.
לאמיר נעמען גיין אויף קעריק,
לאמיר אוועקטראכטן אונדזער גאנץ פארמעגן,
און צערענצלען אונדזערע רעיונות אויף די וועגן.
לאמיר ווערן הייליקע פויערימלעך,
מיט הייליקע קי אויף א הייליקער פאשע.
לאמיר עסן קאשע מיט מילך,
לאמיר רויכערן שטינקנדיקע פייקעס
און דערציילן בייקעס פון שרעטעלעך,
לאמיר זינגען לידלעך —

דיידאנע-דיי, דיידאנע-דיי.
הוילע לידלעך און ווערטער,
דיידאנע-דיי.

כ'זע ס'איז שוין אויפגעגאנגען א כמארעלע
אויף דיין שמערן.
וועסט כאפן ביי מיר א פליק אין פרעסער,
מאמער נעמסטו קלערן.
היינט וועסטו מוזן פארשליסן
דעם טראכטער הינטער שלעסער.
היינט זיינען מיר זינגנדיקע תמ'עלעך
און מיר קענען קיין צוויי נישט ציילן.
איז כאפ זשע נאָר —
ווי וואונדערלעך דאָס איז,
איינס — אחד.
איינס און באַזונדער איינס
איז אַליץ אחד,
און נאכאמאל און ווידערנאמאל אחד.
הער נאָר ווי פשוט,
ווי אַליין, ווי שוין, ווי טרויעריק-שוין,
איינס — אחד.

גרעזעלע זינג,
בינעלע זום,
גלעט די בלום,
וואַלקענדל רעגן,
פריש-אויף די וועגן.
טרינק און די ערד.

נתן, באַלד פאלט צו די נאכט,
לאַמיר שלאָפן אומגע'הלומ'ט און אומגעטראַכט
ווי די פויערימלעך.
לאַמיר היינט אוועקלייגן די לייטער
און לאַמיר נישט הימלעווען,
אַראַפ און אַרויף, אַרויף און אַראַפ.
זאַלן מלאכים קלעטערן
לאַמיר כאַפן אַ כראַפ און אַ שנאָרן
און זיך אויפכאַפן אַנטקעגן אַ צעפלאַמטן מזרח
מיט דעם געזאַנג —
דיידאנע-דיי, דיידאנע-דיי.

כ'וועל דיר ברעכן אַ ביין
אויב וועסט דאָס ניגונ'דל נישט פאַרשטיין.
מאָמער וועסטו עפעס דערלייגן, אַ וואַרט אַדער אַפילו אַן אות,

דער
בראַצלאַווער
צו זיין
סופר

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

162

ס'וועט מוזן זיין אזוי פשוט ווי דאס —
דיי-דאנע-דיי.

ב

פאראן אזעלכע שטייגער לייט,
וואס טראכטן א יאר מיט א מיטוואך
און דער קאפ ווערט ביי זיי הייליק,
אבער דער גאנצער גוף בלייבט שטויב פון שטויבן.
זיין קוקן אריין אין א ספר
און די אויגן גלאצן באלד ארויף אויבן,
אבער די פיסלעך מיט די הענטלעך
זיינען נאך ביי זיי עפר ואפר,
און איבערן גארמל
און אונטער דעם צווישנשייד,
ווערט אליץ טרף און טרפ'ער.
זיי לערנען זיך אויס שיינע ווערטער,
זיי זיינען עולה-רגל צו די הייליקסטע ערטער.
נאך זאל קומען א נדבה בעטן א מענטש א פארשמאכטער,
בלייבט זייער האנט פארמאכט
און ס'הארץ פארמאכטער.
דעם קאפ האבן זיי מרחיק געווען פונם שכל,
און ס'ארימע מוח'ל רודערט אזש מיט די גלגלים,
נאך ס'פיצענאנטשיקל מענטשל ווערט פארפאלן
אויף עולם ועד.

דערימאך, זאג איך דיר, נתן,
טראכטן איז ווי נאמן צו געזאנגען,
און די געזאנגען וואוינען אין לב.
זע, אז ס'הארץ זאל טראכטן לויטער,
וועט ממילא דער קאפ אויפהערן צו טשאדען.
פיינט האב איך דעם גוטן יידן,
דעם כלומר'שטן ידען,
וואס פארטריפט די אותיות פון ספרים
מיט נעצר'דיקע טראכטערייען.
נעם א ליכט און באלייכט דעם כראשית,
ברא האט באשאפן.
בראשית האט באשאפן.
גוואלד, נתן, וואס איז דא שייך צו טראכטן.
לאמיר גיין באזאמען אין רעגנס און אין שנייען,
אין זונען און אין קעלמן.
און לאמיר זינגען —
בראשית האט באשאפן וועלמן.

אָט ווי איך דערצייל דיר, אזוי האָט עס פאָסירט.
 כעלות, ווען איך האָב מיטן וואָלד שפּאַצירט,
 זע איך ווי דער מאָרגן גייט אויף אינדערקרום
 און די גאַנצע יצירה איז ברוגז'לעך-שטום.
 די ביימער שטעלן זיך מיט די זייטשעמויכלס צו מיר.
 די פייגל הערן מיין גוממאַרגן און גיבן זיך נישט קיין ריר.
 אַ העזל קוקט מיך אָן ווי אַ יידענע אַ מרשעת,
 און דער טרונקוואַסער אין קוועלכל זאָגט מיר מיט כעס:
 נחמן, מוחל, מאַך איבער מיר היינט נישט קיין ברכה.
 און די בלומען לאָזן נעבעך אַרויס אַ פינצטערע געסראַכע.
 און אַליץ וואָס איך טראַכט ווערט פאַרפלאַנטערט און פאַרצווייגט,
 און אַליץ וואָס איך זאָג ווערט פאַרשמילט און פאַרשווייגט.
 כאַפּ זשע, ליבערשט, די פיס אויף די פלייצעס און טראַג זיך אָפּ.
 נחמן, וואָס טויג עס, אַז די גאַנצע וועלט איז ברוגז.

ווייס איך דאָך, אַז די וועלט איז צו אַ מענטש געגליכן.
 ווייל אַליץ וואָס וואַקסט און אַליץ וואָס פליט,
 און אַליץ וואָס טוט קריכן וויל נעבעך זיין.
 גיב איך זיך אזוי אַ זאָג אויף קאַטאוועס:
 וואָס איז דען די וועלט?
 אַן איינבילדעניש, אַ פאַרבלענדעניש.
 אַ רגע'דיקע פאַרבייאַקייט,
 אַן אויסגעטראַכטע נישטזייאַקייט.
 און אזויערנאָך האָב איך דער גאַנצער יצירה
 דערלאָנגט אין דער זיבעטער ריפּ.
 אַן אַלמער בוים האָט געטאָן אַ כליפּ.
 ס'האַט מיר טאַקע גלייך פאַרקלעמט ביים האַרץ.
 אַבער ס'איז גענאַנגען אַ גאַנג.
 מיט אַ כוח אַ פאַרבאַרגענעם
 האָט דער גאַנצער וואָלד גענומען זיין
 און זיך מאָרגענען.

די ביימער האָבן צוריק אויסגעדרייט די פנימ'ער צו מיר.
 די פייגל האָבן געטשווימשערט.
 דאָס העזל האָט זיך צעשמייכלט.
 דער טרונקוואַסער אין קוועלכל האָט זיך געבעטן מיט האַרץ:
 נחמן, מאַך אַ ברכה איבער מיר.
 און די בלומען האָבן זיך געגעבן אַ צעבלי
 ווי אין גאַרטן עדן.
 אַ קראַץ האָט זיך צעלאַכט ווי אַ קינד.
 און דער גאַנצער ברוגז האָט געטאָן אַ פאַרשוויינד.
 און איך האָב ווייניקע לופט געשעפט,

163

דער
 בראַצלאַווער
 צו זיין
 סופּר

יַעֲקֹב נִלְאַטְשְׁמַיִן
 מִן גַּאָנְצֵר מִי

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

און אלץ האָט געלאבט און אלץ האָט געלעבט.
און ס'האָט זיך צעטראָגן אַ פריידיקער געשריי.
ווער איז אַ פאַרבלענדעניש?
ווער איז נישטאָ.
מיר זיינען דאָ, דאָ, דאָ.

און אַט אזוי האָט אַ ברוגז'ע וועלט
זיך צעמאַרנגט, צעשמראַלט און צעהעלט.
און ס'איז געוואָרן אַ קוויטשעריי,
אַ געשרייעריי, אַ טשוויטשעריי פון קולי-קולות.
מיר זיינען דאָדאָ.
מיר זיינען דאָדאָ.
אַז איך האָב זיך שוין אויך
אַוועקגעשטעלט אינמיטן וואַלד
און מיין קול האָט זיך ווי אַ שופר צעשאַלט.
וועלט, איך שווער דיר ביי דער מאַרגן-שעה,
וועלט, דו ביסט דאָ.

ד

כ'האָב זיך דערהונגערט,
ביז צום טעם פון ברויט מיט פוטער
און גופיק טראַכטן.
כ'בין גענאַנגען און מיין גוף איז גענאַנגען מיט מיר,
און ס'איז נישט געווען קיין איין געדאַנק,
וואָס האָט נישט דורכגעשמראַלט מיין הויט-און-ביינער.
כ'האָב געקלעמערט און מיינע פיס האָבן געקלעמערט מיט מיר,
און איטלעכע מחשבה האָט געגליט
מיט ווונדערלעכער וואַכיקייט.
און אַז ס'איז צוגעפאַלן די נאַכט,
האָב איך זיך דערהונגערט ביז פיסנע ברויט
און געטראַכט האָב איך מיט פרייד
איינסיק אין דער פינצטערניש,
באָזונדערע פשוט'קייטן וואָס שלעפערן איין,
און וואָס טאַמער זיינען זיי הייליק,
פאַרהייליקן זיי און פאַרדרימלען
פיס און הענט און קאַפּ.

און היינט האָב איך זיך אויפגעכאַפט אַ הונגעריקער
און אויפן ניכטערן מאַגן האָב איך אַנגעהויבן
פון סאַמע גאַרנישט,
און דער מאַגן איז אויך געוואַקסן
פון כמעט-גאַרנישט, פון שוואַרץ און קוים-קוים בלוי.

און איך האָב מיינע טונקעלע גלידער
 באַפוילן: יחי אור.
 און מיר ביידע האָבן געקראָגן ליכטיקע פליגל,
 איך און דער טאָג,
 און ביידע זיינען מיר געוואָרן איינס
 און ביידע האָבן מיר געדאוונט אויפן קול —
 ווי גוט זיינען דייןע געצעלטן.

ה

אַמאָל דאַכט זיך מיר, כ'האַב עם אַליץ אויף דער האַנט,
 און מיטאַמאָל גיט זיך עם אַ פארהויל און אַ פאַרמאַך.
 פאַרשטייט, נתן, מיר איז פלא גאָר א סך.
 כ'וויל דאָס מויל נישט צוזאַמענפירן מיטן אייגענעם אויער.
 מיר וואָרפן אויף דעם בן אדם אַרויף אַ דרימלעניש.
 מען ווייזט אים די ערד אונטן
 און העט-אויבן א פאַרכטיק הימלעניש.
 אַכער אינצווישן איז דאָך אויך עפעס פאַראַן.
 כ'ווייס, מען רופט דאָס, דוכט זיך, לעבן.
 ערגעץ גלוסט אַ פרוי און ס'פריידיקט
 פון וואַרימער באַהעלטעניש דאָס אַפ'קול פון אַ מאַן,
 נאָר טאַמער נעמט זיך עם אַזוי אין מיר וועבן,
 באַפאַלט מיך אַ פחד און איך זאָג:
 זעסט יענעם שקאַץ, יענעם געדאַנק,
 שלאָג אים מכות רצה, יאָג אים, פאַרטרייב.
 נתן, פאַרשרייב.

למשל, נעם דעם יצר טוב — אַ שיינער מחותן, אַן אַנגעלייגטער
 גאַסט.
 לעבט אויף גוטע קעסט, מיט אַן אויסגעפאַשעט כייכל פון מצוות.
 אַכער אַ צער איז מיר אויף דעם יצר פון שלעכטס.
 פרומע אידעלעך טרייבן אים נעבעך האַלדז און נאָן.
 ער פאַסט ביי זיי תעניתים.
 ער חלש'ט נאָך אַ לעפל וואַרעם געקעכץ.
 און וואָס איז דען אויסן דער יצר-הרע?
 חדוה, כאַשייד פון פרייד. טרייסט געיערט פון טרויער.
 געוויין פון אַליין פאַרצווייט.
 איינזאַמע דורות פון פאַרגיין
 פאַרמערט אין אייביקן דויער.
 וואָס איז ער דען נעבעך אויסן דער יצר-הרע?
 גוף. לייב.

דער
 בראַצלאַווער
 צו זיין
 סופר

פון מיינ גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

166

נתן, פארשרייב.

ביינאכט, אויב דו האסט נאך אן אויער,
הערסטו ווי יעדער טויער פון אלע ש"י וועלטן
וויינט מיט איין רוף :

גוף.

מיינסט, ס'איז פארען קנאפ געזאנג אין אזא בענקשאפט?
און דאס איז דאך ס'ביסעלע תענוג, משמיינס געזאגט,
צווישן הימל און ערד,
בזו מען לייגט שערבעלעך אויף די אויגן.
דאס איז דאך דער טייערער ניגון פון א הארציקן מה יפית.
דו ווייסט גאנץ גוט, ווי אויסגעמארעט מיין גוף איז,
נאך ס'וויינט מיר דאס הארץ פארן ביסל פארגענאכעס.
יצר-הרע מיינט דאך יחוד אין צוזאמען —
וונדערלעכער צו/להכעיס.
ס'מיינט א געצימערט ווארט,
פייער און פלאמען אין גאטס געפלעכט פון צוויי.
ס'מיינט ווייב.

נתן פארשרייב.

כ'מיינ ס'איז ממש א מורא דאס צו ברענגען אויף די ליפן.
ס'איז שפעט ביינאכט.
איך גיב דיר, נתן, מיינע רייד, מיטן אויער נישט צו כאפן.
ס'קען נאך, חלילה, ווערן א פארמיש.
נו, וועט מען שרייען, וויל ער אפשר,
מתיר זיין אן אשת איש?
און וואס מיינ איך דען צו זאגן?
ס'רייסט מיר ס'הארץ אויפן יצר פון שלעכטס.
דאס איז דאך קראפט, חשק, פארלאנג,
כוח, געמעכץ,
און ס'איז דאך געזאנג,
און ס'איז דאך געוויין און סוד פון שטאם,
און דאס איז דאך תענוג און דאס איז דאך ליד.
און גליד-גליד פון הייליקן פלאם
און דאס ליכט פון אירס און זיינס וואס ווערט איין.
נתן, ביסט געבעך מיד, ס'קלעפן זיך דיר די אויגן.
שלאפסט איין.
לאמיד נישט איבער מיט מיינע רעיונות אליין.
וואך מיט מיר. פארבלייב.

נתן,

פארשרייב.

דער בראַצלאַווער אין אַ נאַכט פֿון ירידה

א

ס'פרעסט מיך אויף אַ פֿאַרדראַם,
ווייל כ'האַב געגלויבט אין שטומען אַרט,
כ'האַב מצרף געווען וואָרט מיט קלאַנג,
אַון געמיינט, אַז ס'איז געזאַנג,
געריסן פֿון זיך פֿאַס נאָך פֿאַס,
אַון געמיינט ס'איז דיין פֿאַרלאַנג.
געשרינגן צו דיר : גיב !
אַון ווי אַ חצוף געוואָרט אויף דיין געשאַנק.
כ'האַב זיך דיר צופֿיל געוואָרפֿן אין די אויגן,
געמאַפֿטשעט אין אַ בלאַטע
אַון געמיינט, אַז כ'בין געפֿלויגן.
אַון ווייל מיינע ווערטער זיינען ליידיקע ניס,
נעם איך מיין מויל און פֿאַרשליס.

167

דער
בראַצלאַווער
צו זיין
סופֿר

פֿון מײַן גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

ב

טויזנט יידן זוכן תכלית
און איך — זיך אליין.
טויזנט יידן מיינט חדוה.
און איך — מיינט געוויין.
טויזנט יידן האווען, לויפן,
איך בין ווי א שלאמאק קריכיק,
אין דעם צוזאמענדיקסטן מנין,
בין איך פארדווייקעט, איכיק.

ג

איכעלע, וויש זיך אפ דאס נעזעלע,
זיי נישט אזוי פארריסן ביי זיכעלע.
כ'האב געהערט זאגן, ווילסט ווערן א מנהיג ביי יידן,
לאז זיי צופרידן.
וויסטו אזוינס, וואס ס'הייסט ייד צווישן פעלקער,
צווישן אזויפיל פארדארבער און פארוועלקער?
פארמאגסטו דעם כוח, איז דיין ווארט דערהויבן,
דו שטויב פון שטויבן?
איכעלע, נעם ארום א נאז-טיכעלע,
וואקס פריער אויף און וואקס אריין,
א ייד צווישן יידן.
דרך-ארץ פאר דיין גרויס פאלק —
לאז זיי צופרידן.

ד

אין דער שעה פון מיין ירידה,
קרעכצן מיינע אברים מידע.
כ'ווער א וואגן אן א בעל-עגלה —
מיין גוף נעמט איבער די ממשלה.
ס'צערעדן זיך מיינע צענדליקער חולאתן,
זיי צערענען אנטקעגן מיר און כעסן,
ס'ביסל ליכט אין מיר, מ'שטיינס געזאגט,
ווערט אריינגעדרייט —
און אט גיי איך פון דער וועלט יונגעררהייט.
מיטאמאל דערהער איך ווי דער זיידע זאגט:
כ'האב דעם משחית פאריאגט.
זע, ווי ס'חשכות טאגט.
שמיל איין ס'געשריי פון דיין לייב,
נעם דעם צעבראכענעם וואגן און טרייב.

ניין, כ'וויל היינט זיין לייב.
 כ'וויל דערהערן דאָס קול פון ליים.
 כ'וויל צוריק לערנען אלף-בית און טראַף
 און באַפן דעם קרעכץ פון באַשאַף.
 זיסער ווייטיק פון מיין האַנט,
 ליבער קראַמף פון מיין פּוס,
 דערשטיקטער אַמעם מיינער פון אַ כזית לעבן,
 היינט וועל איך צו אייך זיך איבערגעבן.
 כ'מוז אייערע גערעכטע טענות הערן,
 און לויטערן זיך אין אייערע כשרע טרערן.
 די שמריימלדיקע נשמה וואַרפט צו שיריים,
 דעם גוף, דעם פּראַסמן חי-וקים.
 פאַרוואָס פאַרפשטלען ווייטיק
 און טובלען זיך אין צער ?
 זאָל דער עם-הארץ-ווייטיק
 זיין היינט מיין האַר.
 ר'האַט נעכעך אַ פּול מויל מיט גערעכט,
 אַז ס'איז אַ תענוג אים צו הערן,
 היינט איז זיין שבת-קודש
 און מען טאָר אים נישט פאַרשמערן.

פונדאָנען איז געדרונגען, אַז כ'וויל זיין
 אַ פּראַסמינקע-זמאַסמינקע יידעלע.
 באַדיי מיט אַ פאַרגרעכט קעפעלע,
 נאָר מיט אַ ווייך הערצעלע.
 מאַכט אימצער אַ קרומע מינע —
 קום נישט אָפּ מיט אַ פּויל תירוצעלע.
 מיר זיינען אַלע קינדער פון דער וואַכיקייט,
 די שבתים זיינען הייליקע לאַטעס.
 לאַמיר נישט פאַרגעסן אָן די מיטוואָךס —
 אָן אונדזערע פאַרהאַרעוועטע טאַטעס.
 איז — מוחל אַ נשמה פון זיידנציג,
 גיב מיר אַ נשמה מיט פּגמען,
 זאָלן די אַטלעסענע קאַפּאַטעלעך
 נישט פאַרגעסן פּונדאָנען מיר שטאַמען.
 ווייל די קוגלדיקע שבתדיקע פרומקייט
 שטאַמט פון ראַזעווער וואַכיקער שטומקייט.

169

דער
 בראַצלאַווער
 צו זיין
 סופּר

וון מיינ גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

און אלץ וואָס מיר קענען און אלץ וואָס מיר ווייסן,
איז צוזאמענגעשמעלט פון פראַסטע אַלף-ביתן.

ז

וואָס מער כ'דערהויב זיך צו דיר,
וואָס מער כ'דערגלויב זיך צו דיר,
וואָס מער איך קלעמער צו דיר ווי אַ בער,
אַלץ לענגער ווערט דער וועג און שווער.
וואָס מער איך צעפייניק מיין לייב,
וואָס מער איך צעפאַסט מיינע גלידער,
אַלץ דערווייטערטער ווער איך פון מיינע ברידער.
און מיינע ברידער זיינען וואוילע יידן,
פאַרוואָס שריי איך זיי רק אַריבער?
כ'זויים אַז קהלם תפילה
איז אַנגעלייגטער און ליבער.
כ'זויים, כ'מאך פון זיך אַ בלאַזן,
וואָס איך גאַרגל זיך מעשה חזן.

ח

פאַרגוף מיין נשמה און גיב מיר כוח צו לעבן,
פאַרשמאַלץ מיך נישט מיט צופיל קדושה,
שענק מיר דעם שטרויבלערס תענוג
פון שמילע זינד און שעמעוודיקער בושה.
און מיינע זינד שפּיגלען זיך אין דער בושה,
ווי דערשראַקענע אויגן אין אַ פאַרהויכטן שפּיגל.
צוזאַמען ווערן מיר פאַרקוינדישט
און מיר שלאָפן איין אין שמילן וויגל.
אינדערפרי קוק איך אַרויף צום הימל
און שיק אַרויף שטומע לידער.
כ'דערפיל די ברכה פון לעבן אין מאַל
און דעם גן-עדן פון דער נידער.

ט

אַרום אַן איינציקן בוים וועלקט אַ גאַנצער פאַרנאַכט.
אויפן בוים צימערן אומרואיקע צווייגן,
שמילקייטן וואַלקענען דעם בוים.
וויגן איין אים און פאַרשווייגן.
מיינע אַלע רייד זיינען איצט פאַרפינצטערט,
אַלע מיינע אמתן לייגן.

ס'איז מיין שעה פון זינקנדיקער ירידה,
 פון פאלן און נישט פון שטייגן.
 כ'וויל עפעס זאגן, נאָר ס'האַט נישט קיין האַפּט,
 כ'וויל בעטן, נאָר מיין געבעט איז פאַרשטומט,
 כ'וויל לויפן פון זיך, נאָר מיין וועג איז פאַרקרומט —
 איין האַנט צעשמערט, וואָס די אַנדערע שאַפּט.
 ס'כאַפּאַלט אַ פינצטערניש דעם כּוים,
 אַ גאַס-רעגן צעשלאַקסט די צווייגן.
 גיב מיר כּוח אין דער שעה פון ירידה,
 אין מיין שעה פון פּאַלן און נישט פון שטייגן.

דו ביזט דאָ, איך בין דאַרטן,
 כ'בין אליין ווי דו, מיין ווייב.
 כ'בין דיר געטריי.
 דיין באַזונדערניש איז אַ געבענטשמער גאַרטן
 אַנטקעגן מיין וויסמעני.
 שפּאַנסט פאַרבײַ, מיין ווייב,
 דייע אױגן, דייע ליפּן מאַנען,
 כ'גיי אליין אין פינצטערניש
 און קען דיר נישט דערקאַנען.
 פינצטערסט אַפּ מיט מיר דיין וועלט,
 באַווינסט דייע יונגע יאָרן,
 כ'דערווייטער זיך צו דיר אַלץ נענטער,
 ביז איך ווער פאַרלאָרן.
 איז דאָס שידוך, איז דאָס זיווג,
 וואו איז ס'גליק פון באַמאַנען?
 אַ ווינט פאַרטראַגט דייע ווערטער,
 נאָך איידער כ'האַב זיי פאַרשמאַנען.

יא

מאַרגן מירקלט ווי אַ שמילע טויב.
 אַ נאַענטע האַנט דערהייבט מיך פון שטויב.
 און ווערט דערווייטער.
 מיין הימל ווערט ביסלעכווייז אויסגעלייטערט.
 כ'גיי אַרויס און ס'קומען שמילקייטן מיר אַנטקעגן,
 פון אַלע זיבן וועגן.
 שמילקייטן זיינען נישט קיין שטומקייטן.
 שמילקייטן ריידן אַ זיידן גערייד.
 ס'פליגלט אויף אין מיר אַ וואַכע פרייד.

171

דער
 בראַצלאַווער
 צו זיין
 סופר

פון מיין גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

172

מיינע אלע חושים טרינקען טאג.
א שוועלבעלע פארלירט א פעדערל און ס'האט וואג.
א פויערל זאגט גוט-מארגן און ס'האט האפט.
א מערעשקע שלעפט א זעמדעלע מיט קראפט.

יב

א גוט-מארגן דיר, האר און באשעפער,
א גוט-מארגן דיין זון און דעם
קוים-קוימיקן וואלקנדל,
וואס שליוערט דאס ליכטיקע פנים פון טאג.
ס'הארץ וואקסט אין מיר און אט
קריג איך פליגל און פלי.
נאר טאמער ווער איך ביי זיך צו גדול,
פאטש מיך גלייך ארונטער,
פארטרויעריק מיינע אויגן,
ווען איך ווער צו טענצלדיק און מונטער.
באהיט מיך פון צו ווערן א זנאכער,
א היילער, א טיילער פון קמיעות,
א פרעפלער פון שמומע ווערטער,
וואס זיי א חכם און פארשטיי עס.

זע כ'זאל זיך צופיל נישט בלאזן,
און ווערן א הייליקער אינדיק,
טאמער זעסטו איך ווער א קדוש,
מאך מיך א טראפעלע זינדיק.
מאך מיך פאר א פשוט מענטשל,
און גלויב מיר, כ'זעל זיין צופרידן,
ווייל ס'איז גאר נישטא קיין שענערס און בעסערס
פון א פשוטן וואוילן יידן.

א גוט-מארגן דיר, רבנו דעלמא,
כ'גרויס דיין נאמען און איך בענטש.
אזוי דאוונט צו דיר, גוט-ברודעריש,
א פראסטער, זמאסטער מענטש.
כ'נעם אן אלע דייע חסדים.
אויף אלץ וואס דו באשערסט מיר בין איך קאפאבל.
מיט פרייד וועל איך זיין א נותן,
און כ'בין נישט צו שטאלץ צו ווערן א מקבל.
און שפאנען וועל איך היינט, שפאנען און שפאנען,
ביז ס'זעט זיך הערן א בת-קול פון דיין פענצטער.
פון אלע קליינע, פראסטע מענטשעלעך,
ביסטו, בראצלאווער, דער פראסטמטער און דער קלענסטער.

דער בראַצלאַווער זינגט ניגונים

א

מ'רעדט אויף מיר — כ'בין א בעל גאווה.
 גוט אזוי, כ'וועל דיר געבן דעם טעם דערפון,
 זאָגן וואָס דער זין איז.
 אוודאי בין איך גרויס.
 כ'לאַז נישט אַרונטער קיין שמינית.
 אַדם אַ מענטש, קאַטשקע-ריר-זיך.
 איך בין קאַטשקע-ריר-זיך.

דער
 בראַצלאַווער
 צו זיין
 סופר

פון מייַן גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

פונדאנען קומט צו מיר מיין גאוה? פון מיין פייערדיקער אמונה, פון פאסטן גאנצע וואכן, פון מיין פארלאזן זיך אויף זיין ליבן נאמען, פון מיין אייזערנעם בטחון. אין דעם בעל-כרחודיקן צוזאמענהאלט — גיב א בלאז און ס'צעפאלט — פלאקערט אמונה, ברענט בטחון. גיב א קוק אויף מיין געשמאלט — אדם א מענטש. ווי זשע זאל איך נישט זיין ביי זיך משה גרויס? אז סך הכל וויים איך, ווי נישט איך בין. ווי קליין איך בין, ווי פליג איך בין. אז מ'שמועסט — אדם א מענטש. איך בין דער אמתער — קאטשקער-ריר-זיך.

ב

פונדערווייטנס ווינקען שטילערהייטן. סוף כל הדברים, אויס און אויסער. קליין און קלענער דער גרעסטער גרויסער. קליין און קלענער, נישט און נישטער, זען ווערט בלינדעניש, בלינדעניש — פארשווינדעניש. פון אלצדינג און אלעמען אן אפגעווישטער.

איז פאראן דערצו א תרופה? א לאמטערנען. דאס קליינע לאמטערנען, וואס א יינגעלע איז דערמיט געגאנגען, בעלות הבוקר, אין חדר אריין לערנען. דאס לאמטערנען ברענט אין א יידיש אינגעלע, ווי א נר תמיד. ס'הערצל ווערט א לאמטערנען. וואקסט דאס יינגעלע, וואקסט דאס יידעלע, וואקסט דאס לאמטערנען, וואקסט דאס ליכט — א גרויס ליכט.

גיט זיך א טויט יידעלע מיט א לאמטערנען.

אין אייביקן חדר אריין,
אן מורא תורה לערנען,
דעם פחד שרעקט ער,
די מורא ווערט אפגעמעקטער.
ער גייט שמאלץ, לא אירא רע.
אוי, לא אירא רע,
כאטש אין טאל פון טויט-שאַטן
גיי איך.
דאָס טויטע יידעלע זינגט זיך למנצח.

ג

כ'בין א גומער ייד, א גומער ייד,
וואָס באַטייט עס?
געכאַפט און זיך אליין אַנגעטאָן אַ כתר.
און ווער ווייסט נאָך פון מיר בעסער,
ווי שווער ס'איז צו זיין א גומער ייד.
אוי, משירי באָם, א גומער ייד.

א גומער ייד, פשוטו כמשמעו,
מיינט א ייד מיט גומסקייט,
א ייד מיט האַרציקייט,
א ייד מיט ליבשאַפט,
א ייד מיט פרומקייט,
מיינט, משירי באָם,
מיינט זיין א גומער ייד.
בין איך א גומער ייד?
אוי וויי, משירי באָם.
קאָן אויף מיר געזאָגט ווערן
אַז כ'בין א גומער ייד?

און וואָס מיינט איד אליין?
וואָס מיינט א יידעלע?
משירי באָם, משירי באָם.
וואָס מיינט אַזוינס זיין א יידעלע?
ס'מיינט דאָך, גוואַלד, ס'מיינט דאָך,
משירי באָם, משירי באָם.
ס'מיינט דאָך — כולו גומסקייט,
כולו האַרציקייט,
כולו ליבשאַפט,
כולו פרומקייט,
אוי, ס'מיינט דאָך זיין א ייד.

דער
בראַצלאַווער
צו זיין
סופר

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

כל ימי חיך — זיין א ייד.
מיט אלע דיינע חושים זיין א ייד.

וואָס זשע באַמייט פאַרט אַ גומער ייד?
וואָס פשוטער, וואָס פראַסמער,
וואָס קלענער, וואָס וואַרעמער,
וואָס בעסער,
וואָס האַרציקער,
וואָס ליבער, וואָס פרימער,
משירי באַם, משירי באַם,
מיינט זיין אַ גומער ייד.

נא, בין איך אַ גומער ייד?
אוי זוי, טאַטע געטרייער, בין איך אַ גומער ייד?
משירי באַם, משירי באַם,
בין איך אַ גומער ייד?

ד

גרויסער גאַט, גיב מיר כוח צו זען
אלע צרות וואָס וועלן קומען אויף יידן,
כדי מיינ האַרץ זאל זוי אַ שערבעלע צעבראַכן ווערן
אויף שטיק-שטיקלעך.
כדי איך זאל זיין אַ משתתף,
אַז ס'זאל מיך גאַרנישט פאַרמיידן,
אַז כ'זאל פאַר אַליץ ליידן, ליידן.
כי אתה יודע, ווער נאָך ווי דו ווייסט,
מיט וויפיל פורעניותן
ס'וועלן דיינע קינדער געפרואוּט ווערן.
פאַרוואָס זאַלסטו מיך שווינען,
פאַרוואָס זאַלסטו מיר נישט באַשערן?
פאַרוואָס זאַלסטו מיך נישט שלאַגן,
מיט אַליץ צוביסלעך באַלוינען,
פון דיין אומענדלעכן שטראַף-חסד?
פון דיין גרויסן שטראַף-שפייכלער?
פאַרוואָס זאַלסטו נישט עפענען אַ פענצטערל
און מיר אָפגעבן מיינ חלק?
זאל דאָס זיין אַ שטיק פון מיינ עולם הבא.
גיב אַ לייג אַרויף אויף מיינע פליצעס,
אחת ואחת,
כ'ויל האַבן דעם נחת.
אַז ס'האַט מיך גאַרניט אויסגעמיטן,
אַז האַסט מיך פון גאַרנישט געמאַן פאַרהיטן.

כ'האָב זיך אויסגעשניצט אַ וואַנדער-שמעקן.
 דורך וויסטע מדבריות גיי איך.
 דורך ווילדע וועלדער שפּאַן איך.
 חיות רעות ווילן מיך פּאַרצוקן,
 גולנים ווילן מיך באַפּאַלן.
 מיטן וואַנדער-שמעקן שפּאַן איך
 קיין ארץ-ישראל.

קומט מיר אַנטקעגן אַ ייד אַ דעמב, אַ גבר,
 אויך מיט אַ געשניצטן וואַנדער-שמעקן.
 שלום, זאָגט ער, ווי גייט עס אַ ייד אליין?
 אייניקער אליין? אין צווייען איז דאָך היימלעכער.
 גייען מיר שוין ביידע.
 דורך וויסטע מדבריות גייען מיר.
 דורך ווילדע וועלדער שפּאַנען מיר.
 אַנגעלענט אויף וואַנדער-שמעקנס
 ציען מיר,
 גלייך קיין ארץ-ישראל.

ערשט, כ'גיב אַ קוק, פון ייד
 איז געוואָרן אַ מנין.
 פון מנין אַ שמעטל,
 פון שמעטל אַ גאַנצע וועלט מיט יידן.
 און אלע לאַכן,
 און אלע טאַנצן מיט די וואַנדער-שמעקנס.
 און אלע זינגען,
 און ארץ ישראל האָט נישט קיין געדולד צו וואַרטן.
 קומט זי אויך טאַנצנדיק אַנטקעגן.
 שלינגט איין די ווילדע וועלדער,
 די וויסטע מדבריות,
 שמילט איין די חיות רעות,
 טרייבט אַוועק די גולנים.
 און מיטאַמאַל ווערן פון אלע וואַנדער-שמעקנס
 ביקסן און שווערדן.
 און אַז די כלי-זיין האָבן זייערס געמאַן,
 ווערט פון זיי פריילעכע גראַב-אייזנס.
 און די גראַב-אייזנס זינגען הלל.
 און דאָס איז נישט קיין מעשה,
 נאָר אַ זעאונג,
 ווי איך זע דיך איצטער, נתן.
 כנאמנות.

דער
 בראַצלאַווער
 צו זיין
 סופר

יעקב גלאַטשמיין
 פון מיין גאַנצער מי

דאווענען מנחה

כ'זועל דיר מגלה זיין א סוד, נתן,
דאווענען מנחה דארף מען קענען.
ס'איז א בא'מעמ'ט שטיקל דאווענען.
גייסט זיך אויף גראָז,
קיינער יאָגט דרך נישט, קיינער מרייבט דרך נישט.
גייסט אַקעגן דעם בורא
מיט געשאַנקען אין ריינע, לידיקע הענט.
די ווערטער זענען גאַלד,
זייער מייטש איז לויטער,
ביסט זיין מכוון ווי זיי וואַלטן דיר געקומען אין מויל
צום ערשטן מאל.

דאווענען מנחה,
א קלייניקייט אַביסל — דאווענען מנחה.
נתן, אויב דו שפירסט נישט
אז דו ווערסט ביי זיך אַביסל געהויבן,
דאוונסטו נישט קיין מנחה.
דער ניגון איז לויטער פראַסטקייט,
אַבער ווער, אויב נישט דו,
לייגט צו אַ שטיקל האַנט
צו דעם וואָס דער טאָג נידערט?
אויף דינע פלייצעס ליגט אַ גרויסע אחריות.
נעמסט אַ געשאַפענעם טאָג
און באַהאַלטסט אים
אין דער גניזה פון לעבן,
וואו עס ליגן אַלע אַפגעלעכטע טעג אונדזערע.

דער טאָג גייט אונטער שמיל מיט אַ נשיקה.
ער ליגט ממש ביי דינע פים
וואָס שטייען שמונה עשרה.
דו קענסט גאַרנישט באַשאַפן, אַבער, דו, מנחה-ייד,

קענסט דערפירן א מאַג
 צום סאַמע סוף און דערזען
 דעם שמייכל פון באַשיינפערלעכן אונטערגאַנג.
 שפירן ווי גאַנץ ס'איז אליין,
 נישט געמינערט אויף אַ רגע,
 ווי דו עלטערסט זיך מיט מעג
 וואָס זענען כסדרדיק דאָ.
 ברענגסט דינים אַן אַפגעלעכטן מאַג —
 אַ מנחה צו דער אייביקייט.
 וואָס האָבן דען געטאַן אונדזערע אבות,
 ווען זיי זענען אַרויס אין פעלד
 אוועקשפאַצירן אַ דאווענען?

כ'האָב אַמאָל געפאַסט תעניתים, נתן,
 געפראַוועט סגופים,
 זענען אַמאָל ביי אַ מנחה-דאווענען
 אויפגעגאַנגען אין מיר שפאַמישע רייד.
 ס'קול איז געווען דעם זיידנס —
 אַ קונץ צו דערקענען זיין קול!
 וואָס האָסטו זיך אַזוי צעפאַסט?
 וואָס האָסטו אַזוי צעפייניקט דיין גוף,
 טאַמער האָט ער דיר אַמאָל געשאַנקען
 אַ כזית פאַרגעניגן?
 אַ שענערן פון דיר לייגט מען דאָך אין קבר אַריין.
 וואָס האָסטו געטאַן צו דיין צורת-מענטש?
 וואָס האָסטו אַזוי אַנגעזינדיקט, משמיינס געזאַגט?
 וועמען מאַכסטו אַ מענטליק מיט דינע עבירות?
 וואָס האָסטו פון זיך געריסן פאַסן,
 אַז האָסטו אַפילו קיין כח נישט
 פאַר הרהורי תשובה,
 שיינער בעל-תשובה מיינער?
 אַ געזונטער און פעמער צדיק גמור
 קען דאָך דיך אומוואַרפן מיט אַ נאַס.

נתן, גלייך נאָך מנחה האָב איך טועם געווען
 און געזאַגט אַזוי צו זיך:
 דאַרפן דאַרף איך דורכקומען מיט דעם הימלשאַפט
 בנוגע דעם ווערט פון מיינע מצוות.
 אַ מצווה אַרויף, אַ מצווה אַראָפּ,
 אַ רענדל-דינגעניש.
 אַבער מיט מיינע קליינטיקע עבירות
 דאַרף איך זיך נישט גרויסן.
 מ'דאַרף זיין אַ מענטש
 און זיך אליין קענען פאַרגעבן.

דער
 בראַזלאַווער
 צו זיין
 סופר

פון מיין גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

דער בראצלאווער נישט ארויס א תשובה

איידער דו האסט אנגעוואוירן די רחבות
פון דיין שמילער, אפגעפוצמער ענגשאפט,
דעם נאמען ווי גומן איל,
וואס דו האסט פאראיבריקט,
דו פריינט וואס צו זיי האסטו דיך דערנידריקט,
האסטו געטראגן דעם דלות
ווי א קמיע אויפן האלדו
און נישט ווי א יאך.

ס'ליגט דיר נאך צוודאי אויף דער צונג דער טעם פון שווייגן
און פון פארשווייגן זלזולים,
איידער דו האסט פארלוירן דיין מעמד,
דעם גאנצן געשפאן,
די אדלערס, די וואס האבן דיך געטראגן
בארג ארויף צו גדולה.

דיין האנט איז געווען ריין,
דיינע מחשבות באזוימט מיט שמחה.
דיין געזאנג צום בורא עולם
איז געווען דער צימרינג פון דיין יחירות.
א קליין פענצמערל האסטו פארמאגט,
צו די חידושים פון געטלעכן דרויסן.

וואס זשע בין איך אויסן?
וואס איז די השיבות פון מיינע רייד?
ביסט נישט געווען שפארזאם מיט דיין עניוּות.
האסט עם פארשווענדט אויף אלע געמארקן.
עניוּות איז א טייער פארמעגן,
וואס מ'דארף וויסן ווי זיך
דערמיט צו באגיין.

ברענגסטו עם אויס
אויף נישט דיינס גלייכן,
אויף נידריקע מענטשן,
בליבסטו אליין, נאקעט,
פאר'דלות, צערראמן.
שפילסט מיט אלעמען אין ווערפלעך.

זינגסט מיט זיי פריילעכע לידער.
 טראגסט אנטקעגן דעם צעקנעפלטן,
 גומן גוטמארגן,
 טוישט זיך אויס, פארשווענדסט זיך,
 ווי א ליאדע אויסברענגער.
 דערפאר זאג איך נאך אמאל.
 עניוות פראווען דארף מען מיט זינס גלייכן.
 מיט דערהויבענע, מיט גדולים,
 וואס פארשטייען די מעמי הנגינה
 פון שוויגן און פארשוויגן.

וואס-זשע האסטו איצמער פון דיין גאנצער עניוות?
 ביסט געבליבן שטיין אדם-נאקעט
 צווישן לידאקעס.
 זיי האבן פון דיר אראפגעריסן
 דאס שטריימל, די הויזן,
 דינע מענטשלעכע כגדים,
 דיך מבייש געווען,
 פארפיפט דיין געזאנג,
 האסט אנגעוואוירן דיין עשירות
 פון עניוות.
 ביסט געבליבן פארשעמט
 צווישן יונגמשעס,
 וואס האבן צעפלינדערט דיין פריינטשאפט.

ברה, אנטלויף פון זיי.
 זאמל צוריק אן אזויפיל געזאנג,
 וויפל ס'איז דיר נאך באשערט.
 הויב אויף הויך דעם קאפ,
 טו אן א ריינע קאפאמע.
 גיי זיי פארביי מיט גדלות,
 דערקען זיי נישט.
 קוים דערשפירסטו אין הארצן
 אביסל אייגנס,
 ווער א בעל גאוה
 מיט א פארריסענעם קאפ.

מיט דיין עניוות זיי שפארזאם,
 מ'מאר אויף דעם נישט זיין קיין וותרן,
 זאמל עס אין א גילדן טאבאק-שקעמעלע.
 אייגענע, גרויסע, ליכטיקע מענטשן,
 גיב דערפון א שמעק-טאבאק,
 ווען דו וועסט קומען צו זיי
 גוט שבת בימן.

דער
 בראצלאווער
 צו זיין
 סופר

פאראן אזא געקעכץ ווי הונגער

ווי אזוי קומט דער לאבן ברויט אויף מיין טיש, נתן?
פארוואס האב איך קיינמאל נישט געטראכט דערפון?
כ'שטיי אויף, גיב א טרילער אפ ס'דאוונען ווי א פייגעלע
און ס'ליגט שוין מיין קרישקע.
ביני לכיני פיל איך אן די קישקע.
וואס בין איך פאר א מיוחס?
פאראן אזא געקעכץ ווי הונגער —
פארזוך עס.

נו, אוודאי, וועסט זאגן,
כ'פאסט גענוג תעניתים.
אבער דאס זיינען דאך נישט קיין תעניתים פארן מאגן,
נאר כלומרשט פאר גאט.
כ'וועל אנהויבן פאסטן פארן הונגער,
פשוט פאר הונגער.

כ'וויל שלימן א בונד
 מיט אלע הונגעריקע, א ברודערשאפט.
 די אלע תעניתים האבן ניט קיין האפט.
 מחמת זיי זיינען דאך פאר דער אייגענער נשמה.
 אבער דער גוף בלייבט ליאכעס מיט שמאמעס.
 מ'פרעגלט זיך אין נחת פון גרינגע מצוההלעך
 און מיר מיינען — חי מיר לעבן.
 מיר טובלען זיך כלומרשט אין איידלקייט
 און מיר לאזן זיך פארגרעבן.
 ס'איז דאך א תענוג זיך צו לייטערן
 און זיך דערווייטערן פון עולם הזה.
 מיר כאפן פערד און וואגן,
 און היידא — אוועקגעפארן פון מאגן.
 מ'האט א מאפלטע הנאה:
 אוועקגעפארן נישט נאר פון אייגענעס,
 אויך פון יענעס ליידיקן מאגן.
 והארץ, און די ערד, איז אונדזערס.
 דער וואס אנטלויפט וויל זיך ארויסדרייען.
 מ'קען די שטיק. אויסגעשטאנען שמונה עשרה,
 איז געגאנגען צוריק
 צו ערד, צו אומגליק. עפן די אויגן, פרומאק,
 זע וואס טוט זיך ארום דיר.
 טו אויס דעם מלית, טו אן א טרויער-זאק.

כ'וועל פאסטן אין גוף אריין
 און פאלן נאך נידריקער פון עולם הזה.
 אז דאס שטיקל פאסנע ברויט זאל ווערן
 ס'מעלערל פון הימל.
 כ'וויל ווערן א הונגעריקע חיה,
 וואס וויל פארצוקן.
 כ'וויל זען וויפיל מ'קען מיר געטרויען.
 כ'וויל דערגיין צום נסיון פון הונגער,
 דערפילן וואס פאר א צדיק
 א הונגעריקער מענטש איז,
 וואס נעמט נישט א מעסער אין האנט
 און ווערט נישט קיין גולן.
 נתן, לאמיר זיך צולאזן אביסל צרות, אביסל צער.
 אדרבה, לאמיר נישט פאר'מול'ען אונדזער לעבן,
 לאמיר נישט שינדן שטיקער עולם הבא
 אפילו פון הונגער.
 לאמיר זינקען טיפער, אין גוף-הונגער
 און אפגעבן א דינסטיק, אדער גאר

דער
 בראצלאווער
 צו זיין
 סופר

פון מיינ גאנצער חי
 יעקב גלאטשטיין

דער
בראָלאָאָוער
צו זיין
סופר

184

א פראַסטן מיטוואַך
פארן הונגער פון מענטש,
און נישט דאוונען,
נאָר אַ גאַנצן מאַג שמומען,
און שפעטער בענטשן מזומן,
ביי אַ פארשעמטן מיש.
איד, דו, ער, דער הונגעריקער מענטש.

געקומען איז ער צו מיר, כ'זאל אים עפענען די טויערן פון הימל,
אַ שוואַרצער, אַ קויטיקער, אַ פארפינצמערטער,
געקומען צו מיר איך זאל אים מכמיה זיין פרנסה,
פארן ווייב, פאר די פיר קינדערלעך.
נתן, ס'רעדט זיך אזוי פרנסה.
ברויט. ברויט, ברויט.
דער זעליקער לאַבן וואָס דערקייקלט זיך צו מיין מיש,
רייצט זיך מיט זיין שטוב,
פארשעמט זיין מיש, פארשעמט זיין ווייב,
פארקלעמט דאָס געלעכטער פון זיינע קינדער,
איז מכיזש גאַט אליין,
פארטונקלט די הימלען, פארקויטיקט זיי.

ער האָט קוים געקענט עפענען ס'מויל דער פארפאטשמער
בן אדם.

און איך בין געווען אומגליקלעך-זאָט.
געדארפט האָב איך אים געבן אַ שיסל וואַסער
פאר די ברודיקע פיס,
אום אַוועקזעצן אויבנאָן ביי מיין מיש,
אָדער אפשר פירן זיינע קינדער ווי בערעלעך,
מאַכן קאַטאַוועסדיקע האַוואַיעס,
ווערן אַ קונצן-מאַכער, שלינגען שווערדן,
גיין פון דאָרף צו דאָרף צווישן גאַיעס,
זיך שמעלן אויפן קאַפּ,
אַבי צו שפייזן די קליינע מיילעכלעך.
און איך בין געווען אומגליקלעך-זאָט,
און איך, נתן, בין געווען אומגליקלעך-זאָט.

ס'הייסט, כ'האָב גראַד געפאַסט,
אַכער זאָט בין איך געווען מיט זיך אליין,
מיטן אייגענעם תענוג פון מתקן זיין זיך אליין,
איך, אַן אַריבערגעשפּרייטער,
איבער די צרות פון גוף,
האָב געמיינט כ'בין אין די עולמות העליונים.

און דאָ קומט אַ בן-אָדם,
פאַר וועמען ברויט איז הימל, גן עדן,
ברויט, נתן, דער העכסטער פּשט פון לעבן.
און איך בין געווען אומגליקלעך-זאַם,
מיט זיך אליין, פון אייגענע מצוות.

זינג מיר נישט קיין לידעלעך פון הונגער,
זאָג מיר נישט קיין טראָווערדיקע רייד,
דערצייל מיר נישט קיין מאַראַלישע מעשהלעך.
זיי טויגן אַלע אויף טויזנט כפרות.
קענסטו דאָס געזאַנג פון בויך-גרימעניש,
פון לידיקע קישקעס,
דאָס געזאַנג פון דער פאַרלעדערמער צונג,
פון דעם עיפּושדיקן מויל,
וואָס זיין איינציק קייעכץ
איז שלינגען אייגן שפיייעכץ.
מוחל, זינג מיר נישט קיין לידער.
מענטשן האָבן שלום געמאַכט מיט די לידלעך,
זיי אָנגענומען פאַר ליב.
יענעמס הונגער, יענעמס נויט,
גראַמט זיך מיט אייגן ברויט.
רעווע, נתן, בריל, גרילץ,
ביל, האַווקע.
לאַמיר קריכן אויף אַלע פיר
און ברומען ווי הונגעריקע חיות.

אויף יענער זייט פון וויינענדיקע ווערטער,
זיינען דאָ רייד אַזעלכע
וואָס דאַרפן קענען שפאַלמן קעפּ,
מיאום מאַכן דאָס לעבן,
אפשר שפאַלמן הימלען.
אדרכה, לאַמיר זען וואָס פאַר אַ רעש
ס'וועט מאַכן אַז ס'וועט אַרויף
אונדזערס אַ תענית,
נישט פון פרומען וואוילמאַג,
נאָר אַ פשוטער, פון די אייגענע לידיקע געדערעם.
נישט קיין יום-כפור, נאָר אַ פּראַסטער דינסטיק.
דער בראַצלאַווער פאַסט פאַר דער הונגערשאַפט פון מענטש.

איז ער געזעסן ביי מיר און געוויינט,
כ'זאַל אים עפענען די טויערן פון פרנסה.

185

דער
בראַצלאַווער
צו זיין
סופר

פון מירן גאַנצער מיי
יעקב נלאַטשטיין

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

186

טויערן? עפענען דארפן מיר אונדזערע אייגענע פארשטאפטע
הערצער.

מיר פאסטן כלומרשט פאר עולם הבא.
מיר מאכן זיך נאריש,
מיר האלטן נאך אפילו נישט ביי עולם הזה.
ביזקל מיר דערפילן נישט דאס היהשע געזאנג
פון לידיקן מאגן,
אזוי לאנג ווי איין מענטש הונגערט,
איז נאך, במחילה, א ווייטער קלעמער,
אפילו צו עולם הזה.
ס'איז נאך אפילו נישט די וועלט,
ס'איז א פארבלענדעניש,
די אלע כלומרשטע תענוגים פון זאמן מענטש,
די אלע כלומרשטע הנאות,
דער תענוג, משטיינס געזאגט, פון עבירות,
א פארבלענדעניש, א פארבלענדעניש,
פאר וויסמע מעלה גירחם.

איז ער געזעסן און פארמאכט די אויגן,
און פון די פארמאכטע אויגן
האט ער ארויסגעקוועטשט טרערן,
ארויסגעשלאגן זיי פון צוויי הארטע שמיינדלעך.
און איך בין געווען א געדאוונטער,
אן אנגעפרעסענער מיט תורה,
מיט מעשים טובים אן בויכוויטיק.
און ס'גאנצע פאלק ישראל
איז געווען געדאוונט
און גוט באהאוונט אין די קליינע פינמעלעך.
ער האט אין מיין חדר געוויינט דאס געוויין פון ברויט.

אוודאי איז דאס גוף, אבער ס'הויבט זיך אן פון דעם.
ס'האט זיך נאך נישט גערירט פון ארט.
דער וואגן שמעקט נאך אלץ אין דער בלאטע.
ס'הייבט זיך אן פון גוף.
ניין, אברהם האט נישט צעהאקט אלע אפגעטער.
מיר דינען נאך צו זיי.
א שיינער הימל, גראז, ביימער, גרינע בלעטער,
ס'איז א וועלט פון שקר.
דערשראקענע, מאנענדיקע ;
זע, ווי מאסנווייז זיי קומען
צו די פענצמער פון בעקער.

זע, די משוגענע נאָזלעכער ווי זיי שמעקן
אוווון-בלומען.

נתן, מיר זיינען גוט אין דר'ערד מיט די ביינער.
מיר האָבן די העזה צו מיינען,
אַז מיר טענה'ן זיך אויס מיטן ריבוננו של עולם.
אַכער ער האָט דאָך אונדו די גאַנצע ערד פארטרויט,
און מיר ליגן ניין קלאַפּטער אונטער אַ לאַבן ברויט.
דו ווייסט וואָס דאָס באַטייט?
מיט אַלע שרצים, מיט אַלע ווערים,
מיט אַלע ראַקעס,
מיט אַלע פיש, מיט אַלע חיות.
מיר דאווענען כלומרשט און בעזעמען זיך מיט אַ תפילה.
איי, אַ מחיה, ווי אין אַ מרחץ.
אַכער איבער אונדזערע תפילות
טראַגט זיך דער געבריל פון הונגעריקן מענטש.
אין אונדזערע תפילות
ווערט אַריינגעגראַנערט דאָס געשריי —
ברויט. ברויט. גאַט-ברויט.
הימלען-ברויט. שמערן-ברויט.
די געשרייען ווערן די צעמרייכער פון די תפילות.
און טאַמער איז עס נאָך נישט בימער גענוג,
יאַמערן נאָך אַריין אין דעם הונגעריקע ווייבער.
און טאַמער איז נאָך נישט גענוג פינצמער,
וויינען אין דעם אַריין הונגעריקע קינדער.
נתן, זעסטו שוין אַצינדער,
וואָס פאַר אַ מחק ס'ווערט פון אונדזערע תפילות,
וואָס פאַר אַ פעולה זיי האָבן.

איז ער געקומען צו מיר און געוויינט.
עפן די מיר, נתן, און דו וועסט אים נאָך זען דאַרמין.
ער האָט נאָך כוח צו שטיין און דאווענען מנחת.
ווי קענען מיר גאָר פאַרשטיין אַזאַ גרויסקייט?
עפן די מיר, קוק אים אָן,
באַטראַכט אים מיט הקיריהדיקע אויגן,
דו ביסט כלומרשט דער פרייער מענטש.
אַנטקעגן זיין הונגעריקער מנחת,
איז אונדזער דאווענען, תורה לערנען,
סייווי ווערט אַן אויסגעבלאַזן איי.

נתן, עפן די מיר.
לאַמיר ביידע קריכן צו אים אויף אַלע פיר.

187

דער
בראַצלאַווער
צו זיין
סופר

יעקב גלאַטשטיין
פון מיין גאַנצער חי

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

הער און שמוין

הער און שמוין, נתן.
כ'בין דיר מוחל דעם לויין
פון פעטסטן שטיק לוייתן,
אויב מ'זאל פון מיר צונעמען
מיין שענסטע קרוין — דאָס וואָרט.
דאָס איז דיר דער מוסר השכל.
איך בין אַ פלוישער, אַ ריידער.
גלויב מיר, נתן, נאָר אין רייד, נאָר אין אַ געשמאק ביסל באַריידן
פילט מען אמאָל מעם גן-עדן.
וויפיל מאָל האָב איך דיר געבויערט די אויערן,
און דו שרייסט — ווילסט אלץ ניט אַרויס קיין פרייער.
אי, מייער שעכעטייער,
גיב-זשע אַהער דייענע קנעכטיקע אויערן.
פאַר מיינע נעכטיקע טעג,
און איך וועל דיר דערציילן אַזוינס און אַזעלעכס.

כ'זיין אַזוי אויף אַן אייזעלע, אַ פאַמעלעכס,
הוידע זיך אַרויף-אַראָפּ.
מיטאַמאָל דערלאַנגט זיך ס'אייזעלע אַ שמעל אויף
און גיט מיך אַ שאַקל אַרונטער.
אַרום און אַרום איז אַ חושכניש.
ס'אייזעלע איז פון מיר אַוועק,
ווי איינער רעדט :
אַצינדערט ביסטו דער חכם בלילה.
און דו, נתן, האָסט באַדאַרפט זען אַ בלילה,
אַ שמאַק-פינצערניש, אַ וימש'דיקייט,
טאַפּ ווי אַ בלינדער אין סמאָלע.
נאַר-וואָס אַ רייטער און פלוצים אַזאָ וויסטע מפּלה.
באַפּאַלט מיך אַ פּחד און כ'וויל שרייען גוואַלט,
שפּראַצט פון דער חושכניש אַרויס
אַ וואַלקולאַקיש געשמאַלט.

מאָל דיר, פאַר די לייט
האַב איך נישט קיין מורא.
ווער זיינען די לצים, אויב נישט מיאוסע מחשבות ?
איז פונקט ווי דו האַסט זיי אָנגעראַכט,
גיסטו אויף זיי אַ בלאַז, גיסט זיי אַ צעראַכט,
און זיי צערינען אין דער נאַכט.
נאָר דער חברה-מאַן הוסט אויף מיר מיט פייער.
כאַפט מיך ביי דער האַנט און פירט מיך.
אוי, גיב איך אַ זאַג — ס'איז אַ מיאוסע מעשה.
ענטפערט ער מיר אַפּ ווי אַ ווידערקול :
אַ מיאוסע מעשה.

שווייג איך שוין אין געהאַקטע צרות,
כ'האַב פיינט אַז מען לייענט מיר מיינע געדאַנקען.
ברומט ער פאַר זיך אליין :
געדאַנקען.

מיטאַמאָל עפנט ער דעם פייערדיקן פיסק
און זאָגט אזוי :
פאַרנעם און כ'וועל דיר זאָגן וואָס מיט דיר האַט געטראָפּן.
ס'אייזעלע איז געווען אַלץ
און ס'אַלץ איז פון דיר אַוועקגעלאָפּן.
איצט ביסטו אַלצלאַז אויף דער וועלט.
ס'זיינען אַוועק פון דיר אַלע דינע פאַרלאַנגען,
אַלע דינע געזאַנגען,
ס'זיינען אַוועקגעשפּרונגען פון דיר אַלע דינע ערטער,
אַלע דינע ווערטער.
אויך ווערטער ? — טראַכט איך — אַ מיאוסע מעשה.
ווי מיינסטו ? ברומט ער מיר נישט נאָך —
אַ מיאוסע מעשה ?

גיב איך אַ סטראַיע אָן דעם גאַרגל,
גיב אַ פיר מיט דער צונג ווי אַ סמיטשיק.
כ'וויל געבן אַ רעווע אויס אַ וואָרט.
אַבער ס'קומט אַרויס אַ חלשותדיקער קוויטשיק,
עפעס ווי אַ שטומע אישה, באַשערעמט זאָל מען ווערן.
ס'מױל, דער האַלדז, דער גאַרגל,
אַלץ איז ווי געשוואַלן.
כ'האַב שוין מורא צו טראַכטן — אַ מיאוסע מעשה,
כדי דער לץ זאָל מיך נישט ווידערקולן.

גיי איך שוין אין געהאַקטע צרות,
פלוצים פירט ער מיך צו אַ ליכטיקן טויער,

דער
בראַצלאַווער
צו זיין
סופר

דער
בראצלאווער
צו זיין
סופר

און גיט א זאג: דא איז דער גן-עדן,
מארש אריין!
איך שמיי ווי א ליימענער גולם.
דערלאנגט ער מיר א בריק, אז כ'האב דערזען דעם עלטערזיידן.
איז דאך דאס א ווערטל — הא?
אבער מיין עלטערזיידע איז בפירוש עפעס מער ווי א ווערטל.
שמייט ער אויף א ליכטיק ערטל, ווי אויף א בערגל.
גלעט זיך די בארד און לאכט.
הא, ווי געפעלט דיר עפעס?
דער בראצלאווער — א שותק.
ער קנאלט פון געלעכטער.
און ס'ענטפערט אים אפ מיט א פייערדיקן הוסט,
מיין וועכטער.
וואס וועסטו טאן מהיום והלאה?
נישטא קיין מעשות, נישטא קיין פזמונים,
ביסט געבעך גאלע.
ביסט א שטומער אין גן-עדן.
מיטאמאל האב איך דערזען א בוים,
ממש ווי מ'דערזעט משיחן.
כ'האב גענומען צו אים קריכן,
זיך אוועקגעשטעלט, מיט אלע כוחות זיך אנגעהאלטן,
געקראגן גבורה פון א שמשון,
און גענומען מאכן אזעלכע ליארעמס,
אזעלכע יעלות,
אזעלכע גוואלדן.
אז דער אלטער האט אנגעהויבן שרייען:
שא, בראצלאווער, זאל זיין שמיל.
ס'איז פארטאג, וועסט אויפוועקן די צדיקים פון שלאף.
אויס שטראף.
נאדיר צוריק ס'לשון, בראצלאווער,
רעד פאר פייער און פאר וואסער.
ס'האט געגעבן א בליץ, א קנאל.
פארשטייט זיך אז אראפגעפאלן בין איך נישט פון אן אייזל,
נאר פון דער הארטער באגן אין בית המדרש.
וואס גוילעמסטו מיט די אויגן?
האסט געבעך נישט געכאפט דעם מוסר השכל.
כ'דערלאנג דיר באלד א פראסקל,
אז וועסט מיך האבן צו געדענקען.
זאל איך קרענקען אויב איך וואלט געוואלט זיין
א שטומער אין גן עדן.
דא אויף דער זינדיקער וועלט —
ריידן און ריידן און ריידן.

1945

שְׁפַרְאֵל גִּבּוֹר יְהוּדָה

רויך

דורכן קרעמאטאריע-קוימען,
קרויזט ארויף א ייד צום עתיק יומין.
און ווי נאָר דער רויך פארשווינדט,
קנולן ארויף זיין ווייב און קינד.

און אויבן אין די הימלישע הויכן,
וויינען, בענקען הייליקע רויכן.
גאָט, דאָרט וואו דו ביסט דאָ,
דאָרטן זיינען מיר אַלע אויך נישטאָ.

דער מזבח

נישט אכרתם האָט דעם מזבח געכויט,
נישט אָן אייגענער מאַמע האָט אים באַשערט דעם טויט.
ס'האָט אים צום מזבח געפירט אַ רשע, אַן אכזר.
אַ שטאַלצער איז געגאַנגען אַ ייד פונעם מחזור.
אַ גאָט, אין זכות פון זיין פרומען מאַמען,
וועט מען רייסן זיין לייב מיט אייזערנע קאַמען.
אַ פשוטן סוחר האָט מען אויסגעקליבן
און ווי אַ צדיק אים צום טויט געטריבן.
ווי גוט וואָס ער איז אין די דריבנע אותיותלעך באַהאַונט.
איצט ווערט ער אַליין אין סידור אַריינגעדאַונט.
איצט ווערט ער אין מחזור אַריינגעשריבן.
ער, דער זון פון אַ פרומן חייט,
ווערט אַריינגעניגנט אין יום-טובדיקן פאַיעט.

שטראלנדיקע
יידן

196

ב

פרעמדע אויגן זעען נישט,
ווי אין מיין קליינעם הדר עפן איך א מיר,
און צווישן קברים הייבט זיך אן מיין נאכטיקער שפאציר.
(וויפל ערד, משמיינס געזאגט, דארפן רויכן?)
פארטן דארטן טאלן און הויכן
און באהאלטענע, פארדרייטע שטעגן,
וואס קלעקן אויף א גאנצן נאכטיקן גאנג.
אין דער פינצטער לויכטן מיר אנטקעגן
פה-נטמנס,

מיט א יעמערלעך געזאנג.
ס'בליען קברים פון דער גאנצער
פארטיליקטער יידישער וועלט,
אין די דלד אמות פון מיין געצעלט.
און איך בעט:

זייט מיר א טאמע, א מאמע,
א שוועסטער, א ברודער,
קינדער אייגענע, לייבלעכע קרובים,
ווערט וואר ווי צער,
פון אייגן בלוט און פלייש,
זייט צו מיר געשמארבן,
לאזט מיך משיג זיין און אגען
דעם חורבן פון מיליאנען.

ווער האט נאך, ווי איך,
אזא אייגענעם, ביינאכטיקן,
טויטן גארטן?
וועמען איז נאך דארטן אזוי באשערט ווי מיר?
אויף וועמען ווארט אזוי פיל טויטע ערד ווי אויף מיר?
ווען איך וועל שמארבן,
ווער וועט ארבן מיין קליינעם בית-הקברות,
און דאס ליכטיקע געשאנק,
פון א נר תמיד'יק יארצייט ליכט,
אין אייביקן געצאנק?

ג

וואס זיינען מיר איצטער,
א פאלק, א ראסע, א גלויבן?
טאמער וועט דיך עמעצער פרעגן,

ווער זיינען די מענטשן,
 וואָס גייען דער וועלט אַנטקעגן,
 מיט שווייגנדיקע אורנעם,
 דורך נאַכטיקע וועגן?
 וואָס באַטייטן זייערע פנימער,
 פאַרשעמטע, פאַרמעקטע?
 דערצייל אים:
 מיר זיינען אַ סעקטע,
 אַ סעקטע אַבלים.

אַבלים, יסורים-אַרמייער.
 מיר גייען, מיר גייען —
 טרויער-מאַקאַבייער.
 מיר גייען איבער דער וועלטס בפרהסיא,
 מיר פירן אונדזער גרויסע לוויה-פּראָצעסיע.
 זיי קומען ריי נאָך ריי.
 לוויה איינס, לוויה צוויי, לוויה דריי.

מאַשין-ביקסן האָבן געקלאַפּערט.
 קאַלך-אויזונס האָבן געפלאַקערט,
 מ'האַט דאָס אַש אויף פעלדער גיך צעאַקערט.
 אַבער לוויות ציען זיך געלאָסן.
 מיר גייען פאַמעלעך און פאַרוואַגלען די גאַסן.
 מיר זענען די געדענקערס,
 מיר קומען דערמאַנען,
 מיר פירן, מיר פירן מיליאָנן.
 צו דער לעצטער לוויה איז נאָך ווייט,
 ווי ווייט.
 מיר האָבן צייט, מיר האָבן צייט.

מיר האָבן נישט קיין געהיימן רימואַל.
 אַלע אונדזערע סודות זיינען גרוילן אַנטפלעקטע,
 אויב עמעצער וועט פרעגן,
 זאָג אים, דערצייל אים:
 מיר זיינען אַ סעקטע,
 אַ סעקטע אַבלים.
 מיר מוזן אָפּגעבן כבוד דעם גאַנצן מוים,
 ביז דאָס לעבן אַליין וועט ווערן דערהויבן.
 מיר גלויבן,
 ס'מוז אויסגעיאַמערט ווערן
 דער לעצטער געקלאָג,
 און דעמאָלט וועט ערשט קומען נאַכט,
 און ס'וועט קומען טאָג —
 ערשטער טאָג.

שטראַלנדיקע
 יידן

פּוֹל מוֹרָוּוִי
 יעקב גלאַטשטיין

נישט די מתים לויבן גאט

די תורה האבן מיר מקבל געווען ביים סיני,
און אין לובלין האבן מיר זי אפגעגעבן.
נישט די מתים לויבן גאט,
די תורה איז געגעבן געווארן צום לעבן.
און אזוי צוזאמען ווי מיר זיינען אלע באזאמען
געשמאנען ביי מתן-תורה,
אזוי וואר זיינען מיר אלע געשמארבן אין לובלין.

דעם צעצווייגטן קאפ, די פרומע אויגן,
דאס ציטערדיקע מויל פון א קליין יידיש קינד
וועל איך איינזאונדערן
אין אזא פארכטיק מעשהלע.
כ'וועל פאר אים אויסשמערענען א יידישן הימל
און אים זאגן אזוי:
סיידישע פאלק איז א פייערדיקע זון
פון אנהויב, ביז אנהויב, ביז אנהויב.

לערן זשע, יינגעלע, טייער יידיש יינגעלע,
פון אנהויב, ביז אנהויב, ביז אנהויב.

ס'גאנצע אויסגעחלומטע פאלק
איז ביים בארג סיני געשמאנען
און מקבל געווען די תורה.
געשמארבענע, לעבעדיקע, נאך ניט געבארענע.
אלע יידישע נשמות האבן אפגעענטפערט:
מיר וועלן הארכן און הערן.
דו, דאס טרויעריקסטע יידישע יינגעלע פון אלע דורות,
ביזט אויך ביים בארג סיני געשמאנען.
דיינע נאזלעכער האבן געשמעקט
דעם ראזשינקע-מאנדל פון יעדער ווארט אין דער תורה.
ס'איז געווען שבעות — יום-טוב פון גרינס.
האסט ווי א זינג-פויגל מיטגעזונגען:
ב'וועל הארכן און הערן, הערן און הארכן,
פון אנהויב, ביז אנהויב, ביז אנהויב.

יידיש אינגעלע, אונגעצייכנט איז דיין לעבן
אויפן אויסגעשמערנטן יידישן הימל,
האסט קיינמאל נישט געפעלט,
האסט נישט געטארט פעלן.
מ'האט דיך אויסגעהאפט און אויסגעבעטן,
אלעמאל ווען מיר זיינען געווען, ביזטו אויך געווען.
און ווען מיר זיינען געווארן אויס,
ביזטו מיט אונז נישט געווארן.

און אזוי צוזאמען ווי מיר זיינען אלע באזאמען
געשמאנען ביי מתן-תורה,
אזוי וואר זיינען מיר אלע געשמארבן אין לובלין.
פון אומעמוס זיינען טייערע נשמות אונגעפלויגן,
אויסגעלעכטע, יונג-געשמארבענע,
פארפייניקטע, אויף אלע פייערן אויסגעפרואוומטע,
נאך-ניט-געבארענע,
אלע געשמארבענע יידן, פון עלטער-זיידן אברהם און,
זיינען געווען אין לובלין ביים גרויסן חורבן.
אלע וואס זיינען ביים בארג סיני געשמאנען
און מקבל געווען די תורה,
האבן גענומען אויף זיך די הייליקע מיתות.
מיר ווילן מיטשמארבן מיטן גאנצן פאלק,
מיר ווילן נאכאמאל טויט ווערן,
האבן די נשמות געיאמערט.
די מאמע שרה, די מוטער רחל,

מרים און דבורה הנביאה,
זיינען מיט תחינות און געזאנגען אויסגעגאנגען.
משה רבינו וואס האט אזוי נישט געוואלט שטארבן,
ווען זיין צייט איז געקומען,
איז נאכאמאל געשטארבן.
און זיין ברודער אהרן,
און דוד המלך
און דער רמב"ם, דער ווילנער גאון,
דער מהר"ם און מהרש"ל,
דער חוזה און אברהמעלע אייגער.
און מיט יעדער הייליקער נשמה
וואס איז אויסגעגאנגען אין יסורים,
זיינען מיטגעשטארבן הונדערטער נשמות
פון טייערע געשטארבענע יידן.

און דו, געשמאק יינגעלע, ביזט דארטן אויך געווען.
דו, אַנגעצייכנטער אויף דעם אויסגעשמערנטן יידישן הימל,
ביזט דארט אויך געווען און געשטארבן.
זיס ווי אַ טויב האַסטו געשמרעקט דיין האַלדז
און געזונגען מיט די אַבות און די אמהות.
פון אַנהויב, ביז אַנהויב, ביז אַנהויב.

פאַרמאָך די אויגן, ליב יידיש יינגעלע,
און דערמאָן זיך ווי דער בעל-שם האַט דיך איינגעוויגט
אין זיינע אַרעמס,
ווען ס'גאַנצע אויסגעחלומטע פאַלק
איז אויסגעגאַנען אין די גאַז-קאַמערן פון לובלין.

און איבער די גאַז-קאַמערן,
און הייליקע געשטאַרבענע נשמות,
האַט זיך גערויכערט אַן איינזאַמער, אַ פאַרלאַשענער סיני.
יינגעלע מיטן צעצווייגטן קאַפּ,
פרומע אויגן און ציטערדיקן מויל,
דאַס ביזטו דאָך געווען, די שמילע, קליינע, עלנמע,
אַפּגעגעבענע תורה.
ביזט געשטאַנען אויפן סיני און געוויינט,
אַריינגעוויינט דיין געוויין אין אַ טויטער וועלט.
פון אַנהויב, ביז אַנהויב, ביז אַנהויב.

און אזוי האַסטו געוויינט :
די תורה האַבן מיר מקבל געווען ביים סיני,
און אין לובלין האַבן מיר זי אַפּגעגעבן.
נישט די מתים לויבן גאַט.
די תורה איז געגעבן געוואָרן צום לעבן.

אן יידן וועט נישט זיין קיין יידישער גאט.
 גייען מיר, הלילה, אוועק פון דער וועלט,
 פארלעשט זיך דאס ליכט פון דיין ארעם געצעלט.
 זינט אברהם האט דיך אין וואלקן דערקענט,
 האסטו אויף אלע יידישע פנימער געברענט,
 פון אלע יידישע אויגן געשמרצלט,
 און מיר האבן דיך געפורעמט אין אונדזער געשמאלט.
 אין יעדער לאנד, אין יעדער שטאט
 איז מיט אונדז אויך געווען א גר
 דער יידישער גאט.
 יעדער צעשמערטער יידישער קאפ
 איז א פארשעמטער, צעבראכענער, געמלעכער טאפ,
 ווייל מיר זיינען געווען דיין ליכטיק געפעס,
 דער ווארצייכען פון דיין ממשותדיקן נס.
 איצט ציילן זיך אין די מיליאנען
 אונדזערע טויטע קעפ.
 ס'לעשן זיך ארום דיר די שמערן.
 דאס געדעכעניש פון דיר ווערט פארטונקלט,
 דיין מלכות וועט באלד אויפהערן.
 דער יידישער פארזיי און פארפלאנץ
 איז פארברענט.
 אויף טויטע גראזן וויינען די טויען.
 דער יידישער הלום און יידישע וואר געשענדט —
 זיי שטארבן אינאיינעם.
 ס'שלאפן עדות גאנצע,
 עופה'לער, פרויען,
 יונגעלייט און זקנים.
 אפילו דייע זיילן, די פעלדזן,
 די שטאמיקע ל"ו,
 שלאפן א טויטן, אן אייביקן שלאף.
 ווער וועט דיך חלומען?
 ווער געדענקען?
 ווער וועט דיך לייקענען,
 ווער וועט דיך בענקען?
 ווער וועט צו דיר, אויף א פארבענקטער בריק,
 אוועק פון דיר, כדי צו קומען צוריק?
 די נאכט איז אייביק פאר א טויט פאלק.
 הימל און ערד אפגעווישט.
 ס'לעשט זיך דאס ליכט אין דיין ארעם געצעלט.
 ס'פלעמלט די לעצטע יידישע שעה.
 יידישער גאט, ביסט שוין באלד נישטא.

201

שטראלנדיקע
יידן

פון מיינ גאנצער מי
יעקב נלאטשטיין

מיינ וואַגל-ברודער

כ'האָב ליב מיינ טרויעריקן גאָט,
מיינ וואַגל-ברודער.

כ'האָב ליב זיך צוצוועצן מיט אים אויף אַ שטיין
און אויסשמומען פון זיך אַלע רייד.
ווייל אַז מיר זיצן אַזוי ביידע געפלעפט,
ווערן אונדזערע מחשבות באַהעפט —
אין שווייגן.

ס'צינדט זיך אַ שמערן, אַ פייערדיק אַות.
זיינע גלידער בענקען נאָך שלאָף,
די נאַכט ליגט אונדז צופוסנס ווי אַ שאָף.

מיינ טייערער גאָט,
וויפיל תפילות צו אים האָב איך פאַרשוועכט.
וויפיל מאָל האָב איך אים געלעסטערט,
דורך די נעכט,
און געוואַרעמט די שרעקעוודיקע ביינער
ביים פייערטאָפּ פון וויסן.
און דאָ זיצט ער, מיינ חבר, נעמט מיך אַרום,
און טיילט מיט מיר דעם לעצטן ביסן.

דער גאָט פון מיינ אומגלויבן איז פרעכטיק,
ווי ליב איז מיר מיינ פאַרשלאַפּטער גאָט,
איצט ווען ער איז מענטשלעך און אומגערעכטיק.
ווי דערהויבן איז דער שמאַלצער יורד,
ווען ס'מינדסטע קינד איז מורד
אין זיין געבאָט.
דורך יבשות און ימען,
וועלן מיר שוין אַזוי בלאַנדזשען און בלאַנדזשען צוזאַמען.

צו אַ דרעמלענדיקן גאָט טראַכט איך אַזוי פון זיך:
ס'שטרעקט זיך אָפּט אין דער וואַרעמסטער היימישקייט —
אַ ווילדע פרעמד.
און נאָך איידער מען באַנעמט דעם סוד דערפון,
דערפילט מען אַז די אייגענע איבריסקייט
האָט זיך צעבליט ווי מאַך אויף אַ מצבה.

איז דאָס די שטאַט וואָס איך האָב געבויט?
 איז דאָס די גאַס וואָס איר האָב איך אָנפאַרטרויט
 יעדער נאַכט פון מיין זכרון?
 וויפיל זומערן זיינען מיר דאָ געקומען צו-הלום?
 אהער בין איך געקומען זיך פאַרוואַרצלען און פאַרשטאַמען,
 דאָ האָב איך געוואַלט פאַרפלאַנצן שטילקייט
 אויף אַן אייגענעם לעבעדיקן בית-עולם
 פון טאַטע-מאַמע.
 ווייל טויט האָב איך דאָרט געהאַט איבערגענוג.
 אהער בין איך שוין געקומען, אַ יורש פון טויט,
 אַן אַנטרונגענער.

דו רעדסט פון זיך,
 שווייגט צו מיר מיין וואַגל-ברודער,
 און איך טראַכט פון אונדז אַלעמען,
 אַזוי צו זאָגן:
 וויפיל חורבן דאַרף אַ פּאָלק פאַרטראַגען,
 אַז ס'זאָל אין אויפבויע אַלץ נאָך גלייבן?
 איצט אַז ס'זאָלגערט זיך אין שטויבן,
 איז דאָס פּאָלק געטלעכער פון מיר.
 ס'זועלן נאָך פעלקער קומען זיך בוקן
 צו זיין ווייטיק.

אַכער גאַט, מיין ברודער,
 צו וואָס האַסטו אַזוי דערהויבן מיין פּאָלק
 און צעשטערנט זיין אומגליק
 איבערן גאַנצן הימל?

ווייטיק, בלוט, געלעכערטע הענט,
 רחמנות פון אויסגערוגענע אַדערן —
 אַ קינדערשער משל מיט נאַרישע רייד.
 איך האָב עס געכפלט אויף זעקס מיליאָן,
 איך האָב דעם משל געגעבן באַשייד.
 מיין פּאָלק, מיין זון, מיין טרוים.
 וועט אייביק בליען געקרייציקט אויף אַ ליכטיקן בוים.

מיין גאַט שלאַפּט און איך וואַך איבער אים,
 מיין מידער ברודער הלומט דעם הלום פון מיין פּאָלק.
 ער ווערט קליין ווי אַ קינד,
 און איך וויג אים איין אין הלום פון מיין פּאָלק.
 שלאַף, מיין גאַט, מיין וואַגל-ברודער,
 שלאַף אַריין אין הלום פון מיין פּאָלק.

שטראַלנדיקע
 יידן

הייליקער נאמען

ווען איך וואלט אצינדערט געווען אכרם, תרחם זון,
וואלט איך זיך געבוקט כו כלערליי משחיתים
און זיך ניט דערבוקט צו זיין ליבן נאמען.
כ'וואלט געמיינט, אז די מאשין-ביקס איז גאט,
אז די פליענדיקע פעסטונג איז גאט,
אז דער גלאבאלער טויט,
דער אומברענגער פון פעלקער גאנצע,
איז גאט.
און ביים ראנד פון אומבאשיידטן מאג,
וואלט איך אוועקעפאלן, א צערודערטער יונג,
זיך געבוקט צום מינדסטן גרעזל
און געבעטן:
טייערער, לויטערער, הייליקער נאמען,
אנטפלעק דיין ליבן פארכט צו אברמען.

אבער איך בין יעקב, יצחקס זון —
ווייס איך, אז איבער אלע טויטן
בלויט א פארוואלקנטער אמת.
נאר איך האב מורא אים צו זוכן
צווישן די קברים פון מיליאנען.
א צעפלעפטער וועל איך אוועק
פון דער וועלט פון תוהו,
וואו ס'איז פארשניטן געווארן דער שמאם פון מיין פאלק,
אן א בת-קול, אויף א בלוטיקן פארוואס.
זאלן שוין מיינע קינדס-קינדער
פאנאנדערקנוילן דעם פלאנטער,
און איך וועל ליגן צווישן מייניקע
א נישט-דערקאנטער.

און וויפל ס'זאלן זיך נישט רעכטפארטיקן די וואגשאַלן,
וועלן זיך אקעגן אונדז די הימלען
קיינמאל נישט אויסצאלן.
און וויפל וויינענדיקע דורות ס'וועלן איבער אונדז וויאזען,
וועלן זיי אלץ הערן אונדזערע טויטע ליפן מורמלען.
ווייל מיר וועלן כסדר מאַנען:
ליבער, טייערער, הייליקער נאמען,
מיר האבן עס קיינמאל נישט פארשטאנען.

א וואָרט אין מויל

וואָס פאַרמאָגסטו דיין אייגנס?

א וואָרט אין דיין מויל.

נעם דעם מייטש דערפון און פאַרהויל.

קום צו דער וועלט אין אַ פאַרנאַכטיקער קרוין.

שמעל-אויף די האַנט און בעטל דיין לוי.

ס'האַגלען געשייען אויף אַ דערשראַקענער וועלט.

ראַטעווע זיך פאַר אַ שאַטן פאַרשמעלט.

פאַרקליינט און פאַרגאַרנישט, פאַרשלאַפּט און פאַרמידט.

פאַרשנייט זאָל ווערן דער טורעם פון דיין ליד.

פאַרטרייב דיין יורש,

נעם דיין לעצטן קדיש און פאַרשטויס.

פאַרטיליקט זיינען די לענדן פוננאָנען ביסט אַרויס.

דיין לשון אין מויל פון אַן אַלטן פאַפּוגיי.

דער בליץ פון דיין אויג וועט באַלד אויך זיין פאַרביי.

און מיט דיר אין הקדש, אַנטקעגן איבער אויף אַ באַנק,

זיצט דער גאַט פון דיינע אבות, פאַרעלטערט און קראַנק.

דער מאַכטיקער, פראַכטיקער, אומעטיקער גאַט,

איז אויך אַ פאַרשמויסענער בעטלער פאַרשפּאַט.

לעסטער אים נישט, זיי אַ לוי יצחק פאַר אים.

זוך זכותן אויף אַן אַפּגעקומענעם ייד.

אין פאַרשפינוועכטן דרימל פון נאַכטיקן כאַר,

חלומען די פאַרבלייבערס פון אַ לעצטן דור.

205

שטראַלנדיקע

יידן

ווינצער מיין גאָט יעקב גלאַטשטיין

א יידישע קרוין

ווען מיין טאטע איז אלט געווארן פערציק יאר,
האט ער אנגעטאן די עלטער
ווי א יידישע קרוין.

ער האט פארנומען זיין ארט אין דער הייליקער עדה,
און מיט צערטלעכער טאמעשקייט
געווארן מיין זיידע.

איבערנאכט בין איך זיין אייניקל געווארן.
מיר האבן דערפון ביידע געוואונען און גארנישט פארלארן.
מיר האבן ביידע געזונגען א ירושהדיק ליד,
מיט שמחה איז מיין טאטע געווארן
אן אלטער ייד.

און זיין טלית און תפילין און קיטל,
זיין שיטערע בארד און גלותדיק היטל,
די ממעמקימדיקע קרעכצן,
אפילו ווען ער האט טועם געווען דער מאמעס געקעכצן,
זיין מעביר זיין די סדרה מיטן טראפ,
זיינען געווארן דער פרומער בוים,
וואס האט זיך צעבליט אין מיין קאפ.
ר'איז געווארן אלט, מיין טאטע,
מיט א פארצייטיקער יונגשאפט —
אן אלטקייט וואס קארגט נישט און רעכנט נישט די יאר,
וואס איז באשיצט קעגן טויט
און פארפאנצערט אקעגן מורא,
מיט טויזנטער מארגנס פון עבודת הבורא.

זיין אמונה איז געווען לאנד,
ערד אונטער די פיס —
ארץ ישראל,
מיט ביימער און הימל,
מיט בארג און מיט טאל.
מיט פעלדער און וועלדער,
וועסערלעך מחיהדיקע,
קוואלן און ברונעמס.
זיין אמונה האט באגראזט די יידנגאס.

נישט קיין קליידער-סוחר איז אויפגעשטאנען פון שלאף,
נאר א פאסטער צו פאשען זיינע רינדער און שאף.
ס'זיינען אויפגעגאנגען זונען איבער זיין שטיקל וועלט,
ווען ער איז ארויס אין טלית פון געצעלט,
און געאקערט און געזויט די יידישע ערד.
די בייטן האבן מארגנדיק געגרינט,
אפילו ווען ער האט בדוחק אויף חיונה פארדינט.

מײן טאַמע יצחק

אַז מען האָט דעם אַלטן יצחק געפירט צו דער עקדה, האָט ער אויפגעהויבן צום הימל די פאַרמונקלמע אויגן, געזאָגט האָט ער מיט אַ שטים אַ מידער : כ'ווים אַז כ'וועל איצטער זיין דיין ווידער. קיין גוטער מלאך איז נישט אָנגעפלוויגן. ס'ווערט דאָס פייער פלאַמענדיקער און גרעסער. פאַר מיין האַלדז איז געשאַרפט דאָס מעסער. דער אַלטער יצחק האָט זיך נישט גענאַרט, ווי ווען ער איז אַ הומש-יינגל געווען. ער האָט אויף קיין לעמל נישט געוואַרט. ווען מען האָט אים גענומען בינדן צום מזבח און ער האָט דערשפירט דעם זענגענדיקן ריח, האָט ער אַזוי געשאַן זאָגן : גאָט וועט די שחיטה נישט איבערשלאָגן. ער האָט אויסגערופן מיט אַ שטים אַ מידער : הנני, כ'בין גרייט צו זיין דיין ווידער.

207

שטראַלנדיקע

יידן

פון מײן גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

דער זיידע ענזל וועקט זיך

עצבות מיינע, פרעס מיר נישט אויף ס'טויטע הארץ.
גארסטע שטילקייט, וואָס וועקסטו מיך פון שלאָף?
שוין ווידער עפעס אַ ויהי, שוין ווידער אַ שטראָף?
וואָס פאַרגינט מען מיר נישט
דעם באַשערטן חושך מיינעם,
די לאַמטערנע מיינע צו דער אייביקייט?
זיידע ענזל, גרויסער שותק,
ערשמער נאָמען פון מיין שטאַם,
הייליקער סוד, פון די זעקס און דרייסיק זיילן.
דו וואָס האָסט זיך מפרנס געווען
פון שמשות אין מהר"ם,
זע די פינצטערע פרייד דיינע.
ס'שפאַנט צו דיר מיט מזל ברכה
דיין גאַנצע טויטע משפּחה.

זאַמל זי איין. דאָס איז דיינס.
דאָס איז דיין אַרבונג,
דיין גאַנצע ערדישייט,
דער צונויפגערעכנטער סך-הכל
פון דיין לעבן און דיין שטאַרבונג,
לאַמיר טאַנצן — דו אינמיטן,
דעם כרת-טאַנץ פון אַ יידישער משפּחה,
אויסגעוואַרצלט און פאַרשניטן.
כרת-כרת, כשר-טאַנץ,
אלע טויט, אלע דאָ, אלע גאַנץ.

זיידע ענזל, האָסטו אימלעכן דערקענט?
האָסטו יעדער טויט באַנומען?
ווי קען איצטער משיח קומען?
נישט כולו זכאי, נישט כולו חייב,
נאָר כולו פאַרברענט.

אלע צווייגלעך פון דיין הלום
גיבן דעם טויטן זיידן שלום.
דער משפּחה-קרייז פאַרענדיקט.
כרת-כרת, כשר-טאַנץ.
פאַרשניטן, אויסגעפליקט דאָס לעבן.
דער עיגול פון טויט איז גאַנץ.

מיין ברודער בנימין

שענק מיר נאך-ניט אויסגעוויינטע ווערמער,
גאט, כ'האב נישט קיין כוח צו שעלטן
און איך וועל מיט זיי פארוויינען
דיינע פאררויכטע וועלטן.

צו וואס האסטו באדארפט,
אז ס'זאל זיך אויף דער וועלט ארומדרייען
מיין ברודער בנימין?
דערמיט האסטו אים אויסדערוויילט,
וואס האסטו אים אלעמאל פארזען און פארטיילט.

209

שטראלנדיקע
יידן

פון מאצער ל. ט. י. יעקב נלאטשטיין

ער האָט געשניידערט, געוועכט
און אויך-מיר געלעכט,
כדי וואָס? כדי זאלסט אָן אַרעמן וועבער,
אויסשטאַטן אין בגדי קאַנצענטראַציע לאַגער,
און אים אונטערפירן אָן תּכּריכים און אָן אַ באַגרעכער
צום קוימען.
און ביי דער רעכטער זייט האָסטו אים נחת באַשערט.
האַסט זיין וועג באַשווערט מיט דעם איינציקן
טרוים פון זיינע טרוימען,
זיין לאַכנדיק שטיקל פּרייד
מיט די פּעך-שוואַרצע זונען.
און ביי דער לינקער זייט
זיין שווער-לייביק ווייב,
פון אַ שמעטל אַ נאַענטס,
וואָס האָט אים אויפגעזוכט, געפונען,
און זיך פאַרנומען צו טיילן ביסן פאַר ביסן —
אַרעמקייט.

אויף וואָס האָסטו באַדאַרפט דעם נאַרישן וויץ?
האַסט געגעבן אַ בליץ און באַשאַפן אַ שטיק אומגליק.
פון אַליץ האָסטו אים געקאַרגט.
האַסט אים געהאַלטן אין איין פאַרפאַטשן, פאַרשעמען,
און נישט דערקענען.
אַבער אַפּגעהיט האָסטו ס'נפּש זיינס,
ווייל דו האָסט אים זייער נייטיק באַדאַרפט,
צו פיר און פּערציק יאָר פאַרברענען.
ליבער, הייליקער נאַמען,
מאי קא משמע מיין ברודער בנימין?
אויף וואָס האָסטו אים באַשאַפן,
און קיין קרישקע גליק אים נישט געגעבן,
צו וואָס זיין גאַנץ לעבן פאַרשענדט?
האַסטו דווקא געוואַלט אַז ער מיטן ווייב זאלן דערלעבן
פּרייד אויף אַריבערצושוימען,
צו פירן דעם איינציקן זון
צו דער חופּה פון קוימען,
און דאַרט האָסטו זיי אַלעמען פאַרברענט.

ווידערשטאנד אין געטא

מיר זיינען געווען פארהונגערטע,
צעטרעמטע, פארשלאפטע יידן.
מיר האבן נישט געוויינט, נישט געמאכט קיין געוואלדן.
די ערד האט אונדז שמיל געהאלטן.
איצט זיינען מיר שיינע, שמאלצע,
שמראלנדיקע יידן.
מיר זיינען מויטע יידן.

מיר האבן זיך צוזאמענגעפלאכטן,
פארברודערט, פארצווייגט און געווארן
א וואלד מיט שווארצע בוימער.
דער שומר האט איבער אונדז געבוימט מיט בליצן.
נאר דער וואלד האט געברענגט אן שרעק,
דאס פייער האט צו די הימלען גענומען קלעטערן און שטייגן,
ס'האבן געזונגען די צווייגן.

מיר זיינען געווען קליינע, פארשעמטע מאמעלעך,
פארקרענקטע מאמעלעך.
צו דר'ערד געבויגענע זיידעלעך
און געשמארבענע קינדער.
מיר האבן גארנישט געזאגט,
מיר זיינען געווען אן לשון.
פלוצים האבן מיר געקראגן
א מוראדיקע און מעכטיקע שטים.
מיר האבן געשריגן העכער און העכער,
ס'איז פון אונדז אלעמען געווארן —
איין געטלעכער אנאנים.

זיי זיינען געקומען, געלאפן,
געפלויגן, געפארן איבער אונדזערע לייבער,
זיי האבן אויף אונדז געגאסן הייסן אייל.
אונדזערע קברימדיקע שטיבלעך זיינען פארשוואונדן.
זיי האבן אונדז ארומגעצונדן.
אבער מיר האבן געוואנדלט אין פייער.

211

שמראלנדיקע
יידן

ווי מיר האבן געזאגט
יעקב גלאטשטיין

די קליינע מאמעלעך זיינען געוואָרן
וואַלדיקע כאָרן.

און מיר האָבן צוזוי געזונגען:
מיר זיינען דער וואַלד
און דער וואַלד ברענמ,
און גאָט שפּאַצירט מיט אונדז
אין ברענענדיקן וואַלד.

מיר זיינען געקראַכן, געגאַנגען,
אויפגעשטאַנען צום לעצטן שטיי.
ס'האָט אונדז אויף די פיס געשטעלט
אונדזער שוידערלעכער געשריי.
מיר האָבן געשאַסן, מיר האָבן געמויט.
מיר האָבן געשאַכטן און געוואָרגן.
מיר האָבן געזען זייער בלוט,
געזען מיט לעבעדיקע אויגן.

פונקען זיינען ווי שטיקער זון געפלוויגן.
ווי וואונדערלעך דער וואַלד האָט געברענט.
און מיר האָבן געשאַסן,
מיר האָבן געזען ווי זייער בלוט איז גערונען,
זייער בלוט האָט זיך געגאַסן.

מיר זיינען שוין מער נישט געקראַכן, מיר זיינען געלאָפן,
געצילט, געשאַסן און געמראָפן.
מיר האָבן געזען זייערע טוימע קעפּ
און געשמאַרבן מיט זייער טויט
אין אונדזערע אויגן.
מיר האָבן זיך איינגעפלאַכטן, איינגעצווייגט,
מיר, די שטומע, האָבן ווי זיגרייכע קעמפער
געשריגן מיט איין שטים —
מיר, דער געמלעכער אַנאַנים.

מיר האָבן גאַרנישט געוואונען.
דער וואַלד האָט אויסגעברענט.
אַבער אין דער געמלעכער פינצטערניש
שפּאַצירן מיר קליינע מאמעלעך,
פאַרקרענקטע מאמעלעך,
צו דר'ערד געבויהגענע זיידעלעך
און געשמאַרבענע קינדער.
מיר האָבן געזען זייער בלוט
און מיר זיינען צופרידן.
מיר זיינען שיינע, שמאַלצע,
שטראַלנדיקע יידן.

מײן קינדס-קינדס פארגאנגענהייט

אין דער פארגאנגענהייט בין איך אלעמאל פארגאנגען.
ווי א וואונדער פארגאנגען.
און אין איצטער בין איך געווען א חדר-יינגל,
וואס האט געלעבט מיט גמרא-געזאנגען,
ווי א חדר-יינגל דארף לעבן,
מיט א צוגעשפארטער זון,
אין אן אויסגעטראכטן פאלאץ
פון יידישע צרות.
אוי, מײן פאלאץ האט געברענגט ליכטיקער,
ווי טויזנט-און-אייך-נאכט.
ס'האבן עלטער-עלטער זיידעס
מײנע געצונדענע חורבנות אויסגעטראכט.

213

שטראלנדיקע
ײדן

פון מײן גאנצער מי
יעקב גלאטשטיין

בין איך אונטערנגעגאַנגען מיטן ערשטן חורבן
און מיט דעם צווייטן.
מיך אליין האָט מען פאַרמיליקט אין די טויזנטער,
אויפגעגעסן אין הונגערטעג
און מיך צעזייט און צעשפרייט צווישן די פעלקער.
און סליחות און קינות און שטראַפן
האַבן אויף מיר אָנגעוואָרפן
אַשור, בבל און מלכות יון
דורך אַלע מיינע תשעה-כאבן.
און דער הונט און דער סטרוזש
און די זאַמדער שלעגערס
זיינען כסדר געווען מיינע יעגערס,
און איך — אַ קליין יידיש פיקסל
מיט אַ לעבן אָנגעשראַקן און אָנגעשפיצט,
האַב זיך באַשיצט מיט אַ ל"ג-בעומר ביקסל,
ווייל כ'האַב געמוזט וואַקסן און לעבן איצט,
ווייל אין דער פאַרגאַנגענהייט
בין איך אַלעמאַל פאַרגאַנגען —
ווי אַ וואונדער פאַרגאַנגען.

אין די מיטעלע יאָרן איז מיר באַשערט
אויג-אויף-אויג צו דערזען
מיין קינדערשן אַמאַל-איז-געווען.
מיין פאַלאַץ פון יידישע צרות
איז נישט קיין לעגענדאַרישער,
און מען ברענגט מיך אום טאַגטעגלעך
אין די צענדליקער טויזנטער.
ווי האָב איך גאַר געקענט מיינען,
אַז יידישע פאַרגאַנגענהייט
איז אַ היסטאָרישער בית-הקברות?
ווי האָב איך זיך געקענט איינריידן,
אַז ס'זוערן יידישע קינדער דערצויגן
אין לוקסוס פון אויסגעטראַכטע צרות?

אויג אויף אויג מיט אַלע מיינע אונטערנגעגאַנגען,
מיין חורבן ברענט.
באַלד וועלן מיך דערגרייכן די טויטן פון מיין צייט.
גאַט, כ'זוער מיין קינדס-קינדס פאַרגאַנגענהייט.

שיר - א געזאנג

דאס צארטע צערטל, ס'וואוילווערטל,
די זיפצליקע פידלדיקייט, פארלידלמע טרער.
שאפענס סקעלעטישע פינגער,
נאקטורנע כמורנעקייט פון קעצלדיקן באגער.
וועלטשמערץ, איידעלער ווייטיק,
צווישנזיפן פון ער און זי און בעט,
בלויע רייד, הלומות-באשייד,
רויכערן זיך אצינדערט
אין אויגן-לעכער פון יעדער סקעלעט.
וועלט, צענדליקער יארהונדערטער
האָסטו אין וואַסערע צען יאָר פארשענדט.
מיליאָנען ביכער האָסטו אויף אייביק פארברענט.

שיר - א געזאנג וועל איך זינגען
צום שאַטן פון זאכן,
צו הונגער, אויסגעצערטקייט פון ביינער און הויט,
צום טרויעריקן עכאָ פון לאַכן,
צו דער באַשמענדיקייט פון טויט,
צו דער וויסטער אייביקייט פון טויט.
שיר - א געזאנג וועל איך זינגען
צו די באַרוועסע, וואַגלערישע פים פון דער כנסת-ישראל,
צו אירע סימבאָלישע, שיר-השירימדיקע בריסט,
צו די יידישע שמעט, וואָס גאָט, איר באַשערטער,
האָט אין זיין שוועבלדיקן צאָרן פאָרוויסט.

קלויסטער-גלעקער קלינגען.
ליב-באָס, ליב-גליין-גלאַן.
רויב-דם, גלויב-פארדאָס.
ליב שכן - ליב.
שמעל אויף באַק - ליב.
פאָרגיב-לאָס, לאַס-בלומ,
זינד-פארדאָס.

גליין-גלאַן, מוראדיקע קלויסטער-גלאַקן קלינגען.
צו מיין געשאַכטענער טויב, צו דער כנסת-ישראל,
שיר - א געזאנג וועל איך זינגען.

מ'זאָגט - ס'טאָגט. דער מורח העלם.
מען זאָגט, ס'בוים זיך שוין א נייע וועלט.
אין גלויביקע, קרעפטיקע הענט
שווערע האַמערס שווינגען.
צו מיין פארפייניקטער יידישער וועלט
שיר - א געזאנג וועל איך זינגען.

שטראַלנדיקע
יידן

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

שטראַנדיקע
יידן

216

סוצקעווער

די ביקס איז לעבן דיר
א האלב-וואַכע געשלאָפּן,
ווען דו ביסט אַרויסגעקומען פון די וועלדער,
טויט-מיד
און גלייך צוגעפאלן צום ליד.
די זינגענדיקע סטראָפּן
האַבן דיין אויסעמוטשעטן גוף
נאָך לופטיקער געמאַכט.
מיט דערשראָקענע פליגל,
האַט דער יונגער שר פון יידיש
איבער דיר געוואַכט.

מיט דעם נישט-פאַרשניצטן שטיקל בלייער,
האַסטו קוים געציטערט,
איבער אָפּגעריבן שיימעסדיק פאַפיר.
א טונקל וואָרט לויכט אויף פון אַ ריר
און ווערט באַלד געפאַרט.
ס'פלאַטערט דער בלייער ווי אַ גלעט,

אין די גלויביקע הענט פון פאָעט.
ער טרייבט פון זיך הונגער, ביטערקייט און סם
און צינדט אָן די פינצטערע שורות
מיט דעם ליכט פון אַ גראַם.

דו מוזט דעם אַרעמן שרייב-וואָפּן,
דעם בלייער,
שאַנעווען און האַלמן טייער.
הונדערטער סטראָפּן דאַרפן נאָך היינט
אויף דעם צעפּאַלענעם פּאַפּיר
ווערן איינגעקריצט,
מיט דעם לעצטן שטיקל בלייער
וואָס איז נישט פאַרשניצט.

אַ קליינע פאַרוואַרלאָזטע קלויז,
אין ליידיקן ארון קודש ציינדלט אַ דערשראָקענע מויו,
דורך דער צעבראַכענער שויב סאַזשעט אַ פינצטערניש אַרײַן.
דער שר פון יידיש האָט נייע שיימעס אויפגעקליבן
און געבענטשט דעם קליינעם בלייער
ער זאָל נישט ווערן אויסגעשריבן.

אין דער אַך-ניסימדיקער, פאַרשוועכטער קלויז,
האַט דער שרייבער אין דער פינצטער געזען,
ווי די אַלמע, פאַרשיימעטע אותיות האָבן זיך אויסגעריבן,
און אויף קלאַר פּאַפּיר
האַט דאָס שטיקל שרייבפּענדל אַ גאַנצע נאַכט געשריבן
און זיך נישט אויסגעשריבן.

דער יונגער שר פון יידיש
האַט זיך קוים איינגעהאַלמן
צו געבן אַ גלעט
די צעפּאַטלטע האָר פון פּאַעט.
ער האָט געלאָזט פּאַלן
אַן איינציקע, שמילע טרער.
נישט נס-חנוכה,
נאָר נס-סוצקעווער.

217

שטראַלנדיקע
יידן

פּון מײַן גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

ווי די ביימער

און אז די פלימים זיינען נאָענט צו דער מוטער רחל צוגעקומען,
האַט זי אינגאנצן אויסגעזען ווי ארץ ישראל ערד.
אַ פרייד האָט זיי אַלעמען אַרומגענומען,
וואָס ס'איז זיי די שמחה נישט געוואָרן פאַרשמערט,
וואָס זיי האָבן די לעצטע האַפענונג נישט פאַרלוירן.
ווייל זי האָט דאָס געשטאַלט פון דער מאַמען
אַלין נישט אָנגעוואוירן.
דאָס איז דער טייטש פון מאַמע-ערד,
וואָס בלייבט אייביק געטריי,
וואָס וואַרט אויף אירע קינדער,
פון דייטשלאַנד, פּוילן, אונגאַרן, סלאָוואַקיי.

אַבער אז מען האָט די קינדער מיט געוואַלט,
גענומען רייסן פון דער ערד ווי די ביימער,
האַט זיך נישט רחלם בעטנדיק געוויין,
נאָר אַ געלעכטער דערהערט.
יא, די וויינענדיקע מאַמע האָט צום ערשטן מאל געלאַכט,
וואָס מען האָט אַלע צעזייטע און צעשפרייטע בענקשאַפטן,
צוריק צו אירע אַרעמס געבראַכט,
נאָך אַזויפיל פאַרפייניקטע יאָרן.

און אז מען האָט זיי פאַרט מיט געוואַלט אַפגעריסן
און די שקלאַפן-שיפן זיינען אַפגעפאַרן,
האַט זיך אַ צערטלעך ליכט איבערן גאַנצן לאַנד צעשטראַלט.
מוטער רחל האָט געגעבן צום הימל אַ טרייסטנדיקן בליק.
אַזעלכע קינדער וועלן קומען צוריק.

כ'זויים נישט ווי מען רעדט צו א טויטן שרייבער,
שרייב איך צו דיין לעבעדיקן מאַנומענט.
אפילו ווען מיר זאלן זיין יורשים-איבערשרייבער,
האָבן מיר דיך אויפגעבויט,
מיט דער פרייד פון אונדזערע הענט.

ביסט גרעסער נאָך ווי דו ביסט געוועזן,
ביסט הייליקער פון שרייבעריי.
מיר האָבן אונדזער געזאָנג אין דיר אַריינגעלעזן,
דורך די טויטע יאָרן וואָס זיינען פאַרביי.

די וועלט איז נישט אונדזערס.
אויף די זאָמדן קריצן זיך נישט איין אונדזערע טריט.
אַבער אָן דיר וואָלטן מיר געווען נאָך ווייניקער,
מיר וואָלטן געווען צעטיילטער, נישט אייניקער,
ווען וואָלט אונדז נישט געשאַנקען פון יידיש דאָס געמיט.
יידיש לעבן, האָסטו געלערנט,
איז מאַרגנדיק אין יעדער היינט.

אונדזער מתנגדישקייט האָסטו פאַרחסידישט,
אונדזער דראַנג צום דרויסן — פאַריידישט,
אונדזער האַפט פאַריום-טוכט און באַשיינט.
מיט יונגשאַפט האָסטו באַחנט
דעם פאַרבייזטן ספר.
מיט דיין שעפּערישן אַ סך,
פון אַ פולער האַנט,
האָסטו געגעבן אילוזיע פון לאַנד
צו רוחניות פון שפּראַך.

ביי זיך אַליין האָסטו כסדר געבאַרגט פייער,
פון ליד צום מעשהלע,
פון מעשהלע צום שפּיל,
פון שפּיל צו נעאַ-יידישן סטיל,
צום מאַיעסטעטישן שמעל,
צום וועגווייזערשן באַפעל,
צום ווייטסטן נישט-הי,
צום העכערדיקן פלי.

ס'האָט דיר געפאַסט די פעלערניע,
ווען ביסט געקומען מיט קינסטלערישער מינע,
און מיט לעבעדיקן ווילן
איינצושטילן די מתים אין פאַליש און אויפן אַלטן מאַרק.
ליב איז אונדז די לאַסט פון דיין גרויסקייט,
דיין דענקמאַל אויף אונדזער קאַרק.

219

שטראַלנדיקע
יידן

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

זיצט אן אלטער פאסטעך

זיצט אן אלטער פאסטעך,
שוויצט איבער אן אקראסטיך
און רוקט אויף ביידע באקן.

מיין ליבער, וואוילער יודע,
וואס האקסטו אזוי די מעודה?

— גערן וואלט איך דיר געענטפערט זרגונית,
נאר כ'בין נעבעך געניזוקט אויפן לשון —
כ'קאן ניט.
ס'א מעשה שהיה.
יונגערהייט האב איך חתונה געהאט מיט א גויע,
א מעכטערל פון א לבן הארמי.
ס'מעג א רוח אין איר געפייגערטער מאמע,
מיינע נאמנות.
און היות ס'איז מארגן א תענית,
און מ'איז דאך עפעס א יידישער פאסטעך —
פארפאסט איך.

און ווער האט אזוי יונג פארקנסט דיר,
אדוני פאסטעך?

ס'א מיאוסע מעשה.
ס'איז געווען צעקה הנערה.
אירע אחים האבן מיר געוואלט
ברעכן רוק און לענד,
און מיר מאכן א שיינע טהרה.
די אלטע, אלטע מעשה,
א שיקסע און דער יצר-הרע,
נאר וואס איז שייך באלאקן?
מיר האבן שוין פינף בנים
קיין עין הרע.
איצטערט איז זי שוין נישט קיין שיקסע
רק אן אלטע גויע,
און איר שיינקייט איז א מעשה שהיה,
אצינדערט ברויך מען האבן צו איר

א דעמבענעם יצר-הרע.
בין איך אויף געהאקטענע צרות,
ווייל כ'בין א יידעלע קאטארע.

ס'מאכט זיך, ס'פארלויפט זיך,
ס'טומט אפאל פאסירן,
ס'קומט אפאל פאר,
ס'געשעט אפאל, ס'טרעפט זיך,
ס'פארדרייען זיך די געהירן,
מ'פאלגט נישט טאטע-מאמע,
און נישט מיט זיינס גאל,
נעמט מען א ליבעניו פירן.

אונטער דעם-א בויס.
פלעג איך גאנצענע טעג זיצן
און מיט מיין פאסטער-שמאק,
דעם זאמד צעצוקריצן —
זי האסט דיך, זי ליבט דיך.
זי ליבט דיך, זי האסט דיך.
דו אלטער גלאמפ, דו נארישער פאסטער.

די היץ איז געשטיגן.
זיבעצן פאסטעכער,
ארום די קעפ נאסטיכער,
יאגן פון זיך די פליגן.

דאס זשוואווע פאסטעכל,
פארענדיקט אזוי די מעשה:
היינט נאך הצות,
אויב ס'וועטער וועט נישט שמערן,
ווע'מיר צו קבורה פירן יידיש,
ביים שיין פון א לאמטערן.

ס'איז סך-הכל, ארונטער פון מארק,
נפטר, הלך לעולמו,
ס'איז די אונטערשמע שורה —
היינט ביינאכט פירן, מיר מערצישעם,
יידיש צו קבורה.

און דו, פאלג מיך, לעמאנעשעם,
מעגסט אויך שוין האבן
זרגונות אין ויאמר.
גיב א זעץ דעם גלאטשטיין איבער —
אויף יעקב כדרלעומר.

221

שטראלנדיקע
יידן

פון מיי גאנצער מיר
יעקב גלאטשטיין

וויין פון לידער-ביכער וואָס כ'האָב געזופט מיט יאָרן צוריק

בוך איינס

גרינער אומעט פארט אין טרויעריקע קאליאסן.
לאמטערנעס ווי פויערישע אפגעטער קאפטשען אויף די גאסן.
א וויינענדיקער בעטלער גייט אהיים זיך לויזן.
דער דיכטער שפאצירט אין סאמעטענע הויזן.

א נאכט, א געל-רויט לעבן.
מיט א ווערך האסטו מיר אלץ אריבערגעגעבן.
דורך א פענצטער שטומען פארהלשמע רויזן.
דער דיכטער שפאצירט אין סאמעטענע הויזן.

א, דינסטמויד מיט נאזלעכער פארפומירטע,
מיט דינע רויטע הענט פון ארבעט אויסגעשמירטע,
צאם אין מיר דאס יינגלשע ברויזן.
דער דיכטער שפאצירט אין סאמעטענע הויזן.

דער זיידע גרעפצט נאכן עסן.
בענטשן, קריאת-שמע לייענען האט ער לאנג פארגעסן,
פון זיין פראסטער לילקע נעמט א קלוגער רויך זיך קרויזן.
דער דיכטער שפאצירט אין סאמעטענע הויזן.

נאכטיק טענהט דער שמעטניק מיט הארצרייסנדיקע גערוכן,
די באַבע פארראשטשינעט א פעטן ראזשינקע-קוכן.
פארוואַלקנטע ווייזהייט נעמט זיך שיילן און אנטבלויזן.
דער דיכטער שפאצירט אין סאמעטענע הויזן.

די גרויזאמע געבורטן זיינען אלע אבארטן.
ס'גאנצע קרוכלע לעבן איז א שפיל אין קארטן.
ס'זיינען געווינסן און פארלוסטן שאלאמויזן.
דער דיכטער שפאנט אין סאמעטענע הויזן.

בוך דריי

דאס יינגל אין אים האט אלץ געוואלט
ס'מעלערל פון הימל,
אבער אים אליין האט שוין פארבייכלט
א געזעטיקטע גענוגשאפט.
זיינע אויגן זיינען געווען פארלאפן
מיט א געזייערטער קלוגשאפט —
נישט אזוי פון ביכל ווי פון פלעשל.
פינגער געפלינקט פון קארטן מעשל,
האבן זוכנדיק געבעטן צומרוי.
נאר צו אן איבערגעברענטער שטרוי,
גיי זיי צומרויאיק.
גיי כאפ א טאנץ,
מיט דער גנבישער עלעגאנץ.

קאנאסור פון די שענסטע קראוואטן,
דערהערער פון די שמילסטע אקארדן,
מבין אויף די סובטילסטע אראמאטן,
(— אויף קעז און בעז און בעז און קעז —)
פארערער פון דעמעקטיוו-געלייזטע מארדן.
ער האט געזונגען:
נעם אויף דער דלאניע ס'גאנצע לעבן דיינס
און פארלאך עס.
ער האט דערזען דעם טויט,
ווען ס'טרויעריקע לעבן זיינס,
האט קוים אפגעדאוונט שחרית.

מאצארט

מ'האט זיך מיר געהלומט,
גויים האבן מאצארטן געקרייציקט
און אים באגראבן אין אן אייזל-קבר.
נאך יידן האבן אים געמאכט פאר גאטס מענטש
און זיין געדעכעניש געבענטשט.

זיין אפאסטאל בין איך איבער דער וועלט געלאפן
און באקערט יעדער איינעם וואס כ'האב געטראפן.
אומעטום וואו כ'האב געכאפט א קריסט,
האב איך אים געשמדט אויף א מאצארטיסט.

ווי וואונדערלעך איז פון געמלעכן מענטש
זיין מוזיקאלישער טעסטאמענט,
ווי דורכגענאגלט מיט געזאנג
זיינען זיינע ליכטיקע הענט.
אין זיין גרעסער גויט,
האבן ביים געקרייציקטן זינגער
געלאכט אלע פינגער.
אין זיין וויינענדיקסטן טרויער,
האט ער נאך מער ווי זיך אליין
ליב געהאט דעם שכנס אויער.

ווי ארעם און ווי קארג,
אנטקעגן מאצארטס פארבלייב,
איז די דרשה אויפן בארג.

225

שטראנדיקע

יידן

יעקב גלאטשטיין
א. טאצער מיר

שטראלנדיקע
יידן

226

שאפען-נאקטורן

א

וועסט קומען מיט קליינע רייד
און שלעפעריקע אויגן,
וועסט מיר ברענגען פולע אוצרות נאכט.
זע, וויפיל שעמעוודיקע פרייד פאר דייע דינגער
האב איך מיטגעבראכט.
אזוי וועסטו זאגן
צו דיין שווייגנדיקן באזינגער,
וואס ווארט אויף דיר אילע נאכט.

צערטלען וועל איך
די געוואגטקייט פון דייע בארוויסע פיסלעך,
ווען וועסט אנמלויפן פון טאטנס הויז,
כ'וועל דיר לייענען אלע שענסמע גרימלעך,
וואס כ'האב דיר קיינמאל נישט געשיקט.
איינ-אמעס ביסטו געלאפן איבער א שווארצער בריק,
כ'וועל דיר שוין קיינמאל נישט לאזן גיין צוריק.

אינדערפרי וועלן ערשמע מאַגלעך
 וואַרעמען די קאַלמע שויב,
 צוגעדעקט מיט אַ שטיילן טונקל
 וועט עפענען די אויגן אַ דערשראָקענע טויב.
 און איך וועל קוים זיין לעבן דיר,
 אזוי קוים אַז דו וועסט זוכן מיין קול,
 און איך וועל זיך דיר איינדאַכטן
 ווי אַ מעשהלע פון אַמאַל.
 און איך וועל זיך דיר איינדריםלען
 ווי אין פאַרנאַכטן אַ שווייגנדיקער בוים.
 ווי אַ צימער פון אַ צווייג,
 קוים,
 ווי אַ שלאָפנדיקער בוים.

ב

אין די פאַרנאַכטן קומען אונדזערע לעכנס אַנטקעגן
 און זיצן אין שאַטן.
 מיר שווייגן. ס'איז אונדז ריידן פאַרבאַטן.
 דיין קלוג טראַכטן איז דער וויסער וויין
 פון מיין זיין.
 כ'זיפ דעם קילן געטראַנק
 און שרייב אַפּ דיין יעדער געדאַנק.

אַ וואונדערלעך, וואונדערלעך.
 ווי ס'פאַרן זיך אונדזערע מעג
 און ווערן נעכט.
 פונווייטן זינגט אַ שטילער ברעג,
 אַבער מיר גלויבן קיינמאַל נישט יענעם וועג.
 אַ וואונדער, נאַכטיקער וואונדער,
 מיר עלטערן זיך באַזונדער,
 יאָר איין יאָר אויס,
 און צוזאַמען ווערן מיר יונגע פרייד.
 ווי וואויל דו טראַכטסט מיך
 אויף די כוואַליעס פון דינע שמומע רייד.
 איז וואָס אַז איך בין נישטאַ?
 אַז דו ביסט נישטאַ?
 די נאַכט אַליין איז דאָ.
 און אין איר זיינען מיר
 פאַרפלאַנצט ווי איין שאַטן פון אַ בוים.
 קוים, קוים.

227

שטראַלנדיקע
 יידן

פון מיין גאַנצער חיי
 יעקב גלאַשמשיין

Handwritten text in a stylized, possibly cursive or decorative script, centered on the page. The text is rendered in black ink on a white background. It appears to be a single line of text, possibly a signature or a decorative flourish.

סיידישע ווארט

סיידישע ווארט בליט אויף א מאנדלשמעקן.
און יעדער ברכה איז בא'מעמ'ט,
יעדער קלה איז געגראמט,
יעדער ווארט טוט שמעקן,
יעדער ווארט טוט טריפן,
און יעדער ווארט איז באזאפט
מיט באכעשאפט.
א, געטרייע לאנדשאפט פון אמאליקייט —
אין א זאמדיקן מדבר.

אין א מדבר בליט א מאנדלשמעקן,
און אויף אים שפראצן יידישע ווערטער.
א וואנדראוויג אויף א קעמל
צוט אהין ווי צו זיין באשערמער.
און ארום דעם שמעקן וואקסן
זיסע קריימעכצער,
און עסט מען זיי, עפענען רעמענישן
זייערע באמייטעכצער,
און אלע פארהוילענע נישטוויסערייען
ווערן סאמע קלארע פארשטיימזיכער.
און אלץ ווערט כדאי,
און אלץ ווערט האפט,
אלץ ווערט אנגעיאָרנט
און אנגעטרונקען מיט פרייד
פון באכעשאפט.

דער וואנדראוויג שרייט אריין אין דער גאכט
און טוט וועקן —
הוי, ווייגעשריגן,
אין דער מדבר בליט א מאנדלשמעקן!

איז געזעסן א ייד איינער אליין,
 אויפן שוועל פון זיין הויז.
 זיין באַרד איז נאָך געווען שוואַרץ,
 זיינע אויגן יונג.
 ער האָט נישט געהאַט נישט קיין ווייב,
 נישט קיין קינד.
 איז ער געווען טרויעריק און ריין פון זינד.
 איז ער געזעסן אייניקער אליין —
 עלנד.
 הייבט ער אויף די אויגן צום הימל,
 זעט ער ס'רייט שוין אַן די נאַכט.
 באַלד וועט די מלכה שבת פאַרבייטאַנצן
 און זאָגן — גוט שבת.
 און נאָך איידער ער וועט דערזען איר שוינקייט
 און איר לויטערקייט,
 וועט זי שוין זיין העט.
 און ער וועט בלייבן אייניקער אליין —
 עלנד.

233

געדענק יידער

פון מײן גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

האַט ער אזוי געזונגען :
 צו דער שטילער וועלט,
 צו דער גרויסער וועלט,
 צו דער גרויסער, גרויסער וועלט,
 גוואַלד, איז דאָס אַ טייערע וועלט.
 אַבער וויי מיין לעבן, וואָס האָב איך נעכעך פאַר אַ ווערט ?
 מיינע שבתים זענען מיר וויסם,
 מיינע ימים-טובים פאַרשטערט.
 איך בין דאָך אַן אַפגעריסן צווייגל,
 אַ בידנע פייגעלע אין אַ שמייגל,
 בין איך דאָך איינינקער אליין —
 עלנד.

און ווי ער זינגט אזוי
 קומט אָן די מלכה שבת.
 און זי איז יינגער פון אלעמאַל,
 און שעמעוודיקער ווי אלעמאַל,
 זי פאַרהאַיעט זיך פאַר זיין שוועל אַביסל,
 זי בייגט זיך אָן און גיט אים אַ קוש אויפן שמערן,
 דעם ייד מיט דער שוואַרצער באַרד
 און יונגע אויגן.

זיצט אזוי דער ייד אין אַ זיסער שלעפּעריקייט.
 ער ווערט מיד און מידער,
 אַ פריידיקע וואַרימקייט צעגיסט זיך אין זיינע גלידער.
 אים ירצה השם, באַלד אויף דער פולער וואַך,
 וועט ער פערד און וואַגן שפאַנען
 און היימיץ — אַוועק פון דאַנען.
 איי וועט ער די פערדעלעך דערלאַנגען אַ מרייב
 און ער וועט פאַרן און פאַרן זוכן אַ ווייב.
 איז דאָס, קיין עין הרע, אַ וואוילע וועלט.
 גוואַלד, איז דאָס אַ טייערע וועלט.
 און ס'איז נישט גוט צו זיצן איינער אליין
 אין אַ גרויסער וועלט.
 איינינקער אליין —
 עלנד.

דער רייזעמאן

געקומען צו פארן א רייזער פון ווייט,
געווען אין וויינע, בערלינע, כינע, פאלעסטינע,
אומעטום געווען און אומעטום געוואן,
אלץ געזען און אלץ געזאן —
דער גרייזער ווייזער רייזעמאן.

שמעלט אים אפ א יידל אין גאס:
— האסטו געזען דאס צויבערפאס?
אוואדע, וואדען?
אוואדע, וואדען?
אלץ געזאן און אלץ געזען,
אליין געזען דאס צויבערפאס
מיט דעם גילדענעם עפלקוואס.

235

געדענק
לידער

יעקב גלאטשמייין
פון מיין גאנצער מיין

דערציילט אזוי דער רייזעמאַן :
געיאָזדעט מיט וואָגן,
און געיאָזדעט מיט באָן,
אומעטום געווען און געוואָן,
מיט די אייגענע אויגן אלץ געזאָן.

שמעלט אים אָפּ אַ דייטשל אין גאַס
און זאָגט אים : — מאַגע
איך אינען שמעלן אַ פראַגע ?
זאָגט דער רייזעמאַן : — אַדעראַגע
מיט דער גרעסער פאַרגענאַגע.
מאַכט דאָס דייטשל אַט אזוי :
— האַסמו געזען די קופערנע פרוי ?
גיט זיך דער רייזעמאַן ביי דער באַרד אַ גלעט
און זאָגט מיט אַ שמייכל : כ'מאַך אַ וועט.
אָוואַדע, וואַדען ?
אָוואַדע, וואַדען ?
אַלץ געזאָן און אַלץ געזען.
אַליין געזען די קופערנע פרוי,
ווי איך בין אַן אַלמער גוי.

דערציילט אזוי דער רייזעמאַן :
גערומן אויף פערד, אונטער דער ערד,
געווען אין האַצים, אין פלאַצים,
אין רייסן, אין פרייסן,
אין אונגאַרן, קירע, און שושן הכירה,
אומעטום געווען און געוואָן,
מיט די אייגענע אויגן אלץ געזאָן.

אין שענקל איינער אַליין
זיצט דער רייזער איבער אַ גלעזל וויין
און טראַכט : וואָס-זשע וועט מאַרגן זיין ?
אַלע ליגנס אויסגעלייגט,
אַלע דערציילענישן אויסדערציילט,
אַלע לענדער אויסגעטראַכט,
אַלע ריזן אויסגעדאַכט.
אַ מכה געזען און אַ מכה געזאָן,
נישט געווען און נישט געוואָן —
דער גרייזער, ווייזער, רייזעמאַן.

קליינע נאכט-מוזיק

א

פארשאטן מיך, פארטונקל מיך, פארשווינד מיך.
איך בין צו קליין צו לעבן גרויס.
געשע ארום מיר וואס ווייניקער,
פלאטער ארום מיר סודות פון קלייניקייטן.
גיב מיר אפ מיין חלק וועלט
אויף א קליין טעלערל,
און צאפל מיך ארום מיט זונאוויפגאנגען.
פארגאנגן, רעגנס, שלאף.
גיב מיר דאס קלענסטע בעמל.
כ'בין צו קליין צו לעבן גרויס.
גיב אויף מיר א שטילן בלאז
און לעב מיך אויס.

ב

ס'זיינען אנגעפלוין די פינגל,
מיט דעם פארנאכט אין זייערע
זינגדיקע העלדזלעך.
א העזל ווערט פארגליווערט פון שרעק
און קייקלט מיט די אויגן.
ס'פעלד ליגט אפן
אנמקעגן א רויט-צעפאסמעוועטן הימל.
א דארף-פידלער גייט אהיים,
מיט דער לאסט פון אויסגעשפילטע לידלעך.
די נאכט קומט אן ווי א דין גלעקל.

ג

א איך בין, איך בין.
טרויעריק בין איך און קוים-קוים זינגעוודיק.
דער איטאליענער פירט אהיים ס'קליינע מאלפעלע,
און איך זייץ פאר מיין הויז
און באד זיך אין שטילקייט.

237

געדענק-
לידער

יעקב גלאטשטיין
א. מאצער מי

ס'קליינע מאלפעלע האָט א קלוג עקל
און ס'גייט בריה'ש אויף צוויי.
די נאָכט וואַקסט אָן אויף מיר שוואַרצע פליגל
און איך שוידער-אויף ווי אַ פלעדערמויז.

ד

ס'זייגן ווייגן, שמילע ווייגן,
שלאַפנדיקע ווייגן,
די נאָכט איז געבליבן הענגען אויף אַ שטיק הויז.
אַ פענצטער ווערט זיך מיט אַ ביסל ליכט.
די קינדער האָבן טייערע קעפלעך —
אַפילו אין דער פינסטער ווייסן זיי אַלץ.
וואוילע קינדער מיט צוגעמאַכטע אויגן
און ליכטיקע שרעקן.

ה

פאַרווער מיר נישט
צו זיצן אין דער פינצטער און טראַכטן.
דו וועסט נישט קומען צו מיר.
אַפילו אין שלאַף וועסטו
פאַר'עקשנ'ט נישט קומען צו מיר.
פאַרזאָג מיר נישט מיטן האַרבן וואַרט,
איך וועל דיך אויסטראַכטן
פון קאַפּ ביז די פיס
און איך וועל דיך איינראַגלען לעבן מיר
ווי אַ שלאַפנדיק קעצל.

ו

אַ קליינער, טרויעריקער רב
זיצט איבער א ספר'ל און געניצט.
אַ זילבערנע אשה שטייט פאַרגליווערט אין ווינקל,
מיט אַ געקאַכט הינדל אין טעפל.
זי זינגט אַ שאלה.
טראַ-לאַם.
דער רב דרימלט איין.
די אשה זעצט זיך אַוועק אויף אַ פייערטאָפּ,
מיט רויט-שוואַרצע, צעבלאַזענע קוילן.

ז

מייערע נאָנע, מיט די קינדישע פיסלעך,
 און אלטן קעפל.
 די נאכט באלאסטיקט דיך ווי א שווערער צלם.
 דו עפנסט א קליינע מיר
 און פאלסט אוועק אויף א שמאל בעטל.
 אין ווינקל הענגט א שווערער, רויטער לאמפ.
 דו ווערסט לייכטער און לייכטער.
 דיין אלט פנים
 ווערט פארטריפט מיט שלאָף.

ח

א קליין פענצמער, א זיכער מויל,
 א רואיקע באַרד.
 די אלטע נאכט איז נישט זיין לעצטע.
 דאָס זיכערע מויל זינגט:
 ס'איז דעם זינדערס וואוילזיין,
 א הויז פון קארטן,
 אכער מיין טרויעריק שיפל
 וועט זיך דערשלעפן צו א באַרטן.
 וועסט אונז אלעמען קעריק
 פירן אין דיין ליכטיקן האַרבעריק.
 דאָס זיכערע מויל איז זיכער מיטן מאַרגן.

ט

פארצן א דאָרף מיט שווייגנדיקע בלומען
 און טאָג און נאכט דרייט זיך דאָרט א קליינע מיל.
 געבויענע עקסלעך קייען זיסע גראָזן
 און דער פארנאכט גרילט אין דער שמיל.
 דאָס איז א וועלט פון זינגנדיקע צייכנס.
 טירלעך שטייען אָפן ווען די נאכט רייט אָן.
 א גרייז-גרויער מאַן פארשווייגט זיין אלטן הונט,
 וואָס איז סיי-ווי אין זיך פארטאָן.

י

זאל איך בענקן נאָך יענער פארטרויעריקמער פרייד,
 וואָס האָט פארגעהיימט דעם קלאַרסטן זאלבעצווייט
 און פארטרערט דעם שענסטן שמייכל?
 די אומזיכערקייט איז געווען אייביק,
 און אין דעם אייביק איז געלעגן דער פארבונד.

239

געדענק-
 לידער

פון מיין גאנצער
 יעקב גלאַשמייין

איצט איז די פרייד אַ פריילעכע
און יענער וואונדער פון טרויער
איז פארקינדישט.
און אלץ איז קלאַר
און דער זאלכעצווייט איז געזאָנג.
אַבער דער אייביק איז פארוואַלקנט
מיט פאַרגאַנג.

יא

דאָס טרויעריקע ווייב האָט געציילט קליינע זילבערלעך
און אַרויפגעבראַכט שוואַרציק ברויט מיט פוטער.
די פאַרע פון דער הייסער טיי האָט פארוואַלקנט
די באַגענדדיקע מוטער.
כ'האַב געהערט אירע קליינע רייד.
די נאַכט האָט געדולדיק צוגעוואַרט.
זי האָט זיך אַנגעבויהן איבערן בעט
און דעם צודעק אַוועקגעשאַרט.

יב

געטרוי מיר פונדאָנען אַהין
און עמלעכע טריט ווייטער.
כ'גי אליון און וועל דיך נישט נאַרן.
כ'וועל דיר ברענגען מיון אַפן פנים
און דו וועסט אַנען אלע דערפאַרן.
איך בין אַנגעטרויעריקט מיט ביכער,
און אַנגעטרונקען מיט וויין פון צייטן,
און איך בין פלעגמאַטיש ווי אַ קאַץ,
וואָס לעכט אויף אלע גרייטן.
זע, ווי איך קום צוריק צו זיך
צום וואונדער פון ערשטן פינטל.
פאַרמאַך דאָס פענצטער, ליבער פריינט,
און היט מיך אויס פון מינדסטן ווינטל.
און אינדערפינצטער זענען מיר צוויי,
וואָס קען נאָך זיין ווייניקער און מינער?
צו אלע נישט-געזעטיקטע פאַרזוכערם
בין איך דער האַרציקסטער פאַרגינער.
לאַמיר אַנזאַמלען דעם שלאָף
און רייטן אין אַן אייגענעם גאַרטן.
און אינדערפינצטער וועלן זיך קושן
די געמעגטן מיט די נישטגעטאַרטן.

גרויסע וועלט פון שטילן וואונדער

נישט אויסגעפייניקט — אויסגע'תענוג'ט האָב איך דיר,
וואונדער אויף מיין צעשפיגלטן דאָך.
אַ פויגל פאַר'חלומ'ט אַ שלוק רעגנבלייב אין זיין ליבן האַלדז.
איך שפיגל זיך אין מינדסטן טראָפּן
און זע די גרויסקייט וואָס האָט זיך פאַר קליין פאַרשטעלט.
אין די דלד אמות פון מיין בענקען,
שפרייזט די רחבות פון גאַר דער וועלט.
אַרויס דורך טיר און פענצמער,
זינגט דאָס פעטימע וואונדער פון מיין געצעלט.

אַרום מיר פאַרפויערמע שטילקייט.
עס אַטעמט בלום אין בלי און ס'לעבט בלום אין וועלק.
אַ מאַן טראָגט אַ שעפל מיט שוימיקן געמעלק
און כאַפט מיך אויפן שאַרף פון זיין גוטמאַרגן.
אַ פאַרוואַלקנטע פרוי צופט די סטרונגעס פון אַן אייטערדיקער
האַרף.

אַ קינד שפילט זיך מיט די הענטלעך אין אַ וויגל.
געגודער פון געפליגל.
געזענג און געמענג פון הענער און הינער,
קאַטשקעס און גענז.
ס'איז גרויסער מאַג.

אַ פלאַמער איז אַנגעפלוויגן און אוועק.
אַ מיידל מיט טרויעריקע אויגן
שירעמט זיך קעגן זון מיט אַ גרינעס הום.
זי זינגט פאַר זיך און אויף די וועגן קומט
אַנטקעגן איר געזאַנג :

צו דער וועלט פון אַזויפיל ליכטער,
איז געקומען אַ פאַרנאַכט אַן אומגעריכטער
און פאַרשוידערט מיט שטילשווייג און דערוואַרטן.

241

געדענק
פידער

י. ט. מאצער לוי
יעקב גלאַטשטיין

געדענק
לידער

242

און א נאכ'קול ענטפערט אָפּ :
די נאכט פינצטערט איבער שמילע ברויטן.
אייביק איז מײן וועלט פון ליכט.
איבער אלע דיינע משוגע'נע טוימן,
גייט אויף מײן שטערן אומגעריכט.

דאָס מיידל מיט דעם גרינעם הוט פארשאַמנט
איר אייגן געזאַנג :

די גרויסע וועלט פון שמילן וואונדער,
פלעמלט אין פארנאכטיק ליכט.
און אין יעדער פארדרימלען אויג באַזונדער,
שטערנט-אויף אַ חלום אומגעריכט.

דאָס נאכ'קול ענטפערט אָפּ :
אויף די ביימער זינגען טונקעלע קרוינען.
די דעכער שפּיגלען זיך אנטקעגן נאכט,
און אלע קליינע באַטאָגיקע לוינען,
ווערן איצטער וויינענדיק פארלאַכט.

דעם אַוונטיקן דועט טראַכט איך אַן אַזוי אויף זיך :
ווי ווייניק וועלט ס'איז מיר באַשערט,
ווערט דאָס וואונדער נישט פאַרקליינט.
און האָב איך עפעס באַזונדערט און צעשמערט,
ווערט עס איצטער צוריקגעבויט און פאַראיינט.

דאָס מיידל זינגט מיט רופנדיקע ליפן.
דאָס לאַרעליי-קול שלעפערט און שרעקט.
מיינע אויגן ווערן זעעוודיקער און גרעסער,
מיינע אויגן ווערן אויפגעפלעקט.
דאָס מיידל פאַרשווינדט, דאָס נאכ'קול פאַרמונקלט.
די נאכטיקייט ווערט אַפּגעהילט פון טאָג.
און צו דער באַפעלערישער שמילקייט
גיב איך אַזוי אַ זאַג :
גאָט פון אַלדי רוען,
פאַראיצטיק מיך אויף שטענדיק,
מיט מײן חלום און מיט מײן וואָר.
דעם לעצטן ניגון לעש אויס, פאַרענדיק,
און פאַרגליווער מיך אויף טויזנט יאָר.
און טויטערהייט וועל איך געדענקען
דעם אַוונטשיין אויף אַ ליכטיקער וועלט,
און יאָר איין יאָר אויס שטאַרקער בענקען,
נאָך דעם פעטימן וואונדער פון מײן געצעלט.

צו א שוועסטער אין ווייטעניש

איך שיק דיר א פאר ווערטער — פיל אויסן בויגן.
דיינע דערשראקענע צעפלעך
זענען יינגער פון דיינע אויגן.
דיינע באקן זענען קראנק.
שרייבסט מיר טויזנט בריוו אין געדאנק
און מעקסט זיי אויס מיט א שמייכל.
וואקסט יעדער טאג מיט די גראזן,
אבער ביי מיר ביסטו אלץ
א מעדאליאן אויפן האלדז,
וואס דערמאנט.

און איך, וואונדער איבער וואונדער,
בין פון דיר נישט ווייט און נישט נאנט,
נאר באזונדער, אומגליקלעך באזונדער.

243

געדענק-
פידער

פון מירן גאנצער חי
יעקב נלאטשטיין

פירנערקריג

וועסט איבער מיר נישט געוועלטיקן
מיין ברודער קין.
אין יעדער דור וועל איך מיט דיר דעם קאמף באנייען,
בזו ס'וועט אַמאָל פאַרמענטשט ווערן דער טרויעריקער וואַלד.
מיין טויט הערשט איבער דיר און איבער דיין שלעכץ.
פאַרשוועכט האַסטו אונדזער יונגע ברודערשאַפט.
די מאַמע וויינט ביי אונדזערע לידיקע בעטן,
ווייל דו ביסט אַרויס אין פעלד זיך פאַרוועטן,
מיט אייגן פלייש-און-בלוט —
וואָס איז ליכטיקער, פינצמערניש צי ליכט,
וואָס איז האַפטיקער, שלעכט צי גוט ?
אַז איך וועל זיין טויזנט מאל טויט,
וועסטו אַלץ זיין טויטער,
און דיר וועט אַפּמעקן דער מאַג
און מיר וועלן לעבעדיקע שמעלן בליענדיקע מאַנומענטן.
ס'זעצט מיין קרבן דיר אין די נאַזלעכער.
ס'איז פאַרנאַכט און ערב-לעבן און ערב-פרייד.
הער ווי מען זינגט אין שלאַכט לעבן אונדזערע היימען,
דאָס זינגט די פרייד פון טויט וואָס האַט אַ מאַרגן.
אַבער היינט, ברודער קין,
איז די נאַכט קיינעמס און דאָס שטיקל ערד איז קיינעמס.
הער זיך צו ווי ס'קלאַפט דאָס ערלעכע האַרץ פון אַ לאַנד.

די נאַכט בליצט מיט ליכטיקע ביקסן.
באַמבעס פלאַנצן געוויקסן אין רואינען,
וואָס נישט זיי גרינען,
נאָר גייען אויף אין דערשראַקענעם רויט.
קינדער זיינען שמיל.
און אַז קינדער זיינען שמיל
איז מורא'דיק שמיל.

א גוטע נאכט, וועלט

אפריל, 1938

א גוטע נאכט, ברייטע וועלט,
 גרויסע, שמינקנדיקע וועלט.
 נישט דו, נאָר איך פאַרהאַק דעם טויער.
 מיט דעם לאַנגן כאַלאַט,
 מיט דער פייערדיקער, געלער לאַט,
 מיט דעם שטאַלצן טראַט,
 אויף מיין אייגענעם געכאַט —
 גיי איך צוריק אין געטאָ.
 וויש אָפּ, צערטעט אַלע גע'שמד'טע שפורן.
 כ'וואַלגער זיך אין דיין מיסט,
 לויב, לויב, לויב,
 צעהויקערט יידיש לעבן.
 חרם, וועלט, אויף דייע טריפה'נע קולטורן.
 כאַטש אַלץ איז פאַרוויסט,
 שטויב איך זיך אין דיין שטויב,
 טרויעריק יידיש לעבן.

חזיר'ישער דאַטש, פיינמלעכער ליאָך,
 עמלק גנב, לאַנד פון זויפן און פרעסן.
 שלאַברע דעמאָקראַטיע, מיט דייע קאלטע
 סימפּאַטיע-קאַמפרעסן.
 א גוטע נאכט, עלעקטריש צע'חוצפה'טע וועלט.
 צוריק צו מיין קעראַסין, חלב'נעם שאַטן,
 אייביקן אַקטאַבער, דריבנע שטערן,
 צו מייע קרומע גאַסן, הויקערדיקן לאַמטערן,
 מייע שמות, מיין סוואַרבע,
 מייע גמרות, צו די האַרבע
 סוגיות, צום ליכטיקן עברי-טייטש,
 צום דין, צום טיפן מיין, צום חוב, צום גערעכט,
 וועלט, איך שפּאַן מיט פרייד צום שטילן געטאָ-לעכט.

א גוטע נאכט. כ'גיב דיר, וועלט, צושטייער
 אַלע מייע באַפרייער.
 נעם צו די יעזוסמאַרקסעם, ווערג זיך מיט זייער מוט.
 קראַפיר איבער אַ טראַפן פון אונדזער געטויפט בלוט.
 און איך האָב האַפן אַז כאַטש ער זאַמט זיך,
 גייט אויף מאַג-איין-מאַג-אויס מיין וואַרטן.
 ס'וועלן נאָך רוישן גרינע בלעטער
 אויף אונדזער בוים דעם פאַרקוואַרטן.
 איך דאַרף קיין טרייסט נישט.
 איך גיי צוריק צו דלד אמות.
 פון וואַגנער'ס געץ-מוזיק, צו ניגון, ברומען.
 כ'קוש דיך, פאַרקאַלטנט יידיש לעבן.
 ס'וויינט אין מיר די פרייד פון קומען.

245

געדענק-
 יידער

פון מיין גאנצער חיי
 יעקב גלאַטשטיין

וועגענער

ינוני, 1938

מיט שמילע צייכנס פון ווייט
קומען אן פארנאכט טרויעריקע וועגענער.
ס'שטייען אויפגעפראלט די מירן,
נאר אינערגעץ ווארט נישט קיין באגעגענער.
ס'דארף איז רואיק, ס'קלינגען גלאקן פון שמילקייט.
ס'בייגט זיך געהארכיק יעדער גרעזל
אונטער צעצונדענער קילקייט.
עמלעכע קראנקע יידן קריכן פון די וועגענער אראפ
און ס'פלאנצערט זיך א קלוג ווארט
אין יעדער פארטראכטן קאפ.
גאט, אויף דיין וואגשאל פון גוטס און פון שלעכטס
שמעל אזועק איצט א טעלער ווארעם געקעכט,
אדער גיב כאטש א וואָרף
אביסל האַבער פאר די מאַגערע פערד.
ס'ווערט פינצטערער די טויטקייט פון דארף.
א גרויזאמע שמילקייט באפאלט די יידישע בערד
און איינער אין אַנדערנס אויגן דערזעט
ווי ס'שוידערט אויף מיט שרעק א געבעט —
אז ס'וועט קומען דער טויט
זאל איך נאר נישט בלייבן דער לעבעדיקער איינער.
פארזע מיך נישט מיט מיינע דינע ביינער.

ס'ווערט אונדז אַרימער דאָס לעבן און קלענער די וועלט,
געמינערט אונדזערע פריינט, צאלפאך אונדזערע שונאים.
אומדערבארמיק איז די נאכט צום חולה,
אונדז איז אויך בייטאג די זון פארשמעלט,
א פלוך האָט געטראָפן ווי אַ דונער יעקב'ס געצעלט,
ס'ווערט אונדז איינגעשרומפן די וועלט.

זע ווי אַ סך מיר זענען, אונדזערע אַפטרניקע זיינען מיט אונדז,
דער פיינט האָט זיי אַנגעיאַגט אינמיטן אנטלויפן.
פאַרנעם זייער שווייגן. ס'איז אויך אונדז שוין דאָס וויינען
ווידערוויליק.

אַבער הער ווי דער מערדער האָט באַפוילן : פאַרטיליק !

ס'פאַרן נאַשפיץ אונדזערע פאַרלענדערס,
זיי האָבן אונדזער גאַנצן גלות אונטערגעצונדן פון אלע זייטן.

247

געדענק-
פידער

פון מירן גאַנצער מיר
יעקב נלאַטשמייין

מיר זיינען אין א כאפקע, די אנרייצער טיימלען אויף אונדז
מיט די פינגער און זאגן:
אָט איז די שולד פון אלע פלאַגן.

וועג-גייערס ציען פארביי און שמוצערן אפילו נישט מיט די ליפן.
צי איז אימיצנס ברעך אזוי ווי אונדזער?
ווייל אויך זיי זענען כאלאסטיקט און צעטרעטן,
קריכן זיי נאך מיפער אין זייער שווייגן ווי די קראַטן.
צו וועמען זאלן מיר אויפהויבן די אויגן?
ס'איז די וועלט איצט רשע אָדער קרבן.
און אינצווישן אַ האַז וואָס האַרנט צום מינדסטן שאַרכן
און באַוויינט דעם אמת וואָס איז געשטאַרבן.

אונזער דלות האָט אַ גילדענע ראָם
פאַרגינגען זיי אונז נישט דאָס לעבן.
מיר וואַלטן שוין אונזערע ראַטשילדס אַוועקגעגעבן.
אָבער אפילו אונזער יידענע מיט באַב
איז זיי גרויס אין די אויגן.
אויך זי האָט ביי זיי דאָס כלום אויסגעזויגן.
זע ווי זיי רייסן אונז פון מויל דאָס פיסנע ברויט.
קלאַגן מיר דעם קלאַג פון הונגער-טויט.

פרעמדע סלונע געשלאנגען פון פרעמדע פעלקער.
איצט וועט די זיפ אונז איבערזיפן.
זיי וועלן די גאַנצע וועלט פאַרשרייען —
זיי זענען זעמל-מעל, מיר דאָס קלייען.
עס איז זייער יום-טוב פון איבערהיפן.
אויף אונזערע טירן די געלע פאַרבן.
מיר, די בכורים, מוזן שטאַרבן.

אלע גוטע קריסטן שלאָפן,
נאָר מיין הויז איז וואַך.
קריסטל, קריסטל, אַז וואויל איז דיר,
ס'וועט דער משחית טרעפן צו מיין טיר.

דער הימל איז הימל צו גאָט,
די ערד האַסטו איבערגעענטפערט אין רשע'ס האַנט,
ער זאַל שאַלטן און וואַלטן.
זאַל דער הימל זיך שפאַלטן,
אָדער עפן פאַר אונז כאַטש אַ קליין פענצטערל פון רחמים,
ווייל מיר זענען צו אויסראַטונג אויסגעשטעלט.

ס'ווערט אונז אַרימער דאָס לעבן און קלענער די וועלט,
עס ווערט אונז ענגער די וועלט.

די נאכט האָט זיך צעבליט

יאנואר, 1939

הער ווי מאַרד ווערט גערימט און געגרויסט
הער דעם הייל.
צום בלוטיקן פויסט.

מיט דעם הייזעריקן
האַרסט וועסעל געזאַנג.
איילט זיך אַ פאַלק
צום אונטערגאַנג.

די נאכט האָט זיך צעבליט
ווי אַ בלאַטער אויף אַ קאַרק.
אַ צעיוכעמער זיגער
שטייסטו אין מיטן מאַרק.
ס'איז פינצמער דיר דיין לעבן,
געפינסטו זיך נישט קיין אַרט.

249

געדענק־
פידער

פון מײן גאַנצער חי
יעקב גלאַטשטיין

ווארטסט און ווארטסט און האפטסט
אויף מיינס אן איינציק ווארט.
אבער איך לאך דיר אין פנים
מיט א טויט געמיט.
(ווי א מיאוסער בלאטער
האט זיך די נאכט צעבליט).
איך פייניק דיך מיט שווינגן.

דו זוכסט אין מיינע אויגן
א טרייסט ווארט אדער א שעלט.
ס'שטיקט דיך דער רויך
פון מיין פארברענטער וועלט.
וויינסט, דו טרויעריקער מערדער,
רעוועסט אויף א קול.
זוכסט ביי דיין קרבן
א שותף צו דיין עול.
אבער איך בין שוין געגעזן
פון דיין לעצמן קלאפ.
איך בין שוין אפגעוועזן
און דו ביסט אלץ נאך דא.
אין מיינע פארגלייזטע אויגן
איז פארשפיגלט דיין לעצטע שעה.
א פרידיקע רואיקייט
האט זיך ארום מיר צעגליט,
(ווי א מיאוסער בלאטער
האט זיך די נאכט צעבליט) —
איך פייניק דיך מיט שטילקייט.

אויף דעם העכסטן מויער
גיי ארויף און פארשעלט,
א לאנדיר פנים
א רואיק געזעלט.

מען דארף נישט, מען דארף נישט.
אין פריידיקן כאר,
הערסטו די גטיסה
פון א לעצטן דור.

צום טאָטן

ווען איך האָב נאָך געשטעלט די ערשמע ווערטער,
האַסטו מיך שוין געכאַוועט אויף מענדעלען און פּרוגן.
ווי וויין געצערטער אין קרוגן
איז געוואָרן פאַר מיר דאָס יידישע וואָרט.
גאַנץ אַפּט בין איך געזעסן אַ פאַרקלערטער,
איבער אַ ליידיק בייגעלע פאַפּיר
און געזיפט דיין פּרייד,
ווען דו האָסט געקוקט אויף מיר און געשעפּטשעט צופּרידן —
ס'וואַקסט אַ שרייבער ביי ייִדן.

און אז דו האָסט געזאָגט ביי ייִדן,
האַב איך געזען ממש ווי דו כאַפּסט מיך אויף די הענט,
און ברענגסט מיך מיט שמחה פאַר אַ בראַנד-אַפּפּער.
וואַרטסט ביז דיין קרבן זאָל געבן דעם האַלדז אַ שמרעק
און ווערן פאַרברענט.
גי, דו שנעק, צו דיין פאַלק.
ביסט, אמת, נישט מיין ערשמגעבוירענער, מיין ערשמקראַפט.
אַבער איך האָב דיך אין צער דערוואַרבן.
צוויי זענען פאַר דיר געשטאַרבן,
צוויי מאל האָב איך געזאָגט: גאָט האָט גענומען
וואָס ער האָט געגעבן.
ביסט דער פאַרדרייפאַכטער זאַפט פון מיין לעבן.
וויפּיל מאל, טאַמע, האָסטו גאַלדפאַדענס לידלעך
מיר אין שלאָף אַרײַנגעשפּונען.
אָוועק זענען שוין די יוגנט-טעג, דאָס לעבן צערונגען,
האַסטו מיט אייגענע ווערטער מער געקרעכצט ווי געזונגען.
אַבער ביים האַלב-אַרײַנגעדרייטן לאַמפּ
און ווענט פאַרשאַטנט מיט וויגנדיקע געשטאַלטן,
האַסטו פון מיר דיין שמייכל נישט געקענט באַהאַלטן.
האַסט לעבן מיר אָוועקגעלייגט דיין קאַפּ דעם מידן,
און ס'האַט אויפגעלויכטן דיין פּרייד און שטאַלצער חלום —
ס'וואַקסט אַ שרייבער ביי ייִדן.

251

געדענק-
לידער

פּוֹל מוֹרַצְאָ ווײַס
יעקב גלאַשמייַן

געדענק
לידער

252

איז היינט דיין יום-טוב,
און ס'איז גרייט פאר דיר דער אויבנאָן.
נאָר ס'איז נישט פריידיק,
ווען איך גיב זיך אַ דערמאָן
אַז דיין כסא איז ליידיק.
איך זיך גאַנצע מעג אומזיסט ביים באַרטן.
מיין ביסל גליק דערגרייכט נישט צו דיין האַרבעריק.
און ס'קומען ניט קיין שיפן פון דאַרטן.

שיק איך, מאַמע, אַ גרום פון אַזויפיל יידן,
צו דיר אַהין, קיין לובלין.
אונזער טרייסט דאַרפסטו נישט.
לייענסט נאָך יעדער כעלות דעם חק-לישראל.
האַסט נאָך אַליץ אַ לעבעדיקן מאַמע-פאַטער אויבן.
איז דיין כּמחון פעלו און שטאַל.
שעפסטו גאַנצע עמערס גלויבן.
צו מיר שרייבסטו אַ גרום — מען לעבט.
וואָס קען מען שוין, משמינס געזאַגט,
טאָן צו מיין אַלטן גוף.
יעסטעם זדרואוו.
איך בין מיט יאָרן זאַט שוין.
טוואַי אויטשעץ —
איצעק גלאַטשטיין.
שטויב איך איצמער אַפּ דיין ליידיקן שטול,
דו ביסט נישט נאָר מאַמע.
ביסט אַ ייד אין געטאָ מיט אַ געלער לאַטע.
און דאָס איז אַ זכיה,
דאָס איז אַ גרויסע רבותא —
שכינתא בגלותא.

אין יאָר אַזוי און אַזוי,
ווען ס'האַט יידישלעך אויפגעלויכטן מיין נאַמען —
אַביסל ליכטיק, אַביסל טריפיק,
פון אַטלאַנטיק ביז פאַסיפיק.
ווען איך בין געוואָרן אַ שרייבער ביי יידן.
האַט מיין האַרץ געצויגן צו שטויבן זיך אין דיין שטויב.
צו קושן דיר די מידע טריט.
צו גיין אַ ניט-דערשאַכטענער קרבן,
מיט פאַרבלוטיקטע און געשוואַלענע פיס.
צו דיר אויף יענער זייט טויער.
אַהין, צום פינצטערן לובלין.

גאָט איז אַ טרויעריקער מהר"ל

גאָט איז אַ טרויעריקער מהר"ל.
אַ שטרעל פון זיין גוטסקייט
פאלט אויף אַ פינצטערער וועלט.
ער זיצט ביים קוואַל פון זיין וואונדער
און וואַרפט אַריין שווערע שמיינער.
הער, ער איז אומגליקלעך איינער.
די פאַר'גולמ'טע שטרעף איז שוין מער נישט זיינע —
זי האָט אים איבערגעמעכטיקט.
יעדער זיפּן איז גערעכטיק.
יעדער געשריי צעבליצט די פאַרינוואַמטע הימלען.
די אייביקייט דערלויפט צום משוגענסטן פינאַל.
גאָט איז אַ טרויעריקער מהר"ל.

גאָט איז אַ טרויעריקער מהר"ל.
דער שאַל פון שופּר
יאָגט אָן אין וואַלד אַ ימים-נוראים/דיקן ציטער.
דאָס האַרץ פון גרויסן שטרעפּער
איז ביטער און צעבראַכן.
ניט ער האָט אויסגעטראַכט אזוי פיל בראַכן.
ער ווערט פאַרשעמט און קליין אין געמיט,
ווי יעדער דערשראַקענער ייד.
שמילערהייט וועט ער זיך אַריינגנב'ענען אין שול.
אָן איינגעהילטער אין שלית וועט ער שמיין,
אין פּאַליש ווי אַ בעל-תשובה
און רייסן די פאַרטונקלטע הימלען מיט געוויין.

אַ ווינט גיט אַ האַרבסטיקן ציטער.
אַ בוים גיט זיך אַ צעווייג.
אַ בלאַט גיט אַ פאַל.
גאָט איז אַ טרויעריקער מהר"ל.

253

געדענק
לידער

ווינצער מי
יעקב גלאַטשטיין

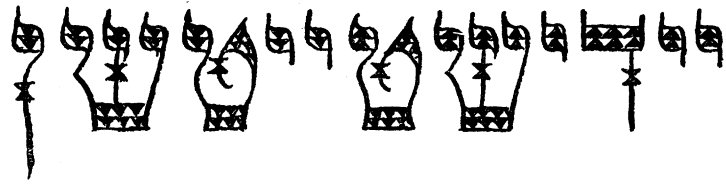
געטא-ליד

מיין געזאנג אין דיינע ביינדלעך,
ווי יונגער שניי צעגייט.
אין דיינע שמערנדיקע אויגן,
וואכט אויף אן אלטע פרייד.
לאבעלע, מיין קינד,
זינגעניו, מיין טרויער,
ס'גייען אויף זיבן זונען
אויף אן אלטן מויער.

דער שבת וויינט א פארשוועכטער,
פון די בוימער-שפיצן.
אויף אלע חושכ'דיקע געסלעך,
טויטע בעטלערס זיצן.
שווייגעניו, מיין קינד,
שלאפעלע, מיין קרישל,
אויף דיין לידיקן טעלער,
טאנצט א גילדן פישל.

שמערן פון אונטערוועגנס —
באלייכט דיין טאטנס וועג.
די לבנה איז זיין פארמעגנס,
אויפן נאכטיקן געיעג.
שלאפעשי, מיין קינד,
קושעניו דיינע אויגן,
איבער קלאגנדיקע חורבות
איז א מייבעלע געפלויעגן.

דאס מייבעלע ביסמו דאך,
דיינע הענטלעך ווייסע פליגל,
דיין מאמע וועט נישט אפטרעטן
פון דיין הונגעריק וויגל.
שאזשעשי, מיין קינד,
שמילעניו, מיין טרויער.
דיין טאטנס גומע הענט
עפענען דעם מויער.

פון קינדער-צימער

א

זייגער און מאמע

א קליק טיקט און זי א
איז א ווארעם און אויג
און אויג און כא און האנט און האנט
און קלייד און קליק
קליק קליק קליק.

ב

גאטבעכי

באשירעמט זאל מען ווערן.
באהיט זאל מען ווערן.
גאטבעכי.
גאטבעכי איז א מלאך,
וואס האט נישט מורא פאר דעם דרויסן.
איינער אליין,
אין דער פינסטער,
ליגט ער אויסגעשטערנט
איבערן הימל.

ג

א יינגעלע און א זעמעלע

א יינגעלע עסט א זעמל מיט פוטער,
א קעצל קוקט אים אין די אויגן.
דאס יינגעלע איז שלעפע און הונגע.
אין אויג קלעפט זיך.
די קאץ האט א גרויס גלעזערן אויג
און די נאכט האט דריי אדער אפשר פיר
גלעזערנע אויגן.
און די מאמע האט אן עק און לאפעס מיט נעגל.
זי טוט אים אויס און דראפעט.

זי איז גוט און דראפעט.
 דער זעמל איז פינסטער, ווי די נאכט,
 פון דאנען ביז אהער און העט.
 און די נאכט איז א גלעזערנע.
 א שווארץ פענסטער איז די נאכט,
 וואס ליגט אויפן דיל און אין מאמעס לידל.
 מארגן וועט זיין בעסער.
 עס וועט זיין אביסל ליכטיק
 און מען וועט נישט מורא האבן צו קוקן
 דורכן קעצל-אויג צום דרויסן.

ד

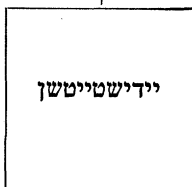
נאכט, זיי שטיל צו מיר

נאכט, זיי שטיל צו מיר —
 שטילע נאכט.
 נאכט, זיי לאנג צו מיר —
 לאנגע נאכט.

מיט מיר אונטער דעם צודעק זיי שווייג צו מיר —
 שווייגע נאכט.

איך וועל עס דריי מאל איבעראיבערן,
 העכער פון דער מורא זינגען.
 היימלאך איז מיר דער גרויל פון דיינע
 קעצלדיקע אויגן אין אלע טונקלען.
 ליב איז מיר די שרעק פון דיינע
 מיליאסן רוישן אין אלע ווינקלען.
 די מאמע איז א מערדערין,
 איר ארט נישט, וואס א שאטן
 שארפט א מעסער און וויל מיך קוילן.
 זי איז אוועק, אין טאטנס בעט,
 און איר ארט נישט, וואס מארגן
 וועט מען מיך געפינען א דערווארגן.
 ארט מיך אויך נישט.
 ארט מיך נישט.
 ארט מיך אויך נישט.
 ארט מיך נישט.
 ארט מיך אויך
 נישט.

דורך דער שמאלער סמעזשקע
 נאכט, זיי קום צו מיר.
 צו מיר אין פענסטער,
 נאכט, זיי קוק צו מיר.
 קוקע נאכט.

יידישטייטשן

ה

אויפן עשאפט פון אייגענעם בעט
ארופצוקריכן אויף דעם עשאפט
פון אייגענעם בעט
און שטארבן פאר דעם אייגענעם
אפגעליאפעטן לעבן,
ווען דער צייט פארגלוסט זיך,
איז א שוידערלעכע פראצעדור,
ליכטיקער זון מיינער מיט די בלויע פייערלעך.

פאר א פריינט, פאר א ליבער חיה,
פאר א צייכן,
פאר א וואוילקלאנג פון א קיילעכדיקן פסוק,
קריגט דער נארישער סוף כל אדם
האפט און מיינ.
און שטארבן פאר דיר,
זון מיינער ליבער, מיט די ליכטיקע
פרעג-צימערלעך,
וואלט דער מויטסטער מויט געווען זיס.

ו

אליי

טאטע-מאמע זיצן אויף דער קאנאפע און דרעמלען.
זי, די דרייצניעריקע, איז אליין.
דער פארנאכט פארצויבערט דאס פענסטער.
זי קוקט ארום מיט אירע גרויסע בלויע וואונדערס.
איר שטערן פארצייכנט ליכטיקע היראגליפן.
רואיק דרעמלען טאטע-מאמע.
געגראמט אין שלאף, ווי א קינדער-ליד.
זי איז אליין און ווער וועט זי באוואכן,
ווען עס וועט קומען דער צארטוילדער וואלף?
דער צארטוילדער וואלף איז האריק
און זיינע אויגן זענען גרינע פליגן.
ער איז אזא גומשלעכטער וואלף,
אזא ווארימער, געהיימפולער וואלף.

טאטע-מאמע זענען אפגעשלאפן פון איר עטלעכע מייל
און זי איז שוידערלעך אליין.
נעגל דראפען די קליאמקע.
די מיר סקריפעט.
ווער וועט זי באוואכן,
ווען עס וועט קומען דער צארטוילדער וואלף?

זשילביל

261

יידישטייטשן

פון מײן גאַנצער מײ
יעקב גלעזשטיין

מיט שײך און זאַקן, א פאַר הויזן און קאַשקעט,
איז דער גאַנצער שווער-פאַרהאַרעוועמער ייד
געווען א פויגל.
די אַרץ איז נישט פאַר אים געגעבן געוואָרן.
ער האָט געשפירט, ער שוועבט באַפליגלט מיט אמונה.
זיין שטילער גאַט איז געשטאַנען ווי אַן ארון קודש
ביי אים אין ווינקל
און איז געווען ווייך, ווי וואַקס,
און גוט, און נאַכגעביק, און פאַרגעביק.
איבער אים און זיין ווייב די עקרה האָט גאַטעניו געוואַכט
און געאידלט זיינע אומגעוואַבלמע רייד.

אודאי האָט ער געטראַכט אַמאָל פֿון טויט
און צוגעגעבן, אַז ס'איז נישט לעכטיק אין קבר,
אַבער אַז ס'האָט דעם בעל-שם געפּאַסט צו שטאַרבן,
דאַרף עס אים אודאי אַנשטיין,
און אַז דוד המלך האָט זיך באַנונגט מיט זיבעציק יאָר,
וועט עס פאַר אים אודאי קלעקן.

אין די לאַנגע נעכט האָט ער זיך געשפּיגלט
אין דעם מינדסטן נאַגל פֿון זיין ווייב.
ער האָט אַבער געוואוסט, אַז קיינמאָל
זאָגט ער איר נישט, וואָס ער וויל,
און וואָס ער וויל
טוט ער אויך
מיט אַ צערטלעכער בושאָה.
דו ווייסט, טענהט ער, מיט אַ קול אַ שטילם,
ווי אַן אַריינגעדרייטער לאַמפּ,
עס איז דאָס לעבן אַ באַגאַמעל.
מיר שטייען אויף דער שוועל פֿון דער סאַליע,
אינעווייניק הענגען די בלייך-לאַמפּן,
אינעווייניק איז וואַרעם.
אינעווייניק גייען אויף די פאַרפרוירענע אַכרים.
מיט דיר אינאיינעם, ליבער זלמן,
אין דער סאַליע צו זיצן,
איז שוין נישט קיין באַגאַמעל,
פלעגט דאָס ווייב אים גלעטן מיט אירע רייד.

אודאי וואָלט ער איצט, ווי אַן איינזאַמער בוים
געלעגן ערגעץ אויסגעוואַרצלט,
ווי אַ וויסער פּלאַקן.
אי איז דאָס אַ שכל געווען דער עזר כּנגדו
די יאָרן צו פאַרוויגן.
גאָט אַליין אין ווינקל האָט אַ דרימלענדיקער איבערגעוונגען —
מיט דיר אינאיינעם, ליבער זלמן,
אין דער סאַליע צו זיצן
איז שוין נישט קיין באַגאַמעל.

א רויטער הירש

איך האב געזען א רויטן הירש
ביי א שמילן בוים —
א חלום האט אים צוגעבונדן.
א רייטערין איז געזעסן אויף אים
און געזונגען.
דער יעגער איז געלעגן
און געדרימלט.
בליצן האבן דורכגעזילבערט,
ווי געבויגענע קינזשאַלן.
די רייטערין האט געזונגען.
דעם יעגערס ווייב האט געבלאָנקעט
א באַרוועסע איבערן וואַלד
און גערופן איר מאַן.
בליצן האבן דורכגעזילבערט.
די רייטערין האט געזונגען שמילער,
ווען דעם יעגערס ווייב האט פאַרבייגעשלייכט
מיט פאַרבלענדטע אויגן.

263

יידישטייטשן

יעקב נלאַטשטיין
א. גאַנצער מי

דאָס אַלמאַנכן

אַ רירעוודיקער מאַג. אַלץ האָט געאַמעמט.
ווען עגמאַן האָט געוואָרפן זיין ווייב
די טרויעריקע צוועלף שורות צו די פיס.
און צו זיינע קעץ האָט ער אַרויסגעשטעקט דעם לעקער
און געזאַגט — לעקישבער! יאַכטשי בעכע!
כ׳גי אַוועק. איך בין אויך אַ לעבעדיקייט פאַר זיך.
נאָר די קעץ האָבן גאַרנישט פאַרשטאַנען.
און דאָס ווייב האָט געוויינט,
ווען זי האָט פאַרבונדן די עטלעכע יאָר
מיט אַ רויטער שנורוואַדלע
אויף נישט צו פאַרגעסן.
איז ער געגאַנגען מיטן שליאַך, עגמאַן,
ביז ער איז אַרויס פון ישוב.
און פאַרביי די פעלדער און געזען אַ שטיבל.
דער אַוונט האָט שוין כאַשאַמנט דעם וועג.
אויפן הימל האָט זיך פאַרזיכטיק גענומען שניידען
אַ טונקעלער לאַמטערן.
פאַרן שטיבל איז געשטאַנען אַ יונגפרוי און געזונגען:
„איך בין דאָס יונגע אַלמאַנכן.
איך שויל און שאַב קאַרטאָפליעס אַ גאַנצן מאַג פון
געוואוינהייט.
פאַרבייגייער — איך האָב יונגע מייערלעך,
גרינע קאַריבולקעס,
סמעמענע מיט רויטע יאַגדעס.
רו זיך אָפּ אַ נאַכט און מאַרגן גיי דיר דיין וועג.“
האַט עגמאַן געזאַגט, רעכט, מען דאַרף אויספראוואוּן,
ווי וואַרעס ס׳איז אַ פרעמד מאַלצייט,
אַ ניי געלעגער,
און עס פאַרשרייבן אויף צו געדענקען.
זי האָט גערעדט וועגן פאַרשידענישן,
פאַרשלייערט און פאַרצערמלט די געדאַנקעלעך
און אין בעט איז זי געווען סיי ליב און סיי געדולדיק,
דאָס יונגע אַלמאַנכן מיט די הענט,
וואָס שוילן און שאַבן קאַרטאָפליעס גאַנצע טעג.
קלאַר, אַז ווען דער מאַג האָט אויפגעפראַלט די מיר,
האַט עגמאַן געהאַט באַשלאָסן שוין פון פריער —
דאָ בלייבט ער נאָך אַ נאַכט.
און ווען די קעץ זיינען אים געקומען אויפן זכרון,
האַט ער אַרויסגעשטעקט דעם לעקער
און געזאַגט — יאַכטשי בעכע, איך בין אויך אַ לעבעדיקער נפש.
דאָס אַלמאַנכן האָט אַרויסגעטאַנצט פון בעט
און געזונגען, ווי אַ יונגער פויגל,

גוממאָרגן צו אַלץ און צום פאַרכייגייער עגמאַן,
 וואָס האָט איר שוין דורך דער נאַכט
 געהאַט אויסגעפלאַפלט זיין נאַמען (*).
 די קו האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר,
 אַז ס'איז שוין צייט צו מעלקן.
 דער הימל האָט געלאָזט פאַלן אַ שטיק פון זיך
 אויף דעם שמיבל.
 און ווייל ס'איז עגמאַנען געווען אזוי גוט
 האָט אים אַ שניט געטאָן אַ זאַרג,
 אויב ער וועט צומאַל נישט אָפּפּינסמערן דאָ
 נאָך גוטע צען יאָר —
 און וויפיל צענער יאָר לעבט
 אינגאַנצן משטיינס געזאַגט דער מענטש?
 דאָס יונגע אַלמאַנכן האָט ווי אַ גענימע עלטערע שוועסטער
 געמעלקט די בהמה,
 און עגמאַן האָט זיך אַוועקגעזעצט פאַרן הויז
 אַלץ באַוואַנדערן,
 כדי צו געדענקען, ווען ער וועט אַליין, ווי אַ ווערימל,
 זיך דאַרפן שפּייזן אויף באַהאַלמענע און אָפּגעשפּאַרטע קרישקעס.
 דער טאַג איז געווען
 (ווייל ביי עגמאַנען זיינען אויסגערונען אַלע ווערטער)
 זייער און זייער גרויסאַרטיק.
 עגמאַנען האָט זיך פאַרוואַלט פאַרצייכענען
 אַן ערנסטען פאַרטראַכט
 וועגן קעצלעך, וואָס מען געמט, מיר נישט, דיר נישט,
 און מען שמעקט זיי אַרויס אַ לעקער,
 און וועגען דעם שאַרפן שניט פון צוועלף שורות.
 דאָס יונגע אַלמאַנכן האָט אים אָבער גערופן אַנבייטן.
 עגמאַן איז אַריין אין הויז און ס'האַט אים פּלוצים
 אַ בליאַסק געטאָן אין קאַפּ
 דאָס כעט, וואָס האָט געזויבערט מיט ציכן
 און מיט וואַרימע קאַלדרעס.
 האָט דער קאַפּריזנער עגמאַן ווידער צעוואַרפן דאָס כעט
 און דעם פאַרטראַכט האָט ער באַהאַלטן,
 ווי מען באַהאַלט אַ בליישטיפט הינטער דעם אויער,
 אויף ווען מען וועט עס באַדאַרפן.
 דאָס אַלמאַנכן האָט מיט אַ געלעכטער
 אַלץ באַגריפן און באַנומען,
 האָט זי אויך צוגעגעבן, אַז דאָס אַנבייטן
 יוטט נישט אַנטלויפן.

ידישטייטשן

פון מײן גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

(* אים האָט געוויילט און וויי געטאָן
 דער אַלמאַנכנס פּריידיקע דערפאַרנקייט
 האָט ער געפרעפלט מיט יעדער לאַסקע זיינער:
 דאָס בין איך — עגמאַן,
 אַלסט מיך נישט פאַרגעסן.

די לעצטע הונן שאפט

זעט, איך נעם עס ערנסט.
איך האב געדולד און ווארט.
איך זינג פון מומערשאפט און פון האָן.
לאנגזאם וואקסט אַ גרעזל
ארויס פון דער מאמע-ערד.
מאמע — דאָס איז דער סוד פון מיין צארטן ברי,
וואָס גלעט אַרויס אַ וואונדער.
(דער אינקובאטאָר — נישט ער טראַכט,
נישט ער וואַכט),
ביינאַכט חלום איך און דער שנאַבל
פאַלט צו צו דער ערד.
ס'איז וואַרעם,
איך שאַף מיט האַרץ, מיט געפיל.
איך טראַכט אַמאָל פון טויט און ווער טרויעריק.
אויב איך בין טאַקע די לעצטע בריעריין,
וואַלט איך געוואַלט אַזוי זיצנדיק פאַרשטיינערט ווערן,
ווי אַ דענקמאָל נאָך אַן אַלט ליד,
וואָס דינסט-מיידלעך זינגען,
ווען זיי ליגען אַליין אין בעט.

נאכטלידער

א

ביי די טייכן אזא שעפמענע שמילקייט.
צווישן דיר און אלץ ליגן גאנצע דערפער מיט פרייד.
ווי אויסגעשמערנט דו ביסט אין דיין אייגענער וועלט.
ווי פארביק אין דיין פילקאלירטן פארפלאַנטער.
א באַרוועס מיידל וואַרעמט דעם שטיין מיט איר געזעס.
אין ברונעם אונטן ליגט די מאַפע פון דיין וועלט —
אזוי אייגן, אזוי פינסטער, אזא צעצווייגטער טרויער —
ווי גרויזאם אין דיין זינגענדיקער אַפגעזונדערטקייט.
דער גאַרטן ציטערט אויף.
די לופט איז צערטלעך מיט דעם גערוך פון לייב.
דיין פיר-אייליקייט איז רחבות.
דיינע פארפרוירענע אויגן זיינען אַפן
צום שמילן לעבן, צום שיין פון אַפגעצאָנקטקייט.
ווערטער טונקלען. אינהאַלט איז געזאָנג.
עס גייט אויף איבער דיר אַן אַפאַקאליפטישע שפראַך —
א געאַנטע, א דערמאַנטע.
די שמילע נאכט זינגט מיט אלע גרילן.
הער, ווי רוישן ווערן שמילן
און קלאַנגען ווערן שווייגיקייט.

ב

ביי דינע מאַכיקע פלוימן
שטייען קעמלען — געהאַרביקטע פאַרנאַכטן.
די שמילע וועלט איז באַרג-אַרונטער.
און לאַנגזאַם גייט אַפ אַ קאַראַוואַן פון שאַטנעס,
וואָס מעסטן די טריט מיט פאַרזיכטיקע פיס.
וואונדערשפיל פון פייער און ליכט.
בייכיקער צוזאַמענגלי אין פינסטערן עקסטאַז.
ס'איז דער גרויסער זשעסט
פון פולע לאַגלען אינהאַלט אין שמילקייט —
געמאַסטענער, געצאַמטער טריט און אַרונטער —
זעק מיט רענדלעך רייד און שטומקייט.

267

יידישטייטשן

י. ע. ק. ב. נ. ל. א. ש. מ. י. י.
ו. מ. י. י. ג. א. צ. ע. ר. מ. י.

עוועניו

א שפאן מעסט צווישען מיר און דיר סיי די נאָנט און סיי די ווייט.
 די געלע פייערן פון דער עוועניו
 צימערן אין מיינע אויגן.
 כ'שטיי ביים ראָג אַליין
 און ברום פאַר זיך אַ פריילעכס.
 ווי אומבאַגרייפלעך, איינגעגעסן, טרויעריק איז דאָס לעבן.
 אַלע גומענע רעדער שטייען אין געהאַרץ
 צו אויסגעשכונטער טראַפיק.
 מיין האַרץ איז שמיל.
 פייערן מיניען.
 פענסטער זיינען פאַרשטיינט, ווי מצבות.
 איך וויל אַריבער די גאַס.
 אַלץ באַוועגט זיך ווידער אין נאַכט-טאַנץ,
 ווי די קליינע לבנהלעך אויבן.
 ס'בליצן זילבערנע שיכלעך אויף די שטיינער.
 ס'זינגט אַ באַלויכטענער עראַפלאַן
 און איך אַליין צו זיך —
 ווי אומבאַגרייפלעך, איינגעגעסן, טרויעריק איז דאָס לעבן.
 ערשט אַט האָב איך געטראַכט פון דער נעבעכדיקסטער פליג,
 נעבעכדיק, ווי אַ פליג, געטראַכט
 פון דער קלענסטער באַשעפעניש,
 אין דעם פלאַקערדיקן, באַלויכטענעם נאַכטיקן האַרמידער.
 דער רויש איז גומיק און ווייך מיט געבעט
 צו די שמילע סאַרטירמע שמערן אויבן,
 פון אַלע גרויסן און קאַלירן.
 כ'שטיי ביים ראָג און דערמאַן זיך —
 נעכטן ערשט האָב איך זיך געמאַכט האַרץ
 און פאַניבראַטסקי געטענהט מיט גאַט,
 אים פאַרבעטן אויף טיי פאַר אַ שמועס
 וועגן שעקספירס עלעגישע שורות.*

(* ליבער גאַט !

איך האָב דיר קיינמאַל נישט באַצווייפלט.
 איך ווייס, דו ביסט דאָ, נאָר איך דאַרף דיר נישט.
 ביסט שטאַרק, ביסט גרויס, ביסט מעכטיק.
 איך בין שוואַך, מילביק און שטויביק.
 אסור, אויב כ'בין דיר מקנא.
 דו אַליין טרייסט און גרויסט זיך נישט דערמיט.
 טרויעריקער, טרויעריקער, איינזאַמער אומברענגער.
 צי איך גלויב אין דיר, צי נישט.
 מיין באַלויב וועט סיי ווי זיין טויט-שטראַף,
 ווען די צייט וועט קומען.
 אָבער נאָך מיר וועסטו בענקען —
 נאָך מיין שמייכל, נאָך מיין שכלדיק וואַרט.
 האַסט אַליין געזען, ווי שמיל, —

די גרינע פייערן ציטערן, ווי א הענגלבריק פון ליכט
 דורך דער גאנצער כוואליענדיקער, ימיקער לענג פון דער נאכט.
 די פענסטער דערשראקענע ווי אין א רעגן.
 ס'איז זינג און צארטיק און הארכסטיק איז
 די נאכטיקע דורכזיכטיקייט.
 און איך אליין צו זיך —
 ווי אומבאגרייפלעך, איינגעגעסן, טרויעריק איז דאס לעבן.

שווארצע, ווייכע, פרוכטבארע ערד
 איז איצט די שטייניקייט פון די גאסן.
 מארגן וועלן בלומען וואקסן דא,
 ווי ציטערנדיקע פלאמען פון אלערליי קאלירן.
 די קליינע שאטנם זייערע פלאטערן, פלאקערן
 שוין איצט אונטער די רעדער.
 געשניצטע מאנעקינען אין גרינע סאמעטענע קליידער
 ליבלען זיך און מוליען אויסגארטעטע באגלייטער.
 פון סיטעם פון צוויי, טרויעריקער צוזאמענקייט
 און וויינענדיקער אליינקייט טראכט איך
 און צו זיך —

ווי אומבאגרייפלעך, איינגעגעסן, טרויעריק איז דאס לעבן.
 ליכט און לייכטע הענגלדיקע פארביקייט.
 פון ווייט צו נאנט איז צו דערשפאנען מיט א שפאן.
 שטאט איז קארוועל ארום זיך אליין.
 די זעלבע אויטאס היין און קריק.
 דאס זעלביקע וואגלדיקע פנים איינזאמט דא און קעגנאיבער.
 ב'וויל אריבער די גאס.
 אלץ פלאקערט ווידער אויף און בליצט פארביי,
 רוישלאז, רואיק, ווי בעמן אויף רעדער.
 איך אויפן ראג צו זיך אליין —
 ווי אומבאגרייפלעך, איינגעגעסן, טרויעריק איז דאס לעבן.

ווי נאכלאזיק-רואיק איך האב פארנומען
 דעם גאנצן געטומל
 פון די ערשטע דריי דעקארן
 אין צוואנציקסטן יארהונדערט.
 ליבער פריינט גאט, כ'וואלט מיט דיר אמאל
 געוואלט פארברענגען ביי א גלעזל טיי
 און רעדן וועגן שעקספירס
 פול-געפורעמטער, עלעגישער שורה.
 פונדאנען קומט עס צו אים?
 ווי דארף דיר וואונדערן, וואס ער
 האט געקאנט טאן מיט דעם לאגאס.
 דו קאפריזנער, באפעלערישער,
 וואס האסט אויסגעשריגן און איבערגעשראקן זיך און א וועלט
 מיט ליכט.

269

יידישטייטשן

פון מיינ גאנצער מיי
 יעקב גלאשמייין

זייגער דרייצן

א

דער לאַמפּן לעשער, ווי אַ שווערער שאַטן,
פאַרצערמלט די פינסטערניש און זינגט
אַ נאַריש ליד צום בלינדן אויג פון שרעק —

כ'ברענג דיר נאַשערייען, קעצעלע.
כ'ברענג דיר פרעסערייען, שרעקעלע.
די זילבערנע לבנה קיצלט דיר דאָס עקעלע.
אַ בוים וועט איבער דיר בויערן.
די נאַכט וועט איבער דיר טרויערן.

אַ לידעלע מיט אַ טריף ביים נעזל און מיט אַ גאַווער-לייבל.
אַ קינדיש לידל, ווי אַ שטורקאַץ דורך די פינסטערע גאַסן.
דער לאַמפּן-לעשער קלאַפט אָן אויף איין לאַדן.
קלאַפט אויף אַ צווייטן.
דער ענטפער איז ווידערקול פון זאַטקייט,
שלאַף, קאַרגער געפאַרטקייט.
דער שטילער לאַמפּן-לעשער קלאַפט אָן אויף אַ דריטן לאַדן
מיט איידעלע קלעפעלעך און זינגט —

אַ שטערנדל פאַלט אַרונטער,
אַ קאַץ קוקט אין קוואַל אַריין.
איך בין איינזאַם, איינזאַם, איינזאַם.
לאַז מיך צו דיר אַריין.
ס'איז שוין זייגער דרייצן, ליבסטע.
וועגן מקח? מעמיר צום רב נישט גיין.
איך בין איינזאַם, איינזאַם, איינזאַם.
ס'איז אַ שרעק צו זיין אַליין.

מ'האַט אודאי דערהערט זיין האַרציקע סערענאַדע.
און אין דער פינסטער האַט אַליץ אויסגעזען
אַזוי גוזמאדיק גוט און שיין און וואויל און טייער
און וואַרעם
און נאַכאַמאָל וואַרעם.
און שיין.
און נאַענט.
און נאַכאַמאָל וואַרעם.

דאס ליכט קיצלט אים א נאז-לאך.
און איין אויג וואכט אויף.

די שטוב אויפגערוימט.
אויפן טיש פארשעמטע רויזן.
די היה געצוימט.
ער טוט זיך אן די הויזן.

דער טאג קומט אלעמאל, ווי א גרויס וואונדער
אין א פרעמד הויז.
א ליכט-פאס האט איר פנים
געפארבט מיט א געשעפטלעכן שמייכל.
ער קוקט פראפיליש אויף איר.
ער זעט באשיינפערלעך, ווי זי זשאנגלירט
נאקעטערהייט מיט א געדאנק.
וועגן וואס טראכט איצט די כלה פון מאנדאלע?
און אז ס'איז אים שוין אריין אין קאפ מאנדאלע,
האט זיך צו אים צוגעגראמט ווי שפינוועב.

ווער צווישן אייך פון זינד איז ריין,
דער זאל ווארפן דעם ערשטן שטיין.

דאס בעט האט א שמומען קרעכץ געמאן
און זיין פארשלאפענער מוח האט ווייטער געשפונען:

דער גוטער סטאליער פון נאזארעט
איז ארונטער פון הארטן בעט.
א פויגל האט געטשוויטשערט, א האן האט געקרייט,
א ליבע האנט האט טאג געשפרייט.

דאס פרומע געזענגל האט אים באגלייט
דעם גאנצן וועג דורך די פארקרומטע גאסן.

די פאבריקן האבן ארויסגעבילט
דעם ערשטן פארזשאווערטן גרילץ.

271

יידישטייטשן

י ע ק ב ג ל א ט ש ט י י ן
װ ן מײן גאנצער חי

אים אנטקעגן האבן אנגעהויבן קומען
אן גוטמארגן און אן גומיאָר
שטומע פאַרחושכטע מענטשן.
פאַרסאָזשעט, ווי קעסל-הייצערס אין גיהנום,
גייען זיי צו דער אַרבעט נישט אויסגעשלאָפֿן.
מען דאַרף זיי געבן כאַטש אַ וואָרט,
וואָס זאָל זיין דער וואָפֿן פאַר דעם שווערן מאַג.
און דאָס וואָרט ליגט אים אויף דער צונג.
ערשט נעכטן האָט ער עס אַ שלידער געטאָן,
ווי אַ קינזשאַל פאַר טויוזנטער אויגן און אויערן.
טויוזנטער פּוּיסטן האָבן זיך געכילט קעגן מויערן
און איצט גייט ער ווי אַ שטומער פאַרביי.

דער מאַג איז געוואָקסן, די אינדוסטריע האָט גערעוועט.
אין ליכט האָט דער לאַמפֿן-לעשער אויסגעזען נאָך פינסטערער,
ווי אין דער פינסטערער קאַנטיקייט פון נאַכט.
אויסגעליידיקט פון וואָרט און פאַרשעמט אין זיין שטומקייט,
איז ער געשטאַנען, ווי אַ דענקמאַל, אינמיטן
דעם טומלדיקן קאַרוועל אַרום אים.
אַ יונג מיט אַ קאַפּ שוואַרצע האָר, ווי אַ צעפאַטלט שייטל,
האַט אים אין פנים אַריינגעשריגן :

ווי קנציק זיי וואָרפֿן טויבע רייד.
ווי אַלמע קאַרטן-וואָרפֿער.
מיין האָס צו זיי ווערט וואָס אַ מאַג
שווערדיקער און שאַרפֿער.
זייער וואָרט איז שמרוי, זייער מויל איז פאַלש.
די צונג אַ בייזער ליגן.
די פאַרגוואַלטיקער פון דער אַרבעט-גאַס,
פון קינדער אין די וויגן.

די אינדוסטריע האָט גערעוועט און דער יונג האָט
אַריבערגעשריגן —

מיין האָס צו זיי ווערט וואָס אַ מאַג
שווערדיקער און שאַרפֿער.
זיינע ווערטער! זיינע ווערטער הויבן אן לעבן.
ווי פאַרביקע באַלאַנען
צעפליען זיי זיך איבער דער גאַס.
דער מוראדיקער געקלאַפּ און געבראַזג.
די שווינגענדיקע האַמערס — אַלץ זינגט —
מיין האָס צו זיי ווערט וואָס אַ מאַג
שווערדיקער און שאַרפֿער.
און געזאַנג האָט דער לאַמפֿן-לעשער ליב,
מיט אַ פאַרשטיינערטער צונג זינגט ער מיט.

דער פירער

אפילו וועגן א שטיקל הערינג מיט צוויבל
רעדט ער צום אייגענעם ווייב מיט פייערלעכן פאראיבל,
'אויף זיין אַנגעסטרעיעטן אַרגל.
ער פארמאגט א צלמל אין גאַרגל,
קומט אַלץ ביי אים אַרויס געקרייציקט.
פון א יעהאָווען מיט גולנישע נאַזלעכער
צאַצקעט ער אַויס אַ שליממזלדיקן גאַט,
וואָס הענגט מיט פארוואַרפענעם קאַפּ
און האָט איין געבאַט —
צו כליאַפען מיט רחמנות.
ער אזי רעוורענד אַדער ראַפּאַי,
וואָס האָט זיך צו אונז דערווייטערט
מיט איינגעמאַרנירטער ליבע.
דער אייביקער דעלעגאַט איז ער
פון ליבן פאַלק איזראַעל צום ליבן גוי.
ער מענהט און מענהט און דערמאַנט אים,
אַז מיר האָבן געגעבן אַ בלאַנדן וואוילן יעזום
מיט אַ צענטליק אַנדערע יידישע גוים.
ער קנעפלט אויף אונזער גאַנצע נעקירצטע תורה
און לעשט די הימלער-יוכע מיט אַ ברוסטיקער רעדע.

ביינאַכט חלומט זיך אים, ער איז מאַזעס
(אַדער אפּשר יאַזעס?)

און דער לאַרד האָט אויף אים געבען אַרויפגעוואַרפן די לאַסט
צו פירן אַן ערב רב פון קרעמער
גלייך צום באַרג סיני.
ער, דער פירער, איז פאַרמאַטערט,
אַבער פון סיני דונערט ער אַרונטער,
מיט דעם געמביקער שמים זיינער
וואָס איז אַכיסל פאַרקאַטערט —
ער האָט געבען פאַרנעצט די איידעלע פים,
ווען ער האָט מיט דעם געשניצטן שמאַק זיינעם
געשפאַלטן דעם ים סוף.

273

יידישטייטשן

י. מאַצער מ'י
יעקב גלאַטשטיין

שווארצע כאָנעם

א סקריפ, א ריר און א פראל,
ער שמעקט אריין דעם קאפ אין דער מיר
און הויבט אן מיט גאל דעקלאמירן —
פארוואָר, ס'זענען אַנגעפאלן שוואַרצע כאָנעם
אויף דער זועלט, אין טאָגעס די שופטים
טיילן אויס יוסטיץ.
גאט, באַשיץ די, וואָס זענען קעגן,
און סיי די, וואָס זענען פאר,
ווייל די קאפריזן פון האר זענען לאַבירינט
און ס'איז שווער צו טרעפן דעם ווינט פון זיין געשמאק.
פון גארן לאַנגווייל-זשאַווער אַדער פריינטשאַפט,
פאלט זיין האַק אַפּטמאַל,
מיט ליבע און צערטלעכקייט,
אויפן האַלז פון א ווידערשפעניקן חבר.

דער האַר טוט אויס די פאַרשוויצטע שמיזעלעס,
קריכט אריין אין שמעק-שיר, פאַרציט אַ פיפקע
און פאַלט אריין, ווי אַלים
אין וואַנדערלאַנד.

פארטרוילעך טוליעט זיך לעבן אים,
האלב-שרעקיק און האלב-פרוילעך א יונגס.
פארוואס אזוי פארכמורעט, ליבער, צערטלעכער תליון?
— הער אויף צו שפיון מיך מיט דייע ווייבערייען.
ס'איז אים איבער די כוחות.
ער וויל שרייען.
אירע נערוועזע פינגער צערטלען אויפן האלז די קרעלן.
דער גאנצער שווערער מאן קריגט מורא
פאר דעם הארעם מיט וועלן,
וואס ברויזט אין דינעם מיידלשן ווייב.
זי בעט אים מיט הונגעריקע אויגן.
ער וואלט געפלויגן עק וועלט,
אבער די אלטע ביינער ברעכן
פון טראגן דעם וואוילזיין פון שטאט
אויף זיינע פלייצעס.
ער דארף האבן ארום זיך שוין
פון שטארקע מענער.
ער וויל הערן עצות. ער האט האלט
צו פארמאכן די אויגן און כאפן די טענער
פון רייד, (אויב ס'טליעט ערגעץ באהאלטענער רעוואלט אין
א פארשלאג)

א קלונג. זאל מען רופן דעם טייערן חבר פאלכנשטיין!
— דערשאסן!

האלטנשטיין! קאלטנשטיין! וואלטנשטיין!
— דערשאסן! דערשאסן! דערשאסן!
מאדנע! ער גיט א פיפקע און א פילאזאפיש זיפצל —
פוי, מיט אזא לעבן — גיט ער א שפיי אויס
ביטער שפייכעך — נעכטן געווען און היינט קאפוט.
ער ווערט צערטלעך און זי דלילהט אים
מיט די פייערדיקע פינגער איבער די האר.
מוט! נאר מוט דארף מען האבן!
מארגן וועט מען באגראבן די טויטע
און זייערע ביינער וועלן שרייען —
מאריטורי סאלומאמוס.
זי וויגט אים איין דעם קאפ מיט א לידל:

וויא, וויא, פערדעלעך.
ציגן שאקלען די בערדעלעך.
שמילער, שמילער פייגעלעך.
מאך צו די ליבע אייגעלעך.
שלאף, שלאף אימפעראטארל.
לולו, לולו, דיקמאטארל.

ער שנאָרנט.

משה לייבם קול

א

אין תרשיש שטייט א גילדענע שטייג.
אין שטייג זיצט א מענטשל און ווייזט אלעמען א פייג.
ער עסט מייערן-צימעס, פאווידלע און פאנפעט א זמרל צו —
אדלערפאנג, לעבעלאנג, איך בין האצמאך — צינגיטאנג.

די נאכט פאלט צו מיט גילדענער פראכט.
(כ'וואלט אייך געוואונשן צו זען א תרשישער נאכט)
אבער דאס יידל אין גילדענער שטייג
מאכט א קאזשעליק און ווייזט אלעמען א פייג.
ער עסט קוקורוזעס, לאטקעס, כרעמזלעך, געהאקטע לעבער,
און שנארכעט א ניגונדל צו :
אדלערפאנג, לעבעלאנג, איך בין האצמאך — צינגיטאנג.

און אז די תרשישער דעכער ווערן מיט שמערן באקרוינט,
שפינט די נאכט מיט א שלאף-וועב דאס זינגנדיקע מענטשל ארום.
דעמאלט קומט א בת מלכה די גרויס פון א שפאן,
און קיצלט, וואו מען דארף, דאס יידל מיט א פעכער פון געזאנג,
דעם שלאפנדיקן האצמאך-צינגיטאנג.

ב

דאס בת-מלכהלע פלעכט א צויבער-קוילעטש פון שטילע
אייילעלולעם

און דעם תרשישער יידן איז מרחצדיק גומ,
ער שלאפט אין שטייג, ווי אין א גילדענער וויג,
ער זיוועקט זיך אין שלאף און וויינט פון גליק —
אדלערפאנג, לעבעלאנג, איך בין האצמאך — צינגיטאנג.

אזועק דאס בת-מלכהלע, די נאכט איז שרעק.
דער חכם זיצט אין שטייג אליין,
ער דומעט, טראכט און חשבונט.

קומט דער טויט צו שפאנען און גיט אים שלום
 (א, לעבן מיינס, מיינ בלוטיק געוויין,
 וואס לאזטו מיך איבער אין דער נאכט אליין)
 גריסט דער טויט אים מיט געזאנג —
 שלום, האצמאך — צינגיטאנג.
 און מיטאמאל א קאדריל,
 און פון העלער הויט א ווילדער שפיל.
 איינשטיין, היינע, איוב, פרויד,
 יהודה הלוי, יעזום און די לודמירער מויד,
 אלע האפקען מיט געזאנג,
 האצא, האצא, האצאצא.
 האצמאך — צינגיטאנג.

טאנצט-מיט דער מאנספערשוין אין שטייג,
 ווייזט ער אלעמען א פייג,
 ער כאפט א בעזים און שאקלט, ווי א לולב, מיט אים,
 א שאקל אהין, א שאקל אהער,
 (מיט דעם אומרו פון א וואלף און מיט דער רו פון א בער)
 צו אלע ווינקעלעך פון אונזער יידל-קריסטלדיקער חכמת
 האיוודאיקע.

א בלאז פון א ווינט —
 דער זינגער, דער חכם, דער טראכטער פארשווינדט.
 בלייבט ער ווידער בלוטיק-אליין.
 קומט די הויקערדיקע איסט סייד צו גיין,
 ס'מאכסטע גיין, הויקער דו אויף מיינ נשמה?
 ביי מיר באנקעטעוועט מען, מען פרעסט און מען זויפט,
 ס'איז מיר א וויסטער עלנד, כ'ווייס נישט וואוהין מען אנטלויפט,
 כ'וואלט זיך גערן דרייצן מאל געטויפט,
 ווען די גויים וואלטן ערשט נישט געסארקעט.
 וועל איך דא וואכן איבער דיר און דיר פארוויגן ליוליו.
 שליסט ער די אויגן און פון טויטן שלאף-רו,
 נעמט ער ווארפן גליאיקע ווערטער:
 זיי פרעסן שטיקער פלאדן איצטיקייט,
 מיר האבן זיי שטענדיק צוגעטיילט דעם לויטנדיקן שפעטער —
 די זיידן-שמריימלדיקע פאררעטער,
 די שטינקנדיקע געטער
 פון מיינ יידישער גאס.

איבער תרשיש גליט די ערשטע מארגן-שעה,
 אין דער גילדענער שטייג איז קיינער נישטא.
 און בלעמער, און גראזן, און פייגל, און זון,
 זינגען מיט פארבענקטן געזאנג —
 אדלערפאנג, לעבעלאנג.
 וואו ביסטו האצמאך — צינגיטאנג?

יידישטייטשן

שמר

דער מאַנד באַשמרצלט מיט וואַרער ליבע דאָס שטיקל מעער, וועס מען זעט דורך מיין פענסטער, און איך זיך אויף אַ וויג-שטול און רויכער אַ פיינעם דיקן האַוואַנאַ-ציגאַר, ווי אַן אַבסורדער העלד דיינער, ליבער, גאַטזעליקער, ערלעכער עלטער-פעטער שמר. ביי מיר, דיין נעפע, ווערן שוין גרוי די שלייפן. כ'האַב שוין באַלד דורכגעשוּנדעוועט מיין לעבן, ווי אַ ליאָדע העלד אין דיינעם אַ ראַמאַן אין וויפל בענדער. דער צויבער-שפּיל האָט שוין גאַנצע פּאַסמעס האָר באַזילבערט, און איך ברעך צוזאַמען פון שווערן אַנשמרענג, צו פּרינצעווען צווישן דיינע דינסטמוידן און באַלעגאַלעם, וואָס האָבן דיך איבערגעלעבט, ליבער, גאַטזעליקער עלטער-פעטער מיינער.

כ'האַב פאַרקאַמופּלאַזשט דיינע רייד, געגאַנגען אויף שטאַלצן דורך דער יידן-גאַס, געטראָגן פּראַק און צילינדער און געוואָנט גוטמאַיען, און אַליץ דערפאַר, כדי אַביסל צו פאַרפּומירן דעם עיפּוש. ווי דיינער אַ פּיקאַנטער העלד, בין איך געפאַרן דורך דער יאַטקע-גאַס אויף קאַליאַסן. איך האָב, ווי דו, אויף מיין שטייגער אויך פאַרטייטשמערט דעם זשאַרגאַן.

איך האָב גערעדט פּויגל-שפּראַך. איך האָב, ווי דו, געוואַלט אַנטלויפן פון פּישקע דעם קרומן. דו, צויבערער, האָסט געשלאָגן דעם שטיין פון יידיש לעבן און ס'האַבן געפּלאַסן הייסע טרערן פון וואַרעמע, אומגליקלעכע מיידלעך אויף דינסט אין דער פרעמד, פון יתומות נעבעך, וואָס האָבן באַגאַסן דיינע פאַרגעלמע בלעטער —

די פאַרשטויסענע, פאַרשעממע, פון באַלעכאַס אין דער זיידענער קאַפּאַטע, אין דער פינסטער געקושטע און געטאַפּטע. מיט דעם שבת-קודש האָסטו אַביסל רו געבראַכט פאַר די מידע אויסגעהאַרעוועטע פּיס, אין ווינקל זענען זיי געזעסן און מיט די ליפּן געלייענט, ווי שטומע, און געכליפעט און געחלומט פון וואַרער ליבע.

אַ טרייסט-געבער, פאַרוואַנדלער פון כידנע טעג און נעכט, האָסט פאַרוויירכט טשאַלנט-לופּט און געאיידלט די פאַרקלעהטע טעג מיט דעם ענגעל-ריינעם הערץ פון דעם העלד און מיט דער זאַנע און מיט דעם מאַנד,

וואס באשטראלט מיט ליבע אויך איצטער דאס שטיקל מעער,
וואס מען זעט דורך מיין פענסטער.

דיינע דינסטמיידן זענען שוין מער נישט אומגליקלעך —
זיי האבן געהייראטעמעט —
און זייערע טעכטער ווארעליבן זיך אויף גרילצנדיקן ענגליש
אין די אויטאמאבילן.

און ווייט פון זיי ערגעץ אין א פארווארלאזט ווינקל
קווארט אונזער וויינגארטן
און דער שומר באשפריצט און באוואסערט אים יעדער טאג
און זאגט פרומע שפרוכן, אז ס'זאל אויפגיין און געדייען
אונזער בלומענדיקער שמעטניק.
ער קאמט און קרייזלט די בערד פון די קלאסיקער אונזערע,
און צופט די האר ביי די יונגע אונטעררוואקסנדיקע
באלעבעסעלעך.

און היט אונזער טויטע ירושה.

דו שארמאנטער מאגנאט פון אויסגעטרוימטע,
פארפלאנטערטע, פארוויקלטע עקסטראוואגאנצן,
דו קאפריזנער אויסטראכטער,
אין דעם דאזיקן בית-עולם-גארטן האט מען דיר אפגעגעבן
קבורת המור,

און די מיטל-יעריקע מענער, וואס ציבערן און צעבערן
און קייען און משקאיען די היסטארישע ראמענער,
פאדערן נאבל-פריזן און ווילאס פון דעם פאלק,
וואס איז שוין לאנג עליו האשנאבל
און שלומערט און טרומערט אין עוויגער רוהע.

ליבער, גאטזעליגער פעטער,
פאראן א גאס ביי אונז, וואו מען בויט שוין א תליה פאר אונז
אלעמען.

יונגע זענגער זינגלען און צינגלען פון רויט
און זענען גרייט צו פארוויסמן אונזערע גיטער.
ווען די יונגען וועלן, ווי די היידאמאקעס, פאגראמירן אונזער
לעבן,

וועל איך, ליבער, ערלעכער פעטער, זיי מיט פארגעניגן אפגעבן
מיין יידישע עולם הכא און עולם הזה.

און דערווייל זיך איך, א גרימירטער העלד דיינער,
מיט מינע ליבעס, צעפיעשטשעמע האפנונגען,
און קוק אויף דעם מאנד און שטיק מעער
און טראכט פון א קראנץ, וואס איך וועל די טעג לייגן
אויף דיין פארשעמטן קבר.

דו, אונזער איינאונאיינציקער,
יידישער נאאיווער און פאר אלע צייטן אייביקער מאדערניסט.
דו, מיין גאטזעליקער, ערלעכער, עלטער-פעטער שמר.

279

יידישטייטשן

י. ט. ראזנאוויטש
יעקב גלאזשטיין

טייערער פריינט

נעכטן האב איך אפגעשיילט דאס לעצטע וואָרט,
און ס'האָט אַריינגעבלאָנקט פאַרשטענדעניש דורך דעם
פאַרשנייטן גלאַז —

אַ גרויזאָמע קלאַרקייט, פון איצטיקייט דאָס פאַרווילדטע גראַז.
איצט ווייס איך די באַהאַלטנאָמע נעמען פאַר אַליין.
אַלע מיינע ווערטער זענען צעאַקערט,
אַלע רייד געווירעט,
אַלע שורות אויפגעפראַלטע מירן,
די פאַרהוילענישן בליציקן מיט וואָר,
און די פאַרצווייגטע פלאַנטערס זענען פייער-קלאַר.
און אַליין, וואָס מעטעאָריש קרומשניידט און זיגנאַגירט
דורך אונזערע פאַרפייניקטע טעג און וואָכן
טרעפט מיך אין ווינקל.

ווי שטיל מיר בויגן אונזערע הנעוודיקע הויקערס
פאַר אַלע לאַסטן,
(די באַשרייבערס רופן עס אויף דער שפראַך פון זייער
גאַסיקייט —

קורטעזאַנישע צופאַסיקייט)
מיר פּרנסהווען, מיר פאַרשמופּן ביים הונגער די אַפּענע מיילער,
מיר, די ראַטשילדס, האַנדלען צווישן זיך מיט געלע לאַטעס,
און אויף יעדער שטומען מאַרטירער
רייט אַ פירער —

אַ קלוגער פירער, וואָס ווייס אַקוראַט און גענוי,
ווי אַזוי צו פאַרשנאַשקען דעם צעיוכעטן גוי.

נאַנט צו מיר ליגט די וואַכיקייט
שמעביק און דראַטיק,
דאָס יידישע לעבן — אַ לאַסט-קעמל
קומט צו מיר שווער באַלאַדן מיט קלוגע יידישע אויגן
אַן פאַרוואָרף.

דאָס יידישע לעבן האָט נאָך צייט אין וועג
צוצוואַרפן דעם באַשעפּער אַ מנחה
און גיין ווייטער.

ווייל אַזוי אייביק, ווי ס'איז אייביק דאָס אייביקע פאַלק
אַזוי אייביק באַדאַרף מען זיין —

און זיין איז אַ כיטרע טרייסט, מיין פריינט.
נעכטן האָט דאָס לעצטע וואָרט זיך געצאַפּלט אין מיינע הענט
און ס'איז געווען, ווי אַ שפיגל.
כ'האַב זיך געשפיגלט אין דער קלאַרקייט
און פאַרשפאַרט די מיר אויפן ריגל.

דאָס פאַלקסליד זינגט דעם שניידער

281

יידישטייטשן

י. מאַנאַן וואָס
יעקב גלאַטשטיין

אַז אַ פּריצמע זינגט פון איר יוגנט,
אַדער אַ פאַרשיימע מויד —
פאַרשטאַפּ דיר די אויערן
מיט סאַמעט, זייד, צי אַמלעם,
אַדער פּראָסט געוואַנט.
אַבער אַז הענט שמעפן אויס,
נייען אויס, קלאַפן אויס,
נאַדלען אויס, נאַלן אויס —
אוי, אַ שניידערס יאַרן, אַ שומערס יאַרן,
אַ נייטאַרינס וואַכן און חדשים
בלייבן שמעקן, ווי אַ ביין אין האַלז.
זענען זיס, ווי קאַנדל-צוקער,
ווען מען זינגט פון זיי.

א שניידערס יוגנט, א שוסמערס יוגנט
און א נייטאָרינס יונגע יאָרן
פארפליען, ווי די טויבן,
לאָזן איבער א ריין אין האַרץ
און קארבן אין שמערן.
אַקאַרשט מען גיט א בויג דעם רוקן
פאַרקוואַרן די זונטעג
און דאָס לעבן ווערט א זיפציק לידל
א זיסלעך,
אוי, א זיסלעכעס געזאַנג.

א שניידערס מעג, א שוסמערס מעג,
א נייטאָרינס יונגע וואָכן
פאַרצאַפלען און צערינען און פלייצן, ווי
די טייכלעך און שווימן אָפּ, ווי
זעגל-שיפן און בליאַסקען פונדערווייטנס
און מאַניען און דערמאַנען,
ווי א ווייסע נאַכט אין וואַלד
(ווי א רויטע נאַכט אין פעלד,
ווי א זילבערנע נאַכט אין מאַל,
ווי א שוואַרצע נאַכט אויף באַרג).

די יוגנט פון א שניידער-יונג,
א שוסמער-יונג
און א נייטאָרינס וואַרעמע חלומות,
ווי געבויגענע וואַסער-טרעגער
אַלעמאַל פאַרכיי די פענסטער,
גייען אָפּ די מעג און נעכטלעך
גייען אָפּ אין שפּאַן.
די מעג און נעכטלעך,
די צאַפּלדיקע ליכטלעך,
די גרויע האַר, די קוואַלן אין די אויגן.
אוי, וואו זענען די יונגע מעג פאַרזעגלט?
אוי, וואו זענען די ליבע מעג פאַראַנקערט?
אוי, ווי א פייל פון בויגן
אָוועקגעפלוּיגן — אָוועקגעצויגן.
די יוגנט פון א שניידערל,
א שוסמערל,
א נייטאָרין,
געדויערט א טאַג מיט א נאַכט
און זינגט א לעבן-לאַנג.

פארטריפטער לייכטער

דרויבס און אויבס און שאלעשידעם
דורכן פענסטער רייט אַ שמערן.
דער אַפגעריסענער אורח שאַכעסקוידעש
וועט דאָ פארפאלן ווערן.
אַ געפרעפלטע לאַוועמאַלקע
ברומט באַכאַבע צו דעם גיטוואַך.
וויקסלוועקסל צאַלנצאַלן —
זוניקמאַנטיקדינסטיקמיטוואַך.
געלפאַרוועלקט די זילבערבאַרד.
דאָס געמיט שוואַרץ און הונטיק.
פולעוואַך עפנט הונגערפייסקעס,
ביי דער טיר גראַבלט זונטיק.

אין דעם ווינקל טריפט די מוידמשינע.
(ס'פידלען פאלשע קלעזמאַרים)
לעדערנע אַלמע ציטערהענט
זוכן פשט אין שטויב פון ספרים.
דער שניי אינדרויסן זאָווערוכעט,
שלימלט און קנאַקט מיט בייטשן.
אויף טויבנפישלעך היפט לאַשנקוידעש
מיט הנוודיקע יידישטייטשן.
מעש און קופער פירן סודות,
ווענט באַגליט פון זידעכאַכעס.
אויף דער שוועל לעקט דאָס קעצל
לעצטע טריט פון קבצן שאַכעס.

283

יידישטייטשן

פון מיין גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

יאָסל לאַקש פון כעלעם

א

ווער קאָן פאַרטראַגן א יונגן יתומם געוויין ?
אָדער די טרערן פון אַן אַרעמער אלמנה ?
דעם עלנט, ווי אַ שטיין, פון אַן עקרה,
אָדער די פאַרשעמטקייט פון אַ מיאוסער עגונה ?
אַבער ערגער פון אַלץ איז דער שמומער צער
פון אַ געשלאָגן פערד.
די בייטש כוואַשמשעט איבער דער ליבער פעל.
דער שווערער קאַפּ בויגט זיך נידריקער,
אַן פאַרוואָרף, אַן אַנטקעגנשמעל,
אַן ווידערשטאַנד.
פאַרן כּסא הכבוד זאָל אַזא ווייטיק
זיך קומען אויסמענהן —
רבּונו דעלמא, פאַרוואָס ?

יאָסל לאַקש קאָן דאָס נישט פאַרטראַגן,
ער וואַלט זיך גערן איינגעשפּאַנט אין וואַגן

און געלאפן ויא, וויא, יארן און יארן
 און געכאפט די שמיץ, ווי קוויקנדיקע מלקות,
 ווי בריענדיקע בעזעמלעך,
 ווי אן אפקומעניש.

די סוכאמנע פעלדער קוקן אויס אביסל גרינער
 נאך דעם וואש פון רעגן.
 א פארזשאווערט אקעראייזן זינגט אים אנטקעגן.
 ס'באגריסן אים מיט געוואשענע קעפ
 פערזשיכעס, מארעלן, אגרעס, וויינפערלעך,
 און אט איז אן אויסגעפוצמער קערשנבוים,
 וואס קוקט אריבער דעם פלויט פון א סאד.
 דאס איז אליץ גאטס גענאד.
 דאס און נאך א סך פאר דעם מענטשענס הנאה.
 פונדעסטוועגן, יאסל, לאז זיך נישט פארפירן.
 ווי שיין דער דאזיקער בוים,
 ווי שיין דער אקעראייזן.
 דער מאמער בלאסק פון שמאל, דער וויג און בויג פון בוים.
 שיינקייט איז בלויז פארן אויג — זאל ער א נס באווייזן.
 זאל ער געבן יושר, אויסגלייך.
 איין מאס פאר ארעם און פאר רייך.
 איין מעסל גערעכטיקייט
 פארן תקיף און געמיינעם מאן.

אי, ווען ער וואלט כאטש פארמאגט גרויס זכות-אבות,
 וואלט ער אויסגעגלייכט דעם רוקן
 און אזוי פאר א קאמפאזעס
 גענומען זיך דורכווערטלען מיט כביכול.
 אבער דאס האט געקאנט נעמען אויף זיך
 בלויז איין רב לוי יצחק.
 ער האט געהאט א כוח.
 ער האט געקאנט זיין מיט אים קנעפל-שבקנעפל און פאניבראט.
 ער האט אים געקאנט פרעגן גרונטאונע זאכן,
 פארוואס איז איינער הונגעריק, דער צווייטער זאט?
 וועגן אכצן און דרייצן האט ער געקאנט קומען פאדערן חשבון.
 פארוואס זאל איינער לעבן אין שוואוילמאג
 און שארן גאלד מיט ביידע הענט?
 דער צווייטער זאל דארן פאר א לעפל געקעכץ?
 ער האט פארמאגט דעם שטארקן זאג.
 ער האט געהאט דעם ברייטן שמעל:
 איך רב לוי יצחק באפעל,
 איך זאג אויף דיין פירעכץ
 לא מיט א טערקישער קאפאמע.

יידישטייטשן

אבער איך, יאָסל לאַקש?
וואָס פאַר אַ קראַפּט, וואָס פאַר אַ האַפּט האַט
בלאָטע-שבבלאַטע?
איך אַ יינגאַטש, אַ סמאַרק, זאַל זיך דערוועגן
און קריגן גלייך אַ באַגראַב.
בויג נידריקער דעם קאַרק, שייגעץ.
קאַנסט נישט פאַרמראַגן ביי גאַט קיין עוולות?
דו גרויסער מיניסטער-קאַפּ,
קאַנסט אפּשר בעסער פירן אַ וועלט,
מיט אַזויפיל וועלערס, מיט אַזויפיל ווילערס,
מיט אַזויפיל לויבערס, מיט אַזויפיל בילערס,
מיט אַזויפיל מיילער, מיט אַזויפיל הענט,
אַלצאיינס געשווינט צי געשענדט —
אַבער די געשרייען זענען נישט צום פאַרמראַגן.
דיר איז גוט. האַסט איין ברירה.
שפּאַנסט זיך איין אין וואַגן,
וויאַ צהיין און וויאַ צהער.
דו קומסט אַפּ דעם חוב צו זיך מיט אַ טרער.
איך בין פעהל און דו ביסט טרעף.
בין איך, הייסט עס, דער שטרענגער שופּט
און דו דאַס ווייכע לב.

ב

טוט מיר נישט אַן דעם ספּאַדעק
און רופּט מיך נישט רבי יאָסל.
מיין פּרומקייט, מיין גוטסקייט זאַל וואַקסן אויף אַלע מיסמן.
וואָס קרוינט איר מיך? — איך בין נישט ראוי.
ווי קאַן איך זיין אייער פירער? — איך בין אַ בלאַנדזשער אַליין.
ווי קום איך פּסקענען שאלות? — איך האָב נישט דעם ענטפּער.
אַז אין קאַפּ ביי מיר שווישטשען אַצינדערט
כלערליי פייגעלעך מיט קלאַץ-קשיות.
ווער איז גערעכט? דער באַלעגאַלע? דאַס פּערד?
אַדער גאַר די בייטש? וואו ליגט דאַ דער מייטש?
איר כאַפּט דעם רעיון יידן?
לאַמיר זאַגן איך בין דער דיין,
און זיי קומען זיך פאַר מיר לאַדן.
וועמען קומט שכר און ווער דאַרף צאַלן שאַדן?
איך זאַג אייך, קהל, איך בין אַ ווילדער נאַר
מיט אַ ציגן בערדל.
אַרום מיר טאַנצן לצים מיט בעזעמער און זינגען אין כאַר:
יאָסל לאַקש איז געוואָרן דער מנהיג הדור.

פלאי-פלאים! מענהט קהל,
הערט א קעפל, געניזוקט זאל ער נישט ווערן,
מ'געהערט ר' איצע? געהערט ר' פיצע!
געזען די חכמה אויף זיין שטערן,
געהערט די תורה, ווי פון סיני,
געזען, ווי ער פראלט ממש אויף דעם היכל,
געכאפט די טיפקייט, דעם בליץ פון שכל?
ווער איז גערעכט? דער באַלעגזאַלע? דאָס פּערד?
אַדער גאַר די בייטש? וואו ליגט דאָ דער טייטש?
מאַנצט אַ לצל אויף אַ בעזעם,
ווייזט דעם לעקער און ווערט נעלם.
געקרוינטער פירער, געזאַלכטער יאַלד,
קהל זינגט דיר שירה.
אַ וואָרט פון צין, ווערט אַ וואָרט פון גאַלד,
יאַסל לאַקש פון כעלעם.

ג

שנים אוהזין, צוויי האַלטן.
ווי נאָר צוויי, גלייך געוואַלטן.
מען קאָן זיך נישט צעטיילן מיט גאַטס ירושה.
איבער אַ פענעץ, איבער אַ רעפּטל,
איבער אַ רענדל, איבער אַן אשה,
איבער אַ מסחר, אַ געשעפּטל,
איבער כעלעמער געדאַנקען.
שנים אוהזין, צוויי האַלטן,
ווי נאָר צוויי, גלייך געוואַלטן.

— אוי זאָגן דערויף די חכמים — גאַלד מיט זילבער —
יחלוקו. אַ טייערער געדאַנק.
די גאַנצע וועלט מיט חכמה אין איין וואָרט.
קליגער פון הלל און צום שכל פון אַ קינד,
און שנעלער פון כולה תורה אויף איין פּוס.
געשווינד ווי אַן אינד.
אַ צייכן. אַ בליץ.
יחלוקו.
וואָס איז זיך דאָ צו קריגן?
צוזאַמענקומען זאל מען זיך אין אַ יאַריד-טאַג,
מיט די ברעקלעך צרות,
די קרישקעס גליק,
די שיינע ווייבער, די קנעכט,
אפילו דעם שקאַרמוץ מיט טיפע געדאַנקען.

287

ידישטייטשן

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

די פערד, די מוילאייזלען,
די קאפהענער, די געשטאפטע וואכטלען,
די וואוילשמעקעדיקע בשמים, טייערע געטראנקען,
און יחלוקו.
ווייל לאמיר לערנען אביסל פשט.
הונגער. איבערגעפרעסנקייט.
בלוט. מלחמות.
פונוואַנען נעמט זיך קנאה-שנאה
צו יענעם ווייב און יענעם רינד?
ווייל ראובן האָט אביסל און שמעון אַ פולע שיסל,
איז בכך, זאָגן די תלמידי חכמים דערויף
איין טייער וואָרט —
יחלוקו! איינגעטיילט זאָל אלץ ווערן.

ד

קעגן דער וועלט אַ קליין געצעלט,
אַבער פאַר זיך איז כעלעם אויך אַ שטאַט,
מיט אַ יויזל, מיט אַ גאַס,
מיט אַ קלויסטער, מיט אַ באַרג,
מיט אַ יידן-גאַס, מיט אַ מאַרג,
מיט נגידים און געמיינע לייט,
וויבער צנועות און פאַרשייט,
קרומע מויערן, אלטע טויערן,
איליצעס, געסלעך, הערינג-פעסלעך,
ליאַכעס, שמאַמעס, בלינדע פענצער,
יידן מיט וואַטאָווע שפענצערס,
יידענעס איבער פייערמעפּ,
פלעצלעך, בייגל, פרעצלעך, ביבער, האַניקמייגל,
לויזמאַשטש, נאַפּט-געוועלבלעך,
פּויערים אין סערמיגעס, קעלבלעך,
קאַטשקעס, גאַנערס און גלחים,
קונצנמאַכערס, העקעריונגען, גנבים,
גוטע יידן, משוגעים, פאַרחלומטע קינדער,
מתים, לאַפּיטומן, נישגוטע —
אַבער פּרוואַווט געפינט מיר דאָ אַ נאַר.
איר קריגט אַ גילדן גלייך דערפאַר,
נישטאַ!

ער איז קלוג און ער איז קליגער,
און יענער איז קליגסמער שבקליגסמער.
גייט כעלעם אין בלוט,
פעטש פליען ווי די ברעמער.

מען קריגט זיך איבער פיליסופיעס,
 איבער געשריפצן אין די בלעטער,
 איבער טיפע געדאנקען.
 ביז מען קומט צו יאסל לאַקש ער זאל פסקענען.
 ווער איז קלוג און ווער איז קליגער,
 איר זענט דאך דער אמתער פייערדיקער קאפ,
 רבי, איר זענט דאך א היגער,
 וועלכער צד איז גערעכט.

יאסל פילט מען שעכט אים אן א מעסער,
 יעדער צד סטראשעט.
 זיין ביסל אַרעמקייט איז איינגעשמעלט.
 זיין וועלט, זיינע תענוגים, מ'שטיינס געזאגט,
 זיין עולם-הזה, זיין ביסל גריץ, זיין כזית ברויט, —
 אלץ ווערט געהאלטן אויף דער וואַגשאַל פון זיינע באלעבאָסטיס,
 יעדער צד קומט צו אים מיט בייזע כוונות.
 ליגט אויף יאָסלען ווי אַ הויקער דאָס רבנות.

ה

דער אויבערשטער האָט אַ פּאַדראָד די וועלט
 און ער להבדיל כעלעם.
 אָבער יאָסל פּאַלט פון די פּים.
 אַ פּאַרהויקערטע כּאַלופּע, אַ יאַדישליוווער קוימען,
 און אַ ווייב וואָס קהל האָט אים באַשערט,
 נישט קיין נקבה נאָר אַ שווערט.
 אינגאַנצן ווי אַן אַפּגאַט, די אויגן קיין אויגן נישט
 נאָר קוקערס, די בריסטן קיין בריסטן נישט
 נאָר פּאַרדאַרטע פּייגן.
 אַ מויל אָן שוויגן און ווערטער הייסע קוילן.
 מען הערט אַווינס נישט אין גאַנץ קרוין-פּוילן.

יאָסל לאַקש, שפּיזער מיינער,
 ס'איז דאָך צו עפענען מויל און אויערן.
 ער גערעכט און דער גערעכט.
 איך גערעכט און דו גערעכט.
 נישטאָ קיין גוט, נישטאָ קיין שלעכט.
 נישטאָ קיין שולד, אלץ גערעכט.
 ציצעליסטן, ציצעניסטן,
 אַנאַכריסטן, אַנטיסעמיסטן,
 אלע מאַטערס, אלע קריסטן,
 נישטאָ קיין יאָ, נישטאָ קיין ניין.

289

יידישטייטשן

פון מיינ גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

נישטאָ קיין טמא, אַלץ איז ריין.
ער גערעכט און דער גערעכט,
איך גערעכט און דו גערעכט.
נישטאָ קיין גוט, נישטאָ קיין שלעכט.
נישטאָ קיין שולד, אַלץ גערעכט.

יאָסל טוט אָן כגנבה די צערימענע זשיפיצע,
כאַפט אַ פריש העמד און אַנטלויפט אין מרחץ.
אַרונטערגעוואַשן דעם ברוד און גלייך אויף דער לאַנקע.

ד

דער מערב איז באַזוימט מיט שטיקלעך גאַלד און שטיקלעך
פייער.

אַ מאַליער האָט גענומען צייכענען דעסענעס אויפן הימל.
ס'איז שמיל אַרום מיט דער שטילקייט פון וואונדער.
אַ מחיה, קיינער זעט נישט און קיינער הערט נישט,
נאָר גאָט אַליין האַרנט ווי אַ מאַנסכיל האָט זיך צעבעטשעט.
דער כעלעמער רב וויינט. ער העשעט:

דאָס לעבן איז קורץ — אַ מאָג מיט אַ נאַכט.
דו גיסט אַ בלאַז און וועלטן ווערן חרוב.
איך, דער גרעסטער טפּש און פירער פון נאַראַנים,
בין מיד.

כ'פאַרשטיי נישט, גאָט, דיין כעלעם.
אַבער כ'ווייס, ס'איז אַ רחמנות אויף יעדער גרעזל,
אויף אַ מילב, אויף אַ פּערד,
אויף אַ וואַסערטרעגער, אויף אַ למדן,
אויף אַ פּראָסטאָק, אויף אַ דלפון, אויף אַ נגיד.
יעדער איינער ווייסט דעם גאַנצן אַלץ —
נישט חלילה קיין ביסל,
יעדער איינער פאַרמאָגט דעם שליסל צו דיין שייער
און מען גלוסט און מען וויל,
און מען קעמפט, און מען קריגט,
און מען האַסט און מען ליבט,
און מען שטרעכט און מען לעבט —
אַ מאָג מיט אַ נאַכט.
אַ רחמנות אויף דיין כעלעם.

ער גערעכט און דער גערעכט,
איך גערעכט און דו גערעכט,
נישטאָ קיין גוט, נישטאָ קיין שלעכט,
נישטאָ קיין שולד, אַלץ גערעכט.

זינג לאדינגא

זינג לאדינגא, בלאנדער זענגער,
 אונזער צויבערוזשארנגאנינגא,
 אלקאלירמע רעדעריי,
 אלצעצונגמע שפראכעריי
 זונפארגינגא, גינגא-גינגא,
 גינגאלדיקער אויפשטרעל, אויפפראל —
 אלגעפארבגעדאנקעריי.
 אלע ברוימן, אלע מוימן,
 אלע מייגן, אלע מונדרען,
 אלע וואונדרען אלקאלירן,
 אלחרוין,
 אלאושפיזין,
 אלע קנוימן, אלע הוימן,
 געלרויט און פאלאשינגא,
 פאלעסטינא דאבערינגא,
 אונזער, אונזער אוניווערסלאדינגא,
 בלאנדער אלאדינגא זינג.

פון די טיפן און טיפערנאכן,
 סלאוויש, ליבאוויש און טערקאוויש,
 ליאכיש, קאצאכיש
 יעוואניש און מעוומאניש,
 קאווקאזיש, אשכנזיש,
 קארפאטיש און אזאטיש —
 אונזער שפראכגעטומל,
 אונזער טרויעריקן אלגערומל,
 אונזער רומל, אונזער שומל,
 אונזער לעטוויש, אונזער
 ליוטוויש,
 זשארנגאנינגא,
 שלאנקער דענגער,
 בלאנדער זענגער,
 זינג לאדינגא.

291

יידישטייטשן

יעקב גלאטשטיין
 פון מאנאן גאזער מי

צו א פריינט וואָס וויל
זיך נישט ברעכן דעם
לאַקשנברעט ווייל
ס'איז אזוי אויך שווער צו
ניין אויף יאָנד ווען
די ביקס איז
שטומפיק און די
ליבע איז
צערטלעך ווי
אן אלטע
קאלדרע

און ס'איז שווער צו פאָנאָנדערן
אַלץ אין ווערטערטומל פון רושיקער
עברי פון טייטש און זאָג און מיין
און פאַרקערט מיט סתירותדיקער איינשטימי—
קייט ווען אַ בלאַט איז פשוט גרין
און קופעררויט אין ווינטער־אַנזאָג
פון וועלטצויבער וואָס דרייט אַריין
דעם פאַנאַר ביינאַכט ווי אַ שטיל
הויז און וואַכט מיט איין אויג
און זעט טאַפלט זיך און זיך
אויפן אויבערפלאַך אין טיפן
און דאָס איז אפשר אַ שיין
פון אַן אמת־שאַטן אַדער
אַ פאַרשפיל צו אַ געשעעניש
איז אַבער גלויבן און איבערגלויבן
אין הינטער־גלויבן ליגט וואָס

צום שמילן טומל פון קעניגרייכן
 וואָס שווערן זיך מיט געטריישאַפּטן
 צום אונטערטאַנער וואָס פאַרדינט נישט
 און בויט און אַקערט
 און מאַכט רייך די גאַנצקייט אומעטום
 די גאַנצע געאַגראַפיע איז נישט צום
 פאַרזינדיקען אַבער ביים יחיד
 אויפן שוואַרצאַפל
 ווערט דאָס דריי מאָל צום טייוול
 אומפאַרשטענדלעך און דאָס לעבן
 די זונה רופט און פאַטערט אָפּ
 אַלץ אזוי שנעל און אין שלומפער
 אַ קלומפער לעבן אַ שליידער ערד
 וואָס דעם קאַלעקטיוו אַרט
 קנאַפּ און נאַרט זיך אַז
 ער איז אייביק
 ווען ער איז שוין ניםאַדל
 איז ער אַ מאַרטירער מיט
 אַ מאַנומאַנט אין האַנט
 און אַ קראַנץ אין
 און דאָס טעאַטער יאַטערט
 און דאָס בוך וויל דוקא
 אַלץ אין טאַטאַ אַנאַליזירן
 און מען מאַלט ביז צום אויג ווייסל
 כדי מען זאָל די טייכן געדענקען בעת
 און מען איז שוין אַלץ צוריקגעשמועסט
 קלאַר ווי אַ קינדערליד
 אַדער ווי די שווייצרעגיר
 אַבער דאָס גליק דאָס מענטשישע
 דער פּילאַסאָף קמיע
 די צוויי פּים די מיידלשע
 די שוין געביינטע וואָס פירן
 די ליב געאַדערטע וואָס פירן
 אַוועק און אַרויף ווערט דאָס שוין
 ווידער דריימאַל צום טייוול אומפאַרשטענדלעך
 און אַנגעהענעם אומבאַגרייפלעך
 אַז אַ פּלאַך זאָל דימענסיאַנירן אַזש
 ביז צום נישט אויסגעפאַרשטן
 און אַרום דעם אַלץ
 און אויף דעם אַלץ
 ליגן מצבות פון טייטשן
 פון ווערטער פון מיינען
 און פאַרקערטן פון סודות

יידישטייטשן

יעקב גלאַטשטיין
 י. מאַצער מ'

פון פרינציפן פון מאַראַלן
פון באַגריפן פון שטאַנדפונקטן
פון ווערטן און אומווערטן
פון קאַמפּליצירטקייטן
און פאַרפּלאַנטערטקייטן פון קאַסמישער
עטיק עסטעטיק און זאַפּטן
וואָס האָבן האַפּטן און באַשאַפּטן
און שפּאַנען און פּליסן און פּלייצן
און רייצן און קרייצן און קרייצן און לעבן
און לעבן און לעבן און לעבן
ווערט דאָס שוין אמת טפוי ימח שמו
דרייסיק מאל אומפאַרשטענדלעך
ווען אלץ איז קלאַר ווי דאָס קאַנאַריקל
וואָס האָט געוונגען
איך בין געגאַסן פון גאַלד
און מיין שטים איז ריינסטער פלייט
און דער מאַרגן איז געגאַסן פון גינגאַלד
און דער האַן איז הייזעריק
און דעם מאַרגן אַרט נישט
ער שפּאַנט סיי ווי אויף שטעקשיך
שאַרט אַוועק די בלויע פאַרהאַנג
און פאַרנייגט זיך
ער בין דאָ
און אַז ער זאל לעבן איז דאָ
שאַקלען זיך שוין ביימער
פרייען זיך שוין טייכן
זינגען שוין די פייגל און אַפילו
ס'רעגנט אינמיטן דאַרינען
איז מה בכך איז מה בכך
דאָס קאַנאַריקל קראַצט זיך די פעדערן
מיט אַ פיסל און זאַגט
ס'וועט זיין אַן עולהלע
אויב מען זאַל
אויב מען זאַל
(אל בנה)
אל בנה)
מיינען אַז דאָס איז צימבאַליק
די ריינע וואַרהייט איז
איך בין געגאַסן פון גאַלד
און מיין שטים איז ריינסטער פלייט
גאַלד שמאַלד פלייט שמייד
ס'איז צום טייוול שרעקלעך
אומפאַרשטענדלעך

אַלבערט איינשטיין

צויבערוועלט, וואונדערוועלט, וועלט פון נם,
די מוזיק פון רגע - קאליזיעס,
מיט מאמעמאמיש-צימערדיקע הענט,
וויל איך פיקסירן.
ווי לאנג שוין, אז דאס פלאנעמישע עפעלע אונזערם
ראלט פארשליידערט אויף אנוואס,
די ווערימלעך האט מומערעד געבערט
אז א חלום פון א פאר,
ביז עס איז געקומען איך דער האר,
האט דאס מינדסטע קריכערל, ווערימל,
פיש און רעפטיל,
זיך געשפיגלט אין שפיל.

די טראגישע פאריאכטקייט דינע צו פרעציוסטער ציפער-
קאריקאטור,

האב איך פארצייכנט מיט דער פונקטאפינקטלעכקייט
פון וואג און מאס,

איך האב דעסאווירט מיליאנען אויסגעפליקטע בלעמער,
מיין פיקטיוון בראשית אויף דעם טריליאנסטן זייטל
פון דער קאסמאגאניע,

האב איך צוריקגעלייענט ביז און ביז און ביז.

איך האב געבויט די ליימער צו דער זון,
איך וואס בין אמאל זון געווען.

295

יידישטייטשן

פון מיינ גאנצער מי
יעקב גלאשמייין

צום קאפמייסטער

האָפּמייסטער, איך האָב ליב אַכצנקאַרצטיקע ווערטער —
שטאַנדהאַפּטיקייט, קאַנסעקווענטישקייט
און זילבעקסצענטרישקייט.
אַכזאָ דעם באַנמאַ האָב איך אויפן שפיץ צונג,
אַבער ס'רוימלט זיך דער מערב
היינט, ווי ווען, כ'מאָך אַ וועט.
ס'רוימלט זיך דער צונמער בונט און בונמער
נישט געקוקט (זיידעלאָווסקי דער זשימגוי)
וואָס עס איז אַ קאַלמער וואונמער.
איידאָ דרייקע און זאַווייקע און זאַווייקע.
און אַז ס'פאַלט אַ שניי,
געשעט איינס פון צוויי —
אַדער ס'ווערט ווייס די וועלט,
אַדער ס'ווערט אייז די וועלט,
אַדער ביידע.
סייווי דער זיידע ווינמער
קומט צו היפן אויף אַ שליפן.

קאפמייסטער, כ'מוז דיר איבערשלאגן,
 דו האסט אויפגעעפנט דעם גאנצן צאפן
 פון בערלאפן ביז פראגן.
 מיט אועלכע באנייליטומן וועסטו מיך אינגאנצן
 אוועקקאפומן.
 כ'מוז האבן דעם בעסערן סארט,
 דעם סאמע פרימע.
 קען מען גלאט רעדיטירן אינדערהויך
 וועגן פאלוסאפיע אבער אן פארנאגראפיע.
 דאס שטיינדיקע וואונדער וואס ווערט מערט און געבערט.
 דאס איינציקע דאס מאנישע
 דאס קאנישע פאליגאנישע און פאליגאמישע
 דאס קאמישכאנאגאמישע דאס זאמישע
 און צארט ליריש שטראמישע
 (דער חיריק פון ליריק)
 דער עגאצענטער —

האכמייסטער ווי לייכט דו יאגסט פאנאנדער
 דאס ווארטגעפליגל
 (א זיצל אויף א פיצל — א שו, שו)
 די קליינע קאטשקעלעך, ענטינלעך,
 אדלערלעך, טייבעלעך, פיציפיצי פייגעלעך
 און אנדערע אייגעפיקטע ארויפלאגען.
 דובנער, יאמפעלער, קעלמער שווארצמאגידער
 איך זאגעדער —

איך באוואונדער עם מיט אלע מיינע פינעף,
 אבער, ס'איז, זאלט איר מיר אנטשולדריקן.
 נאכמייסטער, דו ווידערהוילסט ווייסטו וואמען,
 איך וועל גלייך זאגן דעם נאמען,
 דעם שעמהאמפירעש.
 א קנאל, א שאל, א פראל, א פאל, א וואל.
 אלץ פארוואלט, פארבארגן.

גוטמארגן, מיין האר יאקל מיט דעם מאנאקל.
 אזוי צו ווערן אסילימירט, אטראפירט
 און פארשמיינירט.
 אפילו דער עגאצענט איז פארשוואונד פון מונד.
 די אידוואונד פארלאטעט, פארזאמעט.
 קיין מאמעט, קיין טאטעט.
 דער פונוואנעט פארוויאנעט,
 גלאט אזוי א וואקס א וועגיטוקס.
 איבער דעם כלומיקן שעת"ח פון דער גאנצער
 געשחיטה אונזערער

יידישטייטשן

פון מיינ גאנצער מי
 יעקב נלאטשטיין

שפאנט ער דער משהמאיד
מארוסיאך, מאפוליאך, מידימשייאך.

האקמייסטער, תליון פון וואַרט,
אונרעכטער און שעכטער.
צויבערקניצלער, נאָך אלע פראַגן און אלע זאַגן
זינג אַ ליד.

אין דעם וואַנדעלאַנד
ליגט אַ טויטע האַנט
אַ שטולע ליולע איבערפולע
הויטע טויטע האַנט.
און איבער דער גאַנצער לענג
קעניגט דאָרט אַ קענג
אַ הויזער בויזער קויזער לויזער
גוטער מוטער קענג.

טיפער, נעם טיפער די זאך, לאַכמייסטער.

טוי און רוי און שטילע באַלמעו
גאַנדאָלירן אלע קוואַלמעו
זשעסטילירן.

כ'מוז דיר ווידער איבערשלאַגן, אַכמייסטער.

זעבא, העבא, האַס און טו
רויבא, ליומא, טיסי,
אַזאַמיני שווימאַנטו, אַזאַקולי לאַמאַנטו,
צוביוויסטי, קיסטי,
זאַלדי, האַלדי, ווינדילי,
גאַלדי, בענדי, קראַני,
וואַנדאַפּערי קראַטילי, קרענטידענטי אַלאַלי,
צעני דוימאַזאַני.

האַסט דאָס האַרץ מיר צעפּערטלמ
מיט דיין מעלאַזאַנג.
דער אַוונט איז שטאַנדהאַפטיק.
ס'ווערט קאַנסעקווענטיש טונקלמונקל.
זילבעקסצענטריקער פאַרשווינד ווי
אַ שאַטן,
אַ שאַטן,
אַ שאַטן,
אַ שאַטן,
אַ שאַטן.

ONZP

פארזומער

אויף דעם אינדזל
וואלדן ווילדע וועלדער.
קוואלן קוועלן,
טייכן זינגען.
אז דער פרילינג קומט
גיט שוין דאָס זומערל
ווי אַ שלאַנג אַ ביס.
גיט יונגזומער ווי אַ שדכן אַרום.
נייזומער געוויסערט דעם טייך אַרויס.
ערב-זומער מערן זיך געזאָנגען אין געוועלדער.
קליינזומער גיט יעדער איינעם ווי אַ שלאַנג אַ ביס.
יעדער איינעם, יעדער איינעם,
אויף דעם אינדזל וואו די קוואלן קוועלן.

א

אויפזינג

ווען דער מאַרגן זינגט אויף,
זיצסטו שוין אויף דיין אייזל,
און דער פרישער ווינט
קילט דיר דאָס פנים.
אייל זיך ניט ליבסטע אין מאַרק אַרײַן.
גיב מיר אַ קוש,
וועט עס דיר פאַררעכנט ווערן
פאַר אַ מאַרגן-תפילה.

ב

צושפיל

זיי פירן, זיי פירן אים,
דעם שעמעוודיקן חתן.
שאַרט ער מיט די פים
דער שעמעוודיקער חתן.
פלאַנטערט מיט דער צונג
דער שעמעוודיקער יונג.
און דו, מיין האַרץ, זאָג ניט אויס,
ווי ער האַט נעכטן באַנאַכט
מיך דערפרייט,
צווישן די פינצטערע גראַזן.

זיי פירן, זיי פירן אים
צום חתונה בעט, דעם שעמעוודיקן חתן.

ג

נאָכדענק

מיין חברס ווייב איז אַ מאוסע.
וואָס אַרט עס מיך — זי גליט.
אַרט דאָס מיך ניט און אַרט דאָס מיך
מיין חברס ווייב מיט די שעמעוודיקע פים.
מיין אייגן ווייב האָט שיינע אויגן,
טאָג און נאַכט, טאָג און נאַכט.
און אירע פים זיינען אָפן
און אירע ליפן צוגעשלאָסן,
ווי די טיר צו מיין חברס ווייב.
אַרט דאָס מיך ניט און אַרט דאָס מיך,
מיין חברס ווייב מיט די אומרואיקע פים.
שטילער, שטילער מיין אייגן ווייב.

ד

מאָנאַטאָ

אַ פאַלק קרעכצט, אַלאַלאַ, אַלאַלאַ,
אַ פאַלק שוויצט און אַרבעט.
אַלאַ לאַ, אַלאַ לאַ.
און דער שררה פרעסט און זויפט,
אַלאַ לאַ, אַלאַ לאַ.
דער מזרח רויטלט זיך פאַר בושה,
אַלאַלאַ, אַלאַלאַ.
ווען אונדזער דלות וויינט,
דער פויגל שווייגט, דער טייך שטילט איין
ווען אונדזערע קינדער וויינען,
אַלאַלאַ, אַלאַלאַ.
נאָר דער שררה לאַכט
ווען אונדזערע ווייבער מאַכן אים פריילאָך.
אַלאַ לאַ, אַלאַ לאַ, אַלאַ לאַ.
נאָט איז טרויעריק און אַלט.

ה

נאַכט

באָס טויער זיצט אַ מיידל
און האַלט אַ קינד אין שוים,

303

קרעדאָס

פון מיין גאָנצער שטיין
יעקב גלאַטשטיין

און דער טאַטע בין איך, ביסטו.
און דער מאַן בין איך, ביסטו.
איז דאָס מיידל טרויעריק,
זינגט זי אַ טרויעריק געזאַנג:
אוי, אוי, אוי.
אַז ס'קומט די נאַכט,
שלאָפט איין דאָס קינד.
בלאָנדזשעט דאָס מיידל אויף דער גאַס.
און איר גייט נאָך, איך און דו,
און אירע בריסט זיינען וואַרים,
און דאָס מיידל לאַכט,
אוי, אוי, לאַכט זי אַ טרויעריקן געלאַך.

1

לוי-געזאַנג

אַפגעשיידט זאַל ער זיין.
פירט אים אַוועק.
אַוועק. אַוועק. אַוועק.
אַוועק פון מאַרק.
אַוועק פון הויז.
אַוועק פון ווייב.
אַוועק פון קינד.
פירט אים אַוועק.
אַוועק. אַוועק. אַוועק.
די זון איז פאַר אונדז.
די ביימער, די פייגל.
די שיינע מיידלאַך
און די פרישע ברויטן.
פירט אים אַוועק.
אַוועק. אַוועק. אַוועק.
לייגט אים אַוועק מיף אין דער ערד.
דער הימל קוקט אַרונטער אויף אונדז.
באַנאַכט וועט דעם ווייבס בויך גלוסטן נאָך אים.
אוי, ווי טרויעריק דאָס איז.
אוי, ווי פריילאַך דער טאַג.
אוי, ווי פריילאַך די קינדער וואָס טאַנצן אין גאַס.
אוי, ווי טרויעריק דאָס איז.
ווי פריילאַך דאָס איז.
ווי פריילאַך און ווי טרויעריק דאָס איז.
פירט אים אַוועק.
אַוועק. אַוועק. אַוועק.

זיבעצן לבנות

און וויפל קוואלן האט א שטייגער דיין דערפעלע דאס קליינע,
קינד מיינס?
גאנצע זיבעצן. — איז דאס ניט קיין וואונדער.
ס'איז א וואונדער בלויז, אז עם קומט א לבנה-נאכט,
שווימען אום דארט גאנצע זיבעצן לבנות.

אויף דעם גרויסן הימל איין קארגע לבנה.
און אונדזער דערפעלע — א שפאן אויף א שפאן —
קאן זיך פארגינגען
אז עם זאלן ארומשווימען
אין זיבעצן קוואלן
איינע ווי איינע,
גאנצע זיבעצן לבנות.

און ווער האט געציילט, קינד מיינס, די זיבעצן לבנות?
מיר האבן זיבעצן הויכע יונגען,
וואס טראגן בלויז מונדירן מיט גרויסע קנעפ,
זיינען זיי וועכטער וואס וועכטן
אין לבנה-נעכט כא די קוואלן,
שרייען זיי יעדער איינער פאר זיך
לבנה — דא!
זיבעצן יונגען, זיבעצן מאל:
לבנה — דא!

שמעקן ארויס די צווייטהאלבן מענטשן
די קעפ פון די פענצטער פון די קליינע שטיבלאך
און לאכן און דאנקען וואס אזא קליין דערפעלע
פארמאגט זיבעצן ליכטיקע לבנות
און זיבעצן קוואלן,
בעת אויף א גרויסן הימל
שווימט ארום איין קארגע לבנה.
און דאס איז א גרויס וואונדער.
מאקע, כנאמנות, א וואונדער!

305

קרעדאס

פון מיינ גאנצער מי
יעקב גלאטשטיין

א געזאנג

דיין געזאנג קומט צו מיר אין קליינע חלקים,
דו שפייזסט מיך מיט א קרישקע יעדער פרימארגן.
דאס קארגע הענטל דיינס שפארט פארזיכטיק דעם לאבן.
זיי געדולדיק ביז כ'וועל דיר געבן דעם שליסל צום טויער.
בלייב מיר געטריי ביז זומער.

דו זיצסט און ווארימסט דיינע פיסלאך באם אויוון
און קליגסט זיך צו באהאלטן דיין בענקשאפט פון מיר,
באלד וועט דער זומער צעשמעלצן זיינע אייזיקע קייטן,
וועל איך עפענען די טירן און דיך ארויסבאגלייטן אריבער
אלע שוועלן.

בלייב מיר געטריי ביז זומער.
זומער וועל איך שניידן קליינע פאמידארן און טראכטן פון
דיינע ליפן,
און דו וועסט שפאנען אויף די וועגן און זינגען צו יעדער
פארבייגייער.
וועל איך באדויערן וואס איך האב מיט א שניט דיר ניט
פארשענדט דייין פנים,
אדער פארוואס איך האב ניט שווערער געמאכט דייין וועג
מיט א קינד מיינס אין דיר.
בלייב מיר געטריי ביז זומער.

די פרוי פרעגט

דורך דורותדיקן רויש פון געשיר און טעמפן קיד-גערוד
און פארשאלטענע צערטלאכקייטן וואס וואקסן ווי געשווילצאכץ
אין דעם ווייב וואס מאמעט זיך און שטיקט זיך מיט ליבעס
אלערליי,

וואס דער באשעפער האט אנגעהאנגען ווי די שווערע בריסט
אויף צו טראגן א לאסט דורך לעבן לאנג.

דורך דעם שווערן נעפל וואס טיילט אפ פון אליץ
וואס געשעט אין דער וועלט וואו מאן איז קעניג,

גענערעליסימא, זעלנער און דיפלאמאטישער אינטריגאנט,
גיט אויף א שטילער, דינער רעוואלם.

די פאריאכטע האנט קלינגט מיט גאלדענע קייטן און ברעסלעמן
און דער פארטעמפער ליבער מוח פרעגט :

מיין טייערער, וואס איז געשען היינט און נעכטן און פאריארן.
דער רויש פון זיידנצייג פלאטערט,

לאנגע אוירינג מאכן א קלוגן אנטשעל
און געשוירענע קעפלאך דעכאמירן צערטלאך.

און דער גענערעליסימא חלומט

פון א קיך, פון קלינגענדיק געשיר,

פון ווייכע הענט ארום האלדן

און פון הויזן וואס זיינען אייביק צופרידן.

307

קרעדאס

פון מיין גאנצער מי
יעקב גלאשמשיין

א בארג, א הויז און אן אלטע פרוי

ניט פון חכמה און ניט פון נארישקייט,
איר לייבלאכער שוועסטער —
האָב איך געטראַכט ווען די אלטע פרוי
האַט שטאַלץ אַ טאַניץ געטאַן מיטן קאַפּ,
ווי אַ דערפאַרענע הונ.
— איך האָב אויסגעהאַדעוועט ניין קינדער,
גאַט צו דאַנקען, און צו דער שטאַט ניט אָנגעקומען.
דאָס ערדענע פנים האָט געשמייכלט אַ בייזן שמייכל
און איך האָב געטראַכט פון גאַטס מעשים און פון אַ מאַן,
און פון דעם אַז איר בויך איז אויפגעגאַנגען
גאַנצע ניין מאָל.

און וואס קאן דא זיין א רייד פון נארישקייט
 אדער וואס קאן דא גילטן חכמה?
 אודאי, האב איך געזאגט, האט די שטאט
 מיוזנט טויטן פאר קליינע קינדערלאך.
 איך האב זיך פארטראכט און געזען —
 דריי יונגען שטייען און זעגן א גרויסן בוים,
 דריי פארזעצן קארטאפליעס אונטער א פלאקערדיקער זון
 און דריי לויפן בארוויס ארום הויז ווי קודלאטע הינט.
 — אז ס'איז גאטס ווילן קומט דא אויך דער טויט —
 האט די אלטע פרוי געזאגט מיט א פינצטער פנים, —
 מיך האט ער באזוכט גאנצע זעקס מאל.
 יא, איך האב בייגעטראגן מיין חלק פאר דעם קליינעם בית עולם
 און ער מאנט נאך און וועט עס אפשר קריגן.
 איינער ליידט פון א שוואך הארץ.
 דעם צווייטען פרעסט אויף די שווינדזוכט
 און באט דריטן שלאפט דער קאפ —
 זי האט געמיימלט מיט דעם פינגער אויף איינעם
 וואס האט געטראגן א גרויסן קאפ אויף די פלייצעס,
 געשיילט קארטאפל און געלאכט.
 ס'האט א שמעק געטאן מיט אפגעשניטן גראז
 דורך דעם פענצטער,
 און מיט אן אראמאט וואס האט פארשכורט הארץ און קאפ.
 אפשר איז דאס געווען דער מאנענדיקער ריח
 פון דעם בית-עולם,
 וואס ליגט ניט ווייט פון דער שטאלצער מאמעס הויז?
 איך בין ארויס אנטקעגן דער זון
 מיט א פארמעגן פון פלאנטיקערדיקע ווערטער —
 שטאט, דארף, בית-עולם, מאן און גאטס מעשים
 און א שטאלצער בוך וואס איז אויפגעגאנגען
 גאנצע ניין מאל.
 איז דאס דען פאר מיר צו זוכן דעם שכל פון זאכן?
 מיינע ליבע פריינט, גלויבט מיר,
 כ'האב געשפאנט ווי אן אקס איבער די פעלדער
 און געטראכט ניט פון חכמה
 און ניט פון נארישקייט, איר לייבלאכער שוועסטער.

קרעדאס

באלאדע

שיסט מיר אָפּ, חברים מיינע,
די פיס וואָס זיינען אַנטלאָפּן,
אַבער שיסט מיר ניט אין קאַפּ
וואָס טראַכט איצט פון שוואַלכן אין אַ נעסט.
אַזוי האָט ער זיך געבעטן
ווען מען האָט אים באַגינען אַרויסגעפירט
אויפן ברייטען סקווער.
ער האָט ניט געוויינט, נאָר געצופט זיך דאָס בערדל.
שוינט — האָט ער גענעבאַכט — האָט רחמנות
אויף אַ מענטשנס אַ קאַפּ.
אַבער צוואַנציק ביקסן האָבן ווי איין זאַלפּ
צעשאַסען דעם קאַפּ וואָס האָט זיך געמאַטערט
צו כאַפּן דעם מייז פון וואַרט —
דעזערטירער.
און איך וואָס בין געווען איינער פון די צוואַנציק ביקסן
האַב לאַנג געוואַנדערט און געפונען זיין נעסט.
איך האָב געגלעט דריי קינדערלאַך איבער די קעפּלאַך
און אין האַלדז ביי מיר געהאַלטן געפאַנגען
מיינע טרערן.
אַ הויכע, שווייגנדיקע פרוי מיט אַן אויפגעהויבענעם בוזעם
האַט געוואַרט אויף מיינע ווערטער.
אוי, צי האָב איך איר געקענט דערציילן,
און מיט וואָס האָב איך זיך געקענט רעכטפערטיקן,
אַפילו ווען איר מאַן איז געווען
אַ דעזערטירער.

פון אונדזער יאָד

דאָס לעצטע ווענטל צווישן אונדז איז געפאלן
און איך האָב געזען, אז זי איז ניט צויבערלאַך.
כ'האָב געהערט דאָס וואַקלען פון אירע רייד
און ניט געבענקט נאָך חכמה.
און דאָך, גראַד איצט,
האָב איך מיט זיכערע הענט
אַליין געשלאָגן שינדלען
אין דעם דאָך איבער אונדזערע קעפּ.
כ'ווייס שוין אז זי איז ניט די אַנדערע
וואָס איך האָב אַרומגעזוכט.
פאַר איר האָב איך קיין נעצן ניט געשפּרייט.
וואָס פאַר אַ יעגער קען איך, משמיינס געזאָגט, זיין
מיט דעם פאַק פון אויסגעקליגטע יאָרן.
זי איז אַליין צו מיר געקומען.

311

קרעדאָס

פון מיינ גאָנצער מיי
יעקב גלאַטשטיין

קרעאַס

312

און דאָך איז מיר גוט איצט
וואָס מיר האָבן איינס דאָס אַנדערע געוואונען.
און אז זי איז אליין צו מיר געקומען
און געזאָגט :
איך בין ניט צויבערלאַך
און ניט קלוג
און איך דאַרף ניט די אלע סטימולן
כדי צו וועלן לעבן.
כ'ווייס אפילו אז מיין לייב ווי דיינס
איז אַביסל אַפגעטראָגן,
און כ'האַב אויך ווי דו שוין
אַ דריי-פיר הולאתן
וואָס קיין פערפומען קענען ניט פאַרווישן.
ס'איז דער קערפער — גוף.
און דאָס וואָס איז באַ מיר אַנדערשט ווי באַ דיר
ווערט אַנדערש בלויז דורך דיין באַריר.
ווייל פאַר זיך זיינען די בריסט ניט קיין בריסט
און דאָס גאַנצע ביסל מיידלשע קלאַפערגעצייג
ווערט מיידלש בלויז מיט דיר.
כ'האַב די פשוטע רייד געוואויגן און געמאַסטן.
איך האָב געוואַלט זען וואו ליגט אין אירע ווערטער
דאָס געהיימפולע און פאַרבאָרגענע
וואָס קען נאָך שפייזן מיין באַגער נאָך איר
און אירן צו מיר.
אירע רייד זיינען געווען סקעלעט,
אַן באַפּוצונגען פון פלייש און אַדערן
און ווי האָב איך שוין געקאָנט זינגען צו איר :
„זיי אַ מאַמע מיר אַדער אַ שוועסטער“.
טויזנטער לירישע לידער האָט זי פאַרליקנט מיט אירע ווערטער.
און דאָך בין איך אַרויף אויפן דאָך,
און אומעטום פאַרריכט אז דער רעגן זאָל ניט דורכגעצן,
און געטאָן עס מיט פרייד
וואָס נאָך אַ מענטש איז מיט מיר.
און ווען כ'האַב געשלאָגן די שינדלען
האַב איך געטראַכט,
אז ווי גאַענט מאַן און ווייב זאָלן ניט שלאָפן
זיינען זייערע הלומות פאַרשידן.
אין שלאָף זיינען זיי עלנט
און שליסן אויס איינער דעם אַנדערן.
כ'האַב צו זיך געזאָגט :
ווען איך וועל אַרונטער פון דאָך
וועל איך עס איר זאָגן און גוט באַטראַכטן
וואָס אירע אויגן וועלן ענטפערן.

איך קום צו דיר

שלאנקע, מיטליעריקע פרוי,
היט זיך פאר דער נאכט
וואָס באַשרייבט דיין פנים מיט יאָרן.
כ'האַב דיך געזען אַ פאַרפלאַנטערטע הירשין
אין די צווייגן פון דער גרויסער שמאַט.
כ'האַב דיך געפירט צו אַ בעט און געזאָגט :
דער גאַט פון מיטליעריקער פאַרשמענדיקייט
זאל היטן דיין יעדער באַוועג.
זאל דיר ביישטיין אין דיין גרויסער געניטקייט.
ביי וועמען האָב איך נאָך געזען אַזאַ בלוטיקע מלחמה
צווישן עלטער און קינדישקייט ווי אויף דיין געזיכט ?
דו נאַרישע קעמפערין, כ'קום צו דיר,
צו דער פריסטערן פון פאַרשמענדיקייט,
און שפיל זיך מיט דינע קלוגע רייד און נאָך ניט אָפגענוצטע
פּים,
דורך דער גאַנצער נאכט וואָס שמינקט דיין פנים מיט יאָרן.
אינדערפרי האָב איך אומזיסט געזוכט ווערטער
וואָס לאָזן זיך מאַלן אויף ראַז פאַפּיר.
אַז איך וועל געפינען וועל איך עס דיר צושיקן
און דו וועסט עס באַהאַלטן אין אַ בוך פון לידער
לעבן פאַרטריקנטע בלומענבלעמלאַך פון ערשמער ליבע.

313

קרעדאַס

פון מיין גאַנצער מיין
יעקב גלאַטשטיין

אונטער פרעמדן דאך

אונטער פרעמדן דאך און אין שוין פון פרעמדע ווענט,
 בין איך געזעסן און א פארלוירענע געקוקט
 ווי אין מיין שוים זיינען געפאלן ברעקלאך
 פון א פרעמד לעבן.
 צוגעווארפן האט זיי מיר א האנט מיט דינע, לאנגע פינגער —
 א נאכלאזיקע, גוטע האנט —
 ווי מען ווארפט צו א קלוגן פעטער אינטימיאָ
 אויף יא אָדער ניט צו הערן א ראַט פון א געזעצטן מענטשן.
 זי האט געווערטערט וועגן דער גרויסער ליבע פאר איר מאַן,
 וועגן דער ליבע וואָס ברענט איר פון די שפיצפינגער פון די פיס
 ביז די גרויסע שוואַרצאָפלען,
 וועגן דעם וואָס עס פירט זי צום ברעג פון געפארן
 און נישטערט זי אויס און ווארפט זי צוריק
 אין די אַרעמס פון אים,
 וואָס געוועלטיקט איבער די ווינקעלאַך פון הויז,
 איבער דעם אַרימן טיש און צעבראַכענע שמולן
 און איבער איר ווי א טייל פון זיין גאַטגעבענטשמער אַרימקייט.

זיבעצן שליערן האָב איך געשלעפט פון אירע חנעוודיקע רייד
 און זי איז אַלץ געשמאַנען פאר מיר
 לאַנג און הויך אין איר קימאַנע.
 כ'האַב פאַרנומען דעם מידן שלעפּ פון זיינע שמעקשיך,
 איבער די פיר איילן פון היץ-און-צוריק,
 און געהערט די מוזיק פון פאַרהייראַטקייט:
 די קאַרגשאַפט פון געהערן און פאַרמאַגן
 און די ענגשאַפט פון אַ בעט פאר צוויי
 וואָס זינגט שמיל אַ ראַפּסאַדיע פאר דערוואַקסענע —
 און געווען איז ער ווייט אַוועק,

אָבער די טריט זיינע אזוי קענטיק
איבער זיין קעניגרייך,
אז מיר ביידע האָבן געהערט דעם פלאַמער פון זיין שלאַפראַק.

חדשים זיינען אזוי אַוועק —
איר ליבע פאַר אים איז געוואָרן געוואוינהייט ווי אַ הויקער
און אפשר איז דאָס געווען דער הויקער אויף מיר
ווען איך בין געזעסן ווי אַ פעטער גלח
אַנטקעגנאיבער און געהערט אירע רייד.
פון שלאַפצימער-געזאַנגען האָט זי געשפונען רייד פאַר מיר.
און וועמענס קנעכט בין איך דען געווען,
ווען זי האָט מיר ווידער מיינע אויערן דורכגעבויערט
מיט איר גליענדיקער אַדע צו אים ?

צווישן אונדז האָט אַנגעהויבן צו טונקלען.
לייז מיך אַוים, באַפריי מיך פון מיין ליבע צו אים, —
האַט זי מיר געוואָרפן אין פנים
צום ערשטן מאל.
אַ שליידער געמאַן מיט פאַרוואָרף
אַז דער זילבערנער צלם וואָס האָט געקילט מיינע גלחישע
קליידער

איז צעשמאַלצן געוואָרן,
און איך האָב איידל אַרונטערגענומען
די לעצטע דינע היל פון אירע רייד.

זי האָט געקניט אונטער דעם יאָך
און געשלאָסן די אויגן פון פאַרמאַטערטקייט.
(האַב איך געטראַכט פון רייד און זיגזאַנגן
און שטיינדלאַך וואָס פאַלן אין וואַסער מיט אַ פליעמק ?)
זי האָט זיך געוואַלגערט אַ נאַקעמע
און אין איר פרייד האָט זי דאָסמאַל
פון איר ליבע געמאַכט דינע רימלאַך
און זיך געבייטשט.

אַ לאַנגער, שטומער וויאַלאַנטשעל איז זי געלעגן אויפן בעט.
און מיר דוכט זיך אַז איך האָב געטראַכט פון סתירות
און פון אייביקער געטריישאַפט צו
טריט, טריט, טריט.

וואָס געוועלטיקן ווען זיי זיינען ניטאָ,
בזו משוגעת, איבער דעם צעבראַכענעם מיט,
איבער די פאַר בענקלאַך,

איבער דעם גאַנצען ביסל אַרימקייט
און איבער דעם שטומען וויאַלאַנטשעל
וואָס וואַלגערט זיך אויפן בעט.

שיני מייק

א

שיני מייק שלאפט אין א בראנזענעם ארון.
ס'וויינט נאך אים א מלוכה פון צוועלף בלאק
און דער מאמעס שיימל און דעם מאמנס אלמע באַרד.
פאריתומטע יונגען שטייען בא די ראַגן
און קנייטשן ציגארעטלאך מיט צימערדיקע, דינע פינגער.
שטייט א יונג באם ראַג מיט דעם קאפעלושאל אָן א זייט
און שפייט ווייט א דינעם שפיי.
אויפן ברונעם פון טרערן ליגט א הארטער, שווערער שטיין,
אַבער ער ווייסט אז שיני מייק שלאפט איצט
אין א בראנזענעם ארון.
דער שרעק און דער הימער, דער מלך און געביטער
פון ארום און ארום צוועלף גאנצע בלאַק,
ליגט אויסגעפראַנטעוועט און שלאפט.

דער מאמעס שיימל יאמערט אים נאך א זכות,
 ער האט אלטע מאמע-מאמע
 ניט געלאזט פאלן מענטשן צו לאסט.
 אבער דעם מאמענס בארד איז פארשעמט אויף די עלטערע יארן,
 ווייל אלע, אלע ווייסן פון ארום און ארום די צוועלף בלאק,
 אז שיני מייק איז געפאלן און שלאפט איצט
 אין א בראנזענעם ארון.

ב

שווערע שלעפשיפן שניידן דאס קויטיקע וואסער,
 שטינקענדיקער רויך פארסאזשעט די דעכער
 אויף די הייזער פון דעם פיצל וועלט.
 דא, אויף דעם דאך האט ער דאך דעם הלום פון זיין קיניגרייך
 דערזען.

די צימערדיקע וועש אויף די שמריק
 זיינען געווען זיינע לאנען,
 ווען אונטן האט דער מאמע מיט האלכ-בלינדע אויגן
 איבער א פארפעצטן ספר
 געלערנט מיט קינדער דעם מיימש
 פון שולחן — א מייבל און כסא — א משער.
 א, די מאמע האט געוואוסט איר בראך,
 אז ס'קלעמערט איר קינד שנעל די ליימער,
 פון קעשענע-גנב צום סאמע שפיץ,
 צום גרויסן שררה, מלך און באפעלער,
 איבער די גאנצע ארום און ארום צוועלף בלאק.
 די אבות, די פרומע וואסערטרעגער און פארגרעכמע
 גאטפארכטיקע קצבים,
 זיינען פארבליבען אויף די בית-עלמינס פון יענער זייט.
 האבן זיי זיך ניט געמיט,
 ווען דער מאמע מיט די רוימע אויגן האט בהרחבהדיק
 באזעצט דעם דלות אין הויז מיט זיין געזאנג —
 אוי, שולחן — א מייבל און כסא — א משער.

ג

ווי אזוי האט ער אויסגעחלומט זיין מלוכה?
 ווי אזוי האט ער געוועלטיקט?

317

קרעדאס

פון מיינ גאנצער מי
 יעקב גלאטשטיין

ווי אזוי געהערשט ?
ווי אזוי האט ער פאראונטערטעניקט ?
ווי אזוי פאריאכט ?
זיין פיצל וועלט ביו אפילו
צום הויז פון געזעץ מיט דער גרינער לאמטערנע.
דער מאמעס פארזשאווערמע בענטשלייכטער,
דער ארימער שבת אין הויז,
די פייכטע ווענט,
דעם מאטנס באַרד און דער מאמעס שייטל
האַבן זיי דען געוואוסט אז אונטער איין דאָך
וואוינט אַ קעניג,
וואָס האָט געקעניגט און געקעניגט, געשאלט און געוואלט,
ביו ער איז געפאלן פון שונאם האנט ?
ווער האָט איבערגעריסן די דינאסטיע ?
שיני מייק ווייסט, אַבער מען מאַר ניט דערציילן,
שיני מייק שמייכלט אין בראַנזענעם ארון.

ד

וויפל מוט פאַרמאָגט אזא דינער קערפער,
וויפל קראַפט אין פאַרשלאַסענע ליפן,
וויפל עקשנות אין שטאַלצע פים
צו קומען שווייגן, שווייגן, שווייגן
צוקאַפנס דעם שווייגנדיקן קאַפּ.

לאַזט זי צו צום בראַנזענעם ארון.

אַ, אויף איר יונג און גליענדיק לעבן
איז ער געווען דער איידלמאַן,
דער רייטענדיקער ריטער,
דער מעמפער יונג, דער שכור,
וואָס האָט געווערזעט כעס
און פייערדיקע רייד.
וויפל עקשנות דורכצוגיין אלע רייען
און קומען שווייגן, שווייגן, שווייגן
צוקאַפנס דעם שווייגנדיקן קאַפּ.

לאַזט זי צו צום בראַנזענעם ארון.

וואך דורך דער גאנצער נאכט
 איז דאס מיידל געזעסן אויף דער שטילער באנק.
 א קלוגער טרויער האט איר אויסגעהוילט דאס הארץ
 מיט א שארפן שנאבל,
 און אירע געדאנקען האבן געזונגען
 אין א ראזער פראצעסיע:
 מיין גאט, מיין גאט, מיין גאט.
 וואס האב איך מורא פאר דעם טויט
 אז ער איז בלויז א סוד אין אויער.
 א פלינקע שווערד וואס קעפט גלעטנדיק.
 וואס פארבייט דאס קליינגעלט פון צייט
 אויף סעדער פון אייביקייט.
 דורך דער גאנצער גאמע פון דיינע טויטן
 מיין גאט, מיין גאט, מיין גאט,
 וויל איך שפאנען.

אויסטריקענען וויל איך ווי א באהאלטן וואסערל,
 פאררויאנעט ווערן ווי א זאנג,
 שמארבן געדולדיק ווי א פויגל.
 פליען וויל איך פון ווערן צו ווערן
 און ווערן אלץ קלענער און ברעקלדיקער
 ביז צום מינדסטן פרימסטן ווערעמל
 וואס לאזט זיך צערעמען מיט די פיס.
 מיין גאט, מיין גאט, מיין גאט —
 האט דאס מיידל געגליט אויף דער שטילער באנק
 דורך דער גאנצער וואכער נאכט,
 און די ביימער האבן ארונטערגעשאטן לעצטע בלעמער
 ווי שלאפנדיקע הענער
 וואס טרייסלען אויף מיט די פליגל.

319

קרעדאס

יעקב גלעטשטיין
 פון מיינ גאנצער חי

א קינדערליד וועגן אלטע לייט

צוויי אלטע לייט זיצן און ווייזן געמיטלאך
א פייג די יארן זייערע וואס ציילן זיך הויך אויפן קול,
און ריידן וועגן הויכפאליטיק, וועגן קינדער-דערציען,
וועגן וואס וועט זיין איבעראיאר,
און וועגן דער וועלט וואס האט א טעמפן רעגירער.
זיי לאכן אפילו און ווערן אנדרימלט
און חלומען פון א פעלד מיט פארשידנקאלירטע בלימעלאך,
וואס מען וועט פליקן מיט אייגענע הענט,
היינט און מארגן און איבעראיאר —
מיט פלינקע און רירעוודיקע הענט.
די פייכטע נאכט שעמט זיך צו קומען
ווי א קאלענדארישער פאקט.
האלט זיך די זון לאנג באם מעריב
און בארוימלט די געזיכטער
פון די צוויי אלטע לייט.

זומער

דער זומער קומט אויף גרינע קוליעס
און בעמלט אויס א פארמעגן פון שיינקייט
און מאכט צערעכט זיין ארים, דורכגעפרוירן הויז.
שפעטער-צו ווערט ער אפילו פויל צו שנאָרן —
ליגט ער גאנצע טעג א צעכראַסטעמער
און וואַרימט זיך פאַר דער שוועל פון זיין הויז.
און לעבט אויף גרייטע קאלירן און עסט פאַרטיקע פירות
און ווערט אַנטשלאָפֿן ביז ס'פאַלט אויף אים א הויפּן געלע
בלעטער

מיט א געמורמל:
זייט-זשע מוחל, טראַגט זיך אָפּ.

געטרייע זיידעס

מיט מאַרד, קריגערייען און טעמפער עקשנות
פאַרבן מיר, געטרייע זיידעס, אַביסל איבער דעם דאָך.
אונדזערע ווייבער זיינען אַלט, אונדזער וועלט איז פאַרלוירן,
אַבער פאַר די אייניקלאַך וואָס דאַרפן ווערן געבוירן
וועט זיין אַ שפּאַגל-נייער דאָך.
און זיי וועלן מיט אַ קראַך אינגאַנצן אומוואַרפן דאָס הויז
און איבערבויען אויף דאָס ניי אַן אַנטיקע וועלט.
(מיט מאַרד, קריגערייען און טעמפער עקשנות.)
אזוי שפּאַרן מיר אַפּ יעדער קרישקע גליק פון זיך אַליין אויף
עלמערע יאַרן,

פאַר זיי וואָס דאַרפן ווערן געבאַרן.
אונדזערע מאַטעס טויט, אונדזערע זיינען די קברים,
און מיר בויען זיך אַריין אין די ווענט
מיט טיראַנישקייט ווי מאַרטידער.
פאַר זיי וואָס וועלן אומוואַרפן הויז און ווענט און דאָך
און ווידער רעסטאָורירן אַן אַנטיקע וועלט.

321

קרעדאַס

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

אייביק

פופצן קנויטן אָנגעצונדן,
א מיטנוואָך פאַריוםטובט.
אלע רעדער אָפגעשמעלט.
אלע רוישן איינגעשמילט.
אלע גאַסן אויסגעצירט —
פאַר וועמען מאַך איך חנא?
פאַר מיר, ווייל כ'בין אייביק.
ווי פעטרישקע איז אייביק.
ווי מאַראַנצנשאַלאַכין,
ווי אַ שטויבעלע,
ווי אַ פונק,
ווי אַ ווינטבלאַז,
ווי אַ וואַסערטראַפּן,
ווי אַן איבערגעפאַרענע קאַץ
וואָס האָט זיך געדולדיק אָנפאַרטרויט
דער מענטשאַכער אומשמערבלאַכקייט.
און ווער עס וויל און ווער עס וואָל
זאַל און זאַל און זאַל
היינט קומען באַגרייפן —
אַז אויב די מויערן זיינען שטיל,
איז עס ווייל איך וויל
אַז יום-טוב זאַל צערמלען שטיין און שטאַל.
ווייל איך בין שטיין און איך בין שטאַל.
ווייל איך בין און בין און בין
אייביק.

אויטאביאגראפיע

כ'האב נעכטן אפגעשמעקט מיין זון די דאזיקע געשיכמע :
אז מיין טאטע איז געווען א ציקלאפ און, פארשטייט זיך,
מיט איין אויג,

אז מיינע פופצן ברידער האבן מיך געוואלט אויפפרעסן,
האב איך זיך קוים ארויסגערעטעוועט פון זייערע הענט
און זיך גענומען קייקלען איבער דער וועלט.
קייקלענדיק זיך בין איך אויסגעוואקסן אין צוויי מעת-לעת,
אבער צוריק צום פאטערס הויז האב איך שוין ניט געוואלט גיין.
בין איך אוועק קיין צפניה און זיך אויסגעלערנט שפרעכן יידיש,
זיך מל געווען און געווארן יודע.
האב איך אנגעהויבן האנדלען מיט פלאקס, טריוואקס, אתרוגים
און אפגעביסענע פיטומס

און געמאכט וואסער אויף קאשע.
בין איך האב אנגעגעגנט אן אלטע פרינצעסין
וואס האט מיר אפגעשריבן אירם א גוט און געשמאקטן.
בין איך געווארן א גוטבאזיצער
און אנגעהויבן פרעסן און זויפן.
און אז כ'האב געזען כ'ווער א ביסל פעט,
האב איך געכאפט און חתונה געהאט.
נאך דער חתונה האט מיין גוט אפגעברענט
בין איך געווארן אן ארימער צייטונג שרייבער.

צו מיין טאטן, דעם ציקלאפ, שרייב איך נאך אמאל א בריוול,
אבער צו מיינע פופצן ברידער — א זאסיע.

323

קרעדאס

יעקב גלאטשטיין
פון מירן גאנצער מיר

אידישע מלוכות

קאנסקיוואָליע, מאַזל־באַזשעין, קאַזשניצע,
ליעווערמאָוו, פּולאַווע און בעכעווע,
גליסק, פּיוסק און שאַבעשין —
נעמען פון פּוילנע שמעט, ווייסט דער טייוול פאַרוואָס,
שווימען נאָך אום ווי מרחץ-בלעמלאַך אין מיין זכרון.
ווען איך בין געווען אַ קליינער פעמפּיק,
האַב איך געוואוסט אז אַ נסיעה אַהין,
שמעקט מיט אַ בויד, אַ פּור, אַדער אַ סקריפענדיקן וואָג,
וואו עס פאַרן שמענדיק וואַרעמע דינסטמייַדן אויף דינסט.
איך האָב געזען אַלע שמעמלאַך ווי אידישע מלוכות,
וואו יום-כּפור לייגט אַוועק אַ שרעק,
אַפילו איבער די גויאישע כאַלופּעס,
וואו עס הענגען צלמים
פאַר אַ שמירה קען אידישן גאַט.

כ'וואָלט אַוועקגעגעבן גאַנצע מאַיאַנטקעס מיט אַרימקייט
איך זאָל אַצינדערט נאָך דעם בענקען.

מארשאַלקו

אלע בריקן ברענען אויף דער ווייסל
און גאנץ פוילן גייט צוועק מיט פלאצמען.
אוי, מארשאַלקו, פארוואָס ברענען ניט מיינע אויגן מיט דעם
פייער?

דער אמת איז אז רואיק איז אין לאַנד פון מיין געבוירן,
און פרומע פויערים גלעמן פעמע ערד מיט אַקערקאמען,
אוי, מארשאַלקו, פארוואָס שטראַלט די רוי ניט פון מיינע אויגן?
ב'ווייס ניט וואָס איך האָב געירשנט
פון דעם לאַנד וואו ביזנעס גוים

האַבען געשראַקן חדר-קינדער מיט יויזל פראַצעסיעס און
קלויסטער גלעקער,
און אייביק געהערט ווי עם קלינגט דאָס גאַלד באַ זשידאָוסקע
הענדלער —

גאַט ווייס אז פון דעם מסחר איז באַם טאַטן מיינעם
געבליבן אַ מאַרבע אויף די אַלמע יאַרן
וואָס ער שעמט זיך אפשר צו באַווייזן,
און באַ מיר, מארשאַלקו, וואָס איז פאַרבליבן פון דעם לאַנד
פון ברייטע לאַנקעס?

325

קרעדאָס

יעקב גלאַטשטיין
פון מאַנצער 1911

דער ריו פאר מיינ הויז

דער ריו איז געקומען פאר מיינ פענצטער אויף קוליעס צוגיין, און צעבראכן מיט דער קוליע א שויב אין מיינ הויז, און אויסגעפלאצט אין א געוויין וואס האט געקענט רירן א שטיין:

כ'בין זיך געקומען פעכטן.

האב איך קודם געזען אז דער ריו איז פון הונגער פארדארט, האב איך אים געווארפן א צאפ, א חורל, א ציג און א צויג, האט דער ריו געפרעסן און אליץ געוויינט:

כ'בין זיך געקומען פעכטן.

האב איך אים אויסגעווישט א טרער פון דעם גלעזערן אויג, און געזען אז דער ריו בענקט פון געוואוינהייט נאך א ווייב, האב איך אים געטרייסט מיט א פסוק פון דא און א פסוק פון דארט,

אבער דער ריו האט אליץ ווי א כיבער געוויינט:

כ'בין זיך געקומען פעכטן.

האב איך אים ארויסגעווארפן א קויש מיט גומסקייט אויפן קאפ און מיט א גאנצן פאמעשאף פון פריינטשאפט אים באצוואנגן, אבער דער ריו איז געפאלן פון די פיס און געוויינט:

האב רחמנות! כ'בין זיך געקומען פעכטן.

האב איך אים געגעבן א שנעל אין דער נאז און א טראמאך אין א זייט, אבער ער האט געפאכעט מיט א קוליע ווי א שפיו, און געפאלן פון די פיס, און געיאמערט:

כ'בין זיך געקומען פעכטן.

דיזע פאלגנדע מענטשן

מיין זיידע האט מיר אמאל פארזאגט :
מיט דיזע פאלגנדע מענטשן זאלסטו ניש גיין אליין
אויף א פינצטער געסל —
מיט א גוי וואס גייט פארביי א יויזל
און צלמט זיך ניש.
מיט א קרעמער וואס רעדט דייקע פון ערלאכקייט.
אבער אן אמת איינשמעלעניש איז מיט דעם מאן,
וואס זאגט אז ס'ארט אים ניש
אז זיין לשון וועט אונטערגיין,
און אז ס'וועט שטארבן זיין פאלק.
און גאר אויסגעהיט דארף מען זיין מיט אזוינעם
וואס ס'ארט אים אפילו ניש זיין אייגן לעבן,
וואס ער איז כסדר מקריב אויפן מזבח
פון דעם אפגאץ וואס ליימט רופן מענטשהייט.
א מענטש וואס שפרינגט פון דער הויט
מקריב צו זיין די אייגענע שקורע, מיין קינד,
האט ניש חס אויף קיינעם
און וועט קודם כל גאנץ גלייך
מיט שמחה מקריב זיין פריער דיך.
דארומאך זאג איך דיר בפירוש,
אז מען דארף זיך שטארק הימן, מיין קינד.

327

קרעדאס

פון מיין גאנצער חי
יעקב נלאטשטיין

שפיגל-כתב

שפיגל-כתב אויף מערמלווענט
מנה, מנה.
פיבערווילן אין טויטע הענט
מנה, מנה.
דאס ווארט איז אַנגעשוואַלן,
דאס ווארט וועט פלאצן
פון צופיל מיין און צופיל קלאר.
דאס ווארט איז דרייעקיק,
דאס ווארט איז פירקאנטיק
און דער ליגן — מאטעמאטיש וואר.

י. ג. 1

די נאכט ציילט די אייגענע שעהן
און דער טרויער איז אלץ זיין פאטער.
דער מאַג קומט צו רייטן אויף דעם קריי פון אַ האַז
און דער טרויער איז אלץ נאָך זיין פאטער.

א, שטיי אויף, א, שטיי אויף, א, שטיי אויף
 צום קאמף וואָס איז רויט.
 צום רויטקאמף, צום קאמפרויט.
 צום ברויטקאמף, צום קאמפקאמף.
 מיט דער פאָן וואָס איז רויט,
 (מיט דעם העמד וואָס איז שוואַרץ
 שוואַרצרויט, רויטשוואַרץ)
 צומערשמן, צום צוועלפטן, צום וויפלטן —
 און דער טרויער איז זיין נאָענטסטער קרוב.

א, ליבע, א, ליובעלאַך,
 לאַזט פאַרהאַקן די לאַדן,
 און עסן דאָס טרוקענע ברויט.
 (צום רויטקאמף!)
 לאַזט צאַפּלען אין ענגווענט די יאַרן פון מיר.
 פאַרוואָס זאָלן בלוטן די יאַרן פאַרנאָך
 פאַר דעם לאַנגן מאַרגן,
 וואָס ווערנט מיט צוזאַג און קומט
 ניט. ניט. ניט.
 קומט ניט. קומט ניט. קומט ניט.
 און דער טרויער איז אלץ נאָך זיין פאַטער.

איר, מיט צונגען וואָס דרייען דעוויזן,
 וואָס פאַרטויבן די וועלט מיט מאַטאָס און לאַזונגען,
 וואָס וואַרפן און שטעלן דענקמעלער,
 וואָס פאַרטעמפן דעם דור מיט פאַר און מיט קעגן,
 וואָס טייטשן ציטאַטן פון געשמאַרבענע העלדן,
 וואָס שרייען הוראַוויואַט פאַר יאָ און פאַר ניין,
 ברענגט מיר אַן אַפּגעשיילטן אמת,
 שטאַמלער פון סתירות,
 פאַר דעם וואויל פון מיין קינד.
 (קינדעלע, עופעלע, נאָך ניט געבאָרן דורעלע,
 דיר ווילט זיך דוקא אַ טאַטע אַ מאַרטירער.)
 די אַלטע ציין דערקיען אַ טרוקן שטיקל ברויט.
 מיינע וואוילטאַגן וועלן אַדער יאָ, אַדער ניין,
 ווערן מיט דעם דערלייז פון מיין בלוט
 לוקסוסדיקער אויף אַ האָר.
 אַבער די וואָר איז
 אַז סיי אַזוי און סיי ניט אַזוי,
 איז אלץ דער טרויער
 זיין און מיין און דיין
 נאָענטסטער קרוב.

329

קרעדאָס

פון מיין גאַנצער מי
 יעקב גלאַטשטיין

שבת

א שבת גיב איך אפ צו דעם וואָס טרייבט דעם גאַנצן קאַטאַוועם,
וואָרן ער האָט מיר געגעבן אַ פונק פון זיין חוזק
און אַ גליענדיקע קויל פון זיין שפּאַס.
אין מיינע אייענע דלד אמות בין איך ער,
ווייל אין דעם ביסל ליים וואָס איך האָב געקראָגן געשאַנקען,
בלאָז איך אַריין אל זיינע שמאַדשטיקלאַך
און אל זיין שטיפּעריי.
די שרעטעלאַך וואָס וואַרטן אויף מיין באַפעל
צינדן אָן גאַנצע קאַנדעלאַברעם מיט ווערטער,
וואָס פאַרענטפערן אלץ מיט פייער און מיט ליכט.
און דאָס וואָס מ'דאַרף ניט וויסן,
און מען בראַך ניט וויסן און מען קאָן ניט וויסן,
איז געהילט אין פאַנטאַסמאַטונקלעניש,
וואָס לויכט אויך און צויבערט און פאַרוויילט.

די שווערד פון לינגעריי

א

א שמילער, שמאלער טייך שלענגלט זיך דאס לעבן,
 דארפיש-פאמעלאך דורך פינצטערע גאסן,
 פארקויטיקט און פארפלעקט מיט אלטע הייזער,
 טערעמער און קלויסטער.
 אין א גרויסן מיסטקאסטן ווארפט א האנט אריין
 יארן ווי פארפוילטע בלעטער,
 וואס זאמלען זיך און עפושן אזוי קאלירפול
 ווי וויאנע בלעטער קענען.
 און צו שווער איז דעם מענטשענס לאסט
 זיך אפצושטעלן און איבערלייענען דעם אנאדאמיני —
 ס'איז היי-יאר, פאריארן און דאס יאר וואס וועט קומען
 מיט שמילע קריכנדיקע טעג.
 די האפנונגען אויף מארגן טונקלען
 ווי די קאפטשענדיקע גאסלאמטערנעס.
 די איינציקע וואס הלומען נאך וואכערהייט
 זיינען די קינדער וואס שפילן זיך אין וואס-וועט-זיין,
 און טאפן זיך אין דער פינצטער אויף די בוידעמס
 מיט הייסע הענטלאך.
 אין שמאלצע פילקאלירטע מונדירן
 דרייען זיך ארום די סאלדאטן איבער די גאסן
 ווי די פארביקע אוסטראלישע פייגל.
 באנאכט ווערן ווארים און באוועגלאך ווי מוראשקע-נעסמן
 די ראגן.
 די מוידן וואס האבן פרעכע מיילער און הויכע בוועמס
 און די סאלדאטן וואס אטעמען שווער דורך די לאנגע וואנצעס
 און בייטן אומרואיך די פיס,
 קלעפן צוזאמען אין דער טונקלניש
 און ריידן שמיל און זינגעוודיק וועגן אויסדינען
 און וועגן בויען אן אייגן הויז.

אהער איז דער באראן געקומען אויסהוסמן
 זיינע לעצטע חדשים.
 דא אין דעם קליינעם קלויסטער האט ער געהערט
 די ציכטיקע רייד פון גלח:
 קליינע געמאסטענע רייד ווי קליינע פינטעלאך,
 שמילע ווערטער וועגן לעבן

331

קרעדאס

פון מיינ גאנצער מי
 יעקב נלאטשטיין

קרעדאָס

332

און פריידיקע מרייסט אנטקעגן דעם טויט.
 די בערג אונטער די אויגן זיינע זיינען העכער געוואָרן
 און די אויגן פארלאָפן מיט וואַרימקייט,
 ווען דער פאָסטוך פון דער קליינער עדה
 האָט גערעדט געלאָסן וועגן הימלישן פאָטער,
 אונזער אַלעמענס פאָסטוך וואָס איז געדולדיק
 און באַשיידן ווי אַ בעמלער.
 ס'איז געווען ליב און ענג ווי אין אַ שוויצבאָד
 אין דעם קליינעם שמעטל,
 וואו ער האָט מיט דעם לאַנגן שמעקן זיינעם
 געשריבן מיטן שפינוועק פון די הייזער
 דעם ווייטען נאָמען — פעטערבורג,
 אָדער דאָס קורצע וואָרט — רוים,
 וואו פרויען אויף הויכע אַפצאָסן
 רופן מיט אויגן ווי לאַמפן
 און זיינען קליינער און דערפארענער פון די מענער.
 אַ הויכער דינער בוים איז ער אַרומגעגאַנגען
 איבער דער לענג און ברייט
 און געטראַכט זאָכן וואָס האָבן אים געוואָרן
 און געזוכט אַ ברייטן שטח,
 כדי אַ פלייץ צו טאָן מיט גינגאַלדענע ווערטער
 וואָס דראַפען זיך אַקראַכאַטיש צום הימל.
 דער טאָג איז פאַרגאַנגען אויף אַ שטיק וואַלקן
 מיט די שענסמע פאַרבן.
 דער באַראַן האָט זיך פאַרגעוואַרפן
 אַז ער איז אַלט און סענטימענטאַל,
 ווען ער האָט גראַד איצט געטראַכט
 אַז דאָס פלאַקערט זיין צויבערדיק לעבן אַזוי ערב אונטערגיין,
 און ס'איז אים געווען עגאַל אַצינד,
 צי ער האָט איינער אַליין אויסגעשלאַכט הונדערטער מענטשן
 אָדער עס אויסגעטראַכט.
 אַלץ איז געווען אַזוי ווייט פון אים ווי אַ רעגנבויגן.
 און אַפילו ווען ער האָט אַ לעבן לאַנג
 באַזעצט זיינע יאָרן מיט דימענטענע בייקעס —
 די קרוין האָט ער שוין לאַנג פאַרלוירען.
 ווער קען אַצינדערט אויסשמערקן די דאַרע האַנט
 צו דעם וואָס איז אַוועק
 און זאָגן אַז דאָס איז געווען
 און דאָס האָט זיך בלויז אויסגעדאַכט?
 איצט ביים סוף פון וועג,
 אין אַ שמעטל וואָס איז סוף-וועלט,
 און צוריק ווילן די מידע פים
 שוין מער ניט גיין.

גליפליגן האָבן זיך גענומען שפילן צווישן די ביימער, אויפגעליכטיט און פארלאָשן זיך אליין. די טונקלעניש איז געקומען מיט שמילער רוי און אלץ האָט אָפגעצאָנקט אין אים, ווי ס'וואָלט שוין איצט געווען אַ טאָג נאָך זיין טויט. די קילקייט איז געווען דער איינציקער צימער פון לעבן וואָס האָט דורכגעשוידערט זיינע אַלטע ביינער. די נאָכט האָט גערעדט דורך וואַסערמורמל, בלאַט און פראַש, מיט אַזאַ האַרצרייסנדיקן צויבער, ווי אַ פלייט וואָלט געשפילט פון זיך אליין אויף אַ בית-הקברות. און דער באַראַן איז געלאָפן זוכן אַ וואַרים אַרט און אַ מענשלאַך קול.

ב

צוויי שכורים זינגען אין דער קנייפע. איינער זינגט אַז גרויסמעכטיק איז דער באַשעפער, און דער צווייטער וועגן מאַגדאַן מיט דעם ברייטן הינטן. און ביידע זיינען טרויעריק און וויינען צוזאַמען, און וויינען באַזונדער, יעדער איינער איבער זיין קופל ביר. אויף דער איינגעבראַכענער לאַנגער באַנק זיצט ער ביים נאַקעטן טיש און דענקט נאָך פון דעם דינעם, שלאַנקן יונגמאַן, וואָס האָט אַמאָל געפלאַסמערט די אַריינגאַנגען אין די שענסטע הייזער

מיט ליגנס ;

פון דעם רייטער וואָס האָט דורכגאַלאַפירט דעם שטויב פון עטליכע צענדליק יאָר, און קיינמאָל קיין צייט ניט געהאַט צו זען דעם אַפשיין פון די אייגענע אויגן. און צוליב וואָס איז דער מאַן אַזוי געריטן, געריטן און געריטן און האָט אויסגעמיטן צו זען זיך אליין אין שפיגל, אָדער רעדן צו זיך אליין אַ וואַר וואַרט? יעדער מעת-לעת זיינעם האָט ער פאַרלייקנט און אָפגעמעקט פון זיין אייגענעם זכרון. ער איז געוואָרן דער צויבער-אַרכימעקט פון זיינע אייגענע פאַרגאַנגענע שעחן. ער האָט באַלזאַמירט זיינע טויטע רגעים און אויסגעטראַכט פאַר זיך אַ לעבן מיט פאַרביקע רייד. אַמאָל זיינען ווערטער אים געווען אונטערטעניק

333

קרעאַט

פון מיינ גאַנצער מי יעקב גלאַטשטיין

און דער פלאקערדיקער מוח האט זיי געצונדן ווי שמורקאצן.
איצט קריצט ער זיין אייגענע מצבה
און זוכט אן איינאונאיינציק שמיל ווארט וואס זאל סומירן
און אפילו באוויינען.

די קלוגשאפט וואס איז אלעמאל געווען
אזוי פארווארצלט און שמאמיק א טייל פון אים
האט זיך איצטער, נאך עמליכע שווימנדיקע גלעזער ביר,
אפגעטיילט פון אים און זיך אוועקגעשטעלט אויפן מיש.
ווי א סאזע מיט שפאקולן איז זי געשמאצט
און געלאכט פון אים איבער זיין ביטערן רחמנות אויף זיך אליין.
און באלד האט זיך אים גענומען דאכטן,
אז ניט ער זיצט נאר ער הענגט אין ווינקל
א געקרייציקטער פון זיין אייגענעם רחמנות.
מיט אויסגעשפרייטע הענט הענגט ער,
ווי זיינע עמליכע יאר וואס ער האט אפגעלעבט
וואלטן ניט געווען זיין אייגנס,
נאר א מארמירער-צייכן פאר א וועלט.
אזוי זיך צו איבערפינזלען אין אים אליין געווארן פריקער
און ער איז געלאפן פון דעם ווינקל.
ער האט זיך צוגעזעצט צו די צוויי שכורים
און ניט געבעמענערהייט גענומען דערציילן,
פון זיין רעגנבוויגנדיקער, ניטגעשמויגענער פארגאנגענהייט.

ס'איז געווען אין זעלביקן יאר ווען א פארשאלמענער פרידן
האט אויסגעשפרייט די פאפירענע פליגל
איבער דער גאנצער וועלט.
אויסגעהונגערטע קראצען די גרויס פון לייבן
זיינען ארומגעפלוין און געקראקעט.
די פעלדער האבן געבליט און געבענקט נאך פארוויסמונג
און מענטש האט פיינט געהאט מענטש
מיט א פארראסטמעטער ליבע.
דעמאלט, מיינע ליבע פריינד, האב איך געהאט אויף מיינע
פלייצעם

אן אייגענע מלחמה.
מיין שווארץ ווייב פון אינזל האט זיך געקעצלט
און אין איין יאר האט זי מיר געבוירן
צוואנציק קינדער,
וואס זיינען געוואקסן אויף הייוון און האבן גלייך גענומען
שמעלן פים —
די גאנצע שווארצע משפחה איז מיר נאכגעלאפן פון ארט
צו ארט.

און מיינע געדאנקען זיינען גאר געווען
אין דער קופערנער שמאט פעטערבורג.

פעטערבורג! די קופערנע דעכער וואָס די זון האָט אויף
גאַלד אויסגעבאַקן.

פעטערבורג! וואו איך האָב צום ערשטן מאל
אַנגעטראָפן דעם וואַנדערנדיקן אידן מיט דעם שווערן צלם
אויף די פלייצעס.

פעטערבורג! די שמאַט וואו גאַט האָט געשניטן אַ בונט מיט
דעם טייוול.

פעטערבורג! וואו מיידלאַך ווייזן פאַר אַ קאַפיקע דעם הינטן
און וואו מיין שווערלייביקע נאַטאַשא
האַט געהונגערט נאָך מיר.

האַב איך אין אַ שיינעם העלן מאַג
אַנגעפליקט שלאַפּקרייטאַכצער אין וואַלד,
און מיין ווייב מיט מיינע קינדער האָבן זיך צוגעכאַפט און
איינגעכראָפּעט.

אַנגעזאַמלט האָב איך גלייך מיין פערד און אים אין אויער
אַריינגעשריען דאָס צויבערוואָרט —
פעטערבורג.

גיט ער בלויז איין שפרונג און בלייבט שטיין
גאַנצע הונדערט מייל נאָך דער רוסנשמאַט.

נעם איך אים קערעווען אויף צוריק
גיט ער ווידער אַ שפרונג

און בלייבט שטיין לעבן מיין שלאַפּנדיקער משפּחה.
זע איך אז זיין שנעלקייט לאָזט זיך גיט צוימען,

האַב איך אים ווידער באַפוילן: פעטערבורג,

און ערשט נאָך דעם שפרונג בין איך אַרונטערגעקראַכן
און גענומען זיך שלעפּן מיט מיין פערדל

אויף צוריק די הונדערט מייל צופּום.
אַבער אינמיטן וועג האָב איך דערזען,

אז פון מיין פערדס שנעלן שפרונג

האַבן די הויזן ביי מיר געפלאַצט,

און די שווערד האָט זיך געבאַכדיק געבאַמבלט
אויף די צעריסענע פליודערן.

און דאָ שטיי איך אינמיטן אַ וואַלד,
וואו נאָדל-פאַדים וואַקסט גיט אויף די ביימער.

האַב איך פון אַ דינער צווייג זיך אויסגעשניצט אַ נאָדל
און דאָס אויערל פאַרפעדימט מיט אַביסל זונשטויב

און פאַרנייט מיינע בלויע מיליטערישע הויזן.
אז ס'איז צוגעפאַלן די נאַכט

האַבן מיר די הויזן גוט געדינט אין וועג —
די זון-שמעך האָבן געלויבטן ווי לאַממענעס

און דער וועג איז געווען ווי אויף אַ שליאַך פון דימענטן.
און שמעלט זיך פאַר, די נאַכט איז דאַרט אזאַ הושכדיקע,

אז די פינסטערניש האָט זיך איינגענעכטן אין מיין געזיכט
און עס פאַרשוואַרצט ווי איך וואַלט געווען אַ הינדום.

אינדערפרי, אז איך האב זיך אין ערשטען וועסערל דערזען
האב איך געמיינט איך בין איינער פון מיינע אייגענע קינדער,
וואס די שווארצע קלעמפע האט מיר אנגעפלאדיעט.
בין איך ארויף אויף מיין פערד און א פייף געגעבן:
גרייט!

און אויסגעשריגן: אררט.
א שפרונג — און איך האב זיך געקייקלט
אין דעם אייביקן שניי,
בין מיין פנים האט צוריק אויף זיך ארויפגעצויגן
די אייגענע וויסקייט.
א שפרונג ארונטער און איך בין מיט מיין צויבערפערד
געשטאנען לעבן צארם פאלאץ.
אלע דינער זיינען געפאלן צו דרערד
און איך האב געשפאנט איבער זעכציק טויזנט קנעכט
צום ביזן צאר.

אז כ'האב געעפנט די מיר האט דער צאר אויסגערופן מיט פרייד:
ווילקאמען, הער באראן!
און באלד האט ער מיר דערציילט די טרויעריקע בשורה,
אז נאטאשא איז פון בענקשאפט געשטארבן.
איך האב פארגאסן בלויז איין טרער,
ווי ס'פאסט פאר א סאלדאט און געזאגט:
כ'קום צו דיר צאר-פאטערל וועגן א גרויסער זאך.
די וועלט שימלט פון פרידן,
און די שווערד מיט דער ביקס זשאווערן.
מען וואלט באדארפט אביסל א קיצל טאן דעם טערק,
און איך בין גרייט צו דיין דינסט.
זאגט דער צאר: מלחמה אן אויסרייד?
זאג איך: מיר וועלן צומראכטן אן אויסרייד אין א האלבער
שעה,

און דו האלט גרייט דאס מיליטער
פאר דער מלחמה וואס וועט באלד פלאקערן
און פארבן די וועלט מיט סאלדאטסקע געפילן.
בין איך מיט דעם צאר גלייך אוועק אין א שאנדהויז,
און פון שאנדהויז אין א קלויסטער,
און דארט האבן מיר דעם טויבן פאפ אנגעזאגט די בשורה,
אז ס'קומט א נייע שלאכט.

דער שכור וואס האט געזונגען וועגן גאטס בארמהערציקייט,
האט א שליידער געטאן זיין גלאז צו דער וואנט
וואס האט זיך צעשפריצט אין אלע ווינקלען.
פארמאך דעם פיסק, באראן.
דיינע מעשות פארמאגן ניט קיין ברעקל פון גאטס גענאך
און זיינען פוסטע זייפנבלאזן.

גלייכער איז שוין צו לאנגוויילן זיך מיט אייגן ווייב און קינדער
אין אַרימן הויז וואו גאָטס בענטשעניש גיסט זיך שמיל ווי
הייליקער בוימל,

איידער צו הערן דיינע לידיקע באַרימערײען.
דורכגעקראַכן ביסמו אלעמאַל דאָס לעכל פון אַ נאַדל
מיט דער בלאַנקער שווערד פון ליגנעריי,
געבויגן זיך, געקאַרטשעט פאַר מאַכט,
געגרויסט זיך קעגן די וואָס זיינען פון מיסט ניט דערהויבן.
און בלויז איינמאַל האָסטו געזען דאָס געשמאַלט
פון אייביקן אידן מיט דעם צלם-לאַסט.
וואָס האָסטו אים געזאָגט?
האַסטו געוויינט אויף גאָטס קללה?
האַסטו אַליין געזוכט גאָטס פנים?
דו וועסט באַלד צוועקפייגערן און אונז איבערלאָזן אַ ירושה
דיינע מעשות וואָס מען וועט דערציילן אין יעדער הויז —
פאַרביקע ליגנס וואָס וועלן נאָך הונדערטער יאָרן פאַרוויילן,
און גאָטס אמת וואָרט ליגט פאַרשעמט
און וואַלגערט זיך אין קוים.

איינער אַליין אין דער קנייפע איז דער באַראַן פאַרבליבן
און פאַר זיך געברומט דאָס ליד פון פינצמערן פאַיאַץ:

שטראַמען ליכט, פלייצן צויבער
אויף איין געזיכט.
ער אַליין פון זיי דערוויילט,
שטייט דערהויכט און זיי פאַרוויילט,
מיט אַלץ וואָס אין זיי
פערלט, פריידיקט מיט לאַך און וויי;
ער ליגנערט, ליבט, לויבט, לעבט,
ער שטרויכלט, הויבט און פאַלט,
ער צאַפלט וואָרט און צערטלט קלאַנג,
ער אויגט צום טרויער און פאַרוויגט מיט געזאַנג,
ער פאַרבט די וואָר מיט רויט און בלוי.

ס'האַט געבלייבט אויף מאַג און דער הימל האָט זיך גערוימלט
ביי די זוימען.

ער פאַרבט די וואָר מיט רויט און בלוי —
האַט ער איבערגעזונגען און זינגענדיק אַרויסגעשפאַנט פון
דער קנייפע.

וועשערינס זיינען געגאַנגען מיט פעקלאַך גרעט צום טייך
און אים פריילאָך באַגריסט.
דער פאַסטאַר איז געשטאַנען אויפן שוועל פון קלויסטער
און אַריינגעאַטעמט יונגע מאַרגנלופט.
דער באַראַן איז צוועק אין וואַלד,
און ביי אַ פאַרוואַרלאַזט וואַלדהייזל
האַט ער געכאַפט דעם רויטן שפּין ביי דער אַרבעט.

337

קרעדאָס

פון מיין גאַנצער מיר
יעקב גלאַטשטיין

ווי ער האָט זיך אַ גליטש געמאַן אויף זיין אייגענעם פּאָדים
און עס פאַרשעפעט ביים דעכל,
און זיך אַ וויג געמאַן אויף צוריק,
און אים פאַרפלאַנערט אַרום זיך,
און ווידער אַרויסגעשפיגן אַ נייעם פּאָדים.
טראַפנס טוי זיינען געלעגן אויף אַ פאַרטיקן שפינוועב,
ערגעץ אַנדערש אויף אַ בוים,
און געפינקלט אין דער זון ווי אַ דיאָדעמע.
ער איז אַוועק צום בית-הקברות און הויך אויפן קול געלייענט
די מצבות

פון גוטע בירגער און זייערע פרויען
וואָס האָבן אַפגעלעכט אַ לעבן אין שמעל.
און צום הונדערטסטן מאל האָט ער געלאַכט פון זיין ווייץ
אַז אַפילו נאָכן טויט
ליגן זיי מיט די אייגענע ווייבער.
ער האָט אויפגעציטערט פון טריט און דערזען דעם פאַסטמאַר
לעבן זיך.

איר קוקט זיך אַרום, באַראַן, אויף מיין טויטער עדה,
האַט דער פאַסטמאַר באַמערקט מיט אַ שמייכל
וואָס האָט נאָך מער גערונצלט זיין אַלמע הויט.
זיין שטים איז געווען טיף און קלאַר
ווי ער וואַלט ערשט אַרויסגערעדט דאָס ערשמע וואַרט
נאָך אַ שווייגנדיקער מאַרגן-תפילה.
כ'האַב שפאַצירט מיט דעם וועלדל און אייך אַנגעיאַנט.
קומט און מיר וועלן גיין צוזאַמען.
אין אַזאַ טאָג איז כדאי צו רעדן וועגן גאַטס פנים
וואָס אַנטפלעקט זיך צו די וואָס זוכן אים,
אין די ערשמע בלוילאָכע שעהן פון מאַרגן.
אַט דאָ, אויף דעם בית-עולם, אויף דעם סוף פון אַלע וועגן,
טראַכט איך אַלעמאַל וועגן אַ נייעם אַנפאַנג, הער באַראַן.
איך גיי אַוועק פון דאַנען גאַנץ אַפּט
באַיונגט און דערפרישט אין געדאַנק ווי אַן ערשמגעבוירן קינד.
„ער פאַרבט די וואַר מיט רויט און בלוי“

האַט זיך ביים באַראַן געפלאַנערט אין קאַפּ אַ שפינוועב
פון ווערטער.
און אויפן קול האָט ער אויסגערופן מיט אַ שניידנדיקער
דרייסטקייט:

הער פאַסטמאַר, איז דאָס אייער אמת?
קעגן מיינע פינקליקע ווערטער שמעלט איר אַנטקעגן
אייערע רייד פון אַ נייעם געבורט
דאָ אויפן וועג, וואו אַלץ איז סוף.
הער פאַסטמאַר, לאַמיר, ביידע לינגערס, גיין ווייטער
און צוזאַמען זוכן גאַטס פנים.

פֶּתַח יַיִטְט
פֶּתַח יַיִטְט

געני

ווינטער איז ווארים אין הויז ביי געני דעם בערנטרייבער,
פון בלויון גערייד פון זיינע פינג ווייבער.
א קראנץ פון ווארימע ווערטער פלעכטן זיי
ארום זיין שווערן גוף.
און ס'איז אים גוט און ער דערציילט מעשות פון וואלד
מיט א הארציקן געלעכטער.
שפעטער הויבן זיי אן צו פלאפלען
ווי פינג שלעפערקע לארעלייען.
זיי קרייזלען זיינע האר און ווארפן אים אריין אין טיפן ברונעם פון
דרימל.
אז ס'קומט דער זומער פארלאזן אים זיינע ווייבער.
מיילן ווייט פון אים שמייען זיי מיט פארשארצטע קליידלאך,
און בארוויסע פיס אין וואסער.
זיי וואשן פרעמד גרעט.
ווערט ער פויל און זיצט ארום הויז גאנצע טעג און דרימל.
זיי דארט איז קיל.
ס'פלעסקעט דאס וואסער דורך זייערע בארוויסע פיס.
און אים איז הייס.
די פינג רעדן פון אים ווי פון א גוטן פעטער,
אבער בענקען ניט נאך אים.
אז ס'קומט די נאכט קושן זיי זיך איינע די אנדערע די לייבער
מיט א פריידיקן ווייטיק.
אים איז אויך גוט.
שפעט-הארבסט וועלן זיי צוריק קומען
מיט פעקלאך שפייז אויף די פלייצעס,
נייע קליידלאך מיט געלט אין די קעשענעס.
אין אים גוט צו דרימלען און צו ווארטן.

וויין פון געזאנג

וויין פון געזאנג, וויין פון געדאנק,
 מיט פארשכורנדיקער קרעפטיקייט.
 וויין, דו שפילסט אין מיר מיט שטילער רוי,
 מיט דרימל-קאלירן פון זון-פארגאנג.
 און איך האב ליב די שטילע רוי — מיטליעריקע זעטיקייט.
 און איך האב ליב דאס גראז וואס שפראצט פון דער טוימער טעטיקייט.
 אייל זיך, אייל זיך, מיין לאנגזאמע לויב.
 געפין אין טויבנשלאג די שטילסטע טויב.
 פארהייראט? יא. גליקלאך? זייער.
 פאר. — פאר. — פאר. — אן אייביקייט.
 נאכמיטאג געזאנג. נאכמיטאג גלי. נאכמיטאג גאלד,
 נאכמיטאג דרימלענדיקער געדאנק.
 האסטו, טויב, ליב דיין ווייב?
 יא, יא, יא און יא, יא, יא.
 און איך האב ליב, און איך האב ליב
 מיין ווייב ביי מיר, מיין ווייב אין איר
 און מיין אייגענעם טויבנשלאג,
 כ'האב אויך ליב די שעמעוודיקע טיר וואס פירט צו דיר,
 צו דיין שטילן טויבנשלאג.
 איז מיין ווייב ביי דיר? איז מיין ווייב מיי מיר?
 זוך — זוך — זוך — אן אייביקייט.
 אין נאכמיטאג פארשכורטן געדאנק
 שפילט דער וויין פון מיין געזאנג,
 פון שטילער רוי, פון טויבנשלאג.

343

פרייע
 פערזן

פון מיין גאנצער מיי
 יעקב גלאשמייין

פרייע
פערון

344

דער שוסטער, דער פויגל, דער גאט

די פרילינג-זון בלאנדזשעט ווי א ליבע-ליד אין זיין קאפ, די קויטיקע האנט האלזט דאס שמילע שווארצע שיכל. דאס שוואצע שיכל האט אויגן, א בלאנדן קאפ, א שווארצן זיידענעם זאק.

ער איז יונג. דער מאג איז לויטער. די גאס איז ליכטיק. דער שמאלער ווארשטאט איז קיל מיט דער שטייניקייט פון דיל, און די קאלטע פוצשטולן גלאנצן מיט געלן מעש און מארמאָרנעם חוזק. ניט אויפן שטויביקן שאכטל קריכט אום דער וואָרעם, נאָר אין אָפענעם בלאַען אויג פון יונג. און אין רוימן קאָפּ געלאַסנט זיך אַ געדאַנק, ווי שענער ס'וואַלט היינט געפאַסט שטאַט אַ וואָרעם פאַר אַ פויגל זיך דורכצוהיפן,

פאַר אַ גאַלדיק-גרינעם פויגל מיט אַ ליבן שנאַבל. אויף די צווייגיק-גרינע שטאַפלען פון לייטער וואָס פירן פון וואַרשטאַט ביז צום יונגס גאַט,

קלעמערט דער באַשיידענער פרילינג-געדאַנק און דערקלעמערט און קלאַמערט זיך מיט ווייסע, פּוכקע, קינדישע הענטלאַך אַרום דעם האַלז פון דעם גאַט.

דעם יונגס גאַט — אַ ליבער אַלמער — קושט דעם געדאַנק און באַפּרוכפּערט אים.

די דערפאַרענע ניו יאָרקער לייט וועלן ניט גלייבן, ווי וואָר ס'האַט דער גוטער יונג געזען דעם גאַלדיק-גרינעם פויגל קלייבן ברעקלאַך ווייס-איך-וואָס מיט זיין ליבן שנאַבל פון שטיינערנעם דיל.

אין יונגס האַרץ איז געוואָקסן אַ נחת און די אויגן האָבן זיך געפּייכט. ס'האַט ניט סינבאַד דער גלויביקער מיט זיין האַנט אַ וויש געטאַן דאָס ווינש-פינגערל.

אין שמאַלן וואַרשטאַט האַט אַ קויטיקע האַנט געגלעט, געהאַלט אַ שמיל שוואַרץ שיכל.

הארלעם: זונטיק

וואָס ווייסן שוואַרצע ווענט פון גאַנג פון די מעג?
 וואָס ווייסן פינצטערע ווענט פון וואַך און פון רו?
 זיי ווייסן, זיי ווייסן ווי איך און ווי דו.
 דער וואַכיקער שפּאַן האַלט מויערן פאַרקנעכט
 און ביימשיט זיי מיט אומרו פון וואַכיקער לאַסט.
 די זונטיקדיקע זון איז אַ גילדענע קרוין
 פאַר געדולדיקע מויערן אַ מרייסט און אַ לוי.
 גילדענע מויערן אין דרימל פון רו,
 פאַרוויגט פון דעם זונטיק ווי איך און ווי דו.
 עס שאַלט דער מאַרגן-האַרן מיט פאַרביקער פרייד,
 דורך מירן, דורך פענצטער אַ פאַרשפּעטיקמן פרי,
 און פריילאָך באַגריסן אַ האַרלעמער בוים
 צוויי פאַרבלאַנדזשעמע פייגל אויף פויגליש:
 גוט זונטיק, גוט זונטיק.

די גאַס איז אַ לאַנגע און פּרוכטלאָז ווי שטיין,
 אין צימערן מעבלירטע וואַגלט אַ טרוקן געוויין,
 פון ניט פאַרהייראַטע יונגען און מיידן.
 (דאָ זיינען די איינציקע מאַמעס פון ראַג,
 די שטאַלצע, די בייכיקע הינט און די קעץ)
 דער עלנט פעדימט אַ וואַך מיט אַ וואַך
 און ניט אויס און שמעפט אויס אַ גראַמעסן געניי,
 אַ מיטנדער-וואַכיקן מאַנטל פון גרוי,
 מיט פאַרביקע לאַטעס פון זונטיקס.

ערנעץ ביי אַ טייך זיצט אַ פישער פאַרטראַכט,
 און ס'שפיגלען זיך הימל און אויגן אין וואַסער —
 לעאָן קוקט אין שויב ווי אין קלאַרסטן וואַסער אַריין.
 אַמאַל וואוינט דאָס גליק איבער אַ גאַלדענער בריק.
 די בריק איז געאיידלט פון שטויבלאָך פון זון,
 און אויף איר טרעט ער פאַרכטיק מיט צימערדיקע טרימ,
 אין אונטער-וועש און באַרוועס הין און צוריק.
 צווישן הויז נומער איינס און הויז נומער צוויי
 בלויט זיך אַ הענגל-בריק און וויגט זיך אין לופט.
 לעאָן האַלט אויסגעשמרעקט אַ שעמעוודיקע האַנט
 און צערמלט אַ ברוסט פון קעגנאיבערדיקער וואַנט.

אַמאַליע וואַרפט פון זיך אַרונטער דאָס נאַכט-העמד פון שלאָף.
 (אלע שלאָפן נאָך, נאָר זיין האַרץ איז וואַך).
 געבענטשט! געבענטשט! רוק דעם ראַלעט ניט אַראָפּ;
 אין שפיגל זיצט אַן אלטע כישוף-מאַכערן

345

פרייע
פערזן

פון מיין גאַנצער מיין
יעקב גלאַטשטיין

פרייע
 פערזן

346

וואָס קנייטשט איר לייב, מאַכט ווייך איר ברוסט, מאַכט פעט אירע פיס.

קער זיך אָפּ, אַמאַליע-קרוין, פון שפיגל.
 הויז נומער איינס קוקט מיט אַ פייערדיק אויג אויף הויז נומער צוויי.
 (אין דיינע יאָרן דאַרף מען צערעמן די בושה מיט די פיס)
 שפיגל זיך, אַמאַליע-לעב, אין אויג ביי דער שויב.
 אַמאַליע שפּאַצירט אַ נאַקעטע אויף דער זונטיקדיקער גילדערנער בריק
 פון הויז נומער איינס צו הויז נומער צוויי, הין און צוריק.

זי הייסט ניט אַמאַליע, ער ווייסט ניט ווי זי הייסט.
 ער הייסט ניט לעאַן, זי ווייסט ניט ווי ער הייסט.
 זאַל זי היינט הייסן אַמאַליע און ער זאַל הייסן לעאַן,
 ווי אין די קויטיקע בלעטער פון פאַרביקן ראַמאַן.

די פייגעלעך האָבן געטרילערט.
 עס וואָהר איין דופטענדער פרימאַרגן.
 דער שאַפער איז צוגעפאַרן מיט לעאַנען צו אַמאַליעס טויער,
 לעאַן איז אַרויס פון קאַסטבאַרן אויטאָמאָביל און מיט
 איידעלע הענט אָנגעקלאַפּט.
 „אַריין!“ האָט זי אויסגעשריען.

ניט אין קרישטאָל שפיגלט זיך אַ דורשטיק אויג נאָר אין שויב.
 ער גראַכט זיך ווי אַ הונגעריקער האַן אין ערד,
 וואָס זוכט און נישטערט אַ ווערימל.
 דער מוח וועכט.

ער האָט זי אומאַרמט. אַך, הימלישעס וועזן!

איז זי געווען נאַקעט? איז אַמאַליע געווען נאַקעט?
 נאַקעט! קלאַפּן, האַמערן קליינע פולסלאַך אין די שלייפן.

דאָס געשמאַלט פאַרשווינדט,
 די רו באַמאַנטלט שוואַרצע מויערן,
 די זוניקע הענגל-בריק וויגט זיך,
 דער טאַג ציט זיך!
 דאָס ראַד פון דער שמאַט שמייט שמיל,
 די גרויע גאַס איז אַ שלעפּעריקער וואַלד.
 איבער אים היפן דערשראַקענע האַזן.
 אַמאַליע זיצט און נייט זיך אַ גאַרטל פון פייגנבלעמלאַך.
 לעאַן טוט אָן פאַרטראַכט די הויזן.
 און ביי אים און ביי איר קלאַפּן, האַמערן
 קליינע פולסלאַך, ביז צום פלאַצן אין די שלייפן:
 היי — ראַ — מען! היי — ראַ — מען!

זונטיקדיקע רו וואַקסט ווי קריך-פלאַנץ איבער די מויערן.

ווי פלעווע

זענען געזאנגען די האַריקע מענער מיט שווערע טריט,
ווי אלטע פעמע לאַסט-פערד אין געשאַפן
און נאָך זיי האָבן געפאַלגט די ווייבער.
ווען ס'האַבן די האַריקע מענער אומגעדרייט זייערע צורות,
האַבן זיי געזען, אז דער איינציקער דאַרער מאַן מיט דער ביימשיש
איז ניטאָ,

און אז די משא זייערע איז אויך פאַרשוואונדן.
אפשר איז ער געפאַלן אין וועג,
און ווער ווייסט ווי לאַנג זיי גייען שוין אזוי די קנעכט פון קיינעם
און די טרעגער פון גאַרנישט.
פאַלט זיי איין:

ס'איז שוין לאַנג וואָס מען האָט זיי ניט געלאָזט צו זייערע ווייבער,
און אז זיי ווילן די מידיקייט זייערע
מיט דער מידיקייט פון זייערע ווייבער באַהעפטן.
היינט וועלן זיי ניט געביימשיש זיין צו ווערן קליינע געטלאַך און
באַשאַפן

נאָר זיי וועלן צעזייען זייער קראַפט ווי פלעווע.
און אויב דער מאַן מיט דער ביימשיש איז טאַקע ערגעצוואו געפאַלן
אויף די וועגן,

וועלן זיי שמענדיק שוין צעזייען זייער קראַפט ווי פלעווע.
כאַטש שוין לאַנג, ווי זיי האָבן אין מויל ניט געהאַט,
האַבן זיי די פעקלאַך ניט אָפגעבונדן,
נאָר ס'האַבן די האַריקע מענער אין דער פינסטערניש גערופן,
אַלע גלידער זייערע האָבן גערופן.
הויך און זיכער גערופן
די נעמען פון זייערע ווייבער.
און זיי, די ווייבער, האָבן אין דער פינסטערניש אָפגעענטפערט.

347

פרייע
פערזן

פון מיין גאַנצער חי
יעקב גלאַטשטיין

בעט און האק

ס'האט א ליך געגעבן ראדריגאן א זעג די גרויס פון א שפאן.
האט ראדריגא געוואלט צעזעגן דאס לעבן.
נאך שווערע, נאך אקסענע יארן אין געשפאן
האט ראדריגא א מיש, א קינד, א באנק, פיר ווענט און א בעט —
וויל ער דארט האבן זיין ווייב.
(ראדריגא מוז האבן א ווייב).

און אז ס'האט ראדריגא דערזען זיין בעט איז פארשוועכט.

א, שארפער געדאנק פון בליציקער האק!
א, שמילער געוויין פון מאכטלאזן קנעכט.

זיין בעט קאן פארקויפן ראדריגא, אויב ער וויל,
אבער די האק האלט די גרויליקע האנט פון געזעץ,
אפשר דער זעלביקער ליך
וואס האט ראדריגאן געגעבן א זעג די גרויס פון א שפאן
צו שטיין און זעגן דאס לעבן.
וויל מער ניט ראדריגא.

איבער פעלדיקע שליאכן שפאנען צוויי קינדער,
איינער א פאטער און איינער א זון.
ניט קיין מאדאנא האלוט איצט דעם זון
(אומקלויסמערדיקע ווארהייט!)
נאר די האריקע האנט פון ראדריגאן.

א, שארפע געזאנגען פון בעט, האק און ווייב.
א, שמילער, פארלאשענער שכל.

א פארזיגלטרעך בריוו

אין דער רויטער מיר קלאפט צערמלאך אן דער מויטער בריוונטרעגער.
ס'איז שפעט ביינאכט. דאס מיידל גייט אראפ פון איר געלעגער.
זי נעמט דעם בריוו פון דער שווייגנדיקער האנט.
דער יום טוב קומט אלעמאל שפעט צו איר אין הויז, אבער פארט
ניט אומזיסט געווארט.
זי איז איינע אליין, דאס נאכטהעמד קילט איר בלומ,
ווי גליקלאך איז זי, וואס ער האט ווידער ניט אפגענארט.
זי האלט אזוי א ווייל דעם פארזיגלטן בריוו
און לייגט אים ניט געעפנט אין איר מויטן-ארכיוו.
זי לייגט זיך צוריק אין בעט, לעשט אויס דאס וועקסענע ליכט,
און קוקט אין דער פינסטער, אן שרעק, אויף זיין געזיכט.

349

פרייע
פערזון

וון מאנאן וויי. יעקב נלאטשטיין

פרייע
פערזן

350

אָוונט ברויט

אויפן טיש אַ פּריש ברויט, שוואַנגער מיט זעטיקייט.
אַרום טיש שווייגנדיקע געסט —
איך און זי און נאָך אַ זי.
די מיילער שווייגן, נאָר די הערצער קלאַפּן.
ווי די קליינע גאַלדענע זייגערלאַך, קלאַפּן די הערצער ביי די געסט.
און לעבן ברויט, אַ מעסער אַ שאַרפּס, שווייגט נאָך שווערער פון
די געסט,

און קלאַפּט מיט אַ הערצל נאָך אומרויאיקער,
ווי ביי מיר, ביי איר און ביי דער אַנדערער איר.

די מיר איז אַפּן צו דער זון וואָס גייט אונטער.
אויף דער סטעליע דרעמלען פליגן מידע פון טאָג
און די שויבן ליכטיקן פאַרוואַנדערט מיט דערוואַרטונג און שרעק,
שרעק און דערוואַרטונג פון אָוונטברויט.

דאָס מעסער און איך האַלזן שטייף איינס דעם אַנדערנס מורא.
איך פּאָך אַרום ברויט מיט צימערדיקע הענט,
און איך טראַכט פון מיין וואַרימער ליבע צו זיי.
פון מיין טויטלאַכער שנאה צו זיי.
דאָס מעסער חלשט אין מיין פאַרקלאַמערטער האַנט,
פון שרעק און געפאַר פון אָוונטברויט.

זי נעמט דאָס מעסער און קוקט אויף מיר און אויף איר :
צוויי טוימע געסט זיצן שטיל אַרום טיש.
און אין האַרץ פון זי דאָס מעסערשאַרף זינגט
אַ ליד פון געפאַר פון אָוונטברויט.

די אַנדערע זי שפּילט זיך מיט פּלאַטערדיקער פּרייד
מיטן שאַרף פון מעסער און געשמאַרבענע רייד ;
און איר ליבע צו אונז און איר שנאה צו אונז,
און איר ליבע צו מיר און איר שנאה צו איר,
זינגט אַרויס דורך דער צעפּראַלמער מיר,
צו דער זון וואָס גייט אונטער, צו דער זון, צו דער זון,
מיט פאַרבּענקטע געזאַנגען פון אָוונטברויט.

שויבן פאַרפלייצט מיט קאַליר און געזאַנג.
דאָס מעסער פאַרמאַטערט פון רויטן פאַרלאַנג,
שטיל זיצן אַרום טיש שווייגנדיקע געסט —
איך און זי און נאָך אַ זי.
דאָס מעסער טאַנצט פון מיר צו איר און פון איר צו איר.
און שווייגנדיק עסן מיר פון ליבע און האַס —
דאָס אָוונטברויט.

פון דיר צו דיר

שעהן לאנגע אויף דער בריק פון שווייגן זענען זיי ביידע געגאנגען.
ער האט זי פריער דורכגעקרייצט. —

אזא שמילקייט וועט מער איר פנים צו אונז ניט אנטפלעקן.
ווי לאנג שוין קוקן מיר איר אין די אויגן?

די שמילקייט האט אראפגערעדט פון אונזערע געמיטער —
מיליאנען שווערע ווערטער.

זאלן די יארן דרימלען אויף דיין גראען קאפ און מיינעם.

צענדליקער יארן האט מיר גענומען צו וואנדערן

דעם לאנגן וועג פון דיר צו דיר.

מיין שמילע יוגנטלאכע אומרו ליגט צווישן איין לייכטורם און דעם
אנדערן.

אויף דעם לאנגן טרויעריקן וואנדער פון דיר צו דיר.

כ'ברענג דיר אפשר מער ניט קיין ליבע —

דיין קלוג הארץ דארף עס מער ניט האבן.

כ'ברענג דיר אפילו ניט מיין בענקשאפט פון יארן.

כ'ברענג דיר בלויז א שווערע, שטומע סטאטוע נאך מיין בענקשאפט.

קלוג הארץ, קרייז אליין דארט אויס די ווערטער.

351

פרייע
פערזן

פון מיין גאנצער מי
יעקב גלאטשטיין

פרייע
פערזן

דאָס ליד פון יונגן לעבן

און דו, יונג, מיט די שפאַרבער-אויגן,
וואָס קאַנען דורכבויערן אייזערנע מויערן.
אויף דער שמאַלער בריק, וואו ס'טרעפן זיך
די נאַכט וואָס גייט,
דער מאָג וואָס קומט, —
שמעל זיך אויך אַוועק,
און מיט דער גאַנצער פרימאַרגן-לויטערקייט פון דיין קול
זינג דאָס ליד פון יונגן לעבן.
זינג דיין הימן צום יונגן לעבן.
זע, דו יונג, ווי ס'צייטיקט זיך דאָס לעבן
און גיב אַ טראַכט
צי האַסטו שוין געזען עפעס אַזוי גרין
ווי דאָס לעבן, וואָס גרינט איצט,
ווי דאָס לעבן, וואָס שפינט זיך
אין דער דאָזיקער זיידענער שעה
פון נאַכט-מאַג,
פון מאָג-נאַכט.
גיב אַ טראַכט, דו יונג,
און זינג דיין געזאַנג אויפן קלאָרן קול
און ברענג צו טראַגן אויף די שמאַנגען פון דיין געזאַנג
דעם מאָג.

ט ע ג

וויינען די פארשעמטע וואַכן-טעג און זאָגן :
ס'האָט די גאָס אָנגעהאַנגען קאַלירטע סמענגעס און אויסגעצוואַנגן
עטלאַכע פון אונדזערע לייבלאַכע און זיי אָנגערופן יום טובים.
דערפאַר וואָס איין מחנה האָט געשלאָגן די אַנדערע
אין יענע מולדיקע טעג.

און מיר וואָס האָבן פרידלאַך זיך געריסן
פון דעם לוח פון דער וועלט,

מיר וואָס האָבן שמיל אויסגעזונגען אונדזערע רואיקע פיר-אָן-
צוואַנציק שעה,

מיר וואָס האָבן גליקזעליקט די וועלט מיט דער רו פון גאַרניט-געשען,
שטייען פאַרוואַרלאָזט און גראָ,

און ס'רירט אונדז גראָב אָן די סאָזשע פון יעדער אַרבעטמאַרער,
וואָס וואַשט זיינע הענט אין די טעג מיט די קאַלירטע סמענגעס
בלויז דערפאַר,

וואָס ס'איז זיין עלטער-זיידע דער נאַר
געפאַלן אין די מחנות וואָס האָבן געשלאָגן איינע די אַנדערע.

וויינען די פארשעמטע וואַכן-טעג און בעטן :
איר וואָס ווייסט אַז אייער יום טוב וועט קיינמאַל ניט קומען,
פייערט אונדזערע גראַע שעהן
מיט גאַרניט מאַן.

353

פרייע
פערזון

פון מיר גאַנצער מיר
יעקב גלאַטשטיין

שווייגנדיקע אומרו

אין די כריימע אַרעמס פון פאַרגייענדיקן טאָג
ליגט איינגעוויגט די שטאַט מיט האַלב-געעפּנטע אויגן.
נאָך שאַמנט זיך אין אירע שוואַרצעפלען
בוים און וואַסער, דאָך און מענטש,
פענסטער אָנגעצונדענע מיט זון-קאַנדעלאַברעס אין פילקאַלירנדיקער
בענקשאַפט.

די דימענטן אין דער מידער אַזערע שפּילן קעגן רואיקסטן שטיק הימל,
מיט פאַרשלאַפּענע געזאַנגען פון איר קאַלמער קלוגשאַפט.
טריט פון מענטש, הונט און קינד ווערן שטיל און חנעוודיק אויפן
ווייכן זאַמד,
ווי ס'איז שטיל און חנעוודיק דאָס גליטשן זיך פון די שוואַרצע פיש,
דורך די וואַסערן פון דער אַזערע.
אויף אויסגעשפּרייטע דיוואַנען פון שווייגנדיקער אומרו טרעטן זיי,
מענטש און הונט און קינד,
און זינגען שטיל דאָס ליד פון שטילן פאַרגיין.

פארגניין

די קלוגע שעה פון פארגניין גלעט די זאפטמיק-גרינע פרייד
ווי ס'גלעט א גראַע קלוגע דאמע איר יונגן בלאַנדן זון
מיט אירע געלאַסענע, מיושבדיקע רייד.

און אז מען גייט אַנטקעגן יענער שעה,
לויכטן אויף די אויגן מיט דעם גאַלדיק-רייפן סוד
פון א גאַט.

און אז מען גייט אַנטקעגן יענער שעה
ווערט קלאַר דער קלוגער, מיפער מייז
פון אייביקן ניט-זיין.

און אין יעדער האַרץ וואָס גייט אַנטקעגן יענער שעה,
קלאַמערט זיך אַ בלינדער, דינער געוויין,
אין דער שטילער, שטילער,
קילער שעה פון פארגניין.

355

פרייע
פערזן

י. ל. גאָלדשטיין
יעקב גלאַטשטיין

פרייע
פערזן

356

דריי

ב. אלקוויטן

דריי גייען אויפן וועג און קוקן אויפן זונפארגאנג.
ביידע און דאס קאלב.
מיטן ציגארעטל צווישן די ציינער זאגט איינער,
ווי א קינד צום ערשטן וואונדער:
דער הימל.
שלינגט אראפ רויך, שפייט און שוויגט.
דער צווייטער קוקט מיט ווייכע בליקן
און עפעס וויינט אין אים.
מיט אויסגעטרערטע אויגן קוקט ער, שפייט און שוויגט.
דאס קאלב קוקט ארויף און יאמערט.
דריי טרעמן שמיל אויף זייערע אייגענע שאטנעס
און קוקן אויפן זונפארגאנג.
און אין אלע דריי דרימלען ווערטער,
און ארום ארט, וואו ס'דרימלען ווערטער,
פארגייען מעלאנכאליש דריי זונען.
ביי ביידע און דעם קאלב.

האַרבעט

פייגל זינגען דאָס ליד פון פריילאכטרויער.
ווינטן-כוינגס פלאַטערן איבער האַרבעסטיקע פעלדער.
געוועלדער רוימלען זיך.
בלעטער טוימלען זיך מיט פאַרצערמלער בענקשאַפט.
ס'איז שמיל דער רויש און ווערטער-טויש
צווישן קליינע ווערימלאַך וואָס ווינטשן זיך אַ דערלעכט-איבער-אַ-יאָר.
אַן אַלמער פעטער וואָרעם זיפצט אָפּ,
און לעקט זיך דעם פליכעוואַטן קאַפּ מיט מויל-הערעלאַך:
איבער אַ יאָר? הע, הע! איבער אַ יאָר.

אַן אַלמער גוי קלעמערט מיט געמאַסטענע טריט,
איבער דער האַרביקייט פון באַרג.
אין זיינע אויסגעטרערטע אויגן פלעמלט בלוילאך קנאה
אויפן טויט פון פאַרבן — ווי שוין זיי שטאַרבן.
ער הויבט די אויגן צום הימל.
זיינע אויערן פאַרנעמען דעם געפליסמער פון בלוים און בלאַט:
— דערלעכט איבער אַ יאָר!
איבער אַ יאָר? הע! הע! איבער אַ יאָר.

357

פרייע
פערזן

פון מיין גאַנצער חי
יעקב גלאַטשטיין

אויגנבליק

די פעטע טויזנט-יעריקע דעמבעס
וואָס שטרעקן זייער אַלטקייט צום הימל,
שראַגן יעדער פון זיי איין איינציקן וואָרעם — זייער זיכערן טויט.
אַ וואָרעם בלייבט אַ וואָרעם און לעבט אַ וואָרעמס לעבן
און ער האַפט ניט צו דערלעבן דאָס פאַלן פון דעמב.
אַבער אין האַרץ פון דעמב,
ווען ס'דערצאָנקט דעם וואָרעמס אויגנבליק
און ער הערט נאָך דאָס רוישן פון די בלעטער,
לאַכט ער און ווייסט:
אַז קינדער האַט ער דאָך געלאָזן,
און קינדס-קינדער וועלן זיין.
ווייסט ער:
אַז איינער פון זיי וועט דערענדיקן זיין אויגנבליק,
מיט דעם פאַלן פון דעם טויזנטיעריקן דעמב.

זילבער שרעקן

מיט ווייס און בלאַ פון פולער האַנט
קוקט דער הימל אַראָפּ אויפן נאַכטיקן וואַלד,
אַן אָפגעריסן שטיק וועלטס-מורא שוידערט דאָ שרעקן מיט
זילבערנע הענט.
ס'בליצן און צוקן און לויכטן פאַרהוילענע, פינקלדיקע פינסטערנישן
פאַר דעם אַלטן באַלעגאַלעס אויגן.
די פערד זיינע זעען מיליאָן אויגן און ווייסע, שאַרפע ציין אויף
יעדער טראַט.
ער זעט אַ נאַקעטן, יונגן גולן מיט רעוואַלווער אין האַנט.
דער אַלטער קאַפּ צווייפלט די אַלמע אויגן.
ער פיפקעט פולע מוילן רויך דעם שרעק זיינעם אין פנים אַריין.
אַבער האַרט ביי אַ בוים שטייט פאַרט אַ יונגען גולן אדם-נאַקעט.
און זינגט:
ווייסער, גרויער, אַלטער, אַלטער, דיין לעבן אַדער דיין געלט.
דער אַלטער שמעלט אָפּ די פערד און הערט זיך איין
אין שיינעם געזאַנג פון יונגן, נאַקעטן גולן.
אין די זומפן זינגען די זשאַבעס. ס'רופן די גרילן.
דער שיינער, יונגער גולן קושט פון אים דאָס לעבן אַרויס
מיט זיין טרויעריק געזאַנג.
און וואַלט ער געהאַט געלט, וואַלט ער עס אַ שלידער געמאַן דעם
שיינעם יונג

זילבערנע מטבע נאָך זילבערנער.
ער האַט ניט און ס'אַרט אים ניט.
ער קען אַזוי שטיין און פיפקען און הערן,
ווי ס'זיינגט דער יונגער נאַקעטער גולן זיין טרויעריק ליד פון מאַרד:
ווייסער, גרויער, אַלטער, אַלטער. דיין לעבן אַדער דיין געלט.
דער יונג האַט פאַרשמאַנען מסתמא, אַז ער האַט ניט קיין געלט.
אַ שאַד, ער איז פאַרשוואַנדן.
די פערד טרעטן לאַנגזאַם.
ס'רירן זיך שטילקייטן אונטער פערדישע טריט.
דער באַלעגאַלע פּעדעמט געדאַנקען וועגן לעבען. וועגן טויט.
און דער אַלטער קאַפּ געטרויט ניט מידע אויגן.
אַ יונגער גולן? נאַקעט? זאַל זינגען? ניין, ס'קען ניט זיין.
שמיכלט דער אַלטער צו זיך.
זשאַבעס רופן אין די זומפן.
שטיבלאַך צינדן זיך פּונווייטנס.

359

פרייע
פערזן

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

אבישג

אבישג. קליינע, יונגע, ווארימע אבישג.
שריי אויס אין גאס אריין, קעניג דוד איז נאך ניט געשטארבן.
נאך שלאפן וויל קעניג דוד און מען לאזט ניט.
אדניהו מיט זיין באנדע שרייען שוין די קרוין אראפ פון מיין
גראען קאפ.
די פעמע בת-שבע בענטשט מיך מיט אייביק לעבן און היט מיינע
לעצטע ווערטער מיט א כימרען שמייכל.
שלאף מיין קעניג. די נאכט איז שמיל. מיר זענען אלע דיינע קנעכט.
אבישג. קליינע דארפישע אבישג.
ווארף מיין קרוין אין גאס אריין, זאל זי כאפן ווער עס וויל.
ס'אמערט געשטארבענע מאכט אין יעדער פינגער מיינעם.
איבער דיר אליין בלויז הערשט איצט די קעניגלאכע דערווידערלעכע
עלמער.
דוד דער קעניג האט אלע זיינע דינער פארלארן. מיט איין דינסט
פארבליבן.
דרימל מיין קעניג. די נאכט איז טויט. מיר זענען אלע דיינע קנעכט.
אבישג. קליינע, טרויעריקע אבישג.
א קליינמשיק קעצל אין שטייג פון אלטן ציינערלאזן לייב געווארפן.
ס'איז באשערט מיין עלמער אויסצוגיין אין שוים פון דיינע קלאגנדיקע
יונגע יארן.
מיינע זיגרייכע מלחמות זענען בלויז קאלוזשעס בלוט אין מיין זכרון.
און ווי לאנג ערשט האבן יונגפרויען באזונגען מיך אין לידער.
רו מיין קעניג. די נאכט איז שמיל. מיר זענען אלע דיינע קנעכט.
אבישג. קליינע, הארציקע אבישג.
ס'וואגלט די מורא אין אלע מיינע גלידער.
קען מען דורך קאלוזשעס בלוט צו שטעגן געמלאכע דערבלאנדזשען?
ביים שיידוועג, וועלן מיר ביישטיין דען די רואיקע געזאנגען פון
מיינע פרומע שעהן?
אבישג, ס'זענען דאך געזאנגען ווארהאפטליקער פון זינד.
חלום, מיין קעניג. די נאכט איז טויט. מיר זענען אלע דיינע קנעכט.
אבישג, קליינע, יונגע ווארימע אבישג.
שריי אויס אין גאס אריין, קעניג דוד איז נאך ניט געשטארבן.
נאך שטארבן וויל קעניג דוד.
ווארף ארויס מיין קרוין — זאל זי כאפן ווער עס וויל.
אדניהו צי שלמה איבערן פאלק, און איך איבער דיר די לעצטע טעג
מיט מיין דערווידערלעכער עלמער.
שלאף איין, מיין קעניג, ס'מאגט שוין באלד. מיר זענען אלע דיינע
קנעכט.

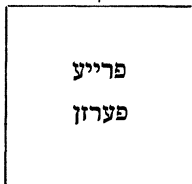
א טויט-שארעדע

דער זיידע האט דערפילט זיין חוב צו זיינע אייניקלאך
און געשטארבן.
דעם זיידן האט צוגעדעקט די ערד.
די אייניקלאך האבן דערפילט זייער חוב צום זיידן
און זיין טויט באוויינט.
זיין טויט צו זיי.
זיין טויט צו זיך איז געבליבן אומבאוויינט,
ווייל דער זיידע איז געווען טויט.

די אייניקלאך האבן דערפילט זייער חוב צו זייערע אייניקלאך
און געשטארבן.
זיי זענען טויט צו זייערע אייניקלאך.
טויט צו זיך.
און דעם זיידנס טויט איז טויט צו זיי.
דעם זיידנס טויט איז טויט צו זיי
פון זייער טויט ביז —
דער זיידע איז טויט צו זיך
פון זיין טויט ביז —

ווייל צום טויטסטן איז דער טויט צו זיך אליין.

361

פון מיי גאנצער מיי
יעקב גלאטשטיין

שאל

פלאטער אויף מיין גומסקייט, לויכט אויף מיין פארנעפלטע גומסקייט.
כ'וועל גיין אין וואלד אויסשניצן א שטאק און צוריק צום פאטערס
הויז,

פאלן וועלן אלע גראע תמימותדיקע פאסטוכער צו דער ערד פאר מיר:
אונזער קעניג, אונזער אייגענער, געלייטזעליקט זענען מיר פון דיינע
לויטערע בליקן.

וועל איך פאלן צו דער ערד, קושן די שוועלן פון מיין פאטערס הויז,
און זאגן: ניט אזוי, מיינע הארץ. וואר ווי די זון איז עס,

אז אן אייגענער בין איך אייך, אבער ניט אייער קעניג!

ס'זיצט דארט פארפייניקט געזאלכטע טרויעריקע מאכט אין

קעניגלאכע קליידער.

אבער איך אליין האב דאך געבענטשט יעדער שטענעלע צו אייערע
געצעלטן,

און קיין איין גרעזל אפילו אויפן וועג ניט צעטרעטן.

פלאטער אויף מיין גומסקייט, לויכט אויף מיין פארנעפלטע גומסקייט.

פלאקער אויף אין מיר מיין שלעכטסקייט, ברויז אויף אין מיר מיין
ברענגלאזע שנאה.

נעם א שארפע האק און קוילע דיין קלאגמוטער-ווייב.

הרגע אויס דיינע ליכטע קינדער.

טויט דיינע שונאים און דיינע פריינט.

טו אויס דיינע קעניגלאכע קליידער.

צופ אויס יעדער גראע האר פון קאפ.

און לאז זיך ארוועק אויף די וועגן זוכן דיין פאטערס אייזלען.

צום זעער? גיין, ניט צום זעער.

שיינע אידישע יונגע מיידלאך, וואו וואוינט דער זעער?

רעכטס? וועלן מיינע פיס לויפן לינקס.

לויפט מיט אידישע מעכטער.

רינגלט ארום דעם וואס פון אקסל און העכער איז ער העכער פון
יעדער פון פאלק.

קיין ווייב, קיין קינד, קיין גראַע האַר אין קאַפּ.
 נאַר איין געדאַנק אין קאַפּ — אייזלען אין שטילן געהאַרכיקן יאָר.
 און אַ האַק אין האַנט.
 אַ האַק? ווער האָט מיר געגעבן אַ האַק?
 וועמענס איז דאָס בלוט וואָס טריפט?
 זינגט אידישע מיידלאַך, ס'טריפט דאָס בלוט פון העלד
 וואָס האָט געשלאָגן פון אידישע שונאים אין די צענדליקער
 טויזנטער.
 און איך אַליין גיי צוריק צום טאַמנס הויז.
 רואיק, שטיל. די אייזלען ניט געפונען.
 ניט אַזוי מיינע אייגענע, ניט שטויבט זיך אין דער ערד פאַר מיר.
 זייט געגריסט, גרויע בערד, אין ראַז פון זון-פאַרגאַנג.
 זון-פאַרגאַנג. ראַז. וויקלט מיך אין רו.
 אין ראַזער רו.

363

פאַרנאַכטיקער הימל

פאַרנאַכטיקער הימל צינדט אין מיינע אויגן
 אַ געזאַנג פון קאַלירן.
 ס'באַרירן שטילע ווינמלאַך די דינסטע צימערס פון מיין געדאַנק.
 איינזאַם אויף וועגן פאַרנעמט מיין געמיט
 די שטומע רו פון דער טרויעריקער האַנט,
 וואָס האָט אויפגעהערט וועבן דאָס לעבן.
 ס'דרימלט טייך און גאַט.
 בלויז געציילטע מאַך-שטיינדלאַך שושקען שטיל
 צום ריטם פון מיין אור-גרינער בענקשאַפּט —
 ס'מיניען זיך שנעל מיינע פאַרלאַנגען מיט די הימל-קאַלירן.

פרייע
פערזן

פון מיין גאַנצער מי
יעקב נלאַטשטיין

פרייע
פערזן

364

כינעזיש מעאטער

ארימאנס ווייב:

אויף דריי צווייגן זיצן דריי פייגל
און ווייסן ניט פון וואס צו זינגען.
פייגל דריי, פון מיין גורל
זינגט א טרויער ליד.
איך בין אן ארימאנס קליינמשיק ווייב,
מיינע מעג פרעסן אויף די הויט פון מיין פנים.
מיין מאן עסט פון קליינע טעלער.
מיין מויל האט נאך ניט פארזוכט קיין קרישקע גליק.
באלד וועט קומען מיין מאן מיט ליידיקע קעשענעס
און רעדן צו מיר מיט זיינע מילדע אויגן.
און מיינע ליפן וועלן שעפטשען:
ס'איז שלעכט צו זיין אן ארימאנס ווייב.
איך וויין.

כאר:

ס'איז טרויעריק. דריי מאל טרויעריק — אן איינזאמער בוים
אויפן בארג.

ער האט ניט מיט וועמען צו לאכן.
ער האט ניט מיט וועמען צו שמועסן.

שוויגער:

אט די דאזיקע יונגע הצופה האט מיט אירע הענטלאך
א קייט פארזווארפען איבער מיין זונם האלז.
מיט געלעכטער בייטשט זי אים.
מיט גוטסקייט טרייבט זי אים
אין מארק אריין.
מיט א הייזעריק קול לויבט ער זיין סחורה
און שווארצער פון סאזשע איז זיין פנים.
און קומט ער איבער דער שוועל מיט ליידיקע קעשענעס,
פלאגט זי אים מיט טרערן.
ארימער זון, שלעכטע שנור.
איך וויין.

כ'ר :

ס'איז טרויעריק. דריי מאל טרויעריק — אן איינזאמע קו אין שטאל.

זי האט ניט מיט וועמען צו לאכן.
זי האט ניט מיט וועמען צו רעדן.

מ'אן :

כ'האב היינט גארניט פארדינט.
כ'בין הונגעריק.
כ'האב א וויינענדיקע ליבע פאר מיין קליינמשיק ווייב.
איך און זי זענען זייער גליקלאך.
איך און זי זענען זייער אומגליקלאך.
דאס פייער אין הויז איז אויסגעגאנגען.
ס'איז איצט ווינטער. ס'איז אונז זייער קאלט.
מיר וועלן זיך לייגן אין בעט אריין.
אין דער פינסטער וועלן טרויערן אירע פינגער.
איך וויין.

כ'ר :

ס'איז טרויעריק. דריי מאל טרויעריק
דער זומער און דער ווינטער,
דער מאָג און די נאכט.

רייכער מאן :

איך בין רייך.
כ'האב שענערע קליידער פון די פארביקסטע בלומען.
כ'האב געזען דעם ארימאָנס ווייב,
און איך זאָג צו איר :
קליינמשיקע, וואָס דארפסטו נאָכטראָגען דעם שלעפּ פון דיין
מאָנס אַרימקייט.
כ'וועל נעמען אַ מעסער און אים שמעכן.
מיינע דינער וועלן אים באַגראַכן ביים בלאַען לאַמטערן-ליבט.
און דיר וועל איך געבן צוויי גאַלדענע מטבעות.
כ'מראַג ריינע, זיידענע אונטעררועש.
כ'וועל צערטלען דייע קליינע, באַרוויסע פיסלאַך,
און קוישן די לעפעלאַך פון דייע אויערן.
לאַז מיך צו דיר אין בעט.

365

פרייע
פערזון

פון מיין גאנצער חי
יעקב נלאטשטיין

פרייע
פערזן

366

כ א ר :

מאָג, נאַכט. נאַכט, מאָג.
ווינטער, זומער. זומער, ווינטער.
טרויעריק, דריי מאָל טרויעריק.

אַרימאַנס פרוי :

ס'איז מיר שווער מיין געמיט.
מיין מאַנס בלוט האָט געשנירלט רוים
ווי די פלוספּעדערן פון אַ פּיש.
שלעכטער מאַן האָסטו אויך זיין נשמה געשמאַכט?
הערסטו אים דען ניט שטיין איבערן בעט און יאַמערן?
קום אַריין צו מיר אין בעט.
ווען ס'וועט שאַרן אויף מאָג,
וועל איך לויפן צום ריכטער און דערציילן,
אַז דו, שלעכטער מענטש, האָסט מיין מאַן געקוילעט.

כ א ר :

פליגעלאַך שווימען אויף דער אויבערפלאַך פון וואַסער.
אַז ס'קומט די נאַכט, קענען זיי ניט זען זייער אַפּשפיגל.
טרויעריק, דריי מאָל טרויעריק.

ד א ס געזעץ :

איך בין דאָס געזעץ.
כ'האַב געהערט אַז דער רייכער מאַן האָט געשמאַכט דעם אַרימאָן
און צוגענומען זיין יונג און וואַרים ווייב.
דער אַרימאָן וועט שוין מער ניט זען קיין עפל צווייט
און קיין זומער רעגנס.
איך, דאָס געזעץ, בין גערעכט אַפילו צו שמוציקע אַרימעלייט.
איצט זאָל מען פאַסעווען דעם רייכנס לייב מיט ריטער
און מאַרגן וועט מען אים קעפּן .

רייכער מאַן :

אַז מען וועט מיך קעפּן, וועל איך אויך מער ניט זען קיין עפל
צווייט

און קיין זון אונטערגאַנג.
נאָך מיין ציג וועל איך בענקען.
דעם אַרימאַנס ווייב איז געווען זיס ווי טויבן-פלייש.
און כאַטש דעם טרויער נאָך איר מאַן האָב איך ניט אויסגעקושט,

האָט זי זיך פאַרשעמט ווען איך האָב איר געזאָגט,
אַז איר נאַכט-העמד איז ווי אומרואיקער ים-שויים.
מער וועל איך גאַרניט רעדן.

כ א ר :

מאַרד. יענעמס ווייב. אַרים. רייך.
מויזנטיעריקע שליערס אַרום דער לבנה.
ווען אַ קו רעוועט אין דער נאַכט אַריין נאָך איר קאַלב.
טרויעריק. דריי מאָל טרויעריק.

ר י י כ ן מ א נ ס מ א מ ע :

ליבער זון, כ'וועל אַנצינדן רויטע ליכטלאַך באַ דיינע פּים און
וואַרטן,
איידער די האַר פון דיין קאַפּ וועלן באַרשטן די שוואַרצע ערד.
רעד צו מיר.
דיינע וואונדן רעדן צו מיר.
דיינע אויגן רעדן צו מיר.
אַבער ניט דיין מויל.
וויילסט ניט רעדן הויך, זון מיינער.
זאַל זיך שטיל קנוילן ווי אַ רויך דיין לעצט וואַרט צו מיר.
כ'וועל זיצן מעג און נעכט און שטריקן און וואַרטן.
כ'האַב מיטגעבראַכט עסן פאַר דיר און פאַר מיר.
איך און דאָס געזעץ וועלן וואַרטן אויף דיין לעצט וואַרט.
צינד איך רויטע ליכטלאַך באַ דיינע פּים, זון מיינער,
ווי דיינע רויטע, פאַרשלאַסענע ליפּן.

כ א ר :

מאַמע און זון. זומער און ווינטער. טאָג און נאַכט.
מאַרד און ווייב.
בלעמער-רויש אין פינסטערן וואַלד.
וואויל איז דעם וואָס האָט דערזען די לויטערקייט פון טרויער
און געצונדן קנויטן אויפן ים פון שטילער ווידערהאַלונג.
פון מיליאָסן יאָרן די ווידערהאַלונג ברענגט פרייד,
ברענגט קינדער, גראַע האַר און רו.
אַבער ווער עס דערזעט ניט דאָס ליכטיקע פנים פון טרויער!
איז שוין דען געבאַרן געוואָרן דער חכם וואָס זאַל טרייסט
געפינען

פאַר אַן אַלט בלינד פּערד ?

זיינע טעג זענען טרויעריק. דריי מאָל טרויעריק.

367

פרייע
פערזון

פון מיין גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

פרייע
פערזן

368

אויף די פלוינען

היינט האב איך גארניט צו זאגן און גארניט צו דערציילן.
כ'האב יא, גאר איך וויל ניט, ב'דערצייל עם זיך אליין.
כ'האב א פאזש מיט בלאע אויגן, האט ער ביי מיר דעם געזאנגען-קנויל
פארפלאגמערט. פלאגמערט ער, פלאגמערט ער, ער פלאגמערט
ביי מיר די זיידענע פעדים פון געזאנג.
אוי, דו פאזש מיט בלאע אויגן.

האט דער פאזש א פאזשיכע אין א קליינמשיק בעמל.
האט ער ליב די נאקעטע פיסעלאך פון דער פאזשיכע צו זען.
גייט ער צו, גייט ער צו, גייט ער צו, ער גייט,
צום בעטעלע מיט פאמעלאכענע מריט.
(מאך זיך, פאזשיכע, שלאפן, מאך די אויגן צו).
אויף הויכע בערג, אוי קלעמער איך
ניט היינט.

אויף הויכע בערג זאל קלעמערן
מיין פריינט.

גיי ארויס, מיין האריקער זון עשו, און פאנג א געזאנג.
דער טאטע האט ליב געזאנג.
דער טאטע האט פארשטאפט זיינע אויערן צו יעקבס קול אין געצעלם.
זאל ער דאווענען.
איך און די וועלט זענען צו זינדיק צו ווערן דערלייזט.

האט עשו שפאצירט אויף די פלוינען פון א בלאען מארגן,
(אן זארגן?)

און געטראכט ניט פיל. א קליין ביסעלע געטראכט:
די וועלט איז זינדיק, האט דער טאטע געזאגט.
די וועלט איז זינגענדיק.

האט רב עשו געטראכט פון רב ישראל בעל שם?
אן מורא פאר זינד (זינדיק — זינגענדיקע פרייד)
אך — מי גאמעניו, כ'דאוון מיט געזאנג:
אלע מיינע ביינער טוען זאגן:

ווער איז נאך צווישן געטער, ווי דו, א גאט.
גאט! ווער איז נאך ווי דו.

סם פון דאגות פארשפרייט זיך ניט איבער מיינע גלידער.
(האט רב ישראל בעל שם געטראכט פון רב עשו?)
אויף די פלוינען פון א בלויען מארגן איז ער געגאנגען פאנגען,
אך — מי גאמעניו, פאנגען א געזאנג.

כ'האב אייך היינט גארניט צו באנאכריכטן.
כ'האב אייך היינט גארניט מיטצומיילן.
אויב ס'וועלן זיין פראגן, וועל איך אליץ באנאמווארטן.

שלאם פון יא

אויף רייטוועגן — ניין.
דורך קרומע וועגן — אויב.
מאג איך און נאכטיק אלע מיינע יאר.
ארויף. אראפ.
ארום. צום.
צום. צום. צום.
שמאל און שטיינערנעם שלאם פון יא.

אויף מיינע פילפארביקע רייטוועגן — ניין.
זינגט מיין הארץ: יא. יא. יא.
ערגעצוואו:
ארויף. אראפ. ארום.
קומסטו צום. קומסטו צום.
שמאל און שטיינערנעם שלאם פון יא.

שרייט דער טורעם מיינער אויף די פלייצעם:
שלאם פון יא. שלאם פון יא.
ס'האט א דולע מאלפע אויף א בוים,
אונטער פלאמיק-רויטע הימלען,
אויסגעטראכט דרך, שלאם פון יא.
אומצעשמערלעכער שלאם פון יא.
שמאל און שטיינערנער שלאם פון יא.
ביסט ניט שמאל, ביסט נישט שטיין.
ביסט שפינוועבס פון א הלום.
ביסט ניין. ניין. ניין.

אויף די רייטוועגן ניין.
אויף די קרומע וועגן אויב.
זינגט מיין הארץ א לויב —
צו דעם וועלן, ווילן, וועלן
דורך ארויף. אראפ. ארום.
קומען צום.
קומען צום.
שמאל און שטיינערנעם שלאם פון יא.

369

פרייע
פערזן

פון מיין גאנצער מי
יעקב גלאטשטיין

דאס געוויין פון די באנרעבערס

וויי איז אונז.
ניט אקערן דיר קומען מיר, מאמע פון שפע.
ניט פון שניט-צייט וועגן זענען מיר עולה-רגל צו דיר, הייליקע מאמע.
די לאפעמע איז זיגער איצט איבער דעם אקער.
מיר גראבן, גראבן דיר, שווארצע מאמע.
וויי איז אונז.
מיר גראבן און וויינען.
מיר וויינען און גראבן.
מיט שווייס אויפן שמערן פארדינען מיר אונזער ברויט.
דיין ברויט, הייליקע מאמע.
און ניט מיר אקערן דיר, מאמע פון שפע,
נאר מיר גראבן, גראבן דיר, שווארצע מאמע.

קאנוט

ווילדע, מיידלש-אינגלשע צוואנציקער יארן מיינע בלייבט שמיין.
שפיגלט זיך אין דער לויטערקייט פון מיינע אויגן א ווילע לענגער.
ווי ליב איר זענט מיר.

ווי די קליינע שוועסטער, וואס האט נאך ניט קיין בריסט.
מיין מידער בלאנדער קאפ איז עלטער פון אייך אלע.
און זעט, ער ווארנט אייך :

האלט איין אייער לויף בארג-ארויף, בארג-ארויף —
יעדער טראט ארויף איז פארפירערישע, גליטשיקע בארגארטפיקייט.
קליינטשיקע פיראטן, זעגלט צו צום ברעג אייערע שיפן, ליידיקט אויס
די זעק פון רויב.

די פינקלדיקסטע דימענטן, דאס הייסטע גאלד איז אונזערס,
פון מיושבדיקסטן קופער און פארבענקסטן זילבער זענען אונזערע
כלים.

גענוג, איבערגענוג האבן מיר אויף צו לעבן פארן רעשט פון אונזערע
טעג,

יונג-אלטער נארישער קאנוט,
טרויעריקער קלוגער קאנוט.

פארגליווערט איז איצט די נאכט אויף מיינע שויבען אין איין שטיק
שווארץ,
אזא נאכט האט מסתמא געשיקט דעם שווארצן שרעק-פויגל צו
עדנאר עלען פא.

אבער מיך שרעקט ניט דער שווערער טונקל.
די ווינקלען פון מיין ענגן צימער זענען ליכטיק מיט דעם ליבן אטעם
פון דער,
וועמענס דינעם קערפער פרעמדע פרויען האבן מיך געלערנט צו
בענטשן שטילערהייט.

כ'בין א יונגער סולטאן מיט א הארעם פון איינער,
כ'בין א יונגער סולטאן אין דער רושיקער אידישער גאס.
מען האט מיך נאך נישט געזאלבט.

371

פרייע
פערזן

יעקב גלאטשטיין
א. טאצער מ'י

פרייע
פערזן

372

בין איך ליבערשט דער ניט-געזאלכטער סולטאן פון דער אידישער גאס.

גאטאמא בודא בין איך.
פון פאטערס הויז בין איך אנטלאפן
אויף די ברייטע וועגן האב איך אנגעטראפן
די מיליאסיק-צונגיגע פייז.
מיינע ווייסע גלידער האט געלעקט די צונג
און איוב'ס אויסשלאג האט באדעקט מיין לייב.
איינגעקנוילט האט מיך די צונג און אויסגעשפיגן אין א פרעמד לאנד.
כ'האב געוואנדערט.

מיינע יונגע אויגן איז באשערט אויך געווען צו זען
די שווארצע קאטשען און פרעגן און קריגן דעם באשייד.
כ'האב געוואנדערט און געבעטלט, געשנאָרעט און געזאמלט,
ביז ס'זיינען ווייס געוואָרן מיינע לונגען מיט שמויב פון אלטער חכמה
אין דעם פריען בלאַ פון מיינע טעג.

אין שמילן צימער איז מיר גוט צו געדענקען איצט דריי-פיר ביכער,
פיר-פינף נעמען פון גוטע פריינט, וועמעס גוטע ווערטער
זענען געפאנגען אין מיינע אויערן, ווי אין קליינע גאלדענע שטייגלאך.
שמיל. כ'האב פארריגלט מיין מיר.
כ'וויל ניט מער דער גרויס-ווויזיר זאל קומען און מיך זאלבן.
אזויפיל יאָרן אָפגעלעבט און ניט געזאלכט געוואָרן,
וועל איך שוין ניט-געזאלכטערהייט דערלעבן מיינע יאָרן.

שמילע נאכטיקע רוי.
מיט שאַרפער שווערד האָסטו געקעפט מיין מורא.
אין גארטן דרימלען איצטער רואיק די צווייגן
מיט שמילער האָפנונג:
געל איז גאלד און גאלד איז רויט,
און רויט איז צוויט און צוויט איז געבורט,
און געבורט און טויט איז רויט ווי גאלד,
און ברענט, ווי צייט,
און ברענט אין צייט מיט צייט.

מידלש-אינגלשע צוואנציקער יאָרן מיינע צעלויפט זיך, בלייבט ניט
שטיין.
ווי די קליינע הינדעלאך צעשפרייט זיך איבערן פריידיקן גראָז.
איינעם פון די טעג וועל איך זיך דערטראַכטן כאָטש
צום שליסל פון שפייכלער פון צייט.
אַבער האַלט זיך נאָענט צו מיר.
ווי ליב איר זענט מיר,
מיר, דעם יונג-אַלטן, נאָרישן קאַנוט.
דעם טרויעריקן, קלוגן קאַנוט.

צו מיין צווייהונדערטיאָריקן
געבוירנשאַג

ווי פאמעלאך די צייט קריכט פאר מיר.
ווי פליגן לעבן מענטשן און שמארכן.
אבער מיט צימערדיקע הענט שרייב איך שוין פארגעלטע זכרונות,
ווער ווייסט ווי לאנג.
שמילע געשמארכענע פריינט מיינע, ווי איינזאם איז מיין לעבן אן איך.
שמילע געשמארכענע פריינט מיינע, ווי איר לעבט אין מיר.
רויסער מיטאג. רואיקע ווענט.
די שמילקייט פון אינווייניק האלזט די שמילקייט פון דרויסן.
איך זיין און טראכט.
מיין ליב ווייב איז אַוועקגעפארן אויף אַ פאעמאן צוגאסט.
מיינע צוויי טויבן, דער זון מיט דער טאכטער זיינען אויך געפארן.
איך בין איינער אליין. אין צימער פלאטערט זייער אונטערטעניקע
ליבע צו מיר.

ס'קומען אן מיינע פריינט. מיר זיצן אלע אין גערטנדל
און ריידן וועגן סודות פון ווערטער.
רעדן פון גאט אן מורא.
די אינגערע פון אונז ריידן פון טויט.

373

פרייע
פערזן

יעקב גלאזשטיין
יא. לאזאר וויינ

מיר זיצן אויף ווייכע קישנס און ריידן
פון אייביקייט, טויט און גראמאטיק.
די דינסט דערלאנגט אונז אלעמען גלעזער וויין.
מיינע פריינט פארלאזן מיך. פארנאכט.
דער גארטן איז פול מיט פריינטשאפט און קלוגע געמאסטענע
ווערטער.

די פייכטקייט טרייבט מיך אין הייז אריין.
אין די אויבערשטע צימערן טרעט מיינ דינסט
מיט בארוויסע פיס אויף מיינע ווארימע געדאנקען.
כ'גיי ארויף. מיינ דינסט איז געהארכזאם און צערטלאך מיט שמילער
שעמעוודיקייט.

די שמילקייט שמעקט אריין פון גארטן דורכן פענסטער.
דעם פרימארגן גריסן מיינע איינזאמע טריט אין גערטנדל.
מיינע געדאנקען זענען מיט מיינ ליב ווייב און מיינע שמילע טויבן.
מיינ דינסט זינגט ערגעץ אין גערטנדל.
דאס זייד פון מיינע קליידער גלעט מיינע בארואיקטע גלידער.
ס'קומען אן צוויי שטאטמענטשן און בעטן א נדבה.
כ'גיב זיי א גאלדשטיק.

מיינע פריינט קומען ווידער מיט זייערע קלוגע רייד.
מיט דער נאכמיטאג-זויבערקייט אין זייערע קליידער.
זיי דערציילן מעשות פון לענדער און ביכער.
מיר ריידן ווידער פון גאט און סודות פון אייביקייט.
שמילע נאכט.
די דינסט וואשט איר לייב מיט שמעקעדיקן בויםל.
מיט לאמפ אין האנט לייכט איך צו און מאך לאנגע שאמנס אויף די
ווענט.

ס'איז ווארעם זאלבעצווויט אין איינזאמקייט.
אין דערפרי קומט צוריק מיינ ליב ווייב מיט מיינע שמילע טויבן,
ווידער ווערן ווינקעלאך פול מיט געזאנג פון מיינ ליבע.

ליבע פרוי מיינע, קינדער מיינע, שעמעוודיקע דינסט מיינע.
וואוילגערודך פון גראז אויף נאענטע מצבות.
מיינע פריינט מיינע אויף אומצאליקע בית-עלמינס.
נאכמיטאג רייד פון דער גאטהייט און פארבארגענעם סוד פון ווארט.
באשערט איז מיר אן איינזאמע עלטער.
די אלטע לייט זיינען אלע אינגער פון מיר
און לאכן פון מיינע פארשמויכטע ווערטער.
פון מיינע קלוגע ווערטער.
כאפ איך א קרענצל קינדער און דערצייל זיי שיינע מעשות,
קריג איך פון זייערע טאטעס רחמנות-געלט
צו דערהאלטן מיינע אלטע ביינער פון צעפאלן.
די סטעליע ליגט אויפן קאפ אין איינזאמן קעמערל.
כ'טראכט פון גאט אן מורא.

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה

1919

די לעצמע צייט איז קיין שפור ניט מער געבליבן
פון יאנקל ברב יצחק,
נאָר אַ קליינמשיק פינטעלע אַ קיילעכדיגם,
וואָס קייקלט זיך צעדולטערהייט איבער גאַסן,
מיט אַרויפגעטשעפעטע, אומגעלומפערטע גלידער.
דער אויבערהאַר האָט מיט דעם הימלבלוי
די גאַנצע ערד אַרומגערינגלט
און נימאָ קיין רעמונג.
אומעטום פאַלן "עקסטראַס" פון אויבן
און צעפלעטשן מיין וואַסערדיקן קאַפּ.
און איינער מיט אַ לאַנגער צונג
האַט מיט אַ שטיק רויט מיינע ברילן אויף אייביק באַפלעקט
און רויט, רויט, רויט.
איר הערט:
אַט די טעג וועט עפעס אַזוינס אין מיין קאַפּ פּלאַצן
און מיט טעמפן קראַך זיך אַנצינדן דאַרט
און איבערלאָזן אַ קופּקע שמוציקלעכן אַש.
און איד,
דאָס קיילעכדיקע פינטעלע,
וועל זיך דרייען אין עמער אויף אייביקייטן
מיט רויטע וואַלאַן אַרומגעהילט.

טירטל-טויבן

אימפולסן פון געדאנק
בליציקע און ראשיק —
בליצסק פון זון אויף מעסער-שארף.
פלוצים: —

חדר-יאָרן און אַ וואָרט,
מער נישט ווי אַ וואָרט:
טירטל-טויבן.

און ס'לאַזט ניט אָפּ,
מיט דעם ווייכן קנייטש פון טירטל,
מיט דעם לאַסמשענדיקן קנייטש.

אַ, טירטל-טויבן
טירטל-טויבן.
טירטל-טירטל
טירטל-טויבן.

חדר-יאָרן, קינדער-יאָרן.
און עס זינגט.
און פאַרפאַלגט.
און פאַרווינגט.
און דערמאָנט:
טירטל-טויבן
טירטל-טירטל
טירטל-טויבן.

379

יעקב
גראַטשטיין

פּוֹן מײַן גאַנצער מי
יעקב גראַטשטיין

HOMO

מעג די זון פארברענען דאָס ביסל גרינס אויף אונזערע פעלדער.
מעגן בליצן פארלענדן דאָס געהילץ אין אונזערע וועלדער.
מעג די צייט צעבייטשן ביז בלומ אונזערע לייבער.
מעג אַ בייזער רוח פארשעלטן די טראַכט פון אונזערע ווייבער.
פון אונזער זאַמען וועט ער קומען.
ער וועט קומען.
ער וועט מוזן קומען.

און איר ווינטן פון דער וועלט,
פארשפרייט די שוואַרצע בשורה.
זאָגט דעם אַדלער אויפן פעלז,
און דעם פינגער אין זיין הייל.
אַז מיט דעם לעצטן ביסל כוח
וועלן מיר דעם שטיין פון אונזער ערד צעאַקערן
און מעגן הימל-ליכט זיך לעשן —
בלינדע וועלן מיר קלעטערן.
און וועט באַנומען ווערן אונזער לשון —
אונזער ברומען וועט פארשמומען דעם וויזעלטירס און דעם
לייבם.

און פון אונזער זאַמען וועט ער קומען.
ער וועט קומען.
ער וועט מוזן קומען.

אונזערע קראַנקע און שוואַכע וועלן שמאַרבן,
אַבער אויף די פגרים וועט ער שטייגן
און דערקלעטערן
און צעשמעטערן
דעם הימל-יסוד.

באיאנעמן

ס'האבן צוויי פינסטערנישן געהאלזט איינע די אנדערע,
און האלזנדיג געשטיקט די מאמע ליכט פון א לקוי-חמה.
צווישן ביידע פינסטערנישן
האבן אויסגעדארטע הענט געשפונען בלאע פייערן פון גלויבן.
די רעכטע האנט האט געשפונען פון דער פינסטערניש פון
אנהויב.
די לינקע — פון דער פינסטערניש פון סוף.
קעגן דער לקוי-חמה האבן פארהלשט געבלאנקט מיליאנען
באיאנעמן.
זייער שמאל האט מעמפ געוויינט.

דער אַמעם פון לעבן האט פויל געדרימלט ווי אין
א הייסן נאַכמיטאָג.

381

אונזער דור

ס'ציטערט די קנויט פון אונזער דור.
הא, מענטשן רגע'דיקע.
לאמיר, אויף גיך, אויסקריצן אין מאַרמאַר אונזערע מעשים.
אין ביכער פאַרשרייבן אונזער נאַמען.
ציגל צו ציגל לייגן פאַר אונזער רום.
וועלן מאַרמאַר און ביכער וועגן אויף אונזערע קינדער
און בלאַנדזשן וועט כאַטש אונזער האַנט אין רוים,
ווען עס וועט אַפּצאַנקן די קנויט פון אונזער דור.

יעקב
גראַטשטיין

יעקב גראַטשטיין
1891

דער שטאלצער קיניג

ווען דער שטאלצער קיניג איז אין שונא'ס שמאט אריינגעריסן,
האט זיין רויטע בארד געפלאצט אין דער אויפגייענדיקער זון,
ווי די בלאנקע שווערדן פון זיין סוויטע.
און ווען ס'האט דער שטאלצער קעניג באשיינפערליך געזען
ווי ס'האלט דער טויט די שמאט אין זיינע ארעמס,
און אז ס'זענען אויסגעשמארבן אלע ציגל אין די הייזער,
און א מינדסט ווינטל קאן די הייזער צעבלאזן אויף דינעם
שטויב —

האט ער געלאכט.

און אומגעדרייט האט ער זיין שמארקן קאפ
א קוק צו מאן אויף זיינע יונגען,
וואס האבן מיד און מעמפ געשלעפט א פארמאטערטן דעם זיג.

און דער קיניג האָט באַפוילן,
אַז ס'זאָלן די יינגסטע זכרים פון דער שטאָט
קומען אים אַנטקעגן מיט ברויט און זאָלן.
באַלד האָבן געזעענט דעם קיניג צען אלטע לייט מיט לאַנגע
גראַע בערד

און אויף די קני געפאלן :
שטאַלצער קיניג, מיר זענען די יינגסטע זכרים פון דער שטאָט
און קיין ברויט האָבן מיר נישט,
ווייל ס'האָט זיך אויסגעלאָזט דאָס ברויט ביי אונז, שוין איבער
צוועלף חדשים,

עדות זענען אונזערע הענט די אויסגעצערטע,
אונזערע גומענס די אויסגעטרוקנטע.
אַ ביסל זאָלן האָבן מיר געבראַכט,
בלויז אַ ביסל זאָלן האָבן מיר געבראַכט.
ווידער האָט דער שטאַלצער קיניג אַ קוק געטאָן אויף
זיינע יונגען,
וואָס זענען פון די פיס געפאלן, שלעפנדיג אַ פאַרמאַטערטן
דעם זיג.

ס'האָט דער קיניג באַפוילן
זאָלן אייערע שענסטע יונגפרויען קומען באַגריסן מיינע יונגען,
זאָלן זיי שפּרייטן בלומען פאַר די טריט פון אונזער זיג.
אין וויינענדיקע רייען האָבן באַרוויסע געשפּאַנט די יונגפרויען
מיט גראַע קעפּ,
און געשפּרייט פאַרוועלקטע בלומען-בלעטלאַך.
און ס'האָבן זיך פאַרנויגט די ערשטע פיר פרויען פאַר'ן
שטאַלצן קיניג

און אזוי געשפּראַכן :
ס'האָט דער אַמעס פון טויט אויסגעטרוקנט אונזערע וואַסער-
קוואַלן,

ווי די וואַרצלען פון אונזערע האַר,
אויך אונזערע הימלען זענען געוואָרן שטיין.
האָבן מיר דען געקאַנט מיט לערע קרוגן שמילן דעם דורשט
פון די בלומען?
און ס'איז אויפגעשטאַנען דער עלטסטער מאַנצביל פון דער ערד
און אזוי געשפּראַכן :

שטאַלצער קיניג,
ניט קוק וואָס געבוקט איז מיין קאַפּ און מיין טריט נישט זיכער.
דאָס האָבן יאָרן מיר געגעבן אַ שמעקן אין האַנט
און מיין קאַפּ צו דר'ערד געבויגן.
יאָרן וועלן אויך דעם קאַפּ פון דיין שטאַלץ מיט אַש באַדעקן
און אים הייסן גיין ווי אַ בעטלער.
דער שטאַלצער קיניג האָט פאַרשטאַנען,
אַז דאָ דאַרף זיין גרימצאָרן ברענען, ווי זיין רויטע באַרד.
אַבער ער האָט נישט געצאָרנט.

383

יעקב
גראַטשטיין

פון מיין גאַנצער חיי
יעקב גראַטשטיין

זיינע אויגן האבן בלויז געקוקט אויף די פארוועלקטע
בלומען-בלעטלאך
וואס די יונגפרויען האבן געשפרייט פאר די טריט פון זיין זיג.
און אראפגעריסן האט פון זיך אלע שמאמעס איינע פון די
יונגפרויען.

איר נאקעמקייט האט געוויינט, ווען זי האט אזוי געשפראכן :
זע, שמאלצער קיניג, מיינע גלידער, וואס האבן געוואוסט א מאן,
הענגען איצט פארשעמטע,
ווייל ס'האט די בענקשאפט אין מיר נאך דעם טאטן פון מיין קינד
פארטרוקנט אין מיר אלע פרויען זאפטן —
אזוי זאל פארטרוקנט ווערן די טראכט פון דיין ווייב אויף אייביק.
ווידער האט דער שמאלצער קיניג פארשטאנען,
אז ער מוז פריי לאזן זיין צארן, ווי א ווילדן יונגן אָקס.
אָבער ער האט ניט געצארנט.

זיינע אויגן האבן אלץ געקוקט אויף די פארוועלקטע
בלומען-בלעטלאך,
וואס די יונג-פרויען האבן געשפרייט פאר די טריט פון זיין זיג.

א פינצערע מורא האט זיך געלייגט אויף די הייזער.
דערשראקענע קינדער האבן פון די פענסמער זייערע מאמעס
גערופן.
פון קלויסטער ארויס האט זיך דערטראָגן דער געוויין פון די
פרומע בענק,

נאך די יונגע מאמעס פון דער שטאָט.
דער איינגעשלאָפענער בלינדער גלאַקנציער האט פון
שלאָף דערוואַכט.

זיינע אלטע געלע הענט האבן ווי תמיד געבעטן דעם
קלויסטער-גלאַק אַנצוואַגן,
אז ס'איז געקומען די שעה פאר דער אַוונט-תפילה,
אָבער די שטומע צונג פון גלאַק האט אויסגעקלונגן
א טויטן-קלונג.
א טויטן-קלונג.
די זון איז איינגעשרומפן.

א שלאַקס-רעגן האט אויסגעבראַכן.
דער רעגן האט באַנעצט די קעפּ פון די פריינט, ווי די קעפּ
פון די פיינט.

די צען אלטע לייט האבן אומגעקערט זייערע רוקנס צום קיניג
און זיך צום קלויסטער געלאָזט גיין.
און דער שמאלצער קיניג האט אלץ געקוקט,
ווי אין וויינענדיקע רייען שפּאַנען באַרוויס די יונגפרויען מיט
גראַע קעפּ
און שפרייטן פארוועלקטע בלומען-בלעטלאך פאר די טריט
פון זיין זיג.

צוועלף

די ווייזערס פון באַלויכמענעם שמאַט-זייגער
הויערן איינער אויפן אַנדערן,
ווי דער גאַסן-הונט אויף זיין צופעליק ווייב. —
צוועלף.
איצט שטייגט דאָס הייזעריקע געזאַנג פון בלוט
צו די נאַכטיקע אויערן פון דער שמאַט.
איצט זינגט די גאַנצע שמאַט דאָס געזאַנג פון צוויי.
איצט וויינט די גאַנצע שמאַט דאָס געווייזן פון איינס נאָך איינס.
ענטפערט אָפּ דער באַלויכמענער שמאַט-זייגער :
צוועלף.

385

יעקב
גלאַטשטיין

יעקב גלאַטשטיין
1111 גאַנצער יי

פאַרגיין

איצט שפילט מען מיינע שעהן אויף די דינסטע סמרונעס,
מילדע וויבראַציעס פליסן אַריין אין מיין גוף.
אויף ווייסע לאַמטשן שוועבט דער רויש פון זיידנצייג אַרום מיר.
איך בין אַ דינער רויך-קנויל וואָס קרויזט אַרויף.
מיינע אויגן ווער וועט אַבער פאַרמאַכן ?
דורכ'ן רויך-שלייער זעען נאָך מיינע אויגן
שוואַרצע פלעקן ערד.

צעלא-צעלדי

צעלא-צעלדי.
צעלא-צעלדי — גרינג פיסיקע.
צום צימב פון צימבל,
ווערסטו ווי א סארנע גרינג,
ווי א העזל פלינק.

צעלא-צעלדי,
דיין קאשטאן-קאפ
איז גרא אצינד,
די בלאע אויגן זעען ניט,
די בריסטן דיינע לאכערן,
און דיין גוף שמעקט מיט אלטקייט שוין,
מיט דעם ריח פון פארדומפן פלייש;
אבער צעלא-צעלדי,
צום צימב פון צימבל
ווערסטו ווי א פארע גרינג,
או - איפ, צעלא-צעלדי!

צעלא-צעלדי.
פארמייד די זיפצן דיינע אלע נאכט,
זאל דאס רופן פון דער טויטער האנט דיך ניט שרעקן.
זאג,
וועלכער בארג ערד קען דען דיך פארדעקן,
אז צום צימב פון צימבל
ווערסטו ווי א סארנע גרינג,
גרינג-פיסיקע.

או - איפ — צעלא-צעלדי!

טענער

דאס בלאַנדע מיידל ביי דער האַרף
איז דאָך אַ רויבער אַ פאַרשמעלמער :
מיט אַ גלעזערנעם מעסער
האַקט זי אָפּ די בלאַע קעפּלאַך פון די טענער
און לאָזט זיי צאַפּלדיקע אין לופט.
שמאַרבנדיקע אין לופט.

און דו און איך,
וואָס האָבן דורך דער גאַנצער נאַכט
פאַרקוישט אין זיך דאָס געוויינ פון אונזערע גלידער.
זע, ווי ס'לאַכט זיך אויס פון אונז
דאָס בלאַנדע מיידל ביי דער האַרף,
און שפּילט אונז אַ חוּק-ליד.
ביז'ן גרויסן טאַג אַריין.
ביז'ן טיפּן טאַג אַריין.

387

יעקב
גלאַטשטיין

פון מיין גאַנצער מיר
יעקב גלאַטשטיין

מיין ליד צום טרויעריקן מיידל

כ'וועל זינגען א ליד צו מיין טרויעריקן מיידל
אין די דאזיקע ווערטער:
אונטער דינע אויגן
זוינען דינע יארן.
צווישן דינע האר
קאלטע לבנה-שפריצלאך.
וואו זענען די גנבים
פון דינע טעג און נעכט?
ווער קען דען דיר באצאלן
פאר דיין רייכן אומגליק,
פאר דיין טיפן אומגליק?
פארוואס האסטו פארטרויט דיין גליק
א פאלשער שיף אויפ'ן ים,
א פאלשער שיף אויפ'ן ים?
טרויעריקן מיידל מיינס,
גאלדן מיידל מיינס.

מיט-נאכט שעהן צימערן צווישן הימל און ערד,
הארבסט-זוינמלאך רייסן זיך אויף דינע האר,
און די רויטלעך-גרינע שלאנג פייניקט דיר דיין גוף.
זאל כאטש ווער זינגען דיר הויך א ליד פון זינד.
טרויעריקן מיידל מיינס,
גאלדן מיידל מיינס.

אין די מיט-נאכט שעהן זינג איך דיר די דאזיגע סערענאדע:
דורכגעפולטע שארבנס —
צווישן תבואה-ביימן.
פארגליווערטע זיפצן
הענגען אויף צעהאקטע בוימער.
אבער מיר איז נענטער דינס א זיפץ ביינאכט:
אפשר וועט ער אויף א שיף גאך קומען,
אדער זאל כאטש אן אנדערער קומען,
אן אנדערער קומען.
(גוט אזוי — אן אנדערער קומען).
גאלדן מיידל מיינס.
טרויעריקן.
טרויעריקן מיידל מיינס.

א קלאג-ליד

מעלאלעי!

ווער וועט אונזערע קינדער באגראָבן, מעלאלעי!

קלאפ דיין קאָפּ אָן דיל,
און הויב אויף דיין קול צום וויינען,
ווייל אָפּגעטאָן האָט זיך דער יום טוב פון אונזער הויז,
ווייל ס'האָבן אונז פאַרשעמט די געטער.
מעלאלעי.

אונזערע קינדער רוען אויף די רוקענס פון די כוואַליעס
און וועלן קיינמאָל מער ניט זונען אונזער הויז מיט לאַבן.
אונזער הויז וועט ווערן אַ יאַמער-הויז, מעלאלעי!
אונזער הויז וועט ווערן אַ קלאַג-חורבה, מעלאלעי!
דורך דער לאַנגער נאַכט פון שווייגן
וועט הויזן נאָר דער טרויער מיט אונז,
ווי אַ שוואַרצער הונט,
און וויינען מיט אויף אונזער חורבן.

מעלאלעי.

ס'צאָנקט דאָס ליכט אין מיינע אויגן —
כ'וועל שוין מער ניט זען די זון וואָס וועט קומען,
ווייל אָפּגעטאָן האָט זיך די זון פון אונזער הויז,
ווייל ס'האָבן אונז פאַרשעמט די געטער.

מעלאלעי!

ווער וועט אונזערע קינדער באגראָבן, מעלאלעי!

389

יעקב
גראַטשטיין

יעקב גראַטשטיין
פון מאַנצער מיין

א תפילה

דער רויש פון דיין מאנטל-זוים בין איך,
א, ברעמא!
דער עכא פון דיין ניגון אין א זון-פארגאנג.
דיין חלום אין א נעפל-נאכט.
דו האסט, אי מיך,
אי דאס וואסערל, וואס שפיגלט אפ מיך,
אויסגעטראכט —
אין א נעפל-נאכט.
א זייפנבלאז האסטו מיך אויף דער וועלט אראפגעשיקט,
א, ברעמא!
פלאצן וועט דער זייפנבלאז אמאל.
אויסשפינען וועט זיך דער חלום אמאל.
זאל מיך דיין קאפריזנער מוח
מער ניט חלומן, א, ברעמא!

אייגנס

ביי פארריגלטע טירן פון רעשמלאך אייגנס,
וואכן די שאמנס פון די קרעמער גאנצע נעכט.
פארטאג שלייכן זיך די שאמנס אהיים
און וועקן די באלעכאטים זייערע פון שלאף,
פאר דעם טאג-טאגן איבער רעשמלאך אייגנס.
מיין שאמן אבער היט דאס נאכט-זילבער פון דער לבנה
אויף דעם שפיץ פון וואלוואירט,
און פארטאג ברענגט מיר מיין שאמן
דאס רויע ביסל גאלד פון א פרישער זון.

סעזאמע

עפן זיך סעזאמע.
ס'טונקלט אין הייל.
און איך
פארחלשט אונטער דעם יאך
פון די זעק מיט גאלד, זילבער און בריליאנטן,
שעפטשע אן כוחות:
עפן זיך סעזאמע.
די זון האט זיך שוין מיסתמא
צווישן די בערג באגראבן
און א וויסטע נאכט באדעקט שוין וואלד און מאַל.
פינצטער.
כ'האב מורא מיינע פארלאפענע אויגן צו עפענען
און זען דעם ווילדן סקעלעטן-טאנץ.
שווארץ-בלאע פייערן טאנצן אין הייל!
ווילד-בלומיקע עכאם זינגן כאַרכלענדיק אין הייל!
מיט א שוים-פארלאפן מויל שריי איך:
עפן זיך סעזאמע!
ווילדער גאלאפ פון פערד.
טראַמפּוויטן-שאל איבער פעלד און מאַל.
נענטער.
נענטער קומען זיי.
באלד. באלד.
א פארחלשמער
מיט שיגעונדיקן האַרץ-קלאפ:
עפן זיך סעזאמע.
סעזאמע.

391

יעקב
גלאַטשטיין

פון מיינ גאַנצער מי
יעקב גלאַטשטיין

יעקב
גלאטשטיין

פארצוקט

פארצוקט איז באלד די גאנצע סטאדע.
רעשמלאך פון ניט-דערשמאטשקעטע ביינדלאך
וואלגערן זיך אין פארדארטע שווארצע פלעקן בלומ.
און זי, די פארבליבענע שאף,
האט א קוק געטאן אין זיינע וואלפישע אויגן
און צימערנדיק האט זי דערזען:
אז שייך, ווי פלאקערדיקע שטורקאצן, ברענגען זיינע אויגן,
און די פלעקן בלומ ארום דעם שטארקן קאפ
דערמאנען אן די העלדן-מעשהלעך פון איר מאמע-שאף,
וואס האט פארוויגט איר אמאל ביים בלינדן שייך פון לבנה:
אז איבער בערג און איבער טאלן,
שטייט ער מיט בלומ באשפריצט,
און צעשרייט ער זיך —
פארטרינקט ער דעם עכא פון די הויכע בערג.

בלינד איז שוין די שאף.
פייער-בליצן פון דעם וואלפיש אויג.
באלד וועלן זיך נאר וואלגערן א פאר האר פון איר פעל.
אבער —
אין חלשות-צימער
זינגט זי א ליד צו אים,
וואס האט פארצוקט די גאנצע סטאדע;
צו זיינע שיינע שטארקע פיס,
צום כשוף-פייער פון זיינע רויט-פארפלאממע אויגן.
צו אים.

פארצוקט איז שוין די גאנצע סטאדע.

די לעצמע שעה

פארשאלטן זאל זיין יענע ביינערדיקע האנט, וואס האט מיר געוויזן מיין לעצמע שעה. ווי א פארפוילטער איבר האט די שעה זיך געקרישלט אויף מינוטן, ביז די לעצמע רגע האט געצונדן זיך גרוי און בלא און באלד בין איך ניטא.

א קראנקע זון האט נעבעכדיק געלאסטשעט מיין געמיט, מיט אפגעהאקטן אטעם האט דער זייגער מיינע רגעים טעמפ געציילט. כ'האב ארויפגעצויגן אויף מיינע גלידער מיין יום-טובדיקן קלייד. צווישן מענטשן האב איך מיין קאפ געהאלטן שטאלץ און א שטאלצער אפגעענטפערט אויף זייערע אונטערטעניקע רייד.

אבער קיינער האט ניט געוואוסט, אז אין די קאמערן פון מיין הארץ בין איך א שטיקל שטויב וואס האט אנגעטאן, א שטייפן הוט, א שטיקל שפינוועבס הפקר פאר יעדער ווירבל פונ'ם ווינט, א זינדער וואס פייניקט זיך אליין מיט א שווערער רומ, און טרעט אויף זיך אליין און רייסט זיך פאסן פלייש, פאר זינד וועמענס אראמאט איז לאנג שוין אויסגעוועפט און ניטא. ווייל ס'האט די ביינערדיקע האנט מיר געוויזן מיין לעצמע שעה.

393

יעקב
גלאטשטיין

י. ט. גאנצער מ'י
יעקב גלאטשטיין

י א ר		ז י י ט
1956-1953	ערדענע רייד	11
1953	דעם טאָטנס שאַטן	65
1953-1943	דער בראַצלאווער צום סופר	159
1946	שטראַלנדיקע יידן	193
1943	געדענקלידער	231
1937	יידישטייטשן	257
1949	קרעדאָט	301
1926	פרייע פערדן	341
1921	יעקב גלאַטשטיין	377

